

Z P R A V O D A J

muzea v Hradci Králové

33
2007

Muzeum východních Čech v Hradci Králové

ZPRAVODAJ MUZEA V HRADCI KRÁLOVÉ

Muzeum východních Čech v Hradci Králové

číslo 33

2007

V roce 2007 oslavil významné životní jubileum dlouholetý externí spolupracovník královéhradeckého muzea Jan Boček (12. 12. 1947). Ve své rodné Praze se vyučil strojním zámečnickem. V roce 1972 se přestěhoval do východních Čech, kde se posléze natrvalo usadil v Náchodě. Tady se také poprvé osobně setkal s archeologickými památkami a to při hloubení základů svého budoucího domu. Tím v roce 1979 navázal kontakt s Okresním muzeem v Náchodě jmenovitě s jeho tehdejší pracovnící Věrou Dohnalovou. S ní rovněž podnikl několik prvních povrchových sběrů, během kterých si osvojil základy metodiky terénní prospekční činnosti. Již o rok později, po té co V. Dohnalová přestoupila do tehdejšího Krajského muzea východní Čech v Hradci Králové, navázal kontakty

i s ním. Jmenovitě s pracovníky jeho archeologického oddělení J. Siglem, V. Vokolkem a o rok později i s tehdy nastoupivším J. Kalferstem. V rámci této spolupráce začal provádět intenzivní povrchové sběry především v severovýchodní oblasti kraje. Zpočátku navštěvoval již známá místa, ale záhy po nabytí jistých zkušeností začal vyrážet i na vlastní samostatnou systematickou a členou prospekci s důrazem na zatím neprozkoumaná území. Během své činnosti tak objevil celkem 306 doposud neznámých lokalit a doplnil tak významným způsobem archeologické mapy regionu (Tab. 1, 2). I když jeho aktivita nebyla omezena pouze na okruh východních Čech, nelze ji dnes již dopodrobna zmapovat přesto, že všechny nalezené soubory odevzdával příslušným oprávněným organizacím. Část z nich nebyla totiž dodnes zveřejněna.

Jan Boček se podílel i na záchranných výzkumech, nejprve v rámci drobnějších akcí (vodovod v Horních Dolcích, přeložka silnice v Jaroměři - Dolních Dolcích, výzkumu jím objeveného neolitického rondelu v Holohlavech a j.). Později se účastnil i větších zjišťovacích kampaní a záchranných akcích spojovaných dnes především se jménem V. Vokolka. Na nich se seznámil se základy výkopových, preparačních a dokumentačních prací tou měrou, že posléze zastával funkci terénního předáka a zástupce vedoucího výzkumu. V případě potřeby na nich také býval i jediným pracovníkem. Vyvrcholením jeho terénních aktivit byla řada záchranných akcí na sklonku 80. let 20. století: např. na melioračních pracích v katastru obce Rožnov - Neznášov, r. 1984; na stavbě nové kotelny konzervárny v Černožicích r. 1986/87 (Boček 1988, 19-33) a domu služeb v Černožicích r. 1987 (Boček 1988, 34-41). Po celou dobu byl zároveň zaměstnán jako profesionální hasič na stanicích v Náchodě a Jaroměři, takže všechny své archeologické aktivity podnikal ve svém volném čase a částečně i ve vlastní režii nebo jen za symbolickou odměnu.

Hodnotíme-li dnes práci Jana Bočka máme před sebou dílo především výjimečně pilného terénního pracovníka, který bezmála 550 prokázanými akcemi výrazně napomohl k poznání osídlení východních Čech (viz příloha). Touto prací přispěl k záchraně nesčetných movitých kulturních památek a svými samostatně nabytými zkušenostmi také pomohl při výchově celé jedné generace východočeských profesionálních archeologů. Mezi ně se také a to ne na místo z posledních svými výsledky i sám zařadil.

Přehled archeologických aktivit Jana Bočka

Katastr	Počet lokalit	Počet akcí	Z toho nově zjištěno	přírůstkové číslo ¹	Literatura
Benátky	5	7	2	198-204/84, 120/85, 121/85, 131/85, 147-149/85, 22-23/88, 24/88, 25/88	Boček 1989, 13-14; Kalferst 1987, 12-13; Vokolek 1987, 12
Běstovice	8	8	6	5-11/92, 57/92	Kalferst - Sigl - Vokolek 1993, 4-5
Běstviny	1	2	1	203-205/83, 29-31/84	Sigl 1985, 8
Bohuslavice	3	6	3	16/82, 152/87, 12/90, 48/90, 63/91, 64/91	Boček 1989, 21; Sigl - Vokolek 1984, 10; Sigl 1995, 27; Vokolek 1995, 27
Bolehošť	2	2	1	45-46/87, 47/87	Boček 1989, 21-22 a,b
Bošín	1	1	1	19/92	Kalferst - Sigl - Vokolek 1993, 6
Božanov	1	1	0	56/89	Sigl 1995, 30
Cerekvice nad Bystřicí	3	4	0	166/85, 19/88, 20/88, 21/88	Boček - Kalferst 1987, 25; Boček 1989, 26; Kalferst 1989, 26

¹ Uloženo v Muzeu východních Čech v Hradci Králové, pokud je uvedeno za přírůstkovým číslem „(N)“ jedná se o uložení v Regionálním muzeu v Náchodě. Označení „(nep)“ znamená dosud nepublikovaný přírůstek.

Čáslavky	8	17	4	2-3/81, 19-20/81, 43-44/81, 142/81, 193-196/81, 125/82, 12/83, 109/83, 18/84, 27/84, 112-113/84, 114-122/84, 124-125/84, 136/85, 1-59/86, 198-201/89, 22/91, 23/91	Boček - Vokolek 1987, 27; Kalferst 1995, 46; Sigl - Vokolek 1984, 14-15; Vokolek 1985, 19; Vokolek 1995, 46
Černčice	8	10	8	17/82, 66/87, 134/87, 145/87, 187/88, 49/90, 50/90, 68/91, 69/91, 70/91	Boček 1989, 28-29; Kalferst - Sigl - Vokolek 1989, 6; Kalferst - Sigl - Vokolek 1991-1992, 9; Kalferst 1995, 49; Sigl 1995, 49; Sigl - Vokolek 1984, 17 Vokolek 1995, 49
Černožice	13	13	5	74/87, 75/87, 76/87, 82/89, 114/89, 115/89, 116/89, 118/89, 119/89, 120/89, 121/89, 204-206/89, 11/90	Boček 1988, 34-41; Kalferst - Sigl - Vokolek 1990, 5-6; Kalferst - Sigl - Vokolek 1991-1992, 9
Česká Skalice	3	3	3	15/80, 22/80, 196-198/88	Kalferst - Sigl - Vokolek 1989, 7; Dohnalová - Tocháček 1982, 19
České Lhotice	2	3	0	48-57/87, 147/87, 32-41/88	Boček 1989, 32; Danielsová 2006, 69-80
České Meziříčí	1	1	0	95/82	Sigl 1985, 24
Češov	3	3	1	31/83(nep), 77/83(nep), 120/83(nep)	

Čibuz	1	2	1	68-70/87, 76/90	Kalferst - Sigl - Vokolek 1991-1992, 9-10; Vokolek 1989, 33
Čištěves	2	2	2	28/84, 95/86	Kalferst - Sigl - Vokolek 1987, 6; Vokolek 1985, 25
Děštné v Orlických horách	1	1	1	254/93	Kalferst - Sigl - Vokolek 1994, 4
Dlouhé Dvory	2	2	2	359/92, 360/92	Kalferst - Sigl - Vokolek 1993, 7
Dobruška	1	1	0	54-59/90	Vokolek 1995, 63
Dohalice	3	3	3	369-370/92, 237/93, 238/93	Kalferst - Sigl - Vokolek 1993, 7-8; Kalferst - Sigl - Vokolek 1994, 4
Dolany	10	22	10	26/80(N), 32/80(N), 5/81, 14/81, 122/81, 143/81, 2/82, 3/82, 4/82, 5/82, 6/82, 7/82, 11/83, 70-72/83, 108/83, 32/84, 33/84, 54/84, 164/84, 132/85, 133/85, 190/88, 24/91, 25/91, 54/92	Boček - Vokolek 1985, 29; Boček - Vokolek 1987, 41; Dohnalová - Tocháček, 1982, 22; Kalferst - Sigl - Vokolek 1993, 8; Sigl - Vokolek 1984, 23-24; Vokolek 1995, 66
Dolsko	4	8	3	7/81, 121/81, 75-76/83, 165/84, 166/84, 1385/87, 188/88, 189/88, 53/90	Boček 1989, 39; Boček - Sigl 1987, 43; Kalferst - Sigl - Vokolek 1989, 8; Sigl 1985, 30; Sigl 1995, 72; Sigl - Vokolek 1984, 25
Doubravice	1	1	1	63/83	Sigl 1985, 30

Dubeneč	2	2	2	142/88, 146/88	Kalferst - Sigl - Vokolek 1989, 8-9
Habřina	1	1	0	71/91	Vokolek 1995, 80
Hemže	1	1	1	13/92	Kalferst - Sigl - Vokolek 1993, 8
Hněvčoves	1	2	0	13-14/88, 26/88	Boček 1989, 47
Holohlavy	11	14	8	90/81, 108/82, 113-117/82, 35/83, 37/83, 74/83, 116/83, 190-192/83, 259/93, 88/86, 89/86, 90/86, 91-92/86, 141/88	Boček 1988, 19-33; Kalferst 1983, 12-14; Kalferst 1984, 13-18; Sigl - Vokolek 1984, 32; Vokolek 1989, 48-49
Horní Černůtky	1	1	1	29/88	Boček 1989, 50
Horní Dolce	10	15	4	8/81(nep), 48-49/81, 50/81, 110-120/81, 144-156/81, 157-160/81, 161/81, 166-181/81, 21/82, 91/82, 109/82, 29/83, 111/83, 23/84, 210/84, 96/86	Kalferst 1985, 37; Sigl - Vokolek 1982, 8; Sigl - Vokolek 1984, 42-43; Vokolek 1984, 43
Hořenice	7	14	3	9/81, 31-42/81, 98-108/81, 162-164/81, 184/81, 185/81, 186/81, 85-87/82, 25-24/84, 26/84, 93/86, 94/86, 150-151/87, 149/87	Boček 1989, 51; Sigl - Vokolek 1984, 35; Vokolek 1984, 35, Vokolek 1985, 39-40;
Hoříněves	3	3	3	159/85, 112/89, 113/89	Boček - Vokolek 1987, 55; Kalferst - Sigl - Vokolek 1990, 9

Hradec Králové	4	5	0	39/80, 31/82, 12/98, 13/98, 14/98	Kalferst - Sigl - Vokolek 1999, 10-11; Sigl 1984, 36
Hrobičany	1	1	1	173/89	Kalferst - Sigl - Vokolek 1990, 10
Hřibojedy	2	2	2	144/88(nep), 154/88(nep)	
Hustifany	4	6	4	2/83, 3/83, 4/83, 5/83, 30/83, 138/88, 139/88	Boček - Vokolek 1985, 43; Kalferst - Sigl - Vokolek 1989, 11
Choceň	2	2	0	55/92, 56/92	Kalferst - Sigl - Vokolek 1993, 11
Chotělice	2	2	2	199/88, 200/88	Kalferst - Sigl - Vokolek 1989, 11-12
Choustníkovo Hradiště	8	15	8	25/81, 26/81, 27/81, 28/81, 29/81, 30/81, 128/81, 129/81, 130/81, 22/82, 6/83, 7/83, 134/85, 135/85, 98/86	Boček - Kalferst 1987, 64-65; Kalferst - Sigl - Vokolek 1987, 9; Sigl - Vokolek 1982, 9; Sigl - Vokolek 1984, 40; Vokolek 1985, 48
Chrudim	10	11	5	9/87, 10/87, 11/87, 12-14/87, 15/87, 19-22/87, 23/87, 24/87, 25/87, 83-85/87, 147/87,	Kalferst - Sigl - Vokolek 1987, 9; Vokolek 1987, 30-37; Vokolek 1989, 64-65
Chvalkovice	1	1	1	27/80(N)	Dohnalová - Tocháček 1982, 42

Jaroměř	21	24	10	10-11/80, 18-21/80, 91/81, 188/81, 189/81, 15/82(N), 28/82, 29/82, 30/82, 39/82(N), 43/82(N), 44/82(N), 45/82(N), 46/82, 36/83, 69/83, 206/84(N), 207/84(N), 209/84(N), 137/85, 158/88, 204/88, 126/90, 127/90, 53/92	Boček - Vokolek 1987, 68; Kalferst - Sigl - Vokolek 1989, 12; Kalferst - Sigl - Vokolek 1993, 11; Kalferst 1995, 115; Sigl 1985, 53; Sigl 1995, 115; Sigl - Vokolek 1984, 41-42
Jaroměř - Dolní Dolce	8	8	4	190-192/81, 14/82, 15-28/82, 23/82, 40/82(nep), 41/82(nep), 42/82(nep), 39-85/83(nep)	Kalferst 1984, 42; Sigl - Vokolek 1984, 42
Jeníkovice	1	1	1	164/85	Boček - Vokolek 1987, 69
Jeřice	2	2	0	10/88, 11-12/88	Boček 1989, 69; Kalferst 1989, 69-70
Jestřebí	2	2	2	20/80(N), 24/80(N)	Dohnalová - Tocháček 1982, 46-47
Klášteř nad Dědinou	1	1	1	99/82	Boček - Vokolek 1985, 58
Kleny	4	4	4	59/91, 60/91, 61/91, 62/91	Kalferst 1995, 135; Sigl 1995, 135; Vokolek 1995, 135
Kočí	8	8	8 ²	30/87, 31/87, 32/87, 33/87, 34/87, 35/87, 36/87, 37/87	Boček 1989, 78-79; Vokolek 1989, 78-79

² Z toho 1 pseudokalita

Koldín	1	1	1	18/92	Kalferst - Sigl - Vokolek 1993, 12
Krčín	4	7	4	10/82, 11/82, 34/84, 167-168, 355/92, 356/92, 357/92	Boček - Vokolek 1987, 93; Kalferst - Sigl - Vokolek 1993, 13; Sigl - Vokolek 1984, 58; Vokolek 1985, 69
Ledce	1	1	1	94/82	Vokolek 1985, 78
Lhota pod Hoříčkami	1	1	0	19/80(N)	Dohnalová - Tocháček 1982, 66
Lhota u Naňhořan	6	7	5	127/81, 62/83, 113-114/83(nep), 115/83(nep), 64/87, 106/2000	Bláha - Kalferst - Sigl 2004, 64; Boček 1989, 98-99; Sigl - Vokolek 1984, 65; Vokolek 1985, 82
Libčany	4	4	4	154/88, 155/88, 156/88, 157/88	Kalferst - Sigl - Vokolek 1989, 13-14
Libišany	2	2	1	72/91, 73/91	Kalferst - Sigl - Vokolek 1991-1992, 17; Vokolek 1995, 179-180
Lípa	8	10	7	118/83, 117/85, 118/85, 165/85, 361/92, 362/92, 363/92, 364/92, 365/92, 366/92	Kalferst - Sigl - Vokolek 1993, 13-14; Vokolek 1985, 87; Vokolek 1987, 108
Litič	3	4	3	131/83, 35/84, 169/84, 143/88	Boček - Kalferst 1987, 114; Kalferst 1985, 89
Lochenice	3	3	0	170/84, 86-91/87, 195/88	Kalferst - Sigl - Vokolek 1987, 14; Kalferst - Sigl - Vokolek 1989, 14; Sigl 1987, 114

Máslojedy	6	6	6	90/84, 97/84, 98/84, 99/84, 100/84, 101/84	Boček - Vokolek 1989, 112; Kalferst - Sigl 1985, 13
Městec	1	1	1	98/82	Vokolek 1985, 101
Mokré	1	1	1	96-97/82	Sigl 1985, 105
Mžany	2	2	2	367/92, 368/92	Kalferst - Sigl - Vokolek 1993, 14-15
Nahořany	4	9	4	29/80(N), 140- 141/81, 92/82, 93/82, 65/83, 171/84, 62/87, 63/87, 132-133/87, 191/88	Boček 1989, 120-121; Boček - Vokolek 1987, 131; Dohnalová - Točháček 1982, 78; Sigl - Vo- kolek 1984, 80; Vokolek 1989, 120-121
Neznášov	10	15	7	8-9/82, 100- 105/82, 106/82, 107/82, 13/83(nep), 66/83, 67/83, 68/83, 157/89, 13/90, 14/90, 15-17/90, 18-26/90, 27/90, 28/90, 29-38/90	Boček 1995, 219- 220; Boček - Sigl 1995, 220; Boček - Vokolek 1995, 219-220; Sigl 1995, 220; Sigl - Vokolek 1984, 82; Vokolek 1985, 115
Nové Město nad Metují	5	7	0	6/80(N), 132- 138/81, 139/81, 22/84, 109/89, 110-111/89, 270- 271/93	Kalferst - Sigl - Vokolek 1994, 10; Dohnalová - Točháček 1982, 82-83; Sigl 1995, 223; Vokolek 1984, 84; Voko- lek 1985, 116; Vokolek 1995, 223
Nový Bydžov	1	1	0	272/93	Kalferst - Sigl - Vokolek 1994, 10

Ostrov	1	1	0	82-83/84	Kalferst 1985, 123
Plácky	2	2	2	12/80, 35/91	Boček - Voko- lek 1995, 242; Kalferst - Sigl 1984, 36
Přehovice	2	2	2	173/99, 174/99	Kalferst - Sigl - Vokolek 1999, 18
Plotiště nad Labem	15	16	6	60-61/90, 63/90, 64/90, 65/90, 66/90, 67/90, 68/90, 69/90, 70/90, 71/90, 72/90, 73/90, 74/90, 4-5/91, 34/91, 358/91	Boček - Vokolek 1995, 243-245; Kalferst - Sigl - Vokolek 1993, 16
Pohoří	1	1	1	138/87	Boček 1989, 137
Potštejn	1	1	0	222/86	Kalferst - Sigl - Vokolek 1987, 17
Praskačka	1	1	1	265/93	Kalferst - Sigl - Vokolek 1994, 11
Provodov	2	2	2	16/80(N), 25/90(N)	Dohnalová - To- cháček 1982, 112
Předměřice	1	1	0	94-98/89	Kalferst - Sigl - Vokolek 1990, 15
Pulice	6	9	6	137/87, 139/87, 140/87, 141/87, 142/87, 143/87, 60/89, 21/90, 52/90	Boček 1989, 161 - 162; Boček - Vokolek 1995, 303; Sigl 1995, 302
Račice nad Trotinou	4	4	4	160/85, 234/85, 235/85, 236/85	Boček - Voko- lek 1987, 178; Kalferst - Sigl - Vokolek 1994, 11
Rasošky	1	1	1	205/88	Kalferst - Sigl - Vokolek 1989, 16

Rodov	10	13	10	200/83, 201/83, 202/83, 207/83, 195/84, 196/84, 197/84, 155/85, 156/85, 161/85, 162/85, 163/85, 264/93	Boček - Vokolek 1987, 181; Kalferst - Sigl - Vokolek 1994, 12; Vokolek 1985, 158
Rosnice	1	1	0	173/84	Boček - Vokolek 1987, 182
Rožnov	4	6	4	4/81, 18/82, 64/83, 125/83, 126/83, 119/85	Boček - Kalferst 1987, 184; Sigl 1985, 160; Sigl - Vokolek 1984, 112
Rtyně	2	5	2	37/82, 10/83, 117/83, 172/84, 97/86	Boček - Vokolek 1987, 184; Kalferst - Sigl - Vokolek 1987, 18; Vokolek 1985, 160-161
Rychnovek	3	3	3	8/80(N), 17/80(N), 31/80(N)	Dohnalová - Tocháček 1982, 118
Říkov	3	3	3	74/86, 144/87, 148/87	Boček 1989, 173; Sigl - Vokolek 1986, 19
Sebuč	1	1	1	52/81	Sigl - Vokolek 1984, 112
Semonice	9	12	7	6/81, 183/81, 187/81, 119/82, 124/82, 182-186/88, 201/88, 202/88, 108/89, 81/90, 66-67/91	Boček - Kalferst 1985, 164; Kalferst - Sigl - Vokolek 1989, 17; Kalferst - Sigl - Vokolek 1990, 16-17; Kalferst - Sigl - Vokolek 1991-1992, 25; Kalferst 1995, 317; Sigl - Vokolek 1984, 114
Sendražice	4	4	4	160/84, 161/84, 162/84, 163/84	Boček - Vokolek 1987, 187

Skalice	6	9	3	157/86, 158/86, 39/87, 40/87, 41/87, 67/87, 77/90, 78/90, 79/90	Kalferst - Sigl - Vokolek 1987, 20; Vokolek 1995, 319
Skalička	2	2	1	38/87, 80/90	Vokolek 1989, 177; Vokolek 1995, 319
Skořenice	2	2	2	17/92(nep), 227/93	Kalferst - Sigl - Vokolek 1994, 12
Slatina nad Úpou	1	1	1	13/80(N)	Dohnalová - Tocháček 1982, 122
Slatiny	1	1	1	132/83(nep)	
Slepotice	1	1	0	42-44/87	Boček 1989, 178
Smiřice	2	3	1	71-73/87, 78-81/87, 75/90	Boček 1989, 179; Kalferst - Sigl - Vokolek 1991 - 1992, 25 - 26; Vokolek 1989, 179
Sověstice	3	3	3	216/84, 27/88, 28/88	Boček 1989, 184; Boček - Kalferst 1987, 195
Staré Smrkovice	1	1	1	154/89	Vokolek 1995, 331-332
Stičany	1	1	1	650/01	Bláha - Kalferst - Sigl 2004, 115
Studnice	2	2	1	7/80(N), 21/80(N)	Dohnalová - Tocháček 1982, 127
Sviništiny	3	6	3	12-13/82, 60/83, 35-39/84, 60/87, 61/87, 192/88	Boček 1989, 193-194; Kalferst - Sigl - Vokolek 1987, 22; Kalferst - Sigl - Vokolek 1989, 18; Sigl 1985, 175; Sigl - Vokolek 1984, 119
Teplíce nad Metují	1	1	1	10/80(N)	Dohnalová - Tocháček 1982, 131

Topol	4	4	3	137/84(nep), 16-18/87, 28/87, 29/87	Vokolek 1989, 202-203
Trotina	1	1	1	82/87	Vokolek 1989, 203
Třebnouševs	8	8	8	103/84, 104/84, 105/84, 106/84, 107/84, 108/84, 109/84, 34/85	Boček - Kalferst 1987, 213-214
Třebovčice	3	3	2	15-16/88, 17/88, 18/88	Boček 1989, 205
Tuněchody	2	2	0	106/83, 8/87	Boček - Vávra 1985, 188; Voko- lek 1989, 206
Velešice	2	2	2	170/89, 171/89, 172/89	Sigl 1995, 372; Vokolek 1995, 372
Velichovky	2	3	2	75/86, 76/86, 65/87	Boček 1989, 210; Sigl - Vokolek 1986, 22
Velká Jese- nice	4	4	3	18/80(N), 28/80(N), 38/82, 34/83(nep)	Dohnalová - Tocháček 1982, 145; Sigl - Voko- lek 1984, 131
Velká Ledská	1	1	0	77/87	Kalferst - Sigl - Vokolek 1987, 24
Velký Třebe- šov	5	10	5	10/81, 11/81, 12/81, 13/81, 47/81, 182/81, 81/83, 58/87, 59/87, 153/88	Boček 1989, 212; Kalferst - Sigl - Vokolek 1989, 19; Sigl 1985, 195; Sigl - Voko- lek 1982, 13-14; Sigl - Vokolek 1984, 132
Verneřovice	1	1	1	65/91	Sigl 1995, 378
Veselice	1	1	0	136/87	Boček 1989, 213
Vestec (okr. Chrudim)	3	3	3	1-4/87, 5/87, 6-7/87	Vokolek 1989, 213

Vestec (okr. Náchod)	5	6	4	15-19/81, 45- 46/81, 8/83, 9/83, 40/84, 116/85	Boček - Kalferst 1987, 223-224; Sigl - Vokolek 1984, 132; Voko- lek 1985, 195
Vinice	4	6	3	84/84, 102/84, 110/84, 111/84, 193/88, 194/88	Boček - Sigl 1987, 224; Kalferst 1985, 198; Kalferst - Sigl 1985, 20; Kalferst - Sigl - Vokolek 1989, 19;
Vlkov	1	1	0	126-141/82	Boček 1985, 200
Vraclav	1	1	0	141/98	Kalferst - Sigl - Vokolek 1999, 24
Vysokov	2	2	2	5/80(N), 9/80(N)	Dohnalová - To- cháček 1982, 152
Zájezd	1	1	1	155-156/89	Vokolek 1995, 395
Zaloňov	1	1	1	61/83	Sigl 1985, 205
Zámostí	1	1	0	92/87	Kalferst - Sigl - Vokolek 1987, 17
Zářecká Lhota	3	4	2	132/86(nep), 202- 203/89, 26/91, 12/92	Kalferst - Sigl - Vokolek 1993, 18; Vokolek 1995, 396
Zvole	1	1	1	36/82, 78/83	Sigl 1985, 209; Sigl - Vokolek 1983, 11
Žernov	4	4	3	23/80(N), 30/80(N), 1/81, 93/87	Dohnalová - Tocháček 1982, 156; Sigl - Vokolek 1984, 139-140; Kalferst - Sigl - Vokolek 1987, 25
Žíreč	1	1	1	53/81	Sigl - Vokolek 1984, 140
CELKEM	430	547	306		

Mimo výše uvedené akce prováděl jubilant příležitostně povrchové sběry i mimo území východních Čech. Protože jejich výsledky předával do příslušných regionálních ústavů nelze tuto jeho činnost souhrnně vyhodnotit.

Zpracoval Pavel Drnovský

Literatura:

- Bláha, R. – Kalferst, J. – Sigl, J. 2004: Přírůstky archeologické sbírky hradeckého muzea v letech 2000 – 2003. Zpravodaj muzea v Hradci Králové 30 Supplementum, 3 – 142. Hradec Králové.
- Boček, J. 1985: Vlkov, okr. Náchod, BZO 1982 – 83, 200 (pol. 514 b). Praha.
- Boček, J. 1988: Záchraný výzkum v Holohlavech, Zpravodaj K MVČ 15, 19 – 33. Hradec Králové.
- Boček, J. 1988: Záchraný výzkum v Černožicích, Zpravodaj K MVČ 15, 34 – 41. Hradec Králové.
- Boček, J. 1989: Benátky, o. Hořněves, okr. Hradec Králové, BZO 1986 – 87, 13 – 14 (pol. 10 a, b, c). Praha.
- Bohuslavice, okr. Náchod, BZO 1986 – 87, 21 (pol. 28). Praha.
 - Bolehošť, okr. Rychnov nad Kněžnou, BZO 1986 – 87, 21– 22 (pol. 31 a, b). Praha.
 - Cerekvice, okr. Jičín, BZO 1986 – 87, 26 (pol. 50 a). Praha.
 - Černčice, okr. Náchod, BZO 1986 – 87, 28 - 29 (pol. 56 a, b, c). Praha.
 - České Lhotice, okr. Chrudim, BZO 1986 – 87, 32 (pol. 65). Praha.
 - Dolsko, o. Nahořany, okr. Náchod, BZO 1986 – 87, 39 (pol. 89). Praha.
 - Hněševce, okr. Hradec Králové, BZO 1986 – 87, 47 (pol. 116 b). Praha.
 - Horní Černůtky, o. Sovětice, okr. Hradec Králové, BZO 1986 – 87, 50 (pol. 124). Praha.
 - Hořenice, o. Heřmanice, okr. Náchod, BZO 1986 – 87, 51 (pol. 131 a, b). Praha.
 - Jeřice, okr. Jičín, BZO 1986 – 87, 69 (pol. 171 a). Praha.
 - Kočí - Topol, okr. Chrudim, BZO 1986 – 87, 78 - 79 (pol. 193 c). Praha.
 - Lhota, o. Nahořany, okr. Náchod, BZO 1986 – 87, 98 – 99 (pol. 240). Praha.
 - Nahořany, okr. Náchod, BZO 1986 – 87, 120 – 121 (pol. 299). Praha.
 - Pohoří, okr. Rychnov nad Kněžnou, BZO 1986 – 87, 137 (pol. 339). Praha.

- Pulice, o. Dobruška, okr. Rychnov nad Kněžnou, BZO 1986 – 87, 161 – 162 (pol. 371 a, b, c, d, e, f). Praha.
- Říkov, o. Česká Skalice, okr. Náchod, BZO 1986 – 87, 173 (pol. 397 a b). Praha.
- Slepotice, okr. Pardubice, BZO 1986 – 87, 178 (pol. 414). Praha.
- Smiřice, okr. Hradec Králové, BZO 1986 – 87, 179 (pol. 417 a). Praha.
- Sovětice, okr. Hradec Králové, BZO 1986 – 87, 184 (pol. 425 a, b). Praha.
- Svinišany, o. Dolany, okr. Náchod, BZO 1986 – 87, 193 – 194 (pol. 449). Praha.
- Třebovětice, o. Cerekvice nad Bystřicí, okr. Jičín, BZO 1986 – 1987, 205 (pol. 479 c). Praha.
- Velichovky, okr. Náchod, BZO 1986 – 87, 210 (pol. 495). Praha.
- Velký Třebešov, okr. Náchod, BZO 1986 – 87, 212 (pol. 499). Praha.
- Veselice, o. Velká Jesenice, okr. Náchod, BZO 1986 – 87, 213 (pol. 501). Praha.

- Boček, J. 1995: Neznášov, okr. Náchod, BZO 1990 – 92, 219 – 220 (pol. 1164). Praha.
- Boček, J. – Kalferst, J. 1985: Semonice, okr. Náchod, BZO 1982 – 83, 164 (pol. 408). Praha.
- Boček, J. – Kalferst, J. 1987: Cerekvice, okr. Jičín, BZO 1984 – 85, 25 (pol. 41). Praha.
- Litič, okr. Trutnov, BZO 1984 – 85, 114 (pol. 269). Praha.
 - Rožnov, okr. Náchod, BZO 1984 – 85, 184 (pol. 439). Praha.
 - Sovětice, okr. Hradec Králové, BZO 1984 – 85, 195 (pol. 462). Praha.
 - Třebnouševce, okr. Jičín, BZO 1984 – 85, 213 – 214 (pol. 515). Praha.
 - Vestec, okr. Náchod, BZO 1984 – 85, 223 – 224 (pol. 546). Praha.
- Boček, J. – Sigl, J. 1987: Dolsko, o. Nahořany, okr. Náchod, BZO 1984 – 85, 43 (pol. 93). Praha.
- Choustníkovo Hradiště, okr. Trutnov, BZO 1984 – 85, 64 – 65 (pol. 157). Praha.
 - Vinice, o. Třebnouševce, okr. Jičín, BZO 1984 – 85, 224 (pol. 548 a, b). Praha.
- Boček, J. – Sigl, J. 1995: Neznášov, okr. Náchod, BZO 1990 – 1992, 220 (pol. 1165). Praha.

- Boček, J. – Vávra, M. 1985: Tuněchody, okr. Chrudim, BZO 1982 – 83, 188 (pol. 477 b). Praha.
- Boček, J. – Vokolek, V. 1985: Dolany, okr. Náchod, BZO 1982 – 83, 29 (pol. 67 a, b). Praha.
- Hustířany, okr. Náchod, BZO 1982 – 83, 43 (pol. 116). Praha.
 - Klášter nad Dědinou, o. Ledce, okr. Rychnov nad Kněžnou, BZO 1982 – 83, 58 (pol. 156). Praha.
- Boček, J. – Vokolek, V. 1987: Čáslavky, o. Dolany, okr. Náchod, BZO 1984 – 85, 27 (pol. 46 a, b, c). Praha.
- Jaroměř, okr. Náchod, BZO 1984 – 85, 68 (pol. 164). Praha.
 - Jeníkovice, okr. Hradec Králové, BZO 1984 – 85, 69 (pol. 169). Praha.
 - Krčín, o. Nové Město nad Metují, okr. Náchod, BZO 1984 – 85, 93 (pol. 222). Praha.
 - Nahořany, okr. Náchod, BZO 1984 – 85, 131 (pol. 314). Praha.
 - Račice nad Trotinou, o. Hoříněves, okr. Hradec Králové, BZO 1984 – 85, 178 (pol. 422). Praha.
 - Rodov, okr. Hradec Králové, BZO 1984 – 85, 181 (pol. 431). Praha.
 - Rosnice, o. Věstary, okr. Hradec Králové, BZO 1984 – 85, 182 (pol. 434). Praha.
 - Rтынě, o. Zaloňov, okr. Náchod, BZO 1984 – 85, 184 (pol. 440). Praha.
 - Sendražice, okr. Hradec Králové, BZO 1984 – 85, 187 (pol. 447). Praha.
- Boček, J. – Vokolek, V. 1989: Máslojedy, o. Čištěves, okr. Hradec Králové, BZO 1986 – 87, 112 (pol. 271). Praha.
- Boček, J. – Vokolek, V. 1995: Neznášov, okr. Náchod, BZO 1990 – 92, 219 – 220 (pol. 1161, 1162, 1167). Praha.
- Plácky, okr. Hradec Králové, BZO 1990 – 92, 242 (pol. 1295). Praha.
 - Platiště nad Labem, okr. Hradec Králové BZO 1990 – 92, 243 – 344 (pol. 1301, 1302, 1304, 1306, 1307, 1308, 1309, 1310, 1311, 1312). Praha.
 - Pulice, okr. Rychnov nad Kněžnou, BZO 1990 – 92, 303 (pol. 1575). Praha.
- Danielisová, A. 2006: Povrchová prospekce na oppidu České Lhotice. In: Sedláček, R. – Sigl, J. – Vencl, S. (ed.), Vita Archaeologica, sborník Víta Vokolka, 69 – 80. Hradec Králové – Pardubice.
- Dohnalová, V. – Tocháček, V. 1982: Česká Skalice, m. č. Spyta, okr. Náchod, BZO 1978 – 79, 19 (pol. 43 a, b). Praha.

- Dolany, m. č. Svinišťany, okr. Náchod, BZO 1978 – 79, 22, (pol. 55 a, b). Praha.
- Chvalkovice, okr. Náchod, BZO 1978 – 79, 42 (pol. 118). Praha.
- Jestřebí, m. č. Nouzín, okr. Náchod, BZO 1978 – 79, 46 – 47 (pol. 129). Praha.
- Jestřebí, m. č. Sendraž, okr. Náchod, BZO 1978 – 79, 47 (pol. 130). Praha.
- Lhota pod Hoříčkami, m. č. Větrník, okr. Náchod, BZO 1978 – 79, 66 (pol. 181). Praha.
- Nahořany, m. č. Doubravice, okr. Náchod, BZO 1978 – 79, 78 (pol. 227). Praha.
- Nahořany, okr. Náchod, BZO 1978 – 79, 78 (pol. 226). Praha.
- Nové Město nad Metují, okr. Náchod, BZO 1978 – 79, 82 – 83 (pol. 242). Praha.
- Provodov, m. č. Šereč, okr. Náchod, BZO 1978 – 79, 112 (pol. 303). Praha.
- Rychnověk, m. č. Doubravice, okr. Náchod, BZO 1978 – 79, 118 (pol. 328). Praha.
- Slatina nad Úpou, m. č. Boušín, okr. Náchod, BZO 1978 – 79, 122 (pol. 344). Praha.
- Studnice, m. č. Řešetova Lhota, okr. Náchod, BZO 1978 – 79, 127 (pol. 369). Praha.
- Studnice, m. č. Třtice, okr. Náchod, BZO 1978 – 79, 127 (pol. 370). Praha.
- Teplice nad Metují, o. Horní Teplice, okr. Náchod, BZO 1978 – 79, 131 (pol. 385). Praha.
- Velká Jesenice, okr. Náchod, BZO 1978 – 79, 145 (pol. 423 a, b). Praha.
- Vysokov, okr. Náchod, BZO 1978 – 79, 152 (pol. 447 a, b). Praha.
- Žernov, okr. Náchod, BZO 1978 – 79, 156 (pol. 460). Praha.
- Žernov, m. č. Rýzmburk, okr. Náchod, BZO 1978 – 79, 156 (pol. 461). Praha.

Kalferst, J. 1983: Neolitický kruhový příkop v Holohlavech, okres Hradec Králové, Zpravodaj KMVČ 10, 12 – 14. Hradec Králové.

Kalferst, J. 1984: Druhá sezóna výzkumu neolitického kruhového areálu v Holohlavech, Zpravodaj KMVČ 11, 13 – 18. Hradec Králové.

Kalferst, J. 1984: Jaroměř – Dolní Dolce, okr. Náchod, BZO 1980 – 81, 42 (pol. 131 a). Praha.

Kalferst, J. 1985: Horní Dolce, o. Zaloňov, okr. Náchod, BZO 1982 – 83, 37 (pol. 95). Praha.

- Litič, okr. Trutnov, BZO 1982 – 83, 89 (pol. 227). Praha.
- Ostrov, BZO 1982 – 83, 123 (pol. 308). Praha.
- Vinice, o. Třebnouševs, okr. Jičín, BZO 1982 – 83, 198 (pol. 505). Praha.
- Kalferst, J. 1987: Benátky, o. Hoříněves, okr. Hradec Králové, BZO 1984 – 85, 12 – 13 (pol. 11 c). Praha.
- Kalferst, J. 1989: Cerekvice, okr. Jičín, BZO 1986 – 87, 26 (pol. 50 b). Praha.
 - Jeřice, okr. Jičín, BZO 1986 – 87, 69 – 70 (pol. 171 b). Praha.
- Kalferst, J. 1995: Čáslavky, okr. Náchod, BZO 1990 – 92, 46 (pol. 198). Praha.
 - Černčice, okr. Náchod, BZO 1990 – 92, 49 (pol. 217). Praha.
 - Jaroměř, okr. Náchod, BZO 1990 – 92, 115 (pol. 589, 590). Praha.
 - Kleny, okr. Náchod, BZO 1990 – 92, 135 (pol. 687, 688, 689). Praha.
 - Semonice, okr. Náchod, BZO 1990 – 92, 317 (pol. 1655, 1656). Praha.
- Kalferst, J. – Sigl, J. 1984: Hradec Králové, okr. Hradec Králové, BZO 1980 – 81, 36 (pol. 110 a). Praha.
- Kalferst, J. – Sigl, J. 1985: Archeologické nálezy v roce 1984, Zpravodaj KMVČ 12, 5 – 20. Hradec Králové.
- Kalferst, J. – Sigl, J. – Vokolek, V. 1987: Přírůstky archeologické sbírky KMVČ 1986, Zpravodaj KMVČ 14, 3 – 25. Hradec Králové.
- Kalferst, J. – Sigl, J. – Vokolek, V. 1989: Archeologické nálezy získané v letech 1987 – 1988, Zpravodaj KMVČ 16, 3 – 19. Hradec Králové.
- Kalferst, J. – Sigl, J. – Vokolek, V. 1990: Nové archeologické přírůstky KMVČ v Hradci Králové v roce 1989, Zpravodaj KMVČ 17, 3 – 21. Hradec Králové.
- Kalferst, J. – Sigl, J. – Vokolek, V. 1991 – 1992: Archeologické přírůstky v Muzeu východních Čech v Hradci Králové v letech 1990 – 91, Zpravodaj muzea v Hradci Králové 18, 7 – 29. Hradec Králové.
- Kalferst, J. – Sigl, J. – Vokolek, V. 1993: Archeologické přírůstky muzea v Hradci Králové v roce 1992, Zpravodaj muzea v Hradci Králové 19, 5 – 20. Hradec Králové.
- Kalferst, J. – Sigl, J. – Vokolek, V. 1994: Přírůstky archeologické sbírky muzea v Hradci Králové v roce 1993, Zpravodaj muzea v Hradci Králové 20, 3 – 16. Hradec Králové.
- Kalferst, J. – Sigl, J. – Vokolek, V. 1999: Přírůstky sbírky AO MVČ v Hradci Králové za roky 1998 a 1999, Zpravodaj muzea v Hradci Králové 25, 3 – 31. Hradec Králové.
- Sigl, J. 1984: Hradec Králové, okr. Hradec Králové, BZO 1980 – 81, 36 (pol. 110 b). Praha.

- Sigl, J. 1985: Běstviny, o. Dobruška, okr. Rychnov nad Kněžnou, BZO 1982 – 83, 8 (pol. 5). Praha.
 - České Mezifččí, okr. Rychnov nad Kněžnou, BZO 1982 – 83, 24 (pol. 50). Praha.
 - Dolsko, o. Nahorany, okr. Náchod, BZO 1982 – 83, 30 (pol. 70). Praha.
 - Doubravice nad Úpou, okr. Náchod, BZO 1982 – 83, 30 (pol. 74). Praha.
 - Jaroměř, okr. Náchod, BZO 1982 – 83, 53 (pol. 144 d). Praha.
 - Mokré, okr. Rychnov nad Kněžnou, BZO 1982 – 83, 105 (pol. 265). Praha.
 - Rožnov, okr. Náchod, BZO 1982 – 83, 160 (pol. 395). Praha.
 - Sviništany, o. Dolany, okr. Náchod, BZO 1982 – 83, 175 (pol. 439). Praha.
 - Velký Třebešov, okr. Náchod, BZO 1982 – 83, 195 (pol. 498). Praha.
 - Zaloňov, okr. Náchod, BZO 1982 – 83, 205 (pol. 535). Praha.
 - Zvole, o. Rychnov, okr. Náchod, BZO 1982 – 83, 209 (pol. 546). Praha.
- Sigl, J. 1987: Lochenice, okr. Hradec Králové, BZO 1984 – 85, 114 (pol. 272). Praha.
- Sigl, J. 1995: Bohuslavice, okr. Náchod, BZO 1990 – 92, 27 (pol. 100, 101, 103). Praha.
 - Božanov, okr. Náchod, BZO 1990 – 92, 30 (pol. 123). Praha.
 - Černčice, okr. Náchod, BZO 1990 – 92, 49 (pol. 216). Praha.
 - Dolsko, okr. Náchod, BZO 1990 – 92, 72 (pol. 343). Praha.
 - Jaroměř, okr. Náchod, BZO 1990 – 92, 115 (pol. 587). Praha.
 - Kleny, okr. Náchod, BZO 1990 – 92, 135 (pol. 686). Praha.
 - Neznášov, okr. Náchod, BZO 1990 – 92, 220 (pol. 1168). Praha.
 - Nové Město nad Metují, okr. Náchod, BZO 1990 – 92, 223 (pol. 1185, 1186). Praha.
 - Pulice, okr. Rychnov nad Kněžnou, BZO 1990 – 92, 302 (pol. 1574). Praha.
 - Velešice, okr. Jičín, BZO 1990 – 92, 372 (pol. 1954). Praha.
 - Verneřovice, okr. Náchod, BZO 1990 – 92, 378 (pol. 1987). Praha.
- Sigl, J. – Vokolek, V. 1982: Archeologické nálezy v letech 1980 – 1981, Zpravodaj KMVČ 9, 5 – 14. Hradec Králové.
- Sigl, J. – Vokolek, V. 1983: Nové archeologické nálezy v roce 1982, Zpravodaj KMVČ 10, 5 – 11. Hradec Králové.
- Sigl, J. – Vokolek, V. 1984: Bohuslavice, okr. Náchod, BZO 1980 – 81, 10 (pol. 17). Praha.

- Čáslavky, o. Dolany, okr. Náchod, BZO 1980 – 81, 14 -15 (po. 33 a, b, c). Praha.
- Černčice, okr. Náchod, BZO 1980 – 81, 17 (pol. 42). Praha.
- Dolany, okr. Náchod, BZO 1980 – 81, 23 – 24 (pol. 65). Praha.
- Dolsko, o. Nahořany, okr. Náchod, BZO 1980 – 81, 25 (pol. 70). Praha.
- Holohlavy, okr. Hradec Králové, BZO 1980 – 81, 32 (pol. 92). Praha.
- Hořenice, o. Heřmanice, okr. Náchod, BZO 1980 – 81, 35 (pol. 105 a). Praha.
- Choustníkovo Hradiště hrad, okr. Trutnov, BZO 1980 – 81, 40 (pol. 125 a, b, c). Praha.
- Jaroměř – Dolní Dolce, okr. Náchod, BZO 1980 – 81, 42 (pol. 131 b, c). Praha.
- Jaroměř - Horní Dolce, okr. Náchod, BZO 1980 – 81, 42 - 43 (pol. 132 a, d). Praha.
- Jaroměř, okr. Náchod, BZO 1980 – 81, 41 - 42 (pol. 130 a, b, c, e, f, h, ch, i). Praha.
- Krčín, o. Nové Město nad Metují, okr. Náchod, BZO 1980 – 81, 58 (pol. 176). Praha.
- Lhota, o. Nahořany, okr. Náchod, BZO 1980 – 81, 65 (pol. 196). Praha.
- Nahořany, okr. Náchod, BZO 1980 – 81, 80 (pol. 245). Praha.
- Neznášov, o. Rožnov, okr. Náchod, BZO 1980 – 81, 82 (pol. 253). Praha.
- Rožnov, okr. Náchod, BZO 1980 – 81, 112 (pol. 343). Praha.
- Sebuč, o. Dolany, okr. Náchod, BZO 1980 – 81, 112 (pol. 344). Praha.
- Semonice, okr. Náchod, BZO 1980 – 81, 114 (pol. 348 a, b). Praha.
- Sviništany, o. Dolany, okr. Náchod, BZO 1980 – 81, 119 (pol. 370). Praha.
- Velká Jesenice, okr. Náchod, BZO 1980 – 81, 131 (pol. 412). Praha.
- Velký Třebešov, okr. Náchod, BZO 1980 – 81, 132 (pol. 416). Praha.
- Vestec, o. Zaloňov, okr. Náchod, BZO 1980 – 81, 132 (pol. 148). Praha.
- Žernov, okr. Náchod, BZO 1980 – 81, 139 - 140 (pol. 447). Praha.
- Žířeč, o. Dvůr Králové nad Labem, okr. Trutnov, BZO 1980 – 81, 140 (pol. 452). Praha.

- Sigl, J. – Vokolek, V. 1986: Archeologické nálezy v roce 1985, Zpravodaj KMVČ 13, 5 – 23. Hradec Králové.
- Vokolek, V. 1984: Čáslavky, BZO 1980 – 81, 14 (pol. 33). Praha.
 - Hořenice, o. Heřmanice, okr. Náchod, BZO 1980 – 81, 35 (pol. 105 b). Praha.
 - Jaroměř - Horní Dolce, okr. Náchod, BZO 1980 – 81, 43 (pol. 132 b, c). Praha.
 - Nové Město nad Metují, okr. Náchod, BZO 1980 – 81, 84 (pol. 258 a, b). Praha.
- Vokolek, V. 1985: Čištěves, okr. Hradec Králové, BZO 1982 – 83, 25 (pol. 56). Praha.
 - Hořenice, okr. Náchod, BZO 1982 – 83, 39 – 40 (pol. 104). Praha.
 - Choustníkovo Hradiště, okr. Trutnov, BZO 1982 – 83, 48 (pol. 130). Praha.
 - Krčín, o. Nové Město nad Metují, okr. Náchod, BZO 1982 – 83, 69 (pol. 177). Praha.
 - Ledce, okr. Rychnov nad Kněžnou, BZO 1982 – 83, 78 (pol. 202). Praha.
 - Lhota, o. Nahořany, okr. Náchod, BZO 1982 – 83, 82 (pol. 208). Praha.
 - Lípa, o. Čištěves, okr. Hradec Králové, BZO 1982 – 83, 87 (pol. 220). Praha.
 - Městec, o. Očelice, okr. Rychnov nad Kněžnou, BZO 1982 – 83, 101 (pol. 254). Praha.
 - Neznášov, o. Rožnov, okr. Náchod, BZO 1982 – 83, 115 (pol. 284). Praha.
 - Nové Město nad Metují, okr. Náchod, BZO 1982 – 83, 116 (pol. 292). Praha.
 - Rodov, okr. Hradec Králové, BZO 1982 – 83, 158 (pol. 386 a). Praha.
 - Rtyně, o. Zaloňov, okr. Náchod, BZO 1982 – 83, 160 - 161 (pol. 396). Praha.
 - Vestec, okr. Náchod, BZO 1982 – 83, 195 (pol. 501). Praha.
- Vokolek, V. 1987: Benátky, o. Hoříněves, okr. Hradec Králové, BZO 1984 – 85, 12 (pol. 11 b). Praha.
 - Lípa, m. č. Čištěves, okr. Hradec Králové, BZO 1984 – 85, 108 (pol. 255). Praha.
- Vokolek, V. 1987: Archeologický výzkum v Chrudimí – Pumberkách v roce 1986. Zpravodaj KMVČ 14, 30 – 37. Hradec Králové.

- Vokolek, V. 1989: Čibuz, o. Skalice, okr. Hradec Králové, BZO 1986 – 87, 33 (pol. 69). Praha.
- Holohlavy, o. Smiřice, okr. Hradec Králové, BZO 1986 – 87, 48 - 49 (pol. 120). Praha.
 - Chrudim, okr. Chrudim, BZO 1986 – 87, 64 - 65 (pol. 161 c, d, e, f, g, h, ch, i). Praha.
 - Kočí – Topol, okr. Chrudim, BZO 1986 – 87, 78 – 79 (pol. 193 a, b). Praha.
 - Nahořany, okr. Náchod, BZO 1986 – 87, 120 - 121 (pol. 299). Praha.
 - Skalička, o. Skalice, okr. Hradec Králové, BZO 1986 – 87, 177 (pol. 407). Praha.
 - Smiřice, okr. Hradec Králové, BZO 1986 – 87, 179 (pol. 417 b). Praha.
 - Topol, o. Kočí – Topol, okr. Chrudim, BZO 1986 – 87, 202 - 203 (pol. 472 b, c, d). Praha.
 - Trotina, o. Rodov, okr. Hradec Králové, BZO 1986 – 87, 203 (pol. 473). Praha.
 - Tuněchody, okr. Chrudim, BZO 1986 – 87, 206 (pol. 481). Praha.
 - Vestec, okr. Chrudim, BZO 1986 – 87, 213 (pol. 502 a, b, c). Praha.
- Vokolek, V. 1995: Bohuslavice, okr. Náchod, BZO 1990 – 92, 27 (pol. 102). Praha.
- Čáslavky, okr. Náchod, BZO 1990 – 92, 46 (pol. 199, 200). Praha.
 - Černčice, okr. Náchod, BZO 1990 – 92, 49 (pol. 215). Praha.
 - Dobruška, okr. Rychnov nad Kněžnou, BZO 1990 – 92, 63 (pol. 292, 293). Praha.
 - Dolany, okr. Náchod, BZO 1990 – 92, 66 (pol. 308, 309). Praha.
 - Habřina, okr. Hradec Králové, BZO 1990 – 92, 80 (pol. 389). Praha.
 - Kleny, okr. Náchod, BZO 1990 – 92, 135 (pol. 688). Praha.
 - Libišany, okr. Pardubice, BZO 1990 – 92, 179 – 180 (pol. 914, 916). Praha.
 - Nové Město nad Metují, okr. Náchod, BZO 1990 – 92, 223 (pol. 1184). Praha.
 - Skalice, okr. Hradec Králové, BZO 1990 – 92, 318 - 319 (pol. 1666, 1667). Praha.
 - Skalička, o. Skalice, okr. Hradec Králové, BZO 1990 – 92, 319 (pol. 1668). Praha.
 - Staré Smrkovice, okr. Jičín, BZO 1990 – 92, 331 – 332 (pol. 1735). Praha.

- Velešice, okr. Jičín, BZO 1990 – 92, 372 (pol. 1953, 1955). Praha.
- Zajezd, okr. Náchod, BZO 1990 – 92, 395 (pol. 2085). Praha.
- Zářecká Lhota, okr. Ústí nad Orlicí, BZO 1990 – 92, 396 (pol. 2090). Praha.

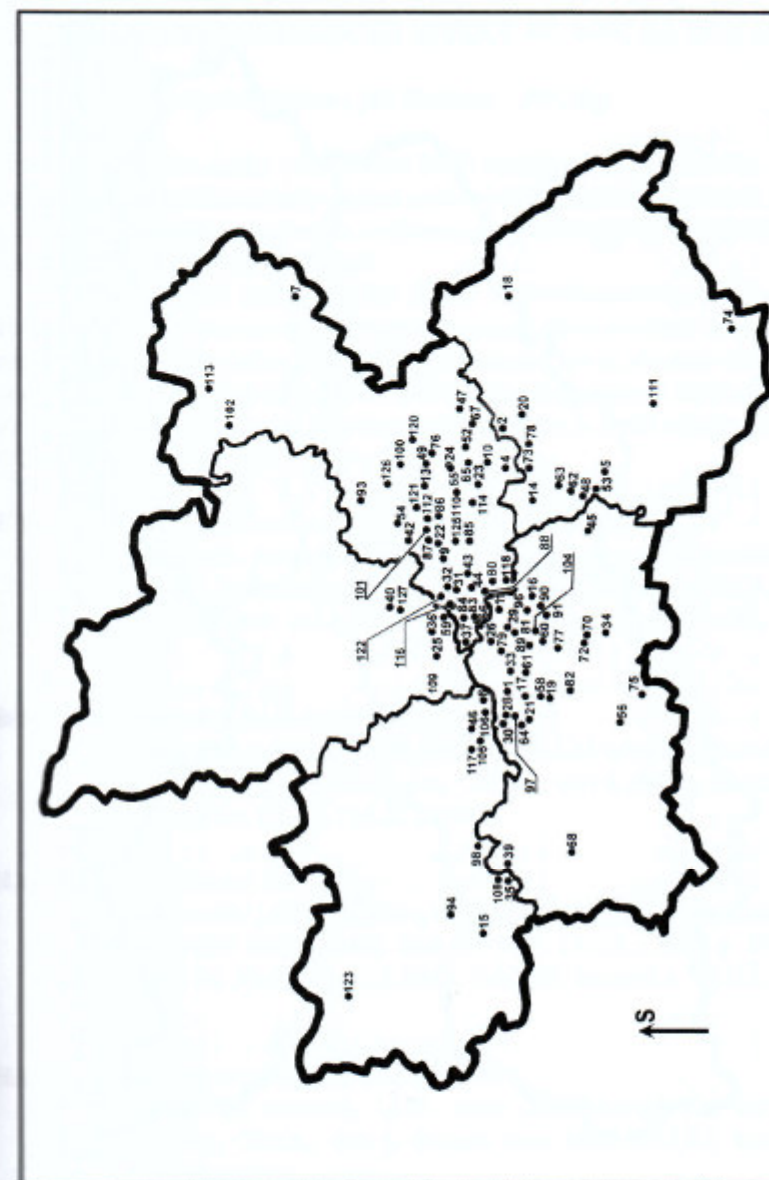
Pavel Drnovský: Jan Boček's Life Anniversary. Jan Boček was born on 12th December 1947 in Praha. In 1970s he moved from Praha to north-eastern Bohemian. In 80s and 90s he undertook extensive field work, which involved field walking as well as rescue excavation. He contributed to our knowledge of the Eastern Bohemian region.

Soupis lokalit (bez rozlišení krajů - viz Tab. 1 a 2).

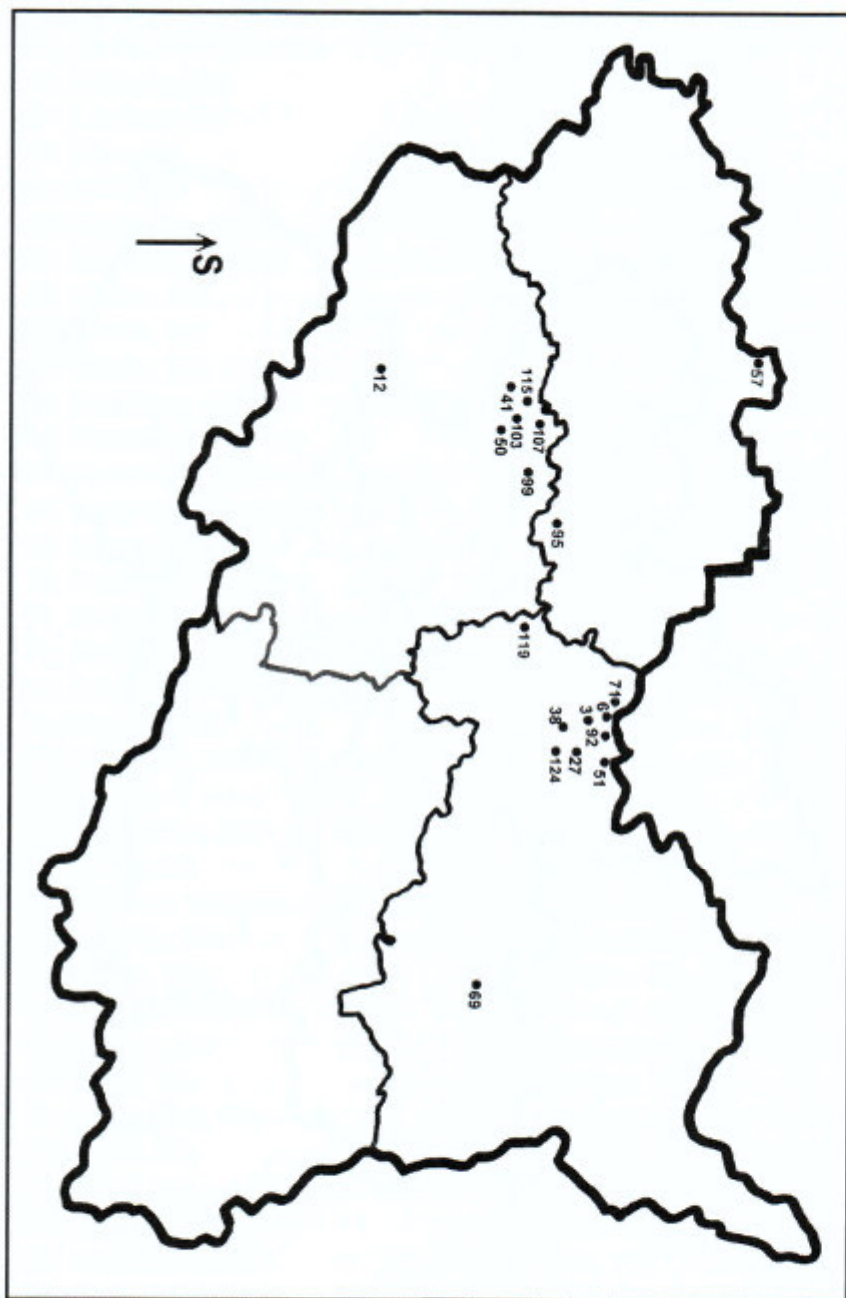
1. Benátky, HK	27. Hemže, UO
2. Běstvíny, RK	28. Hněvčeves, HK
3. Běstovice, UO	29. Holohlavy, HK
4. Bohuslavice, NA	30. Horní Čermůtky, HK
5. Bolehošť, RK	31. Horní Dolce, NA
6. Bošín, UO	32. Hořenice, NA
7. Božanov, NA	33. Hoříněves, HK
8. Cerekvice n. Bystřicí, JC	34. Hradec Králové, HK
9. Čáslavky, NA	35. Hrobičany, JC
10. Černčice, NA	36. Hřibojedy, TU
11. Černožice, HK	37. Hustřany, NA
12. České Lhotice, CR	38. Choceň, UO
13. Česká Skalice, NA	39. Chotělice, HK
14. České Meziříčí, RK	40. Choustníkovo Hradiště, TU
15. Češov, JC	41. Chrudim, CR
16. Čibuz, HK	42. Chvalkovice, NA
17. Čištěves, HK	43. Jeníkovice, HK
18. Deštné v Orlických horách, RK	44. Jaroměř, NA
19. Dlouhé Dvory, HK	45. Jaroměř-Dolní Dolce, NA
20. Dobruška, RK	46. Jeřice, JC
21. Dohalice, HK	47. Jestřebí, NA
22. Dolany, NA	48. Klášter nad Dědinou, RK
23. Dolsko, NA	49. Kleny, NA
24. Doubravice, NA	50. Kočí, CR
25. Dubenec, TU	51. Koldín, UO
26. Habřina, HK	52. Krčín, NA

53. Ledce, RK	91. Skalička, HK
54. Lhota pod Hoříčkami, NA	92. Skořenice, UO
55. Lhota u Nahořan, NA	93. Slatina n. Úpou, NA
56. Libčany, HK	94. Slatiny, JC
57. Libišany, PU	95. Slepotice, PU
58. Lípa, HK	96. Smiřice, HK
59. Litič, TU	97. Sovětice, HK
60. Lochenice, HK	98. Staré Smrkovice, JC
61. Máslojedy, HK	99. Stíčany, CR
62. Městec, RK	100. Studnice, NA
63. Mokré, RK	101. Svinišfany, NA
64. Mžany, HK	102. Teplice n. Metují, NA
65. Nahořany, NA	103. Topol, CR
66. Neznášov, NA	104. Trotina, HK
67. Nové Město n. Metují, NA	105. Třebnouševy, JC
68. Nový Bydžov, HK	106. Třebovětice, JC
69. Ostrov, UO	107. Tuněchody, CR
70. Plácky, HK	108. Velešice, JC
71. Plchovice, UO	109. Velichovky, NA
72. Plotiště n. Labem, HK	110. Velká Jesenice, NA
73. Pohoří, RK	111. Velká Ledská, RK
74. Potštejn, RK	112. Velký Třebešov, NA
75. Praskačka, HK	113. Verneřovice, NA
76. Provodov, NA	114. Veselice, NA
77. Předměřice, HK	115. Vestec, CR
78. Pulice, RK	116. Vestec, NA
79. Račice n. Trotinou, HK	117. Vinice, JC
80. Rasošky, NA	118. Vlkov, NA
81. Rodov, HK	119. Vraclav, UO
82. Rosnice, HK	120. Vysokov, NA
83. Rožnov, NA	121. Zájezd, NA
84. Rtyně, NA	122. Zaloňov, NA
85. Rychnověk, NA	123. Zámostí, JC
86. Říkov, NA	124. Zářecká Lhota, UO
87. Sebuč, NA	125. Zvole, NA
88. Semonice, NA	126. Žernov, NA
89. Sendražice, HK	127. Žíreč, TU
90. Skalice, HK	

Tab. 1

Tab. 1 Mapa prospekční činnosti Jana Bočka v Královéhradeckém kraji
 Tab. 1 The Map of Jan Boček's field work in Hradec Králové region.

Tab. 2 Mapa prospekční činnosti Jana Bočka v Pardubickém kraji
 Tab. 2 The Map of Jan Boček's field work in Pardubice region.

PŘÍRŮSTKY ARCHEOLOGICKÉ SBÍRKY AO MVČ ZA ROK 2006

Radek Bláha - Jiří Kalferst - Jiří Sigl

Archeologická sbírka byla i v roce 2006 rozšířena o další přírůstky. Jedná se v první řadě o jednotlivé nálezy a jejich soubory získané při záchranných archeologických výzkumech vyvolaných zvýšenou stavební činností, a to především na území Hradce Králové a jeho okolí.

Tradiční součástí archeologické sbírky královéhradeckého muzea jsou i předměty předané externími spolupracovníky muzea, často studenty oboru archeologie či příbuzných disciplín. Z předloženého soupisu lze za všechny uvést nálezy pocházející z povrchové prospekce v povodí Zlatého potoka a Dědiny na rozhraní okresů Hradec Králové a Rychnov nad Kněžnou či starší nálezy z oblasti jižní části okresu Chrudim.

1. BOLEHOŠŤ (okr. Rychnov nad Kněžnou)

KULT.: středověk, novověk. LOK.: severně od obce mezi silnicí do Očelice a rybníkem „Travertinem“; ZM 10:14-11-22, 82:36 mm. OKOL.: sběr J. Horák, 11.10.2003. NÁLEZ: keramika, kachle, železo. ULOŽ.: př. č. 11/2006.

2. BOLEHOŠŤ (okr. Rychnov nad Kněžnou)

KULT.: středověk. LOK.: severně od obce, jižně od rybníku „Travertinu“; ZM 10:14-11-22, 124:43, 135:32 mm. OKOL.: sběr J. Horák, 11.10.2003. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: př. č. 10/2006

3. HABŘINA (okr. Hradec Králové)

KULT.: středověk. LOK.: hrádek „Vražba“, z vývratu na západním svahu akropole; ZM 10:13-22-08, 216:136 mm. OKOL.: sběr p. Pihel, r. 2001 - předal M. Nechvíle, 12.8.2003. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: př. č. 27/2006.

4. HABŘINA (okr. Hradec Králové)

KULT.: středověk, novověk. LOK.: hrad „Rotemberk“; ZM 10:13-22-08, 247:213 mm. OKOL.: sběr p. Bedroš; únor 2004. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: př. č. 48/2006.

5. HOŘÍNĚVES (okr. Hradec Králové)
KULT.: vypíchaná. LOK.: bližší lokalizace neznámá; OKOL.: předáno z ARÚ Praha (dr. V. Moucha), 11.4.2006. NÁLEZ: BN - sekera. ULOŽ.: př. č. 1/2006.
6. HRADEC KRÁLOVÉ
KULT.: středověk. LOK.: Velké náměstí, výkop pro opravu plynovodu na chodníku před domem č.p. 148; ZM 10:13-24-03, 284:273 mm. OKOL.: výzkum R. Bláha, J. Papineschi, 22.-23.1.2003. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: př. č. 16/2006.
7. HRADEC KRÁLOVÉ
KULT.: středověk. LOK.: Velké náměstí, zadní trakt č.p. 36-37, 2. etapa výkopu vodovodu; ZM 10:13-24-03, 274:260 mm. OKOL.: výzkum R. Bláha; 11.1.2003. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: př. č. 17/2006.
8. HRADEC KRÁLOVÉ
KULT.: středověk, novověk. LOK.: Rokycanova ulice a Jiráskovy sady, trasa průkopu pro kabel; ZM 10:13-24-03, 250:247 mm. OKOL.: výzkum R. Bláha, 18.4. a 30.4.2003. NÁLEZ: keramika, kosti. ULOŽ.: př. č. 18-20/2006.
9. HRADEC KRÁLOVÉ
KULT.: novověk. LOK.: Malé náměstí, pod podlahou sklepa č.p. 129; ZM 10:13-24-03, 304:281 mm. OKOL.: výzkum při výklizu R. Bláha a J. Papineschi, 23.1.2003. NÁLEZ: zahluubený objekt, keramika, sklo. ULOŽ.: př. č. 21/2006.
10. CHLUM (okr. Hradec Králové)
KULT.: novověk. LOK.: trasa průkopu kabelu pěšinou ke vchodu do kostela; ZM 10:13-22-17, 153:260 mm. OKOL.: výzkum R. Bláha, 16.7.2003. NÁLEZ: keramika, železo (hřebík). ULOŽ.: př. č. 30/2006.
11. CHRUDIM
KULT.: středověk. LOK.: Filištínská ulice, u studny v suterénu č.p. 43; ZM 10:13-42-13, 006:073 mm. OKOL.: výzkum; R. Bláha, J. Sigl, 13.11.2003. NÁLEZ: kónický, opukou vyzděný objekt, keramika. ULOŽ.: př. č. 26/2006.
12. JEŘICE (okr. Jičín)
KULT.: neolit, pravěk. LOK.: naleziště 2 - poloha „Blatečky“; ZM 10:13-

22-06, 289:250 mm. OKOL.: sběr P. Novotný; 2005/2006. NÁLEZ: keramika, BN, ŠI, drtidlo. ULOŽ.: př. č. 52/2006.

13. KROUNA (okr. Chrudim)
KULT.: novověk. LOK.: ZM 10:14-33-16, 124:317 mm. OKOL.: sběr P. Sedlák, 28.11.2003. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: př. č. 33/2006.
14. KROUNA (okr. Chrudim)
KULT.: novověk. LOK.: zahrada Sodomkových; ZM 10:14-33-16, 229:378 mm. OKOL.: sběr P. Sedlák, 3.4.2005. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: př. č. 36/2006.
15. KROUNA (okr. Chrudim)
KULT.: středověk, novověk. LOK.: poloha „Za humny“; ZM 10:14-33-16, 172:290 mm. OKOL.: sběr P. Sedlák, 25.11.2003. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: př. č. 31/2006.
16. KROUNA (okr. Chrudim)
KULT.: středověk, novověk. LOK.: poloha „Za humny“; ZM 10:14-33-16, 176:301 mm. OKOL.: sběr P. Sedlák, 25.11.2003. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: př. č. 32/2006.
17. KROUNA (okr. Chrudim)
KULT.: středověk. LOK.: zahrada p. Černého; ZM 10:14-33-16, 223:371 mm. OKOL.: sběr P. Sedlák, 1.4.2005. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: př. č. 34/2006.
18. KROUNA (okr. Chrudim)
KULT.: středověk, novověk. LOK.: zahrada p. Hejduka; ZM 10:14-33-11, 218:021 mm. OKOL.: sběr P. Sedlák; 2.4.2005. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: př. č. 35/2006.
19. KROUNA (okr. Chrudim)
KULT.: středověk, novověk. LOK.: hrana návrší jižně od katolického kostela; ZM 10:14-33-16, 245:360 mm. OKOL.: sběr P. Sedlák, 3.4.2005. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: př. č. 37/2006.
20. LEDCE (okr. Rychnov nad Kněžnou)
KULT.: středověk. LOK.: pole v prameništi, severovýchodně od vsi směrem k lesu a rybníku „Podjem“; ZM 10:14-11-21, 401:97 mm. OKOL.:

sběr J. Horák, 19.9.1999. NÁLEZ: keramika, mazanice. ULOŽ.: př. č. 4/2006.

21. LEDCE (okr. Rychnov nad Kněžnou)

KULT.: středověk, novověk. LOK.: pole nad úvozem jižně od východního okraje vsi; ZM 10:14-11-21, 363:18 mm. OKOL.: sběr J. Horák, 2.5.2003. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: př. č. 5/2006.

22. LEDCE (okr. Rychnov nad Kněžnou)

KULT.: středověk, novověk. LOK.: blíže nelokalizovatelné pole při levém břehu Dědiny mezi Ledci a Městcem. OKOL.: sběr J. Horák, r. 1999. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: př. č. 3/2006.

23. LEDCE (okr. Rychnov nad Kněžnou)

KULT.: novověk. LOK.: pole pod úvozem jižně od vsi, západně od Újezdce; ZM 10:14-11-21, 374:004 mm. OKOL.: sběr J. Horák, 8.5.2003. NÁLEZ: keramika, kámen. ULOŽ.: př. č. 6/2006.

24. LEDCE (okr. Rychnov nad Kněžnou)

KULT.: středověk, novověk. LOK.: pole nad úvozem jižně od okraje vsi; ZM 10:14-11-21, 363:018 mm. OKOL.: sběr J. Horák, 8.5.2006. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: př. č. 7/2006.

25. LEDCE (okr. Rychnov nad Kněžnou)

KULT.: novověk. LOK.: pole pod lesem severozápadně od vsi na hranici k.ú. Vysoký Újezd; ZM 10:14-13-01, 261:301 mm. OKOL.: sběr J. Horák, 4.10.2003. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: př. č. 9/2006.

26. LEDCE (okr. Rychnov nad Kněžnou)

KULT.: novověk. LOK.: pole na západním a východním svahu vrchu „Srub“; ZM 10:14-11-21, 313:98, 326:99 mm. OKOL.: sběr J. Horák, 4.10.2003. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: př. č. 8/2006.

27. LIBERK (okr. Rychnov nad Kněžnou)

KULT.: středověk. LOK.: areál hradu; ZM 10:14-14-01, 83:135 mm. OKOL.: sběr L. Bernacká, J. Pízl, r. 2004. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: př. č. 49/2006.

28. LIBIŠANY (okr. Pardubice)

KULT.: pravěk. LOK.: u hřiště; ZM 10:13-24-07, 255:102 mm. OKOL.:

sběr J. Papineschi; 19.4.2004. NÁLEZ: obj. 1/2004, keramika. ULOŽ.: př. č. 46/2006.

29. MALINNÉ (okr. Chrudim)

KULT.: novověk. LOK.: ZM 10:13-44-10, 292:176 mm. OKOL.: sběr P. Sedlák; 1.11.2003. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: př. č. 40/2006.

30. MALINNÉ (okr. Chrudim)

KULT.: středověk, novověk. LOK.: ZM 10:13-44-10, 276:158 mm. OKOL.: sběr P. Sedlák; 8.11.2003. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: př. č. 41/2006.

31. MĚSTEC (okr. Rychnov nad Kněžnou)

KULT.: středověk, novověk. LOK.: západní svah „Městského kopce“, jižně od silnice k Vysokému Újezdu; ZM 10:14-11-21, 299:270 mm. OKOL.: sběr J. Horák, 2.5.2003. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: př. č. 12/2006.

32. MĚSTEC (okr. Rychnov nad Kněžnou)

KULT.: středověk, novověk. LOK.: východní svah „Městského kopce“ západně od obce; ZM 10:14-11-21, 333:279 mm. OKOL.: sběr J. Horák; 2.5.2006. NÁLEZ: keramika, železo, struska. ULOŽ.: př. č. 13/2006.

33. MOKRÉ (okr. Rychnov nad Kněžnou)

KULT.: novověk. LOK.: jihovýchodně od obce, pole kolem křižovatky Opočno - Očelice - Přepychy; ZM 10:14-11-22, 127:343 mm. OKOL.: sběr J. Horák; 11.10.2003. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: př. č. 2/2006.

34. NOVÝ BYDŽOV (okr. Hradec Králové)

KULT.: pravěk, lineární, středověk, novověk. LOK.: pole u Praseku, severně státní silnice do Hradce Králové; ZM 10:13-21-24, 22:225, 70:240 mm. OKOL.: sběr J. Hlávko, 16.8.2003. NÁLEZ: keramika, BN, ŠI, drtičlo. ULOŽ.: př. č. 38/2006.

35. NOVÝ BYDŽOV (okr. Hradec Králové)

KULT.: novověk. LOK.: poloha „Drahobelce“; ZM 10:13-21-24, 74:305 mm. OKOL.: sběr Z. Fišera, 2.5.2004. NÁLEZ: keramika, kámen, mazanice. ULOŽ.: př. č. 51/2006.

36. OČELICE (okr. Rychnov nad Kněžnou)

KULT.: středověk. LOK.: asi 200 m jižně od obce a 50 m východně

od cesty do Bolehoště, zhruba na úrovni statku č.p. 21 v Klášteře nad Dědinou; ZM 10: 14-11-22, 15:178 mm. OKOL.: sběr J. Horák, 8.11.2003. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: př. č. 14/2006.

37. OSIČKY (okr. Hradec Králové)

KULT.: středověk. LOK.: trasa dálnice D11 skryvka pro most, jižně od obce, západně od silnice a severně od vodoteče; ZM 10:13-24-11, 068:212 mm. OKOL.: sběr J. Sigl; 1.6.2004. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: př. č. 47/2006.

38. PLÁCKY (okr. Hradec Králové)

KULT.: vypíchaná, středověk. LOK.: mírná terénní vlna na poli v poloze „U zabitého“; ZM 10:13-22-23, 192:81 mm. OKOL.: sběr R. Bláha, Z. Sklenářová, 6.9.2003. NÁLEZ: keramika, ŠI, BN. ULOŽ.: př. č. 15/2006.

39. PLAČICE (okr. Hradec Králové)

KULT.: mezolit. LOK.: ZM 10:13-24-07, 395:283 mm. OKOL.: sběr D. Vích, 29.9.2003. NÁLEZ: ŠI. ULOŽ.: př. č. 29/2006.

40. PLOTIŠTĚ NAD LABEM (okr. Hradec Králové)

KULT.: pravěk, neolit, novověk. LOK.: naleziště 1 - pole u předměřické cihelny; ZM 10:13-22-23, 120:345 mm. OKOL.: sběr studentů gymnasia J.K. Tyla, 4.11.2003. NÁLEZ: keramika, brousek, ŠI. ULOŽ.: př. č. 39/2006.

41. PROBLUZ (okr. Hradec Králové)

KULT.: novověk. LOK.: ZM 10:13-22-21, 378:321 mm. OKOL.: sběr 22.5.2003. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: př. č. 42/2006.

42. SADOVÁ (okr. Hradec Králové)

KULT.: novověk. LOK.: pole východně od nádraží a jižně od areálu hospodářského dvora; ZM 10:13-22-11, 278:85 mm. OKOL.: sběr R. Bláha, Z. Sklenářová; září 2003. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: př. č. 25/2006.

43. SADOVÁ (okr. Hradec Králové)

KULT.: pravěk, novověk. LOK.: terasa Bystřice jihovýchodně od železniční trati, východně od polní cesty; ZM 10:13-22-11, 290:124 mm. OKOL.: sběr R. Bláha, Z. Sklenářová; září 2003. NÁLEZ: keramika, ŠI. ULOŽ.: př. č. 24/2006.

44. SMIDARY (okr. Hradec Králové)

KULT.: středověk. LOK.: sondy u kostela; ZM 10:13-21-13, 150:58 mm. OKOL.: předáno stavební firmou, výzkum R. Bláha; 11.9.2003. NÁLEZ: keramika, železný klíč, kosti (lidské). ULOŽ.: př. č. 28/2006.

45. STŘEZETICE (okr. Hradec Králové)

KULT.: mladý neolit. LOK.: východně od vsi; ZM 10:13-22-16, 451:036 mm. OKOL.: předal p. B. Chmelař, Střezetice; 25.10.2004. NÁLEZ: BN - sekerka. ULOŽ.: př. č. 50/2006.

46. SVINIŠŤANY (okr. Náchod)

KULT.: novověk. LOK.: výhoz z výkopu pro plyn; ZM 10:03-44-25, 426:038 mm. OKOL.: výzkum J. Papineschi; 4.11.2004. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: př. č. 45/2006.

47. TRUTNOV

KULT.: novověk. LOK.: tzv. „Humlův dvůr“; ZM 10:03-42-24, 362:077 mm. OKOL.: výzkum; R. Bláha; 6.6.2003. NÁLEZ: keramika, mazanice, kámen. ULOŽ.: př. č. 43, 44/2006.

48. TŘEBEŠ (okr. Hradec Králové)

KULT.: středověk (13. stol.). LOK.: samota „Na Pískách“; ZM 10:13-24-08, 205:332 mm. OKOL.: sběr P. Jelínek, 17.2.2004. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: př. č. 23/2006.

49. VYSOKÁ NAD LABEM (okr. Hradec Králové)

KULT.: pravěk. LOK.: les v poloze „U Kříže“ (polesí Vysoká); ZM 10:13-24-09, 20:34 mm. OKOL.: sběr R. Bláha, Z. Sklenářová, 24., 25.7.2003. NÁLEZ: keramika, kámen, ŠI. ULOŽ.: př. č. 22/2006.

Hradec Bláha – Jiří Kalferst – Jiří Sigl: Additions to the archaeological collection of AO MÚV in 2006. New additions to the archaeological collection in 2006. Most of these are individual finds and their collections coming from rescue archaeology invoked by the development, especially in Hradec Králové and its neighbourhood. Tradition part of the archaeological collection is made by artefacts given by external co-workers of the museum, often archaeological students or related disciplines. From the submitted list we can name findings from field prospection from catchments area of the Golden brook (Zlatý potok) and Dědina on the boundary line of Hradec Králové and Rychnov nad Kněžnou districts or from the southern part of the Chrudim district.

ARCHEOLOGICKÉ NÁLEZY Z TERÉNNÍCH AKCÍ MUZEA V JIČÍNĚ V ROCE 2006

Eva Ulrychová

Každoroční informativní soupis archeologických akcí muzea v Jičíně, při nichž byly získány movité nálezy z neolitu, období lidu popelnicových polí doby bronzové, raného i vrcholného středověku a převážně z novověku výhradně z lokalit okresu Jičín. Větší akcí byl záchranný výzkum na Náměstí Svobody a v okolí gotického kostela sv. Ignáce v Jičíně. Archeologická sbírka muzea v Jičíně byla obohacena darovanými nálezy ze sběrů v Nadslavi provedených v blízkosti tam zachovaných mohylových pohřebišť a rybníka Jordán a z pozůstalosti Bohuslava Špačka z Vysokého Veselí.

1. ČEŠOV

KULT.: popelnicová pole doby bronzové. LOK.: jižní svah západní část severní kleškové brány fortifikace Češov. OKOL.: náhodný nález ve vývratu stromu při archeologické vycházce 15.4.2006. NÁLEZ: nezdobený střep. ULOŽ.: M Jičín, inv. č. 11 867. LIT.: Archiv nálezových zpráv Archeologického ústavu v Praze čj. 10 619/2006 (dále jen NZ čj.).

2. DĚTENICE

KULT.: středověk (VS 2), novověk (NO 2 - 2. polovina 16. století). LOK.: v trase výkopu přípojky vody k čp. 119, st. pč. 239. OKOL.: výzkum, 17.5.2005. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: M Jičín, inv. č. 9828 - 9831. LIT.: NZ čj. 10 620/2006.

3. HŘÍDELEC

KULT.: středověk (VS 2). LOK.: pole asi 50 m severně od Hřídelecké Hůry. OKOL.: náhodný nález, 27.4.2006. NÁLEZ: střep - hrnčářská šablona? ULOŽ.: M Jičín, inv. č. 11 882. LIT.: NZ čj. 10 621/2006.

4. HUBOJEDY

KULT.: novověk (NO 2 - polovina 17. století). LOK.: cesta ppč. 377/1 severně u st.pč. 8. OKOL.: sběr v rýze pro vodovod, 27.9.2006. NÁLEZ: keramika, železný hřebík. ULOŽ.: M Jičín, inv. č. 12 361 - 12 370. LIT.: NZ čj. 10 622/2006.

5. HUBOJEDY

KULT.: novověk (NO 1, NO 2 - 16. století). LOK.: cesta mezi vodojemem a domem čp. 7 v centru vsi, ppč. 377/1. OKOL.: sběr v rýze pro vodovod, 3.10. - 14.10.2006. NÁLEZ: keramika (kamenina), zlomky kachlů. ULOŽ.: M Jičín, inv. č. 12 381 - 12 390. LIT.: NZ čj. 10 623/2006. POZNÁMKA: Hubojedy byly zničeny za třicetileté války po roce 1634 některou z válčících stran.

6. JEŘICE

KULT.: novověk (NO 1 - 1. polovina 16. století). LOK.: areál zaniklé tvrze v zahradě za domy čp. 49 a čp. 50, tj. ppč. 48/1, 38/2, 47. OKOL.: sběr v rýze pro kanalizaci, 10.-12.10.2006. NÁLEZ: keramika, podkovy (3 ks). ULOŽ.: M Jičín, inv. č. 12 391 - 12 398. LIT.: NZ čj. 10 624/2006.

7. JIČÍN

KULT.: novověk (NO 1 - 1. polovina 16. století). LOK.: podloubí domu čp. 19 na Náměstí Svobody. OKOL.: sběr v přípojce plynovodu, 19.4.2006. NÁLEZ: keramika (tzv. červené zboží), zlomky kachlů. ULOŽ.: M Jičín, inv. č. 11 870 - 11 881. LIT.: NZ čj. 10 625/2006.

8. JIČÍN

KULT.: novověk (NO 1 - polovina 16. století). LOK.: jižní okraj Náměstí Svobody, před čp. 14. OKOL.: sběr v rýze pro STL plynovod, 7.4.2006. NÁLEZ: tmavošedá jílovitá splachová vrstva, keramika, zlomky kachlů, klíč, hřebíky (2 ks) a zvířecí kosti. ULOŽ.: M Jičín, inv. č. 11 806 - 11 850. LIT.: NZ čj. 10 626/2006. POZN.: Dle osteologického posudku (Mgr. Petra Zíková, RMaG Jičín) se jedná o sudokopytníky velikosti kozy (ovce, tele), výjimkou je třetí záprstní kost koně.

9. JIČÍN

KULT.: středověk (VS 2), novověk (NO 2 - 1. třetina 17. století). LOK.: Ruská ulice, vozovka před domy čp. 20 a čp. 21. OKOL.: v rýze pro STL plynovod. NÁLEZ: proti středu domu čp. 21 základ zbořeného Velíšské (jinak Rybniční neboli Pražské) brány z opracovaných pískovcových kvádrů, keramika. ULOŽ.: M Jičín, inv. č. 11 797 - 11 800. LIT.: NZ čj. 10 627/2006. POZN.: Místo nálezu základů brány je vyznačeno v dlažbě ulice.

10. JIČÍN

KULT.: novověk (NO 1 - polovina 16. století). LOK.: podloubí domu čp. 16 - tj. st.pč. 19 na Náměstí Svobody. OKOL.: v rýze pro přípojku plynovodu, 21. 5.2006. NÁLEZ: zlomky kachlů, zvířecí kosti a železná podkova. ULOŽ.: M Jičín, inv. č. 12 200 - 12 213. LIT.: NZ čj. 10 628/2006.

11. JIČÍN

KULT.: novověk (NO 2 mezi r. 1624 - 1632). LOK.: st.pč. 26, přibližně 4,3 m severně od gotického portálu kostela sv. Ignáce. OKOL.: výzkum v rýze pro STL plynovod, hloubka 1,2 - 1,6 m, 22.- 26.5.2006. NÁLEZ: hromadný kostrový hrob (dospělí jedinci, dlouhé kosti končetin, obratle, žebra a část lebky - 37 ks). ULOŽ.: M Jičín, - Antropologie, inv. č. 5/2006. LIT.: NZ čj. 10 629/2006. POZN.: Hrob tvořil součást hřbitova u kostela sv. Ignáce, kde se pohřbívalo v letech 1412 - 1622 a byl již narušen dřívějšími výkopy.

12. JIČÍN

KULT.: novověk (NO 2 - 2. polovina 16. století, 17. století), recent? LOK.: st.pč. 26 - suterén věže kostela sv. Ignáce. OKOL.: při vyklízení zásypu pro umístění kanalizační a vodovodní přípojky do kostela, 1.6.2006. NÁLEZ: podstava žluté glazované nádoby, zlomky tří skleněných nádobek. ULOŽ.: M Jičín, inv. č. 12 220 - 12 223. LIT.: NZ čj. 10 630/2006.

13. JIČÍN

KULT.: novověk (NO 1 - 1. třetina 16. století, NO 2 - 2. polovina 17. století). LOK.: severní okraj ppč. 1383, před domy st.pč. 35, 36, 37/1 v Balbínově ulici. OKOL.: v rýze pro veřejně osvětlení do hloubky 0,6 m. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: M Jičín, inv. č. 12 224 - 12 227. LIT.: NZ čj. 10 631/2006. POZN.: nepolévaná keramické zboží 16. století a z postvaldštejnského období (2. třetina 17. století).

14. JIČÍN

KULT.: středověk (VS 2). LOK.: ppč. 415/17 - severní část zahrady. OKOL.: náhodný nález E. Ulrychové při obdělávání ryté části zahrady 12.5. a 20.6.2006. NÁLEZ: keramika (úchytky poklice, zlomek okraje nádoby). ULOŽ.: M Jičín, inv. č. 11 923, 12 228. LIT.: NZ čj. 10 632/2006. POZN.: Místo nálezů je polykulturní lokalitou na sprašové návěži na jihozápadním svahu k řece Cidlině (neolit, raný středověk 3, trvale osídleno od mladší doby hradištní včetně) dřívější nálezy čj. 6945/1997, 8342/1999, 9328/2000.

15. JIČÍN

KULT.: novověk (NO 2, před 1681). LOK.: střed vozovky ulice Chelčického mezi domy čp. 10 a čp. 33. OKOL.: v rýze pro inženýrské sítě 11.7.2006. NÁLEZ: V hloubce 40 - 70 cm - v tmavošedé kulturní vrstvě se stopami po požáru keramika, železný hřebík a železný srp s odlomenou čepelí. ULOŽ.: M Jičín, inv. č. 12 229 - 12 236 LIT.: NZ čj. 10 633/2006.

16. JIČÍN

KULT.: novověk (NO 1, NO 2 - polovina 16. století). LOK.: st.pč. 228 ulice Na Příkopech. OKOL.: v rýze pro oplocení u staveniště, hloubka 0,5 m, 22.5.2006. NÁLEZ: narušená situace, keramika. ULOŽ.: M Jičín, inv. č. 11 883 - 11 893. LIT.: NZ čj. 10 634 /2006. POZN.: dřívější nálezy NZ čj. 9844/2005.

17. JIČÍN

KULT.: novověk (NO 1, NO 2). LOK.: nároží ulice Palackého a Na Příkopech, dvorek čp. 99. OKOL.: při snižování terénu, 10.5.2006. v hloubce 0,2 - 0,3 m. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: M Jičín, inv. č. 11 894 - 11 906. LIT.: NZ čj. 10 635/2006. POZN.: Místo nálezů je jižním okrajem zasypaného vnitřního příkopu městského opevnění.

18. JIČÍN

KULT.: novověk (NO 2 - 1. třetina 17. století). LOK.: Nové Město, východní okraj Lidického náměstí v ploše chodníků. OKOL.: v rýze pro NN kabel keramika valdštejnského období, 3.4.2006. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: M Jičín, inv. č. 11 801 - 11 805. LIT.: NZ čj. 10 636/2006.

19. JIČÍN

KULT.: novověk (NO 2, po 1625). LOK.: Nové Město, Lidické náměstí, severní okraj dvora domu čp. 11. OKOL.: v základové rýze ohradní zdi dvora, 25.7.2006. NÁLEZ: základ kamenného domu, keramika. ULOŽ.: M Jičín, inv. č. 12 257 - 12 273. LIT.: NZ čj. 10 637/2006.

20. JIČÍN

KULT.: novověk (NO 2). LOK.: 2 m východně od východního okraje židovské synagogy v ulici Na Příkopech, 11.5.2006. NÁLEZ: keramika, zvířecí kosti. ULOŽ.: M Jičín, inv. č. 11 907- 11 922. LIT.: NZ čj. 10 638/2006. POZN.: Osteologický posudek (Mgr. Petra Zíková, RM a G Jičín) - závěr: Soubor kostí je tvořen pouze z úlomků kostí (záprstní kost lichokopytníka, stehenní kosti, pánev, lopatka), u kterých je bližší zjištění původu nemožné.

21. JIČÍN

KULT.: novověk (NO 2 - 2. polovina 16. století). LOK.: st.pč. 118 u městských hradb východně od kostela sv. Jakuba. OKOL.: v jámách pro instalaci betléma v narušené situaci, 4. 12.2006. NÁLEZ: okraj zelené glazovaného džbánu. ULOŽ.: M Jičín inv. č. 12 419. LIT.: NZ čj. 10 639/2006.

22. NADSLAV

KULT.: k. s keramikou vypíchanou - III. stupeň, neolit bez bližšího určení, střední doba hradištní ?, mladší doba hradištní, novověk. LOK.: střed ppč. 519, tj. pole podél zaniklé polní cesty ppč. 618/2 jihovýchodně od cípu lesa s mohylami polohy III. „U mohyl“. OKOL.: sběr M. Valenty ze Střevače 18.5.2006. NÁLEZ: rozoraný objekt k. s keramikou vypíchanou, štípané nástroje, keramika. ULOŽ.: M Jičín inv. č. 11 924 - 11 964. LIT.: NZ čj. 10 640/2006. POZN.: Při letecké prospekci bylo na místě dokumentováno rozorané pravěké sídliště a jeden zaniklý mohylový násep.

23. NADSLAV

KULT.: neolit bez bližšího určení, pozdní doba bronzová (Ha B). LOK.: pole ppč. 443/1 jihozápadně od Starohradského lesa a severozápadně od Střevačského rybníka. OKOL.: sběr M. Valenty ze Střevače, 27. - 28.5.2006. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: M Jičín, inv. č. 11 965 - 12 008. LIT.: NZ čj. 10 641/2006. POZN.: Nálezy pocházejí z bezprostřední blízkosti mohylového pohřebiště Nadslav I, II Starohrádecký les. Část mohyl zde pochází z kultur lidu popelníkových polí doby bronzové.

24. NOVÁ PAKA

KULT.: novověk (NO 2 - 2. polovina 16. století). LOK.: ulice Staropacká, před domem čp. 98. OKOL.: v rýze pro vodovodní přípojku 14.7.2006. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: M Jičín, inv. č. 12 237 - 12 240. LIT.: NZ čj. 10 642/2006. POZN.: Staropacká ulice byla západním okrajem města v 16. století.

25. NOVÁ PAKA

KULT.: novověk (NO 2 - 2. polovina 16. - 1. polovina 17. století). LOK.: Staropacká ulice, před čp. 87/1. OKOL.: sběr 18.7.2006. NÁLEZ: keramika, glazovaný tyglík, zdobený keramický svícen. ULOŽ.: M Jičín, inv. č. 12 241 - 12 250. LIT.: NZ čj. 10 643/2006.

26. PRACHOV

KULT.: novověk (NO 1 - NO 2, 16. století). LOK.: svah v intravilánu obce, ppč. 21/11. OKOL.: při stavbě domu, 19.9.2004, 10.8. - 13.9.2006.

NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: M Jičín, inv. č. 11 752 - 11 796, 12 278 - 12 349. LIT.: NZ čj. 10 644/2006, 9133/2004.

27. SBĚŘ

KULT.: novověk (NO 2). LOK.: jižně od rybníka ve Sběři směrem k silnici Sběř - Žlunice. OKOL.: z pozůstalosti Bohuslava Špačka z Vysokého Veselí, nalezeno před r. 1989. NÁLEZ: železná podkova. ULOŽ.: M Jičín, inv. č. 12 256. LIT.: NZ čj. 10 654/2006.

28. SBĚŘ

KULT.: neolit, k. s keramikou vypíchanou. LOK.: severní okraj katastru, pole východně od silnice Vysoké Veselí - Sběř. OKOL.: z pozůstalosti Bohuslava Špačka z Vysokého Veselí, nalezeno před r. 1990. NÁLEZ: část zrnotěrky (jemnozrný pískovec), broušené kamenné nástroje (amfibolový rohovec). ULOŽ.: M Jičín, inv. č. 12 399 - 12 407. LIT.: NZ čj. 10 646/2006, 605/1995.

29. SOBOTKA

KULT.: středověk (VS 2 - 2. polovina 15. století). LOK.: severní svah kopce se zámkem Humprecht. OKOL.: sběr 13.4. a 5.5.2006. NÁLEZ: keramika, zlomek skla, mazanice. ULOŽ.: M Jičín, inv. č. 12 350 - 12 360. LIT.: NZ čj. 10 647/2006.

30. STŘEVAČ

KULT.: starší doba hradištní, mladší doba hradištní. LOK.: ppč. 108/1, 108/2, st. pč. 9/3 - nově stavěné hřiště. OKOL.: při vyrovnávání terénu pod travnatým povrchem, 19.4., 23.7. a 3.8.2006. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: M Jičín, inv. č. 11 868 - 11 869, 12 274 - 12 277. LIT.: NZ čj. 10 648/2006; Ulrychová E.: Nález starohradištní keramiky ve Střevači, okr. Jičín, Zpravodaj muzea v Hradci Králové 32/2006, 114-116. Hradec Králové.

31. STŘEVAČ

KULT.: k. s keramikou lineární, pozdní doba bronzová (Ha B), mladší doba hradištní, středověk (VS 1, VS 2). LOK.: severozápadně od obnoveného rybníka Jordán a Špiglova mlýna, na poli mezi silnicí do Chyjic a tokem Mrliny, ppč. 248/1, 255. OKOL.: sběr M. Valenty ze Střevače, 27. - 28. 5.2006. NÁLEZ: keramika, železná struska, mazanice. ULOŽ.: M Jičín, inv. č. 12 009 - 12 199. LIT.: NZ čj. 10 649/2006.

32. STŘEVAČ

KULT.: mladší doba hradištní, středověk (VS 2), novověk (NO 2). LOK.: náves, svah za sochou Kalvárie, st. pč. 846/4. OKOL.: při zpevnění břehu za sochou, 27.9.2006. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: M Jičín, inv. č. 12 371 - 12 380. LIT.: NZ čj. 10 650/2006.

33. ÚJEZD POD TROSKAMI

KULT.: střední doba hradištní, mladší doba hradištní, středověk (VS 2 - 2 polovina 14. století), novověk (NO 1 - 1. polovina 16. století). LOK.: osada Čimyšl, rytá část zahrady domu čp. 14, ppč. 537. OKOL.: při stavbě bazénu, 14.4.2006. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: M Jičín, inv. č. 11 851 - 11 866. LIT.: NZ čj. 10 651/2006.

34. VALDICE

KULT.: novověk (NO 1, polovina 16. století). LOK.: západní průčelí kartuziánského kláštera, st. pč. 2/1. OKOL.: při izolaci zdiva do hloubky 1,6 m, 30.5.2006. NÁLEZ: keramika. ULOŽ.: M Jičín, inv. č. 12 214 - 12 219. LIT.: NZ čj. 10 652/2006.

35. VESELSKÁ LHOTA

KULT.: středověk (VS 2 - 15. století). LOK.: pole „Na Lhotsku“, tj. severovýchodně od Veselské Lhoty k lesu Stříbrňák, okolí silnice Veselská Lhota - Stříbrnice. OKOL.: z pozůstalosti Bohuslava Špačka z Vysokého Veselí, nalezeno před r. 1989. NÁLEZ: dvě železné podkovy, tři železné hroty šípů. ULOŽ.: M Jičín, inv. č. 12 251 - 12 255. LIT.: NZ čj. 10 653/2006.

36. VYSOKÉ VESELÍ

KULT.: k. lengyelská, k. únětická. LOK.: možná lokalizace do vytěžených cihelen v západním okraji Vysokého Veselí. OKOL.: z pozůstalosti Bohuslava Špačka z Vysokého Veselí, nalezeno před r. 1990. NÁLEZ: pohár na nožce, hrnek s ouškem a obitou postavou. ULOŽ.: M Jičín, inv. č. 12 408 - 12 409. LIT.: NZ čj. 10 654/2006.

37. VYSOKÉ VESELÍ

KULT.: pozdní doba bronzová (Ha B). LOK.: okolí katolického hřbitova, pravděpodobně svah východně od hřbitova. OKOL.: z pozůstalosti Bohuslava Špačka z Vysokého Veselí, nalezeno před r. 1990. NÁLEZ: zlomek hliněného cedníku, přeslen. ULOŽ.: M Jičín, inv. č. 12 410 - 12 411. LIT.: NZ čj. 10 655/2006, 5667/1996, 608/1995.

38. VYSOKÉ VESELÍ

KULT.: střední doba hradištní, raný středověk bez bližšího určení. LOK.: možná lokalizace na návrší se zámkem a kostelem. OKOL.: z pozůstalosti Bohuslava Špačka z Vysokého Veselí, nalezeno před r. 1990. NÁLEZ: okraj a část výduti zdobené nádoby, 4 přesleny. ULOŽ.: M Jičín, inv. č. 12 412 - 12 416. LIT.: NZ čj. 10 656/2006, 8365/1999.

39. VYSOKÉ VESELÍ

KULT.: středověk (VS 2 - po 1323). LOK.: možná lokalizace do centra Vysokého Veselí. OKOL.: z pozůstalosti Bohuslava Špačka z Vysokého Veselí, nalezeno před r. 1990. NÁLEZ: dva zdobené zlomky šedé redukčně pálené keramiky. ULOŽ.: M Jičín, inv. č. 12 417 - 12 418. LIT.: NZ čj. 10 657/2006. POZN.: První písemná zmínka o Vysokém Veselí z roku 1323.

40. ŽLUNICE

KULT.: starší doba železná (Ha D). LOK.: hospodářský dvůr ZD Žlunice v jižním okraji obce, st.pč. 180 - objekt sušírny. OKOL.: při hloubení jámy pro novou sušírnu a překladu inženýrských sítí, 12.- 23. 10.2006. NÁLEZ: torzo jámy (hluboké 0,8 - 1 m s tmavošedou výplní), keramika, mazanice, železo. ULOŽ.: M Jičín, původní inv. č. 12 399 - 12 414 opraveno na 12 420 - 12 435. LIT.: NZ čj. 10 658/2006.

Eva Ulrychová: Archaeological finds from field work carried out by museum in Jičín in 2006. Every year informative list of archaeological projects of museum in Jičín, during which we were able to get finds from neolith, Urn Field culture of the Bronze Age, early and late Slavic period and mostly from the post medieval period from the sites in the Jičín district. Larger projects were the rescue excavation on Liberty Square (Náměstí svobody) and in the neighbourhood of the Gothic church St. Ignacio in Jičín. The archaeological collection of the museum in Jičín was enriched by gifted finds from the prospection in Nadslav which took place near the preserved barrow graveyard and the pond Jordán and from the inheritance Bohuslav Špaček from Vysoké Veselí.

NÁLEZ KAMENNÉ SEKERY V PLAČICÍCH, OKR. HRADEC KRÁLOVÉ

Tereza Pršalová

Do sbírek AO MVČ v Hradci Králové byl dne 14.3.2003 předán nále z katastru obce Plačice, jehož dárcem byl pan Vladimír Kotland z Nymburka. Jedná se o kamennou sekerku s přírůstkovým číslem 84/2004, která byla nalezena při orbě v dubnu roku 1943 na poli situovaném na hranu nejnížší labské pravobřežní terasy (Tab. 2). Pozemek se nachází na sever od potoka Pašát a východně od silnice Libišany-Plačice a jižně od křižovatky Libišany-Pohřebačka (ZM 10:13-24-07, 334:285 mm, v nadmořské výšce 229 m).

Po geomorfologické stránce spadá naleziště do provincie Česká Vysočina, soustavy Česká tabule, podsoustavy Východočeská tabule, celku Východolabská tabule, podcelku Pardubická kotlina a okrsku Královéhradecká kotlina. Geologickým podložím je zde křídlová usazenina svrchního turonu - coniacu, která je tvořena slínovci a vápnitými jílovci (Faltysová a kol. 2002, 13n). Z hlediska pedologického jde o oblast hnědozemních střeoevropských půd (Válek 1964). Původním vegetačním pokryvem byly dubo-habrové háje. Oblast naleziště spadá do území s mírně suchým klimatem a s převážně mírnou zimou. Průměrná roční teplota se pohybuje kolem 8°C a průměrné roční srážky okolo 600 mm (Mikyška a kol. 1969).

Kamenná sekerka (Tab. 1) je trojúhelníkovitého tvaru, k týlu se snižující profilací a asymetrickým, plankonvexním průřezem. Kónicky utvářený vývrt má spodní (užší) otvor upravený zabroušenou fasetou. Poškození nástroje vyrobeného z amfibolitického rohovce, jenž je patrné na některých místech povrchu, vzniklo až druhotně. Maximální rozměry sekery jsou 13,2 x 5,9 x 2,5 cm. Nález je možné datovat na základě morfologických analogií do období neolitu a je typický pro mladý stupeň kultury s vypíchanou keramikou (Vencel 1960, 26-28; Sklenář-Hartl, 1989, 38).

I když se jedná o dosud ojedinělý nále z, u něhož navíc nelze vyloučit ani druhotné přemístění, je naleziště novým dokladem přítomnosti neolitiků v katastru Plačic (srovnej Koňářková 2007) se zjevnou vazbou na jižněji položené naleziště v katastru Libišan (např. Libišany 1 a Libišany 4), kde rovněž známe další kamenné artefakty, které lze přiřadit k tomuto období. Za zmínku stojí i prokázané využívání kunětického porcelanitu při výrobě štípané industrie (Vokolek - Vencel 1961, 464-472).

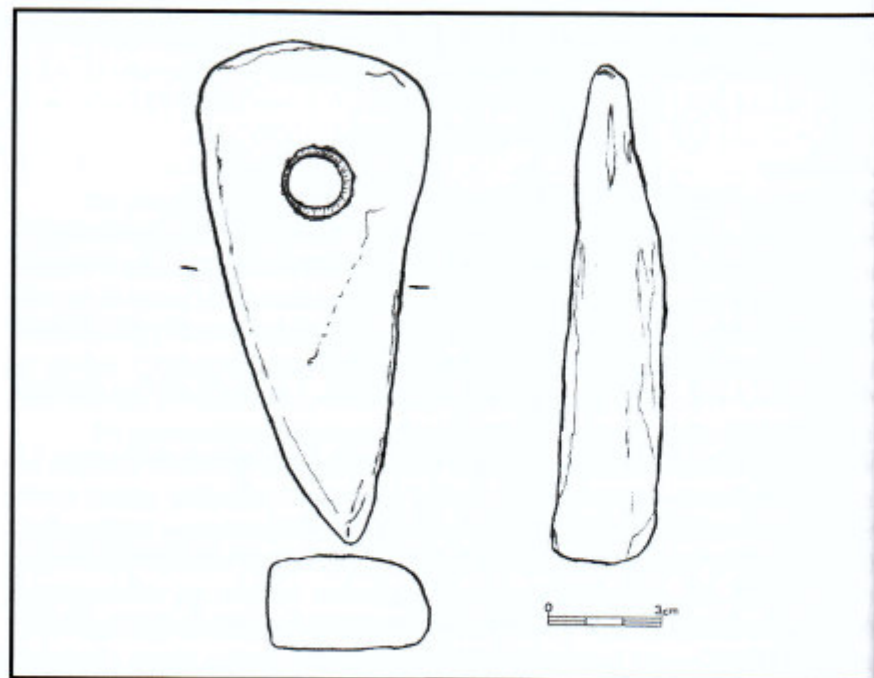
Předanou kamennou sekerku nalezenou na hraně labské terasy v jižním cípu plačického katastru můžeme datovat do mladšího stupně kultury s vypíchanou keramikou a tento byt ojedinělý nále z tak doplňuje naše znalosti o mladoneolitickém osídlení této části východních Čech.

Literatura:

- Domečka, L. - Sál, F. L. 1928: Královéhradecko. Hradec Králové.
Faltysová, H. - Mackovčín, P. - Sedláček, M. a kol. (2002): Královéhradecko, In: Mackovčín, P. - Sedláček, M. (eds.): Chráněná území ČR, svazek V. Brno-Praha.
Koňářková, M. 2007: Nový nále z polohy Plačice 4, okres Hradec Králové. Zpravodaj MHK 33, v tisku. Hradec Králové.
Mikyška, R. a kol. 1969: Geobotanická mapa ČSSR, List M-33-XVI 1: 200 000. Praha.
Sklenář, K., Hartl J., 1989: Archeologický slovník-Kamenné artefakty (část 1.). Praha.
Válek, B. 1964: Půdy východních Čech. Havlíčkův Brod.
Vencel, S. 1960: Kamenné nástroje prvních zemědělců ve střední Evropě, SbnM-A XIV, 1-2, 1-91. Praha.
Vokolek, V. - Vencel, S. 1961: Štípaná industrie z porcelanitu v Čechách, AR XII. Praha.

Tereza Pršalová: The finding of the stone axe in Plačice. In 2003 a solitary axe, found on the southern border of the cadastral territory of Plačice in 1943, was added into the archaeological collection of the Museum in Hradec Králové. The axe can be dated in Stroked-Pottery culture.

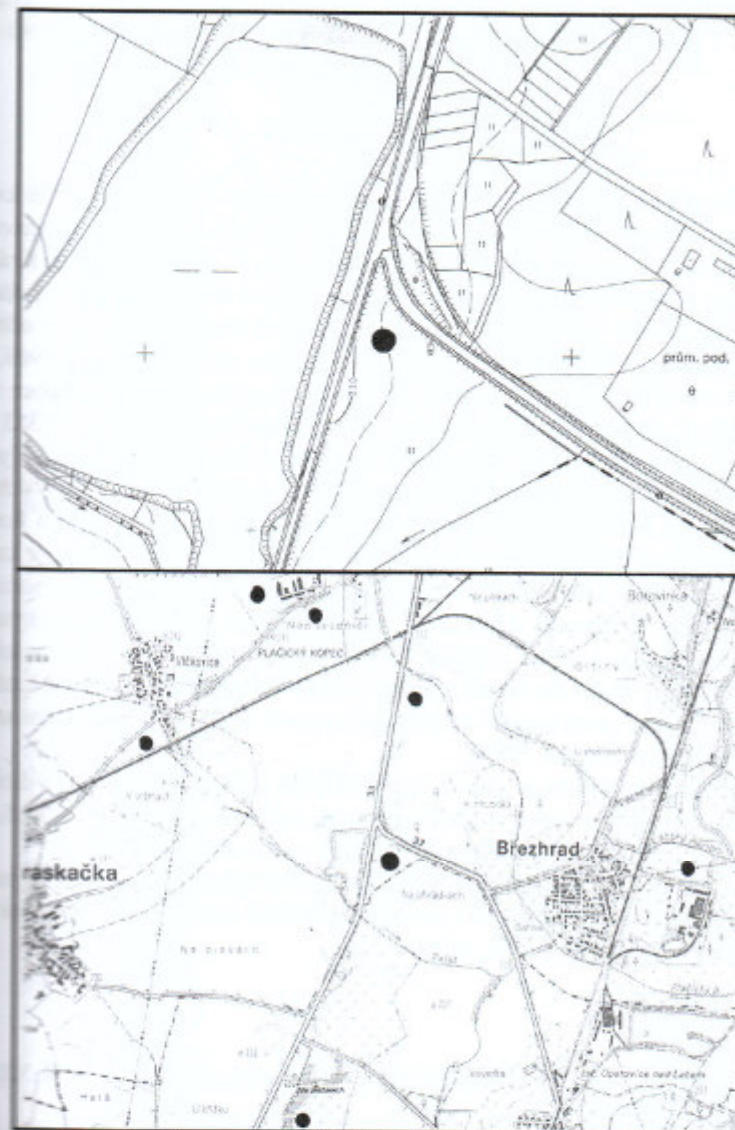
Tab. 1

Tab. 1. Plačice, okr. Hradec Králové, sekera, př. č. 84/2004.

Tab. 1. Plačice, district of Hradec Králové, the axe, Add. No. 84/2004.

Tab. 2

Tab. 2A. Plačice, okr. Hradec Králové. Místo nálezů.

Tab. 2B. Naleziště vypíchané keramiky v okolí místa nového nálezů (zvýrazněný bod).

Tab. 2A. Plačice, district of Hradec Králové. The finding place.

Tab. 2B. Finding places of Stroked-Pottery culture around the new one (a bigger point).

NOVÝ NÁLEZ Z POLOHY PLAČICE 4, OKRES HRADEC KRÁLOVÉ

Monika Koňářková

Do sbírek AO MVC v Hradci Králové přibyl v druhé polovině května 2001 nový nález z katastru obce Plačice, který doplňuje naše znalosti o neolitickém osídlení tohoto prostoru. Jeho dárcem byl pan F. Pyšný z Hradce Králové. Jedná se o kamennou sekerku s přírůstkovým číslem 9/2003, která byla dárcem nalezena v lokalitě označované dnes jako naleziště Plačice 4 a jenž je odborné veřejnosti známa minimálně již od 20. let minulého století (Vokolek 1969, 99). Přesným místem nálezu je pozemek, rozkládající se jihovýchodně od obce v poloze „Olšiny“, poblíž pískovny přibližně v okolí bodu ZM 13-24-07, 420:353 mm.

Po geomorfologické stránce spadá naleziště do provincie Česká Vysočina, soustavy Česká tabule, podsoustavy Východočeská tabule, celku Východolabská tabule, podcelku Pardubická kotlina a okrsku Královéhradecká kotlina. Geologické podloží je tvořeno křídovou usazeninou svrchního turonu, ve kterém převažují slínovce a vápnité jílovce a vysokou vrstvou akumulacních horizontů labských teras (Faltysová a kol. 2002, 13n). Na nich se původně vyskytovaly lužní společenstva a olšiny střídané dubo-habrovými háji ve vyšších polohách. Oblast naleziště spadá do území s mírně suchým klimatem a s převážně mírnou zimou. Průměrná roční teplota se pohybuje kolem 8°C a průměrné roční srážky kolem 600 mm (Mikyška 1969).

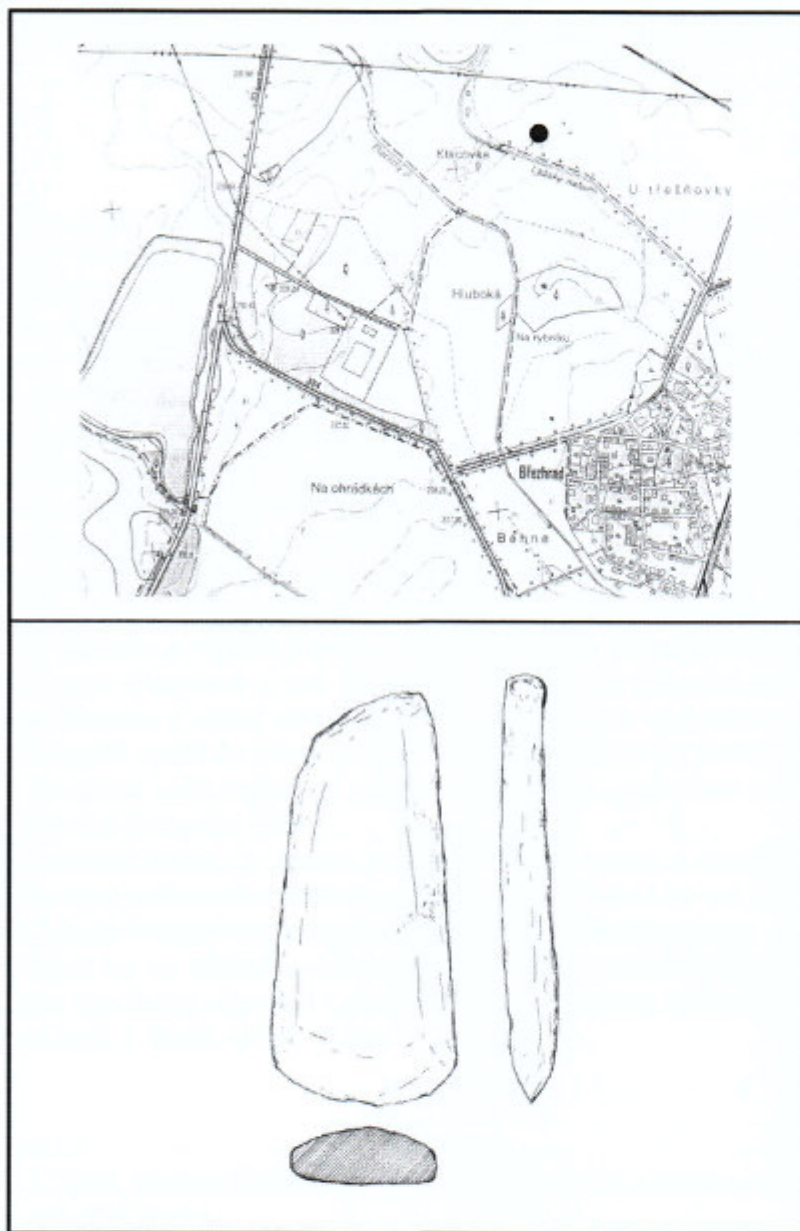
Kamenná sekerka je plochá, lichoběžníkovitého tvaru s vícerym drobnějším druhotným poškozením vzniklým při orbě. Její délka je 13,1 cm, šířka 5,6 cm a výška 2,2 cm. Materiálem je extrémně tvrdý amfibolitický rohovec.

Nález lze na základě morfologických analogií přiřadit k období mladého neolitu, této dataci odpovídá i předchozí sídlištní aktivity zjištěné na lokalitě souhrnně např. J. Frolík (1981, 413n).

Literatura:

- Frolík, J. 1981: Soubor neolitických kamenných nástrojů z Plačic, AR XXXIII. 413-416. Praha.
- Mikyška, R. a kol. 1969: Geobotanická mapa ČSSR, List M-33-XVI 1: 200 000. Praha.
- Vokolek, V. 1969: Plačice, okr. Hradec Králové, BZO 1968, 99 - pol. č. 174b. Praha.

Monika Koňářková: The new find from the site Plačice 4, district of Hradec Králové. In 2001 the museum in Hradec Králové was given another stone flat axe from the famous Neolithic site Plačice 4, district of Hradec Králové.

Tab. 1. Plačice, okr. Hradec Králové. Místo nálezů.

Tab. 1. Plačice, district of Hradec Králové. The finding place.

Tab. 2. Plačice, okr. Hradec Králové. Sekerka, př. č. 9/2003.

Tab. 2. Plačice, district of Hradec Králové. The axe, Add. No. 9/2003.

NÁLEZ TÝLU NEOLITICKÉ SEKERY Z DEŠTNÉHO V ORLICKÝCH HORÁCH

Daniela Závěská

V srpnu roku 1991 našel Jan Boček poblíž Deštného v Orlických horách část kamenného broušeného nástroje, kterou v průběhu roku 1993 odevzdal do sbírek archeologického oddělení Muzea východních Čech, kde je uložena pod přírůžkovým číslem 254/93. Nález byl následně zmíněn ve Zpravodaji muzea v Hradci Králové (Kalferst – Sigl – Vokolek 1994, 3 - pol. č. 9).

Z průvodní zprávy vyplývá, že se nástroj nacházel v extravilánu obce v blízkosti blíže nespecifikované lesní cesty vedoucí směrem k Šerlišskému Mlýnu. Na základě dalšího vyhodnocení mapových podkladů se jedná patrně o jednu z cest vedoucích po východním úbočí „Kamenného vrchu“ podél potoka Bělé a naleziště bylo rámcově určeno do okolí bodu ZM 10:14-12-06, 312:022 mm. Nadmořská výška předpokládané lokality se tak pohybuje okolo 860 m n. m.

V rámci geomorfologického členění místo nálezů spadá do provincie Česko-Vysočiny, dále pak do soustavy Krkonošsko-jesenické, podsoustavy Orlické, části Podorlické pahorkatiny, podcelku Náchodské vrchoviny a okrsku Hronovské kotliny (Demek 1987, 35, 52), jehož podloží je tvořeno svorovými rulami a granitickými svory (Chlupáč 2002, 210). Z pedologického hlediska se v dané oblasti vyskytují převážně vysokohorské půdy (Válek 1964, list 8) na nichž převažují ve vegetační pokryvu květnaté bučiny (Mikyška 1969). Klimaticky spadá území do mírně chladného okrsku s průměrnou roční teplotou okolo 5 °C a ročními srážkami v hodnotě přibližně 1200 mm.

Nalezený předmět je trapézovitý zlomek symetrického týlu sekery plankonvexního průřezu, zlomený ve vývrtu. Zachovaná část je 65 mm dlouhá, 48 mm široká a 30 mm vysoká. Nález nevykazuje známky druhotného opracování. Průměr kónického vývrtu se pohybuje v rozsahu 24 - 26 mm. Uvnitř vývrtu jsou patrné pracovní stopy. Na základě morfologického rozboru (Vencel 1960) můžeme nástroj zařadit do mladého neolitu.

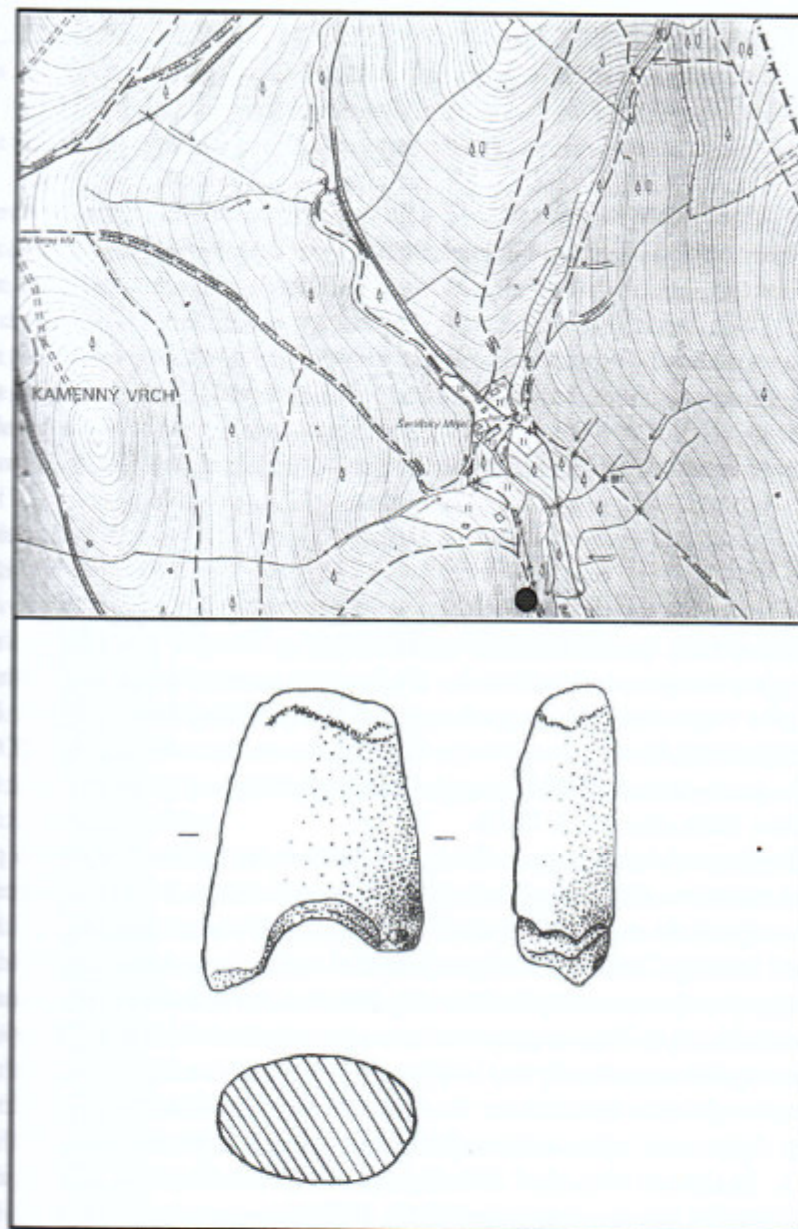
Náhodný nález týlu sekery tak může představovat další důkaz neolitického osídlení centrálního hřebene Orlických hor, navazující na síť neolitických osad v oblasti Podorličí (např. Kalferst 1994). O to důležitější, že daným územím probíhala historická komunikace do Kladska, prokázaná již na sklonku vrcholného středověku (srv. např. Kuběnka 1970). Je však třeba alespoň zvážit i možnost, že byl předmět na místo nálezů dopraven druhotně se stavebním materiálem při výstavbě nebo technické údržbě komunikace.

Literatura:

- Demek, J. a kol. 1987: Zeměpisný lexikon ČSR. Hory a nížiny. Praha.
Chlupáč, I. a kol. 2002: Geologická minulost České republiky. Praha.
Kalferst, J. 1994: Neolitické osídlení Podorličí, Orlický vlastivědný zpravodaj 1, 1-13. Uhřínov pod Deštnou.
Kalferst, J. - Sigl, J. - Vokolek, V. 1994: Přírůstky archeologické sbírky muzea v Hradci Králové v r. 1993, Zpravodaj muzea v Hradci Králové 20, 3-16. Hradec Králové.
Kuběnka, J. 1970: Příspěvek k dějinám kláštera Svaté pole u Třebechovic pod Orebem, Orlické hory a Podorlicko III, 71 - 89. Rychnov nad Kněžnou.
Mikyška, R. a kol. 1969: Geobotanická mapa ČSSR, list M-33-XVII, 1: 200 000. Praha.
Válek, B. 1964: Půdy východních Čech. Havlíčkův Brod.
Vencel, S. 1960: Kamenné nástroje prvních zemědělců ve střední Evropě, Sborník NM XIV, řada A, č. 1-2. Praha.

Daniela Závěská: The find of rear neolithic axe from Deštné in Eagle mountains. Solitary rear part axe of planconvex cross-section dated into the Neolithic period was found in 1991 near Deštné in Eagle Mountains.

Tab. 1, 2

Tab. 1. Deštné v Orlických horách, okr. Rychnov nad Kněžnou. Mapa oblasti nálezů.
Tab. 1. Deštné in Eagle Mountains, district of Rychnov nad Kněžnou. The finding place plan.
Tab. 2. Deštné v Orlických horách, okr. Rychnov nad Kněžnou. Kamenná sekera.
Tab. 2. Deštné in Eagle Mountains, district of Rychnov nad Kněžnou. The stone axe.

HROMADNÝ NÁLEZ KOPYTOVÝCH KLÍNŮ V RODOVĚ, OKR. HRADEC KRÁLOVÉ

Pavel Burgert

Je dlouhodobým přáním, aby i amatérská nálezová zpráva u předmětu uloženého do muzejních sbírek před vícerymi desetiletími obsahovala takové podrobnosti, jenž by umožnily přesnou lokalizaci, případně zapojení nálezu do širších souvislostí v rámci lokality. Tento požadavek splňují nálezové okolnosti souboru kamenných nástrojů, uložených pod př. č. 67/75 v archeologickém oddělení Muzea východních Čech v Hradci Králové jen částečně. Z nich se dozvídáme jméno Václava Suchánka, coby nálezce, ale jen přibližnou lokalizaci. Následným bádáním se podařilo značnou část chybějících údajů věrohodným způsobem zpřesnit a doplnit.

Lokalita Rodov se nachází na rozhraní geomorfologických okrsků Libčanské a Velichovické tabule, náležející k podcelku tabule Chlumecké, následně spadající do celku tabule Východočeské, soustavy „Česká tabule“ a provinčně se řadí k České vysočině (Demek a kol. 1987). Vápňité, slinité a kaolinické pískovce poukazují na příslušnost ke střednímu turonu, půdní pokryv je hnědozemí a jako vegetační kryt je uváděn co dubo-habrový háj (Válek 1964). Klima na lokalitě převládá mírně suché s průměrnými ročními srážkami 650-700 mm a průměrnou teplotou 7-8 °C. Katastrem protékající Rodovský potok je pak vodotečí 3. řádu (Mikyška a kol. 1972).

Popisovaná lokalita se nachází v klasické sídelní oblasti labského pravobřeží, na severním okraji bývalého okresu Hradec Králové. Je tedy pochopitelné, že i zde se již delší dobu opírá zájem badatelů. Z databáze „Excerpta“, která je ve správě AO MVČ Hradec Králové je možné vyčíst řadu údajů vztahujících se ke sledovanému katastru. Nejstarší zprávy uváděné v literatuře se týkají převážně míře sousední osady Trotiny situované dnes (po odtržení oblasti tzv. Zderazi) při východní hranici katastru. První, ještě nepřiliš konkrétní nálezy jsou uveřejněné již v soupisových pracích sklonku 19. století. K nim lze přiřadit například zmínku o nálezů dvou navrtaných kamenných seker v Trotině (Duška 1898, 50), nebo zprávu L. Šnajdra (1891, 45). Z Dušky vycházející A. Stocký zmiňuje již také trotinské sídliště lineární keramiky (1926, 165), objevené na pozemku J. Holuba a zkoumané v roce 1907 L. Domečkou. Z dalších významnějších akcí je nutné zmínit především záchranný výzkum, který při hranicích s Lochenicemi provádělo hradecké muzeum pod vedením J. Tomského v roce 1953 u příležitosti rozšiřování státní silnice (Buchvaldek 1990, 13-28). Sběry J. Bočka postihující

v druhé polovině 80. let minulého století celou plochu katastru, obsahují rovněž z vícerych poloh mimo jiné artefakty také neolitickou keramiku (např. Vokolek 1985, 158). Přimo z naleziště Rodov 1 se uvádí nejen osada kultur s lineární a vypíchanou keramikou, ale také dílna na výrobu broušené industrie (Kalferst - Šajl 1985, 15, 76-78), keramiku lineární, laténskou, hradištní (anonym 1995, 307) nebo mazanici, keramiku šáreckého typu a zlomek pískovce (př.č. 553/01).

Na rozdíl od těchto posledních akcí jsou okolnosti nálezů z roku 1972 poměrně nejasné. Vlivem přítomnosti kamenářské dílny z období mladší doby kamenné navíc pochází z katastru celá řada nálezů broušené industrie, které situací ještě znejasňují. Konečně již nejstarší dochované zmínky o nálezech se vztahují k tomuto typu předmětů (Šnajdr 1891, 45; Duška 1900, 26; Stocký 1926, 165).

Popisovaný soubor je tvořen dvěma kopytovými klíny vyššího průřezu a byl nalezen „na konci obce Rodova, směrem k Habřině, na pravé straně silnice nad Rodovským potokem, na povrchu černých míst“, jak uvádí připojená zpráva nálezce. Popis naleziště odpovídá lokalitě Rodov Ia (dle číslování zavedeného AO MVČ Hradec Králové). Celá lokalita leží na svahu s jihovýchodní expozicí, je vymezena parcelami č. 77/3,4, 81/11-26 a nachází se na listu ZM 10:13-22-13, v okolí bodu 250/274 mm ve výšce přibližně 266 m n.m.

První ze dvou vysokých kopytových klínů je o rozměrech 300 x 30 x 44 mm má otupený respektive nedokončený břit, poškozený tyl a nese známky zřejmého poškození - zásahu pluhem při orbě. Konečná povrchová úprava nástroje mírně prohnutého těla byla provedena pouze broušením.

Druhý z klínů má rozměry 275 x 43 x 52 mm a rovněž otupený břit. Na těle nese známky jemnější povrchové úpravy než u předchozího exempláře, snad již v kvalitě leštění.

Znatelně záměrné otupení břitů obou nástrojů naznačuje možnost, že se snad může jednat o součásti orbou rozvlečeného depotu. Této variantě interpretace přispívá i skutečnost, že se jedná o současný nález dvou artefaktů zpracovaných do shodného technologického stupně tak, jak tomu bylo například i u nálezů v Chodonicích a Jeřicích (Vencl 1975, 18, 24). Možnou námitkou proti tomuto tvrzení je ale přítomnost dílny na výrobu kamenných nástrojů přímo na lokalitě, kdy další nálezy získané povrchovými sběry v této poloze nasvědčují intenzivní výrobě kamenných nástrojů přímo v místě nálezů. Nástroje však svou morfologií spadají do horizontu depotů ve východních Čechách a mimo ně nebyly v okamžiku sběru konstatovány žádné další artefakty nebo kumulace suroviny.

Domnělý depot lze na základě morfologického určení (Vencl 1975, 12) a s přihlédnutím k výše řečenému přiřadit jako součást dílny na výrobu broušené kamenné industrie a datovat do období kultury s vypíchanou keramikou.

Literatura:

- anonym, 1995: Rodov, okr. Hradec Králové, BZO 1990/92, 307 - pol. č. 1603. Praha.
- Buchvaldek, M. 1990: Osídlení v mladší době kamenné. In: Kolektiv, 1990: Lochenice, z archeologických výzkumů na katastru obce, Praehistorica XVI, 13-28. Praha.
- Demek, J. a kol. 1987: Zeměpisný lexikon ČSR – Hory a nížiny. Praha.
- Duška, J. 1898: Nálezy předhistorické v kraji královéhradeckém. Hradec Králové.
- Duška, J. 1900: Památky po našich pohanských předcích v kraji Královéhradeckém, 26. Jaroměř.
- Kalferst, J. - Sigl, J. 1985: Archeologické nálezy v roce 1984. Zpravodaj K MVČ XII/1. Hradec Králové.
- Mikyška, R. a kol. 1972: Geobotanická mapa ČSSR M-33-XVI - Hradec Králové. Praha.
- Stocký, A. 1926: Pravěk země České I - Věk kamenný. Praha.
- Šnajdr, L. 1891: Počátkové předhistorického místopisu země české a některé úvahy odtud vycházející. Pardubice.
- Válek, B. 1964: Půdy východních Čech. Havlíčkův Brod.
- Vencl, S. 1975: Hromadné nálezy neolitické broušené industrie z Čech. Památky archeologické LXVI 1975/1, 12 - 73. Praha.
- Vokolek, V. 1985: Rodov, okr. Hradec Králové, BZO 1982/83, 158 - pol. č. 386a. Praha.

Pavel Burgert: Multiply find of hoof wedge in Rodov, district of Hradec Králové.
In 1972 on cadastral territory of Rodov, district of Hradec Králové, two hoof wedges were found. From the find report we know that they were found during ploughing on the site Rodov I (ZM 10:13-22-13, 250 274). The find can be interpreted in connection to the existence of a workshop for production Neolithic polished axes on the cadastral territory of Rodov. The fact that the tools were found together attests with the deliberately unfinished edge to a ploughed hoard. The find can be dated into the late phase of the culture with Stroked-Pottery culture. Its presence was attested during Jan Boček's field prospection.

Tab. 1

Tab. 1. Rodov, okr. Hradec Králové. Lokalizace naleziště Rodov I.

Tab. 1. Rodov, district of Hradec Králové. Localization of the site Rodov I.

NÁLEZ KAMENNÉ SEKERKY U STŘEZETIC

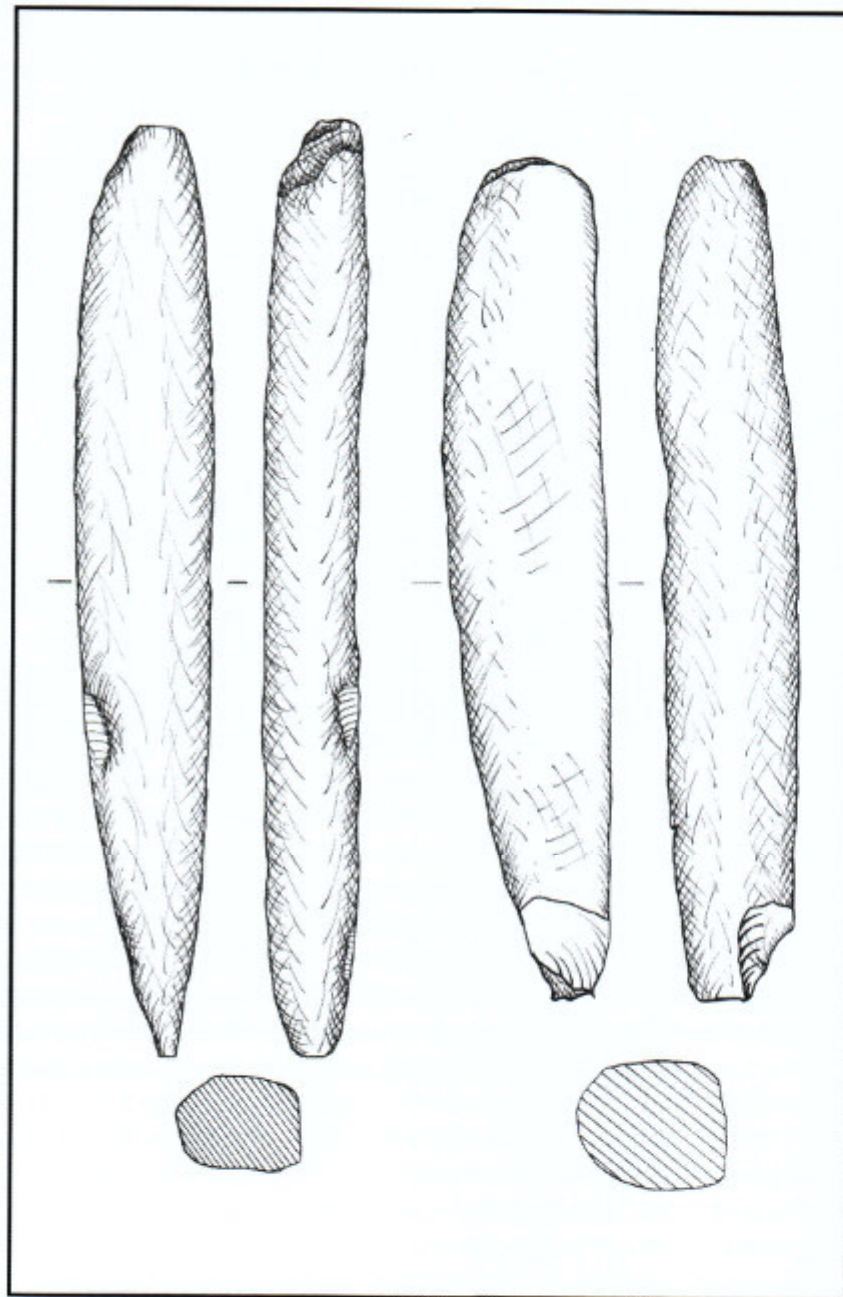
Barbora Vávrová

K dosavadním sbírkám královéhradeckého muzea byl dne 25. 10. 2004 přidán ojedinělý nález z katastru Střezetice, jehož dárce byl p. B. Chmelař. Jedná se o plochou kamennou sekerku (př. č. 50/2006), jež byla nalezena asi roku 1975 přibližně 200 m jihovýchodně od vsi Střezetice v trati „U transformátoru“ (NM 10:13-22-16, 458:036 mm, nadm. výška 273 m). Poloha je situována při okraji intravilánu jižně od JZD při katastrální hranici s Probluzí. Rozkládá se na mírném, k jihozápadu skloněném svahu nad Radostovským potokem. Ze severu je vymezena silnicí do Všestar a ze západu silnicí do Probluze.

Po geomorfologické stránce spadá naleziště do provincie Česká Vysočina, soustavy Krkonoško-Jesenické, podsoustavy Východočeská tabule, celku Východolabská tabule, podcelku Chlumecká tabule a okrsku Libčanská tabule (Demek, 1987, 36, 60). Území je charakterizováno tvary mladých říčních a erózních akumulací, jež byly v pleistocénu narušeny četnými vodními toky a periglaciálními procesy. Důsledkem toho jsou souvislé vrstvy spraší, překrývající terasovité plošiny Labe. Geologické podloží sledovaného prostoru je tvořeno usazeninou svrchního turon-koniaku, která sestává ze slínovců a vápenitých jílovců. Je odvodňováno Radostovským potokem (tok IV. řádu). Půdní pokryv tvoří hnědozemní středoevropské půdy (Válek, 1964, list 7). Původní paleobotanický pokryv byl tvořen dubohabrovými háji. Průměrná roční teplota se pohybuje okolo 8°C a průměrné roční srážky kolem 600 mm. Oblast spadá do okrsku mírně teplé oblasti s mírně suchým klimatem a s převážně mírnou zimou (Mikyška 1969).

Kamenná sekerka je lichoběžníkového tvaru s plankkonvexním průřezem a s poškozenou podstavou a poškozeným týlem. Její délka je 10,8 cm, šířka 3,9 cm a výška 1,9 cm. Morfologicky je datována do mladého neolitu (Pavlů - Rulř, 1991).

Sekerka z tohoto období nalezená na katastru obce doplňuje naše znalosti o osídlení mladoneolitickém osídlení doloženém v katastrech sousedních obcí. Protože zde ale doposud nedošlo k povrchovému výzkumu, není možné vyloučit, že se jedná o nález signalizující další dosud neobjevený sídelní areál v blízkém ústí potoka Melounky.

Tab. 2. Rodov, okr. Hradec Králové. Kamenné nástroje, př. č. 67/75.

Tab. 2. Rodov, district of Hradec Králové. The stone tools. Add. N. 67/75.

Literatura:

Demek, J. a kol. 1987: Zeměpisný lexikon ČSR. Hory a nížiny. Praha.

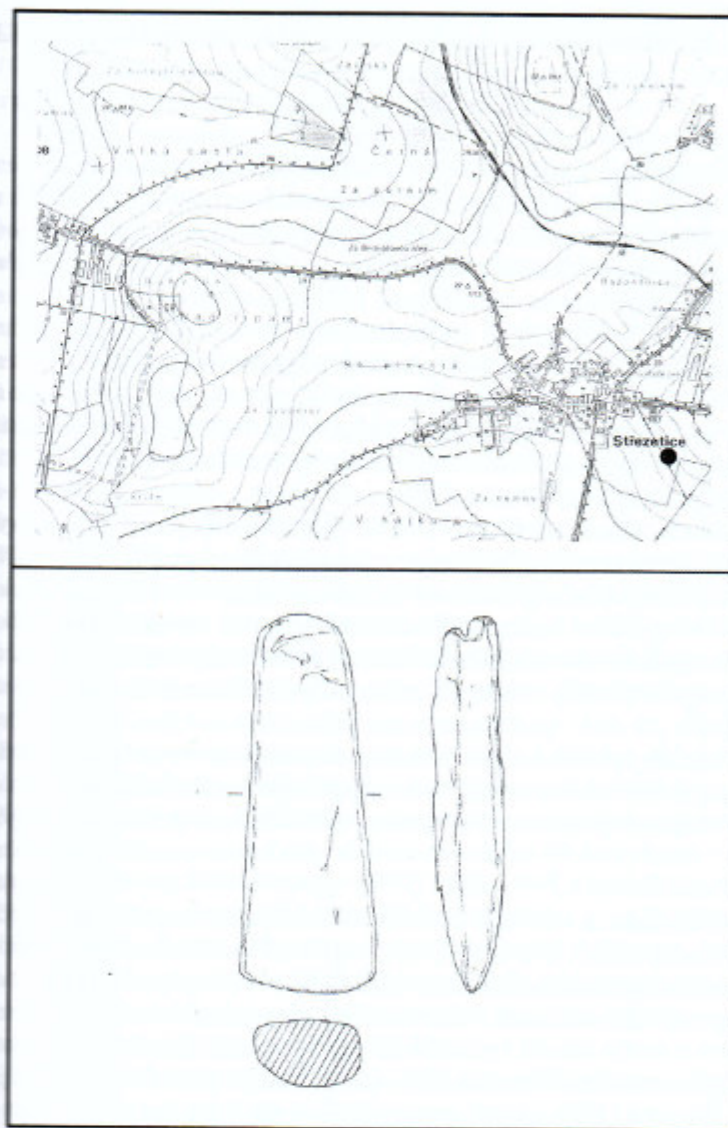
Mikyška, R. a kol. 1969: Geobotanická mapa ČSSR, List M-33-XVI 1: 200 000. Praha.

Pavlu, I. - Rulf, J. 1991: Stone industry from the neolithic site of Bylany, Památky archeologické LXXXII, 277-362. Praha.

Válek, B. 1964: Půdy východních Čech. Havlíčkův Brod.

Barbora Vávrová: The find of stone axe in Střezetice. Round the year 1975 was in close proximity of Střezetice found a stone axe trapezoidal-shaped dated to the late Neolithic period.

Tab. 1, 2

Tab. 1. Střezetice, okr. Hradec Králové. Mapa oblasti nálezů.

Tab. 1. Střezetice, district of Hradec Králové. The finding place plan.

Tab. 2. Střezetice, okr. Hradec Králové. Kamenná sekerka.

Tab. 2. Střezetice, district of Hradec Králové. The stone axe.

NÁLEZ ENEOLITICKÉ MĚDĚNÉ SEKERY NA LITOMYŠLSKU

David Vích

Přes pokrok dnešní techniky a informačních technologií stále v archeologii při doplňování a rozšiřování pramenné základny sehrává svoji roli náhoda. Jednomu takovému důležitému nálezu učiněnému na k. ú. Osík (okr. Svitavy) a oproti dnešním zvyklostem naštěstí darovanému příslušné instituci je věnován tento krátký příspěvek.

Dne 28. 6. 2006 předal do Regionálního muzea v Litomyšli pan Jaroslav Láznička z Osíku, měděnou sekeru. Artefakt objevila před cca 20 lety jeho matka při práci v sadu u osady Lazaret. Zcela přesné místo nálezu již dnes nelze zjistit, celkový možný prostor vymezují na ZM 1:10 000, listu 14-33-05 koordináty J:Z (185:154), (213:172), (223:161), (198:144). Nález je deponován v Regionálním muzeu v Litomyšli pod inv. č. 1-779.

Místo nálezu ležící v nadmořské výšce cca 360 – 370 m tvoří výrazný hřbet mezi bezejmennou příležitostnou vodotečí a inundací říčky Desné. Při zjišťovací povrchové prospekci se v tomto prostoru na sprašové půdě podařilo vedle ojedinělého jádra z šedomodrého spongolitu patrně mezolitického stáří zjistit i tmavou výplň naorávaných objektů bez movitých archeologických nálezů. Nelze proto zcela vyloučit, ovšem ani spolehlivě potvrdit, vazbu artefaktu na sídlištní prostředí.

Artefakt pokrytý hrubou zelenou, místy poškozenou patinou na vrásčitém povrchu, má výrazně trapezovitý tvar s úzkým tělem, mírně obloukovitým ostřím a asymetrickým bokorysem. Jeho hmotnost činí 489,7 g, rozměry 141x20x49 mm, jde tedy v rámci plochých měděných eneolitických seker o poměrně velký exemplář.

Podle členění J. Říhovského (1992) vypracovaného pro území bezprostředně sousedící Moravy náleží skupině III (většší štihlé tvary s pravoúhlým příčným průřezem), typu 2b (s lehce rozšířeným ostřím). Jako mnoho dalších měděných seker, i tento typ pochází většinou z ojedinělých nálezů, případně depotů bez dalších doprovodných artefaktů, což znemožňuje chronologické závěry. Pouze nález z Vlčnova z areálu sídliště badenské kultury naznačuje rámcové možné datování do středního eneolitu (Říhovský 1992, 61). K podobnému závěru dochází již dříve i M. Novotná (1970, 16) při zpracování slovenských nálezů. Naopak, v pojetí M. Dobeše (1989, obr. 1) se sekera nejvíce blíží variantě Hartberg a měla by tudíž náležet ještě starému eneolitu.

K. ú. Osík leží na samém okraji území s vhodnými podmínkami pro pravěké osídlení. Přesvědčivé eneolitické nálezy jsme z tohoto katastru dosud po-

středali, nicméně zde máme doloženo neolitické sídliště archeologicky zkoumané v dobývacím prostoru dnes již zrušené cihelny (Hudec 1996; Vích 2002b, 22), ojedinělý nález bronzové dýky objevené mezi Osíkem a Nedošínem (Skutil 1947/48, 44) a ojedinělé nálezy kamenných artefaktů (Vích 2002b, 21-22), nakonec i raně středověké sídliště (Charvát 1982; Vích 2004).

Z území Litomyšlska a sousedního Vysokomýtska se však o první eneolitický nález rozhodně nejedná. Z uvedeného prostoru vedle ojedinělých kamenných nástrojů známe díky povrchové prospekci nečetné, ale přesvědčivé doklady více méně z celého úseku trvání pozdní doby kamenné (souhrnně Vích 2002a). Kultuře nálevkovitých pohárů je připisováno několik zlomků keramiky z Horní Sloupnice, nově se podařilo spolehlivě identifikovat artefakty této kultury díky archeologickému výzkumu ve Vysokém Mýtě, cihleně „Na Krétě“ (výzkum M. Bekové z rychnovského muzea, nálezy získané před tímto výzkumem byly publikovány jako jordanovské). Do mladého eneolitu se hlásí několik keramických zlomků jevišovické kultury z Cerekvice nad Loučnou (Kalferst – Prostředník 1998; Vích 2002a, 70, 78), do pozdního eneolitu kultury zvoncovitých pohárů se hlásí zlomky keramiky z Horní Sloupnice a několik nedávno rozpoznávaných stěpů téže kultury z Vysokého Mýta – cihelny „Na Krétě“. Pouze střední eneolitické zatím (podobně jako prakticky v celých východních Čechách) spolehlivě zastoupen nemáme, i když do jeho závěru lze zařadit fragment čerpáku z Benátek, datovaný již do řivnáčské kultury (Vokolek – Zápotocký 1990, 44).

Získaný artefakt je i přes svoji ojedinělost i díky relativně dobře známým nálezovým okolnostem dalším, svého druhu prvním (v případě údaje o nálezu měděné sekery z Cerekvice nad Loučnou jde o omyl; Tichý 1999, 87, tab. 3) a velmi důležitým dokladem eneolitického osídlení českomoravského pomezí a rozšiřuje tak po posledních nálezích z Chlumce nad Cidlinou (Tichý 1994) a Střezetic (Tichý 1999) nepočtený fond měděných eneolitických seker východních Čech.

Literatura:

- Dobeš, M. 1989: Zu den äneolithischen Kupferflachbeilen in Mähren, Böhmen, Polen und in der DDR, Praehistorica XV-XVI. Das Äneolithikum und die früheste Bronzezeit (C14 3000-2000 b. c.) in Mitteleuropa: kulturelle und chronologische Beziehungen. Acta des XIV Internationalen Symposiums Prag – Liblice 20.-24.10.1986. Praha.
- Hudec, J. 1996: Záchraný archeologický výzkum Osík – cihelna, Rukopis nálevozá zprávy, uložen v Regionálním muzeu v Litomyšli.
- Charvát, P. 1982: Říkovice u Litomyšle a koncentrace osídlení ve středověku, Archaeologia historica 7/82, 225-228. Brno.
- Kalferst, J. – Prostředník, J. 1998: Nové nálezy bošácké skupiny ve východních Čechách, Archeologické rozhledy L, 586-599. Praha.

- Novotná, M. 1970: Die Äxte und Beile in der Slowakei, Prähistorische Bronzefunde, Abteilung IX, Band 3. München.
- Říhovský, J. 1992: Die Äxte, Beile, Meißel und Hämmer in Mähren, Prähistorische Bronzefunde, Abteilung IX, Band 17. Stuttgart.
- Skutil, J. 1947/48: Z nejdávnější minulosti Litomyšlska a Poličska, Od Trstenické stezky XXIII, 14-16, 38-48, 58-62, 75-80. Litomyšl.
- Tichý, R. 1994: Ojedinělý nález měděné sekerky u Chlumce nad Cidlinou, Zpravodaj muzea v Hradci Králové 20, 81-85. Hradec Králové.
- Tichý, R. 1999: Nový nález měděné sekerky ve Sřezeticích, Zpravodaj muzea v Hradci Králové 25, 83-87. Hradec Králové.
- Vích, D. 2002a: Eneolitické nálezy na českomoravském pomezí, Pravěk NŘ 11/2001, 61-100. Brno.
- Vích, D. 2002b: Neolitické osídlení Litomyšlska a Vysokomýtska, Pomezí Čech a Moravy 5, 7-78. Litomyšl.
- Vích, D. 2004: Raně středověké nálezy na k. ú. Osík (okr. Svitavy), Zpravodaj muzea v Hradci Králové 30, 141-158. Hradec Králové.
- Vokolek, V. – Zápotocký, M. 1990: Východní Čechy ve středním eneolitu (Otázka zásahu bošácké skupiny), Památky archeologické LXXX, 28-58. Praha.

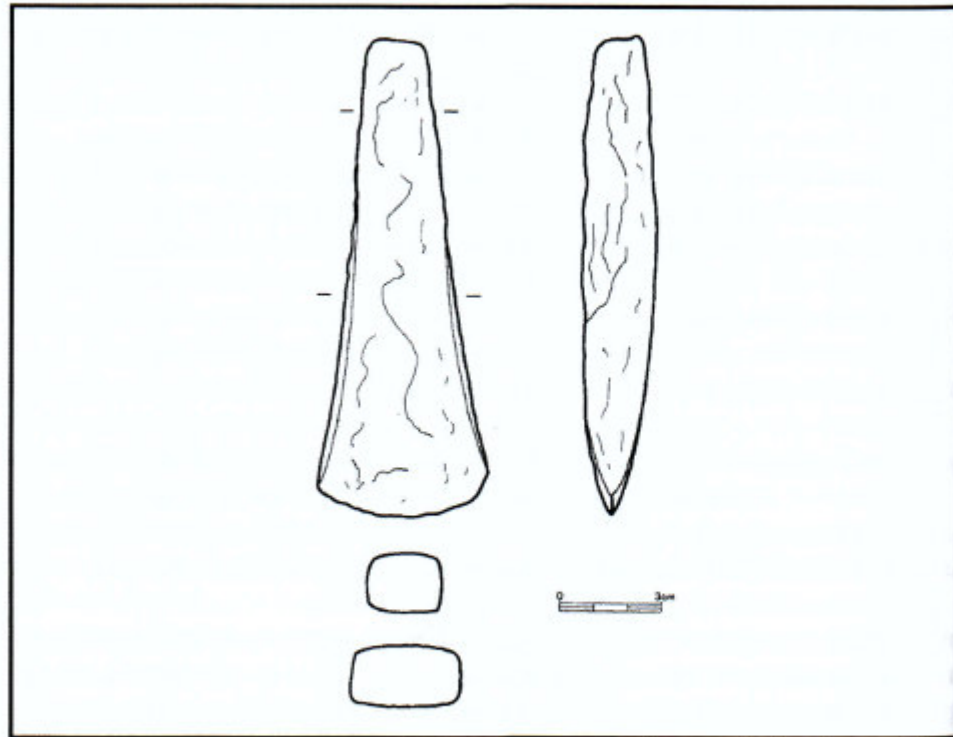
David Vích: The find of late Neolithic copper axe in the Litomyšl district. On 28th June 2006 Mr. Jaroslav Láznička, Osík 15, gave the Regional museum in Litomyšl copper axe. The artefact was found cc. 20 earlier by his mother working in an orchard in close proximity of Lozaret (cadastral territory of Osík, district of Svitavy). The find is in the collections of Regional museum in Litomyšl, Add. No. 1-779. The place of the find in cc. 360-370 m above sea-level shapes distinctive spine between occasional stream and flooding of the river Desná. The place nowadays used as a agricultural land have never been given a more detailed prospection, the find has to be (so fare) considered as a solitary finding

The artefact is covered with greenish, on some parts severed, patina on the furrow surface it has distinctively trapezium shape with narrow rear, slightly arched edge and asymmetric side view. Its weight is 489, 7 g, size 141x20x43 mm, so in the context of Late Neolithic axes it is relatively large piece.

After J. Říhovský's classification (1992) carried out for the area of immediately neighbouring Moravia it belongs under the group III type 2b. The only known similar find which can give at least some chronological reliance, is from the settlement of Baden culture in Vlčnov. This analogy makes it possible to date the axe from Osík into the middle Late Neolithic (Říhovský 1992, 61). But in M. Dobeš conception (1989, abb.1), the axe can be more closely put into context with the Hartberg type and should be thus dated into the early Late Neolithic instead.

Flat copper axe is the only known Late Neolithic find from the cadastral territory

of Osík (we have Neolithic settlements and occasional prehistoric finds from the cadastral territory), we have occasional but convincing evidence from the wider neighbourhood in the Litomyšl region and adjoining Vysoké Mýto region.

Tab. 1. Měděná sekera. Náhodný nález z k. ú. Osík (okr. Svitavy).

Tab. 1. Copper axe. Accidental finding from the cadastral territory of Osík (district of Svitavy).

K DATOVÁNÍ NEJSTARŠÍ KERAMIKY Z JAROMĚŘSKÉHO NÁMĚSTÍ

Miloš Vávra

Nedaleko soutoku Labe s Úpou se nachází královské věnné město Jaroměř (okr. Náchod). Novodobá zástavba a průmyslové závody již značně setřely středověký ráz města s jeho vyvýšeným historickým centrem (dnešní náměstí Československé armády) a dvěma předměstími s většinou nízkými a do počátku 20. století převážně zachovanými budovami zemědělských usedlostí.

V rámci katastrálního území Jaroměře se v geologické minulosti na tvorbě krajinného prostředí podílely obě řeky a nejvýrazněji z nich Labe svými meandry, které vymodelovaly ostré svahy nad nízko položeným Pražským předměstím (stráně pod Vinicí, Klouzkovem a nad Obcí). Rozsah záplavového území částečně ukázala poslední velká povodeň, když v roce 2000 postihla právě tuto oblast. Na sever od města řeka vytvořila širší údolí vymezené severním okrajem Jakubského předměstí (Na Vrších, U sv. Trojice a sv. Ivana) a protilehlými strmými stráněmi mezi Hořenicemi a jaroměřskou polohou Vinice. Severozápadně od centra se údolí zužuje a řeka protéká mezi vyvýšeným městským jádrem a opukovým hřbetem klesajícím k řece od Vinice. Dále k JZ se rozkládá rozsáhlá sprašová plošina Na Cihelnách zakončená na západě až údolím Doleckého potoka. Východní pokračování skalnatého výběžku z polohy na Vinici kdysi přerušila říční erozní činnost. V místech kamenitého prahu, který po něm zůstal, můžeme oprávněně předpokládat prastarý brod přes Labe. Nad ním se nachází výrazná ostrožna kápkovitěho tvaru s raně středověkým hradištěm překrytým pozdějším městem. Za chrámem sv. Mikuláše na ostrožnu navazuje úzký hřbet s Velkou a Malou Vartou (dnes Havlíčkova ulice) a dále k východu pak Jakubské předměstí. Leží na okraji zvýšené a rozlehlé převážně šterkové terasy na severu ohraničené stráněmi nad jaroměřským rybníkem a na jihu údolím Úpy těsně před soutokem s Labem. Dodnes je pod tímto předměstím zachován vjezd k brodu přes Úpu a to severně od mostu na Rychnověk a Nové Město nad Metují.

Stará komunikační síť směřující ke snadným přechodům přes obě řeky a skalnatá ostrožna se strmými srázy nad záhybem Labe měly určující podíl na využití vyvýšené polohy s dnešním náměstím nejpozději od mladší doby hradištní. Spolehlivé doklady pro starší osídlení dlouho chyběly na rozdíl od dalších královských měst, jako jsou ve východních Čechách Hradec Králové, Chrudim a Vysoké Mýto. Tuto mezeru v poznání důležité severní části daného regionu se pokouším částečně napravit v předkládaném příspěvku.

V centru města jsme počátkem roku 1973 společně s kolegou Petrem Sommerem uskutečnili jako zaměstnanci KMVČ v Hradci Králové a v Pardubicích dva malé záchranné výzkumy. V lednu jsme před stavebními pracemi při statickém zabezpečení kostela sv. Mikuláše vyhloubili menší sondu v průjezdu zvonice a v únoru dokumentovali geologickou šachtici na náměstí ČSA (Vávra 1975; Sommer 1977). Pracovníky n.p. Geoindustria byl na severní straně náměstí mezi Malou a Velkou podsíní před domem čp. 49 (Ráj) položen do chodníku výkop o rozměrech téměř 3 x 2 m. Původní záměr využít jej pro výtahovou šachtu do kadeřnictví nebyl nakonec realizován a výkop byl opět zasypán. Při rychle probíhajících těžebních pracích v něm byly zničeny dva lidské skelety ze středověkého souvrství (vr. 1). Na profilech se po nich zachovaly části lidských lebek a několik kostí. Ze skeletu č. 1 se zachovala na Z profilu horní část lebky v hloubce 58-72 cm od povrchu. Podle výpovědi dělníků ležela ve směru Z-V. Kostra č. 2 byla zjištěna v SV rohu výkopu v hloubce 28-40 cm a byla zřejmě orientována ve stejném směru. Získali jsme odtud větší soubor nestratifikovaných keramických zlomků. Převažovaly nálezy datované do 13. století a určitým překvapením bylo několik pravěkých střepů ze spodní zahliněné červenavé vrstvy (č. 6). V dalších dnech jsme dokumentovali zachycenou náleзовou situaci (z části zakrytou bedněním výkopu) až do hloubky 170 cm od obrubníku u domu. Ztížené zimní podmínky pak navíc způsobily určité nepřesnosti, s nimiž se setkáme na zakreslených profilech. Nálezy jsou uloženy v MVČ Hradec Králové pod přírůstkovým číslem 7/73.

Terénní situace: Rozměry obdélníkové geologické sondy byly 286 x 194 cm. Dokumentovány byly tři stěny (Z, S, V profily). Na V profilu byla v úrovni horních navážek zaznamenána tenká spálená vrstvička (vrstva c; novovek). Níže se na všech profilech vyskytovala až 70 cm silná černá hlinitá (až bahnitá) vrstva č. 1 (středověká kulturní vrstva s lidskými kostmi, střepy a uhlíky) datovaná na základě keramických zlomků do 13. století. Na S profilu ji poškodil základový vkop o šířce až 160 cm s většími pískovcovými kameny proloženými maltou. Pod ní se na S a V profilu nacházela hnědočervená červenice (vr. 6, hnědě zahliněná „proplavená“) převážně s pravěkými střepy, která sahala do hloubky 104 cm od povrchu chodníku. Spočívala na geologickém podloží, které zpočátku tvořil načervenalý jílovitý náplav a pod ním rezavý šterkopisek.

Popis vrstev

a- dlažba chodníku, b- navážky, c- horní černá spálená s uhlíky, d- tmavě hnědá s valounky, e- rezatá jemná písčité hlína, f- maltovina, g- pískovcové kameny, h- opukový kámen, i- tmavě hnědá sypká navážka; 1- černá hlinitá, 6- hnědočervená červenice. Geologické podloží: 8- jemná jílovitá červenice, 9- jemná červenice se šterkem, 10- rezavý písčité šterk.

Popis nálezů

Pravěké nálezy z vytěžené hlíny (vrstva č. 6, do hloubky 120 cm od povrchu obrubníku u západní části domu; 6.2.1973):

Př.č. 7/73-476. Velký splený zlomek mísy s plecemi mírně dovnitř zalomenými, na okraji s lištou, lom ostrý, materiál plavený tvrdý zrnitý s ojedinělými kaménky, povrch vně původně pololeštěný nyní většinou setřelý černo šedé až světle hnědé barvy, lom a uvnitř černo šedý, uvnitř hlazený, průměr okraje 320 mm, plece mírně zesílené 5-9 mm, spodek o síle 5 mm, rozměry 167x126 mm (Tab. 2:1).

Př.č. 7/73-477. Větší zlomek z oblé výdutě nádoby, materiál bahnitý tvrdý s ojedinělými kaménky a drcenými střepy, vně s hlinitou vrstvičkou našedlé světle hnědé barvy, uvnitř hlazený, lom a uvnitř černošedý, průměr výdutě cca 140 cm, síla střepu 8-10 mm, 98x77 mm.

Nálezy ze vzorkování vrstvy č. 6 (severní profil; 11.2.1973; př.č. 7/73-322 až 329a):

Př.č. 7/73-329a, 7 zlomků z pravěkých nádob, 1x středověký střep vně s rytou tenkou linií,

Př.č. 7/73-325, 1x plochý zlomek mazanice.

Př.č. 7/73-322. 1 větší zlomek stěny nádoby z bahnitě tvrdé hlíny s kaménky a drcenými střepy, vně nanosená jemná světle hnědá vrstva nepravidelně zdrsněná, lom a uvnitř tmavě šedý, uvnitř polohlazený, síla 10-13 mm, 53x53 mm.

Př.č. 7/73-323. 1 zlomek stěny, hlína viz př.č. 7/73-322, vně s polohlazenou okrovou engobou, lom tmavě šedý, uvnitř polohlazený světle šedohnědý, síla 11 mm, 38x35 mm.

Př.č. 7/73-324. 1 malý zlomek oblé výdutě, hlína viz př.č. 7/73-322, vně hlazený, vně a na lomu tmavě šedý, uvnitř polohlazený načervenalé hnědý, síla 5-6 mm, 29x26 mm.

Př.č. 7/73-326. 1 malý zlomek z mírně zaoblené stěny, hlína jemně písčité tvrdá, vně pololeštěný černošedý, lom hnědý, uvnitř hlazený, síla 5 mm, 25x22 mm.

Př.č. 7/73-327. 1 malý zlomek stěny, hlína plavená tvrdá zrnitá s ojedinělými kaménky, vně a uvnitř s hlazenou tenkou engobou světle hnědé barvy, lom tmavě šedý, síla 6 mm, 18x18 mm.

Př.č. 7/73-328. 1 menší zlomek stěny, hlína viz př.č. 7/73-322, vně polohlazený okrový, lom a uvnitř tmavě šedý, uvnitř hlazený, síla 7 mm, 27x26 mm.

Př.č. 7/73-329. 1 malý zlomek stěny, hlína plavená tvrdá jemná s ojedinělými kaménky, vně s tenkou engobou hnědé barvy, vně a uvnitř hlazený, lom a uvnitř tmavě šedý, síla 5 mm, 20x16 mm.

Interpretace terénní situace a datování

Tmavá středověká vrstva č. 1 se jevila homogenní a podle mého názoru obsahovala jednotný soubor keramických zlomků. Relativně mělce pod současným

povrchem v ní ležely zřejmě natažené lidské skelety, ale hrobové jámy nebyly na stěnách pozorovány. Na severním profilu, kde ji navíc poškodily základy domu, proklesávala v západní části do menší kotlovité prohlubně. Jiné zahloubení bylo zaznamenáno na východním profilu. Se starší nepoškozenou vrstvou, která by obsahovala mladohradištní nálezy, jsme se v těchto místech nesetkali. Na základě popisovaného vzorku z jaroměřského městského jádra můžeme předpokládat, že stavební, sídelní (a pohřební) aktivity v době zakládání města ve 13. století zde byly natolik intenzivní, že poškodily až odstranily starší středověké (mladohradištní) nálezové horizonty. Z malého výkopu rovněž zatím nelze spolehlivě stanovit charakter zástavby a řešit otázku případných sídelních objektů. Jsou jejich součástí pozorované prohlubně těsně před čelní frontou dnešních domů založených na starších základech?

Na východním profilu od sebe středověkou vrstvou č. 1 a pravěkou vrstvou č. 6 zčásti oddělovala horní sterilní červenicová vrstvička č. 8. Opět strukturou a barvou jednotná pravěká vrstva (č. 6) se na severním profilu mělce mísovitě zahlubovala. Na západním profilu již nebyla zjištěna.

Většina středověkých a pravěkých nálezů pochází z vytěžené hlíny. Při vzorkování přemrzlých profilů jsme z vrstev získali pouze několik keramických zlomků a lidských kostí. Pravěké keramice pocházející z výkopu a z profilů jsem v době nálezu přisuzoval eneolitické stáří (Vávra 1975, 55). Vedla mne k tomu vedle určitých tvarových shod (mísa s dovnitř zalomenými plecemi) i předpokládaná analogie s vývojem opevněné ostrožny v Hradci Králové, na níž jsou nejstarší nálezy spojovány s kulturou nálevkovitých pohárů (Vokolek 1993, 28). U převážně silnostěnných zlomků nádob zhotovených z bahnitě, plavené až jemně písčité hlíny pokrytých blátivou vrstvičkou někdy i nepravidelně zdrsňenou nadále můžeme předpokládat, že náležejí časnému (ranému) eneolitu. Přesnější zařazení zatím není možné (počátek kultury nálevkovitých pohárů?). Se stejným problémem jedná-li se o závěr lengyelského kulturního okruhu či o KNP se setkáme například v centru Chrudimi a to již od doby prvních nálezů získaných Mořicem Lüssnerem v 19. století. Připomeňme, že ojedinělé kamenné nástroje zachytil výzkum ARÚ ČSAV v Jaroměři i na nedalekém Pražském předměstí v areálu bývalého kostela P. Marie a augustiniánského kláštera (eneolit; laskavá informace vedoucího výzkumu M. Richtera). K nejlépe zachovanému zlomku mísy s mírně dovnitř zalomenými plecemi z jaroměřského náměstí postrádáme další údaje, neboť není stratifikován (Tab. 2:1). S obdobně profilovanou mísou s okrajem navíc zdůrazněným malou lištou jsem se v nálezovém inventáři KNP ve východních Čechách nesetkal (např. Kalferst – Zápotocký 1998).

Odlisný pohled na vývoj osídlení ostrožny v Jaroměři nabízí pokus o výrazně mladší datování této mísy. Jedná se o terinovou mísu z mladší až pozdní doby římské? Na tuto možnost mne upozornili až kolegové Z. Sedláček a E. Dro-

berjar, kterým tímto děkuji za konzultaci. S částečně analogickými tvary se můžeme setkat na jižní Moravě (Droberjar 1997, Abb. 36:2325; 36:2338). Nejvíce je pak jaroměřskému nálezu tvarově i zakončením plecí podobná mísa z chaty III v Mušově, okr. Břeclav (týž 1997, Taf. 142:7).

Popisovaná kolekce nálezů z roku 1973 není na jaroměřském náměstí osamocená. V archeologické sbírce zastoupené v tamním muzeu je uložen soubor převážně středověkých předmětů zachráněných koncem 19. století při bourání dvou domů (čp. 19 a 20) uprostřed jižní strany náměstí. Došlo k němu v souvislosti s výstavbou Komenského ulice vedoucí přes labský železný most na Ostrov. Z tohoto místa pocházejí zlomky pravěké keramiky. Opět jsou zde přinejmenším čtyřikrát zastoupeny nezdobené střepy s blátivým povrchem a navíc odtud pochází malá část okraje mísy s dovnitř zalomenými plecemi.

Popis nálezů (M Jaroměř):

Inv.č. 14296. Zlomek mísy se zataženými plecemi a mírně zaobleným lomením na maximální výduti, plavená hlína s ojedinělou písčitou příměsí, vně polohlázený, uvnitř hlazený, celý šedohnědé barvy, průměr okraje cca 280 mm, síla 4-7 mm, 49x28 mm (Tab. 2:2).

Inv.č. 14194. Zlomek stěny nádoby, tvrdá jemně písčitá hlína, vně načervenalé světle hnědý, lom a uvnitř šedohnědý, síla 8-9 mm, 31x28 mm.

Inv.č. 14208. Zlomek stěny, měkká jemně plavená hlína s ojedinělými kamínky, vně a uvnitř světle hnědý, lom tmavě šedý, síla 6-7 mm, 57x38 mm.

Inv.č. 14219. Zlomek stěny, tvrdý jemně písčitý, vně světle hnědý, lom a uvnitř tmavší šedé barvy, síla 6-7 mm, 66x46 mm.

Inv.č. 14294. Zlomek stěny, tvrdý jemně písčitý, vně a uvnitř světle hnědý, lom tmavě šedý, síla 8-9 mm, 40x28 mm.

Nezdobené pravěké zlomky tentokrát z jižní strany náměstí můžeme rovněž přiřadit do skupiny nálezů z časného eneolitu. Pro malý zlomek mísy se zataženými plecemi pak nejspíše najdeme období opět v mladé až pozdně římské keramice (Droberjar 1997, Abb. 37:2407).

Naposledy se vývoji jaroměřské sídelní aglomerace ve středověku věnoval R. Bláha (1998), který menší část nálezů z výšinné polohy na skalnatém návrší nad řekou klade do mlado až pozdně hradištního rámce a převažující část do 13. století. Předtím A. Hejna (1962) zaznamenal a popsal nálezy předané do jaroměřského muzea z rýhy v SZ části náměstí, tedy nedaleko od domu čp. 49. Všechny zachráněné předměty zařadil do 12. století spolu s esovitou bronzovou nádobou. Ta by mohla případně pocházet z kostrových hrobů, které byly zničeny při pokládání kanalizace v roce 1961. Ze svého dětství si totiž pamatují, že odtud pocházela i lidská lebka. Ojediněle se v publikovaném výběru vyskytuje střep s blátivým vpichem (mladší doba hradištní; Hejna 1962, Tab. 197) a další ke-

ramické zlomky se shodují s náplní našeho souboru z roku 1973 (13. stol.; Bláha 1998, Tab. 3:7, 13-19, 21).

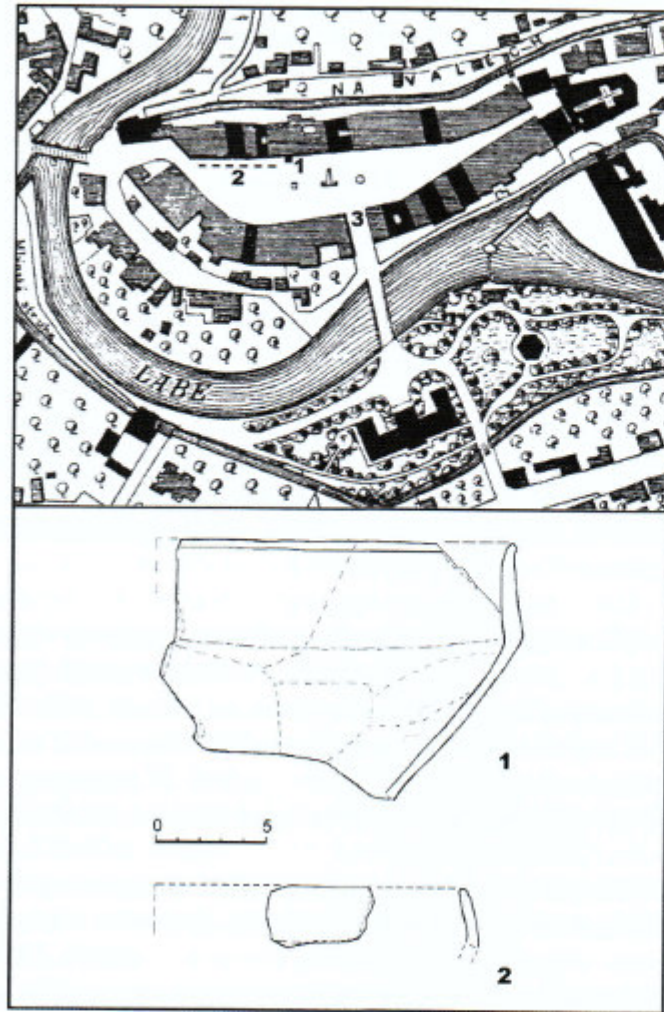
Doklady pravěkého osídlení ze dvou míst jaroměřské ostrožny jsou zatím ojedinělé a je zřejmé, že byly převrstveny a silně poškozeny středověkými terénními úpravami. Za zatím nejstarší považuji zlomky keramiky s blátivým povrchem (časný eneolit). Můžeme tak v severovýchodních Čechách doplnit mapu výšinných poloh ze staršího eneolitu, kterou v kombinaci se středověkými obchodními cestami sestavil M. Zápotocký (2000, Tab. 1). Ojedinělé nálezy mísovitých nádob (mladá až pozdní doba římská) pak mohou naznačovat vícenásobné využití strategicky výhodné polohy nad říčním brodem. Z pozdní doby římské byla v Jaroměři odkryta část osady na západním okraji sprašové návěže v Dolních Dolcích (Vokolek 1999). K lokalizaci dalších poloh rámcově datovaných do římského období výrazně přispěl náš jubilant Jan Boček při svých povrchových prospekcích na polích náležejících katastrálnímu území města.

Potvrzení a upřesnění navrženého datování zatím nejstarších nálezů může přinést až další archeologický výzkum například při rekonstrukci inženýrských sítí na jaroměřském náměstí.

Literatura:

- Bláha, R. 1998: Osídlení Jaroměře do konce 13. století. In: Zpravodaj muzea v Hradci Králové 24, 82-99. Hradec Králové.
- Droberjar, E. 1997: Studien zu den germanischen Siedlungen. Der älteren römischen Keiserzeit in Mähren. Museum nationale Pragae. Fontes archaeologici pragenses 21. Praha.
- Hejna, A. 1962: Nález z mladší doby hradištní v Jaroměři, Archeologické rozhledy 14, 572-574. Praha.
- Kalferst, J. - Zápotocký, M. 1998: Sídliště ze staršího období kultury nálevkovitých pohárů u Benátek, okr. Hradec Králové, Archeologické rozhledy 43, 376-410. Praha.
- Sommer, P. 1977: Archeologický výzkum na náměstí a u kostela sv. Mikuláše v Jaroměři, o. Náchod, In: Středověká archeologie a studium počátků měst, 118-119. Praha.
- Vávra, M. 1975: Jaroměř, okr. Náchod, Výzkumy v Čechách 1973 (BZO 1973), 55-56. Praha.
- Vokolek, V. 1993: Počátky osídlení východních Čech. MVČ Hradec Králové.
- Vokolek, V. 1999: Sídliště z pozdní doby římské v Jaroměři – Dolních Dolcích. In: Studia mediaevalia pragensia 4, 29-36. Praha.
- Zápotocký, M. 2000: Eneolitická výšinná sídliště a komunikace, In: Pavlů, I. (ed.) 2000: In Memoriam Jan Rulf, Památky archeologické – Supplementum 13, 480-488. Praha.

Miloš Vávra: Contribution to the dating of the oldest pottery from the square in Jaroměř. Evidence for settlement in the area of nowadays square in Jaroměř is sporadic and it is evident that they were buried under later layers and heavily damaged by later fieldwork. I think that the oldest evidence for occupation are fragments of pottery with muddy surface (early Late Neolithic) from rescue excavation in 1973 on the northern part of the square (p. Sommer, M. Vávra). Similar pottery fragments are also part of the oldest finds collection in the museum in Jaroměř which was found on the southern part of the square. Sporadic bowls (Tab. 2; early to late roman period) might suggest more frequent use of the strategic position above the ford near the confluence of Labe and Úpa. From the late roman period a settlement was discovered in Dolní Dolce. Jan Boček contributed by his field prospection in the surroundings of Jaroměř to location of other sites dated generally into the Romano-Germanic period.

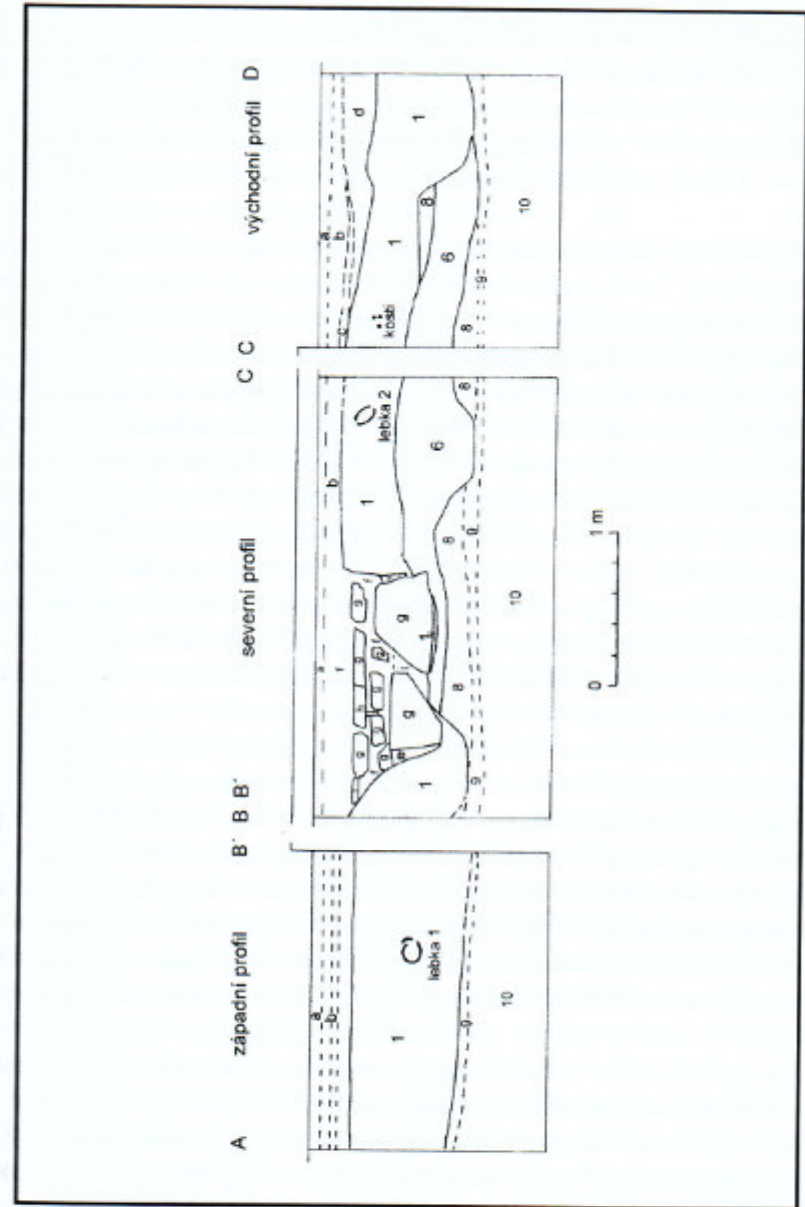

Tab. 1. Náměstí ČSA v Jaroměři na výseku plánu města z počátku 20. století. 1. Geologická sonda z r. 1973 před čp. 49 na severní straně náměstí. 2. Rýha kanalizace z r. 1961. 3. Jižní strana náměstí v místě dvou domů (čp. 19 a 20, zbouraných koncem 19. století), nyní Komenského ulice.

Tab. 1. The ČSA Square in Jaroměř on the part of the town plan from the beginning of 20th century. 1. Geologic trench from 1973 before No. 49 on the northern part of the square. 2. The trench for canalization from 1961. 3. The southern part of the square in the place of two houses (No. 19 and 20, demolished in the end of 19th century), now Komenského-Street.

Tab. 2. Jaroměř – náměstí. Rekonstrukce pravěkých mísovitých nádob získaných v r. 1973 (1) a z výstavby Komenského ulice (2).

Tab. 2. Jaroměř – the square. Reconstruction of the prehistoric bowl shaped vessels found in 1973 (1) and from the building-up of the Komenského-Street (2).

Tab. 3. Jaroměř – náměstí. Geologická šachtice před domem čp. 49. Západní, severní a východní profily výkopu z r. 1973 (kresba P. Sommer a M. Vávra). Popis vrstev v textu.

Tab. 3. Jaroměř – the square. Geological blind shaft before No. 49. The western, northern and eastern profiles from the excavation in 1973 (drawing P. Sommer and M. Vávra). The description of the layers in the main text.

VÝSLEDKY ZÁCHRANNÉHO ARCHEOLOGICKÉHO VÝZKUMU NA STAVBĚ DÁLNIČE D11 V ÚSEKU OSICE – HRADEC KRÁLOVÉ

Miroslav Novák - Jiří Sigl

1. Úvod

Předstihový archeologický výzkum na trase dálnice D11, prováděný Muzeem východních Čech v Hradci Králové a realizovaný firmou Milan Čermák v úseku Chlumec nad Cidlinou – Hradec Králové se stal nejrozsáhlejším příspěvkem archeologickému bádání v regionu. V mnoha parametrech svým významem hranice východních Čech překračuje. Na počátku stál seznam 26 lokalit s předpokládaným výskytem pravěkých až novověkých struktur a nálezů (Kalferst 2003). devatenáct z nich, jichž se stavba dálnice přímo dotkla, byly podrobeny sondáží rýhami. Na základě vyhodnocení této sondáže bylo rozhodnuto o plošném odkryvu na 9 lokalitách čítajících 11 nalezišť o rozloze přesahující 50 hektarů. Předběžná zpráva o nalezištích 1, 7 a 11 již byla publikována na stránkách tohoto Zpravodaje (Sigl 2005b, c, d; Sigl – Vokolek 2004). Výzkum závěru trasy dálnice, který má být prováděný Univerzitou v Hradci Králové, nebyl v době publikace tohoto příspěvku ještě zahájen. Zaměříme se tedy na úsek Osice – Plačice zahrnující celkem 8 plošných odkryvů.

2. Přírodní podmínky

Trasa dálnice D11 v úseku Osice – Hradec Králové sleduje z geomorfologického hlediska jižní okraj Dobřenické tabule, tvořený výraznou svědeckou plošinou pokrytou staropleistocénními náplavy III. labské terasy. Její okraj stavba protíná v prostoru naleziště 16 jihovýchodně od Osic a v dalším průběhu se vzdaluje směrem do Královéhradecké kotliny v úrovni VII. mladopleistocénní labské terasy (Demek 1965, 197; Faltysová, H. – Mackovčín, P. – Sedláček, M. 2002, 18).

Na podloží křídových sedimentů svrchního turonu, převážně slínovců nasedajících v okolí Osic slínovité černozemě následované směrem k Libišanům eolickými sprašovými sedimenty s pokryvem černozemí a v závěru úseku písčitémi půdami (Faltysová, H. – Mackovčín, P. – Sedláček, M. 2002, 14, 25; Geologická mapa ČSSR 1990, List HK; Válek 1964, tab. 7).

S výjimkou návrší Skupice u Osic s nadmořskou výškou 248 m prochází sledovaná trasa velmi plochým terénem o nadmořské výšce v rozmezí 230 a 234 m n. m. Přesto lze v sídelní struktuře sledovat volbu téměř neznatelně vyvýšených stanovišť mimo dosah rozlivů Labe do okolní nivy.

Původní vegetační pokryv sestává mimo plochou nivu ze subxerofilních a acidofilních lipových doubrav, v úrovni nivy z luhů a olšin střídaných dubohabřinami (Faltysová, H. – Mackovčín, P. – Sedláček, M. 2002, 37; Geobotanická mapa ČSSR 1969, M-33-XVI).

Klimaticky se jedná o oblast s průměrnou roční teplotou 8°C, z toho ve vegetačním období 14 – 15°C. Roční srážkový úhrn je 600 – 650 mm, přičemž na vegetační období připadá celých 400 – 550 mm (Válek 1964, 19, 21).

3. Naleziště 13 – 15

3.1. Poloha

Naleziště 13 leží v jihovýchodní části katastru Osic, v poloze Vodonina, na ppč. 156 (km 79,40 – 80,10; ZMO 10 13-24-11; 130:214; 170:217; 170:213; 130:209). Západním směrem mírně přesahuje na katastr Osiček, ppč. 492. Z východu je ohraničena drobnou vodotečí, ppč. 159. Východně od vodoteče navazuje naleziště 14. To náleží ppč. 148/2 a z východu je vymezeno komunikací, ppč. 465/1. Za ní plynule navazuje východním směrem naleziště 15, které je zakončeno silnicí Staré Ždánice – Osice.

3.2. Sondáž rýhováním

V období od září do listopadu 2004 byly v ploše hlavní trasy, kde se předpokládal zásah v sousedství ležícího již dříve známého sídliště ze starší doby bronzové, provedeny 3 rýhy, a to v maximální délce přes 412 metrů (km 79,40 – 79,80) následované další skupinou rýh dlouhých 300 metrů (km 79,80 – 80,10).

V průběhu rýhování v roce 2004 bylo na nalezišti 13 zdokumentováno 43 zahloubených objektů. Jako objekt 9 byla označena zkoumaná část zaniklé vodní nádrže. Na břehu byla zjištěna řada drobných kúlových jamek, které patrně náležely ke konstrukci zpevňující břeh nebo okraj hráze bývalého rybníka. Pravděpodobně se jedná o rybník zachycený ještě na I. josefinském vojenském mapování. Zanikl kolem přelomu 18 a 19. století, protože na Františkově II. vojenském mapování se již neobjevuje. Na opačném východním konci lokality byl zdokumentován žlab směřující ze severozápadu na jihovýchod. Dále bylo prozkoumáno několik objektů rámcově pravěkého stáří.

Naleziště 14 přineslo během sondáže roku 2004 celkem 28 objektů, mezi nimiž vynikaly především dva novověké žlaby na obou koncích sondovaného úseku (obj. 24, 25) a (obj. 11, 13, 23). Na okraji naleziště 15 bezprostředně přilehající k předchozí lokalitě byl zdokumentován jediný objekt, pravděpodobně ohniště, bez datovatelných nálezů.

3.3. Sezóna 2005

Na základě výsledků předchozí sondáže bylo přistoupeno k plošné skrývce lokality 13. Sousední lokality 14 a 15 byly dány k dispozici stavebním pracím. Během plošného výzkumu v lednu až květnu 2005 stoupl počet objektů o 241 na konečných 285. Kromě zmíněného okraje rybníku (obj. 9) a pokračování během sondáže zjištěného žlabu (obj. 265) bylo pomocí čtvercové sítě sondováno 7 mohutných objektů nebo spíše kulturních vrstev (obj. 99, 104, 114, 117, 118, 119, 185). Ostatní objekty lze z větší části interpretovat jako kulové jamky staveb neznámé funkce.

3.4. Závěr

Výzkum na lokalitě 13, jakožto i rýhování na lokalitách 14 a 15 přineslo pouze omezené množství nálezů, převážně uhlíků, zlomků keramiky pravěkého i novověkého stáří a novověkého stavebního materiálu. Zejména atypická, jen rámcově pravěká keramika z lokality 13 nesplnila očekávání, že potvrdí vztah k přílehlému sídlišti ze starší doby bronzové. Většina z 285 objektů, které byly na zkoumané ploše o velikosti 1,8 hektaru zjištěny, náleží jen rámcově do pravěku nebo novověku. Nejvýznamnější je objev na povrchu neznatelné bývalé vodní nádrže, zřejmě rybníku sloužícího podle vojenského mapování do přelomu 18. a 19. století. Dochovaly se i stopy po konstrukci zpevňující břeh nebo okraj hráze.

4. Naleziště 16

4.1. Poloha

Lokalita se rozkládá v poloze Skupice (km 80,85 – 81,30) jihovýchodně od intravilánu obce Osice na parcelách č. 515/53, 59 - 66, 550 a na parcele č. 549 náležející již severnímu okraji katastru sousední obce Staré Ždánice v Pardubickém kraji (ZM 10:13-24-11, 264/246, 281/251, 286/244, 298/246, 300/239, 292/235, 290/226, 276/222). Nálezy se koncentrují na šiji ostrožné polohy Skupice v nadmořské výšce 248 m n. m. a zejména pak na jižních svazích návrší. Poloha vizuálně kontroluje Polabskou nížinu až ke Kunětické hoře a Hradci Králové.

4.2. Sondáž rýhováním

Již roku 1964 byla na ppč. 258 (část v trase dálnice nyní ppč. 515/60) nalezena stříbrná mince z období římského císařství – denár císaře Marca Aurelia (161 – 180 n.l.). Pozdější povrchová prospekce přinesla zlomky keramiky potvrzující antropogenní aktivity ve sledovaném prostoru, proto bylo rozhodnuto o provedení sondáže v podobě 2 metry širokých rýh provedených stroji UDS. V prostoru hlavní trasy byly provedeny 3 rýhy, a to v maximální délce přes 400 metrů (km 80,85 – 81,30). Protože se lokalita nalézá v prostoru, kde byly po obou

stranách naplánovány dálniční odpočívky, byly provedeny dvě kratší rýhy severně a tři jižně od hlavní trasy dálnice.

V rýhách bylo s ohledem na špatnou čitelnost slínového podloží zjištěno jen malé množství zahloubených objektů nejistého stáří a původu, které korespondovalo s absencí dokladů osídlení zaznamenanou již dříve v souvislosti s výstavbou přílehlého vodojemu. Z důvodu prověření potřeby plošného výzkumu, byly rýhy v místech s nejvyšší koncentrací objektů rozšířeny. Tato skrývka však předchozí předpoklad velmi slabého osídlení přesvědčivě vyvrátila. Mezi 118 zjištěnými archeologickými objekty dominují 3 kostrové hroby, 3 rozměrné pece a mohutná zásobní jáma. Ostatní objekty lze vesměs interpretovat jako kulové jamky náležejícím nadzemním konstrukcím, jejichž půdorys však ve většině případů nelze rekonstruovat.

4.3. Sezóna 2005

Plošný archeologický výzkum o rozloze 5,70 ha, který na předchozí sondáž navázal, odkryl během výzkumné sezóny 2005 dalších 890 objektů. Plocha výzkumu byla skryta mechanicky s pomocí strojů UDS, avšak z důvodu velmi špatné čitelnosti slínovcového podloží musela být opakovaně začištěvána ručně. V převaze kulových jamek dominuje masivní kulová, patrně věžová stavba o rozměrech přibližně 5 x 8 metrů s 11 kůly přesahujícími v průměru 1m. V jejím sousedství byly zdokumentovány dvě zemnice, či spíše polozemnice, které patrně představují jediné dva doklady na soudobých lokalitách běžných zahloubených obydlí. Na 5 stoupl i počet nalezených pecí. Jedna z pecí byla zdokumentována při stavbě inženýrských sítí jihovýchodně od skryté plochy zasahující na katastr Starých Ždánic. Vedle běžných zahloubených objektů bylo sondováno i několik terénních útvarů patrně přírodního původu, především mohutná erozní rýha v ploše svahu, silná vrstva splachů na úpatí kopce a mírná vyvýšenina připomínající rozoraný mohylový násep v severní části hlavní trasy dálnice. Ve výplni těchto útvarů byly nalezeny jen nepočetné druhotně přesunutě zlomky keramiky a zvířecí kostí. Přes výraznou strategickou polohu kontrolující celou polabskou nížinu jižně od dnešního Hradce Králové nebyly zjištěny žádné fortifikace.

4.4. Sezóna 2006

Během třetí výzkumné sezóny se pozornost zaměřila především na západní část hlavní trasy dálnice, kde byly ruční skrývkou zjištěny další zahloubené objekty, a to na ploše již v předchozím roce skryté mechanicky. Prozkoumáno zde bylo 104 objektů. Zejména se jedná o několik mohutných zásobních jam v extrémním případě přesahujících hloubky 4 metrů a kostrový dvojhrob a další dva objekty s lidskými kosterními pozůstatky. Další výzkumné aktivity probíhaly při jižozápadním okraji skryté plochy. Zde byla šachovnicově se čtvercem o straně 2 metry sondována mohutná splachová vrstva obsahující rozptýlené nálezy. Z ča-

sových důvodů zůstala jemnější ruční skrývkou neprozkoumána střední část jižní odpočívky a celá severní odpočívka. Již v severní části hlavní trasy hustota objektů výrazně klesá. Z toho lze usuzovat, že bylo dosaženo okrajě sídliště a osídlení pouze mechanicky skryté severní odpočívky bylo pouze sporadické.

4.5. Movité nálezy

Při sondáži během první výzkumné sezóny v roce 2004 byly vyzvednuty nálezy čítající 95 nálezových čísel. Jak je na archeologických lokalitách obvyklé, většinu nálezů tvoří zlomky keramiky. Velký potenciál pro další laboratorní rozbor mají především lidské kosterní pozůstatky ze tří zjištěných hrobů. Všechny zmíněné hroby byly akeramické, avšak vzhledem ke skrčené poloze pohřbených na pravém boku je pravděpodobná jejich datace do starší doby bronzové. To podporuje i soubor 8 kamenných hrotů šípů s křídélky v jednom z hrobů (obj. 3) a v ornici nalezený sekeromlat charakteristický tvarově pro konec pozdní doby kamenné. Tento nástroj byl však rozlomen v místě vyvrtného otvoru a snad v době odpovídající zmíněným hrobům byl opatřen novým otvorem blíže k ostří.

Keramika patřila, pokud je možné posoudit, výhradně době římské. Již tento početně omezený zlomek doložil široký časový rozsah germánského osídlení z doby římské. Zlomek keramiky zdobený meandrovým vzorem nalezený bohužel až na hromadě hlíny ze skrývky je bezpečně datován již do starší doby římské. Naopak zlomky keramiky zdobené hřebenovou vlnicí jsou charakteristické pro mladší dobu římskou. Vzhledem k výzdobným motivům na keramice s časovým překryvem a s ohledem na přítomnost mince císaře Marca Aurelia, lze předpokládat nejméně trojí osídlení návrší během doby římské nebo přímo osídlení kontinuální. Některé zlomky keramiky zdobené hřebenovou vlnicí patří do časně slovanského období a jsou prvním dokladem tohoto osídlení na Králověhradecku.

Soubor 807 nálezových čísel z výzkumné sezóny 2005 poskytl vedle keramiky početné soubory kostěného zvířecího materiálu, který umožnil osteologický rozbor a rovněž přinesl doklady druhotného použití zvířecích kostí na výrobu nástrojů nebo ozdob. Keramika si v rámci doby římské udržuje časové rozmezí zjištěné již během první výzkumné sezóny, přibývá však množství typů výzdoby. Velmi významné jsou drobné zlomky terry sigilaty a oranžové provinciální na kruhu točené keramiky. Hojně zastoupeny jsou též keramické nebo kamenné přesleny. Bez zajímavosti není ani přítomnost zlomků vápence v některých objektech, zejména pecích a zásobních jámách. Slínovcové podloží sice připouští přítomnost vápenných kongrecí, avšak množství a velikost kusů dovoluje předpokládat spíše dovoz, a to snad od výchozů v oblasti Chlumecka nebo Železných hor. Patrně sloužil jako surovina k blíže neurčitelné výrobě v nalezených pecích. Ze soudobých lokalit jsou známy i doklady pálení vápna, čemuž však neodpovídá hojná přítomnost keramiky. Některé pece jsou naopak zcela bez nálezů.

Obdobné složení nálezů přinesla také výzkumná sezóna 2006. Mezi nálezy čítajícími 278 nálezových čísel stojí za zmínku především vzácný doklad jemné šedé keramiky točené na kruhu.

Ze všech tří výzkumných sezón je evidováno 1202 sáčků s nálezy obsahujícími především zlomky keramiky a předměty z kamene nebo kostí. Lidské pozůstatky obsahovaly objekty/hroby 1, 2, 256, 315, 479, 480, 1000 + 1002, 1046 a zejména 1050. Pozoruhodný je nedostatek na soudobých lokalitách početných kovových nálezů, který může souviset s chemismem půdy, charakterem osídlení nebo drancováním lokality detektoráři.

Typ nálezu	Nál. č.	Počet ks	Hmotnost
Keramika	365	3323 (267 typ.)	38,053
Mazanice	173	2640	36,968
Kámen	117	845	33,050
Kamenná broušená industrie	10	18	1,140
Kamenná štípaná industrie	5	14	0,015
Kosti lidské	34	-	23,054
Kosti zvířecí	316	4564	26,262
Ostatní	136	-	26,490
CELKEM	1202	-	185,032

4.6. Objekty

Typově nejzajímavější jsou objekty/hroby 1, 2, 3, 256, 315, 479, 480, 1000 + 1002, 1046 a zejména 1050. Jsou roztroušeny na různých místech s koncentrací ve střední části skryté plochy, kde však 3 z nich náleží o 2 tisíciletí staršímu období. Římské hroby zřetelně vykazují pro svou dobu obvyklou nejednotnost pohřebního ritu demonstrovanou nejlépe sousedními objekty 479 a 480 - žárového jamového hrobu s mísou a kostrového hrobu s dřevěnou konstrukcí komory.

Pozoruhodná na této lokalitě je především vysoká koncentrace hospodářských objektů. Mezi ně patří také nejméně 5 mohutných pecí o průměru kolem 1,5 metru obsahujících zlomky keramiky a vápence (obj. 65, 75, 103, 127, 180). Nalezeno bylo také nejméně 18 zásobních jam nejčastěji s hloubkou v rozmezí 1,5 - 2,5 metru (obj. 150, 151, 194, 455, 511, 615, 623, 690, 704, 1004, 1005, 1016, 1017, 1033, 1049, 1054), výjimečně i přes 3 metry (obj. 1003) nebo dokonce přes 4 metry (obj. 996). V posledně jmenovaném případě dno objektu dosáhlo skalního podloží. V tomto případě nelze vyloučit i funkci studny nebo spíše cisterny.

K zajímavým objektům patří také 2 až 3 metry dlouhé žlaby neznámé funkce (obj. 652, 661, 662, 685). Analogické objekty z jiných období pravěku bývají někdy interpretovány jako základové žlaby pro vodorovný trám kotvící vertikální tkalcovský stav.

Mezi patrně obytné objekty patří výše zmíněné zemnice (obj. 894 a snad také 461), v zachovalejším případě o rozměrech 2,0 x 3,3 metru. Většina objektů měla patrně nadzemní konstrukci. Na lokalitě je však pouze malé množství seskupení kúlových jamek, které by bylo možno interpretovat jako nadzemní objekty. Důvodem může být nerozpoznání velkého počtu kúlových jam pod vlivem nepříznivých geologických podmínek.

4.7. Přírodovědné analýzy

4.7.1. Osteologický rozbor

4155 nalezených zlomků kostí bylo podrobeno osteologickému rozboru na Jihočeské univerzitě (Holub 2007). Podařilo se identifikovat nejméně 22 jedinců tura domácího a jednoho robustního jedince, snad křížence s praturem. Dále bylo doloženo nejméně 7 jedinců prasete domácího a dalších 21 jedinců blízkých spíše praseti divokému. Nejméně 14 exemplářů je zastoupena ovce nebo koza. Zjištěni byli také dva psi velikosti feny německého ovčáka, dva koně, dva exempláře kura domácího, jelen, krysa a lesní pták, snad tetřev hlušec, dokládající v okolí přítomnost jehličnatých nebo smíšených lesů. Vedle kostí jelena, které by mohly být dokladem lovu, bylo zjištěno také 45 zlomků paroží většinou ze shozů.

4.7.2. Antropologický rozbor

Antropologický rozbor zpracovaný rovněž na Jihočeské univerzitě (Kubálek 2007) rozlišil v kosterním materiálu z 10 objektů až 16 samostatných pohřbů. V hrobech 1, 2 a 3 byli jedinci pohřbeni ve skrčené poloze na pravém boku. V jednom případě šlo o ženu ve věku mezi 16 a 18 lety. Druhý pohřeb náležel dospělému jedinci ve věku 20 až 30 let. Třetí hrob nebyl určen. Tyto hroby lze na základě polohy zemřelých a sady kamenných šipek s křídélky datovat na počátek doby bronzové.

V těsném sousedství zmíněných tří hrobů se nacházejí další pohřby, avšak ty náležejí na základě nálezů nepočetných keramických zlomků době římské. Hrob 479 obsahoval žárový pohřeb muže ve věku 40 až 50 let. Pozůstatky spálených kostí jsou rozprostřeny na dně hrobové jámy v okolí mísy. Hrob 480, který těsně přiléhá předchozímu, obsahoval několik nespálených zlomků kostí náležejících rovněž dospělému jedinci bez určení pohlaví nebo bližšího věku. Ostatky byly rozloženy v neanatomické poloze v severní polovině hrobové jámy. Po obvodu jámy byly zachyceny stopy po rakvi či spíše výdřevě hrobové komory o rozměru 1,2 x 1,8 metru. S odstupem jihovýchodním směrem následuje menší jáma s ostatky dítěte ve věku kolem 8 let (obj. 315). Na jihovýchodním okraji zkoumané plochy byla zjištěna jáma s kosterními pozůstatky dospělého muže (obj. 256). S hrobem může souviset také nepravidelný žlabovitý útvar přibližně

podkovovitěho tvaru v jehož středu se zmíněný objekt nacházel. Nepočetné keramické úlomky lze datovat pouze rámcově do pravěku. Nápadné jsou stopy nakládání s ohněm, zejména mazanice a uhlíky. Přítomny byly i kosti zvířecí. Skupinu hrobových celků uzavírá trojice objektů v západní části zkoumaného úseku hlavní trasy dálnice v bezprostředním sousedství mohutné erozní rýhy. Prvním je soujámí 1000 - 1002, z něhož byly vyzvednuty zlomky kostí dospělého jedince, které byly již dříve poškozeny a do země se patrně dostaly již v druhotném uložení. Také západněji ležící objekt/hrob 1046 obsahoval pozůstatky dospělého člověka. Poslední objekt 1050 vynikal početným souborem zlomků lidských kostí patřících snad až 8 lidem. Identifikovat se podařilo ostatky ženy mezi 40 a 50 lety a snad dalších dvou dospělých jedinců. Dále bylo zjištěno několik zlomků patřících asi 4 nedospělým jedincům ve věku kolem 7 - 8 let. Jedna blíže neurčitelná lidská kost nesla stopy žaru na úrovni 700°C.

4.7.3. Geofyzikální a fosfátová analýza

Na lokalitě 16 byly z důvodu špatné čitelnosti slínovcového podloží odhaleny některé objekty až po dodatečném ručním začištění plochy. Na základě těchto zkušeností bylo rozhodnuto o použití nedestruktivních prospekčních metod pro potvrzení nebo vyvrácení přítomnosti dalších zahloubených objektů.

Po odstranění deformací způsobených nadzemním elektrickým vedením, melioracemi a jinými novodobými vlivy odhalil geofyzikální průzkum značné množství anomálií. Jen omezený počet se však kryje s archeologicky zjištěnými objekty. Ze 12 nejvýraznějších objektů vynikají objekty 256, 704, 996 a 1049. V jejich případě byla zaznamenána zvýšená lidská aktivita spojená se specifickými nálezy, které mohly uvedenou anomálii způsobit. Objekt 256 je poměrně mělká jáma, avšak obsahující bohatý inventář zlomků keramiky, kostí a zejména stopy železných předmětů. Totéž platí také o objektu/zásobní jámě 704 s množstvím keramiky včetně zlomku římské provinciální na kruhu točené keramiky, dále uhlíků, kostí, mazanice a opět železnými předměty, především železným nožem. Objekt 996 sice neobsahoval žádné významné nálezy, to však kompenzuje mimořádná hloubka přibližně 4 metrů, ve které se objekt dotýká skalního podloží. Čtvrtý ze jmenovaných objektů - zásobní jáma 1049 je z hlediska nálezů nejzajímavější, neboť kromě nálezů společných s předchozími objekty obsahuje ještě zřejmě záměrně shromážděnou zásobu vápence a tyglík. Máme zde patrně co do činění s pozůstatky práce s kovy, která se mohla také výrazněji promítnout do výsledků geofyzikálního průzkumu.

Vzhledem ke zkušenostem s mechanickou skrývkou ornice v tak obtížných geologických podmínkách, nelze vyloučit, že pod řadou anomálií, které se nekryjí s nalezenými objekty, se objekty skutečně skrývají a byly zakryty vlivem přírodních procesů.

Také výsledky fosfátové analýzy se s prozkoumanými objekty většinou nekryjí, musíme si však uvědomit, že tyto jevy se váží na lidskou aktivitu, která v pravěkých komunitách probíhala především na volných prostranstvích sídlišť mimo objekty jiných funkcí. Pravděpodobně tedy dostáváme obraz komunikačních spojnic a prostorů s významnou povrchovou aktivitou, kterou běžnými archeologickými výzkumnými metodami nelze zjistit. Na paměti musíme mít i riziko novodobých kontaminací.

4.8. Závěr

Lokalita 16 se překvapivě zařadila mezi nejbohatší lokality zkoumané při stavbě dálnice D11 v úseku Chlumeč nad Cidlinou – Hradec Králové. Historickým významem ostatní lokality dokonce předčí, a to zejména svou výraznou polohou a také nezvyklým složením prozkoumaných objektů, svědčících patrně o výrazné hospodářské orientaci sídliště s početnými doklady zemědělství, chovu hospodářských zvířat, výroby textilu nebo pálení vápna. Přítomností věžové stavby získává lokalita také na strategickém významu a zlomky keramiky importované z území římského impéria dokumentují, že nezůstala ani mimo významné obchodní stezky. Komunita Germánů zde sídlila buď kontinuálně nebo opakovaně několikrát v průběhu celé doby římské a snad i počátku doby stěhování národů. Několik pohřbů roztroušených na celé ploše sídliště dovoluje nahlédnout do složení této skupiny obyvatel a také odhaluje některé zdravotní potíže, které je sužovaly. Tyto poznatky získávají na váze zejména s přihlédnutím ke skutečnosti, že byly nejméně ze tří stran zachyceny okraje sídliště a máme tedy patrně k dispozici většinu informací pro odborné zhodnocení lokality. Zjištění objektů časné slovanské osady je velmi významné, protože doplňuje dosud nečetná sídliště z tohoto období ve východních Čechách.

5. Naleziště 19

5.1. Poloha

Lokalita (km 83,90 – 84,40) se nachází na území obce Sedlice jihovýchodně od intravilánu v poloze Na Obci na pozemku číslo 170/1, který je ze západu vymezen drobnou vodotečí a z východu hranicí Královéhradeckého kraje.

5.2. Sondáž rýhováním

Na základě výsledků předchozího povrchového průzkumu a studia publikované literatury byl v poloze „Na Obci“ vymezen prostor s předpokládanou přítomností archeologicky významných situací a nálezů. V průběhu září a října 2004 proběhla na lokalitě sondáž v podobě tří souběžných rýh o šíři 2 metrů a délce 320 metrů. Dvě rýhy sledovaly okraj budoucího tělesa dálnice a další rýha procházela osou zkoumaného území. Na takto odkryté ploše bylo zjištěno 105

zahloubených objektů, z nichž pouze 9 poskytlo nálezy. Dva objekty náležející jedinému rozsáhlému systému žlabů byly na základě nálezů keramiky datovány do 17. století. Jeden objekt bylo možno rámcově určit jako pravěký. Na základě jednoho z nalezených keramických zlomků byl vysloven předpoklad lidské aktivity v mladším (nejspíše laténském) období pravěku.

5.3. Plochy A a B

Na základě vyhodnocení sondáže rýhováním bylo rozhodnuto o plošném odkryvu. V období od listopadu 2004 do dubna 2005 byla skryta ornice v prostoru trasy dálnice a následně formou osmi na trasu dálnice kolmých pásů o šíři 10 metrů odkryta severozápadní část budoucí mimoúrovňové křižovatky s rychlostní silnicí R35. V tomto prostoru označeném společně s předchozí sondáží jako plocha A o celkové výměře 18 990 m² bylo zjištěno dalších 106 zahloubených objektů. Na západním okraji byla položena izolovaná sonda B o výměře 330 m². Nálezy z této etapy jsou evidovány pod 59 nálezovými čísly. Kromě tří osamocených objektů, z nichž jeden obsahoval doklad výroby štípané kamenné industrie datovatelný nepochybně do období pravěkého, pocházejí ostatní nálezy z období novověku, pravděpodobně ze 17. století. Veškeré novověké nálezy pocházejí z 24 řezů o průměrné šíři 4 – 6 metrů, jimiž byl zkoumán již zmíněný systém pravoúhlých žlabů. Tento systém sestává ze širokého „žlabu“ o šíři 2 – 3 metry, který je orientován východozápadním směrem, přibližně na spojnici obcí Libišany a Sedlice. V prostoru naleziště 19 je k tomuto objektu z jižní strany připojen další žlab o šíři 1 – 1,5 metru ohraničující pravoúhloú plochu o rozměru 22 x 36 metrů. Mělký široký profil s plochým dnem vylučuje interpretaci ohrazení. Spíše se jedná o kombinaci komunikace se žlabem s odvodňovací funkcí.

5.4. Plochy C - G

Ve třetí etapě, která proběhla v období od října 2005 do června 2006, byla prozkoumána také zbývající jihovýchodní část zmíněné mimoúrovňové křižovatky. Také zde bylo použito 10 metrů širokých pásů kolmých na trasu dálnice. V místech zvýšené kumulace archeologických objektů byla posléze provedena plošná skrývka. Odkryta byla rozsáhlá plocha E o velikosti 57 297 m² a menší izolované plochy C (685 m²) a D (822 m²) na západním a F (993 m²) a G (1188 m²) na východním okraji lokality.

Výsledkem je celkem 1554 prozkoumaných zahloubených objektů, z nichž 103 poskytlo nálezy čítající 190 nálezových čísel. Z objektů obsahujících nálezy je možno 8 připsat germánskému osídlení pozdní doby římské nebo počátku doby stěhování národů (4. stol. n. l.), tedy současně s částí nálezů z 3 kilometry vzdálené lokality 16 (k. ú. Osice). Také většinu z 20 dalších objektů datovaných do pravěku, případně jeho mladší části, lze na základě prostorového uspořádání

přičítat zmíněnému germánskému osídlení. Osmnáct z takto datovaných objektů je součástí rozsáhlé koncentrace kúlových jamek v severovýchodní části zkoumané plochy, která v prořídlejší formě pokračuje jihovýchodním směrem. Západněji byla zdokumentována další méně výrazná skupina kúlových jamek.

Hlavní koncentrace má průměr přibližně 80 metrů. V jejím rámci lze nejzřetelněji odlišit početné půdorysy nadzemních staveb s kúlovou konstrukcí. Tyto objekty je možné rozdělit podle rozměru a rozložení kúlových jamek na několik variant. Vyskytl se typ domu se 4 kúly v rozích a dalšími dvěma kúly uprostřed delších stěn o rozměrech průměrně 2,5 x 4 metry i uspořádání kúl do šestiúhelníku bez zpevněných rohů. Nejméně tři budovy se vyznačují více než dvojnásobnými rozměry. Dvě z nich jsou spojeny jakýmsi „krytým koridorem“, který se projevuje jako dvě souběžné řady kúlových jamek. Kromě těchto nejvýraznějších objektů lze řadu zpravidla menších kumulací jamek označit jako hospodářské objekty. Nejčastěji mají pouze 4 kúly v rozích, ojediněle ještě s jedním kúlem ve středu.

Pozoruhodné je umístění zmíněné kumulace na mírné, nicméně na vrstevnicovém plánu zřetelně patrné terénní vlně převyšující okolní úroveň o přibližně 0,5 metru, což mohlo mít v ploché nivě Labe značný protipovodňový význam. Takovéto umístění lokality, kdy můžeme zvláště v minulosti předpokládat vysokou hladinu spodní vody, mohlo být vedle krátkodobého trvání významnou příčinou, proč mají všechny zjištěné stavby nadzemní konstrukci, přestože v době jejich vzniku na jiných místech vznikaly zcela běžně zahloubené nebo alespoň polozahloubené obytné objekty.

Velké množství rozměrnějších oválných až nepravidelných objektů na lokalitě někdy tvořících rovné řady, můžeme interpretovat snad jako pozůstatky sadu či jiného porostu založeného lidskou rukou, zaniklého však zřejmě ještě před polovinou 18. století, od kdy lze na mapách stabilního katastru a vojenských mapování sledovat využití tohoto prostoru. To znamená, že lze tyto struktury pravděpodobně spojovat se žlaby datovanými do 17. století. Se zánikem tohoto porostu mohou souviset také četné nálezy uhlíků v těchto objektech. Opalování pařezů a kořenů je praxe dodnes používaná při odstraňování porostu. Také nedatované doklady několika ohnišť je s jistotou opatrností možné spojit s těmito aktivitami.

5.5. Movité nálezy

Z celkového počtu prozkoumaných objektů jen 139 objektů, tedy 7,9% poskytl movité archeologické nálezy evidované na 269 náleзовých číslech o 1538 kusech. Kromě početně zastoupených vzorků uhlíků, vztahujících většinou se patrně z velké části k zániku zmíněného sadu, bylo nalezeno 262 zlomků pravěkých a novověkých keramických nádob. Především do novověku náleží také nálezy z dalších materiálů, zejména skla, porcelánu, kamene a železa. Významné jsou rovněž doklady stavebního materiálu, a to jak z období novověku, tak i v podobě mazanice.

Typ nálezu	Nál. č.	Počet ks	hmotnost
Keramika	71	262	16,038
Mazanice	34	1043	11,5
Uhlíky	94	-	2,862
Kámen	5	6	1,388
Kamenná štípaná industrie	2	2	0,01
Kamenná broušená industrie	1	1	0,358
Kosti	1	3	0,018
Ostatní (cihly, Fe, sklo)	61	221	16,565
CELKEM	269	1538	48,739

5.6. Závěr

Celkem lze shrnout, že na lokalitě 19 o celkové ploše 8 ha bylo prozkoumáno 1765 objektů. Hustota těchto objektů je v areálu naleziště rozdílná. Jejich počet v ploše A výrazně klesá severním a severovýchodním směrem. Dále se snižuje jihozápadním směrem v ploše E a v plochách C a D. Mimo zkoumanou plochu pokračuje východním a jihovýchodním směrem. Zejména v ploše E byla zjištěna místa bez objektů o rozměrech 40 x 30 m. Jak tato prázdná místa, která však mohou být i důsledkem jiného stupně dochování, tak zejména okraje lokality s vyznáváním zahloubených objektů mají velký význam pro další interpretaci naleziště.

Za nejvýznamnější zjištění na lokalitě 19 lze považovat rozsáhlý systém „žlabů“ ze 17. století v severozápadní části lokality pravděpodobně související s jižněji se rozkládajícím snad hospodářským porostem a především objev krátkodobé osady Germánů ze 4. století n. l., jehož význam zvyšuje také vztah ke 3 km vzdálené soudobé lokalitě jihovýchodně od Osic. Za významný poznatek lze označit také přítomnost ojedinělých nálezů z mladší nebo pozdní doby kamenné. Kromě dvou objektů s přítomností zlomků kamenné štípané industrie byl při skrývce ornice nalezen zlomek kamenného broušeného sekeromlatu s vyvrtaným otvorem.

6. Naleziště 20

6.1. Poloha

Východně od obce Sedlice (Královéhradecký kraj) vstupuje trasa dálnice D01 na katastr obce Libišany (Pardubický kraj). V poloze Na Nivách (km 84,90 – 85,50) mezi silnicí Sedlice - Libišany a místní vodotečí protнула plánovaná trasa sádkatou polykulturní lokalitu (naleziště 20A; ZM 10:13-24-07, 155/67, 139/51, 135/54, 145/65). Osídlení bylo zjištěno i severně od jmenované vodoteče (naleziště 20B; ZM 10:13-24-07, 179/99, 176/94, 176/89, 173/85, 169/86, 157/69, 147/65, 145/66, 173/99). Podmáčené okolí původně zřejmě mnohem významnějšího toku dalo poloze název Na Nivách. Plochý povrch naleziště nepřekračuje nadmořskou výšku 230 m.

6.2. Sondáž rýhováním

Na základě předchozí povrchové prospekce bylo předpokládáno těžiště pravěkého a středověkého osídlení v prostoru severozápadně od trasy dálnice, proto byla provedena pouze jediná rýha o délce téměř 250 metrů, a to při souvisejícím okraji trasy. Vzhledem k vysokému počtu zjištěných objektů byly doplněny zbývající dvě rýhy a ze stejného důvodu bylo rozhodnuto také o pokračování sondáže na druhém břehu vodoteče ohraničující lokalitu na severu. Zde nebylo předchozí prospekci zjištěno žádné osídlení, proto zde nebyla vytyčena samostatná lokalita. Sondáž byla provedena formou tří za sebou následujících rýh nejprve ve střední, dále v jihovýchodní a na závěr v severozápadní části trasy. V závěru lokality byla sondáž pozastavena z důvodu nevyřešených majetkových vztahů. Početné zahloubené objekty výrazně odlišné kulturním zařazením od předchozí lokality si vynutily vyčlenění nového naleziště 20B. To propojilo původně nesouvisející lokality 20 (nyní 20A) a 22.

Při sondáži plochy 20A byly získány ze 74 objektů nálezy čítající 85 náleзовých čísel. Během rýhování plochy 20B bylo získáno 68 sáčků s nálezy. V prostoru přiléhajícím vodoteči sondáž odhalila široký pás humózních sedimentů, který dokládá původně mnohem větší význam tohoto toku.

6.3. Plocha 20A

Plošná skrývka a následný výzkum proběhly v období od června do prosince 2005. Na skryté ploše o rozloze 1,08 ha bylo prozkoumáno 489 sídlištních objektů. Zcela mimořádná je koncentrace studní s dochovanou výdřevou z několika druhů dřev v severovýchodní části naleziště přiléhající k vodoteči. Další studně byly zjištěny také na druhém břehu náležejícím nalezišti 20B. Celkem bylo na obou březích prozkoumáno nejméně 9 studní, z nichž 6 náleží lokalitě 20A. Vzhledem k výšce spodní vody jsou tyto studně zahloubené jen mělce do nivní půdy. Kromě studní bylo na rozhraní jílovitého podloží a náplavů odkryto velké množství dřevěných svisle orientovaných kolíků různého tvaru a velikosti, jejichž účelem mohlo být zpevnění podmáčeného podloží.

6.4. Plocha 20B

Jiný obraz osídlení poskytlo naleziště 20B o rozloze 2,98 ha. jihozápadní části byl kromě zmíněných studní prozkoumán také novověký žlab, který uzavíral oblouk vodoteče. Dále byly zjištěny početné sídlištní objekty z několika období pravěku až středověku, včetně velmi dobře dochovaného kúlového půdorysu dvorcové stavby. V tomto prostoru byly zjištěny také dva žárové hroby, jeden zcela bez datovatelného inventáře a druhý se skupinou drobných nádobek. Ten souvisí s osídlením pokročilé fáze kultury s vypíchanou keramikou, které vyplňuje severovýchodní část naleziště a jemuž náleží také převážná většina z více než

900 objektů zkoumaných na nalezišti 20B v roce 2005. Převážně se jedná o větší jámy technického charakteru a kúlové jamky tvořící místy půdorysy domů.

6.5. Movité nálezy

Nálezy z plochy 20A lokality čítají 1196 náleзовých čísel. Nejpočetněji zastoupená je tradičně keramika, respektive převážně jen její zlomky, datovatelné do raného středověku, do období kultury s nálevkovitými poháry a rovněž do pozdní doby bronzové. Na sídlištní prostředí poměrně neobvyklý je počet kompletních, i když fragmentárně dochovaných nádob dvou posledně jmenovaných kultur. Z ostatních nálezů je běžná také mazanice s početnými otisky dřevěných a proutěných konstrukcí. Jediný kovový nález představuje drobný bronzový korál z objektu 345. Početně jsou zastoupeny vzorky výdřevy zmíněných studní.

Na ploše 20B bylo nalezeno 1036 sáčků s nálezy, 815 v roce 2005 a zbývajících 221 během sezóny 2006. Složení náleзовého fondu odpovídá sídlištnímu prostředí. Opět se objevuje velké množství zlomků keramiky, mazanice, uhlíky, zvířecí kosti a oproti ploše 20A i značné množství odpadu po výrobě kamenných štípaných a také broušených nástrojů i hotové výrobky, především ploché lichoběžníkové kamenné sekerky, kopytovité klíny, štípané čepelky a hrot šípu. V širším smyslu ke kamenné broušené industrii patří i hrubozrnné pískovcové zmotěrky a dtridla.

Typ nálezů	Nál. č.	Počet ks	Hmotnost
Keramika	851	11148 (160+)	124,774
Mazanice	181	7139	126,678
Kámen	103	703	131,972
Kamenná broušená industrie	25	28	1,215
Kamenná štípaná industrie	130	571	1,067
Kosti	91	863	5,693
Dřevo	268	-	-
Ostatní	584	-	-
CELKEM	2233	20608	462,573

6.6. Objekty

Mezi 489 zahloubenými objekty na ploše 20A vyniká několik zásobních jam pravděpodobně s ohledem na výši podzemní vody nepřesahujících hloubku 1–1,5 metru (obj. 5, 127, 128, 129, 182, 236). Nejvýznamnější zjištění přineslo odkrytí nejméně 6 pozůstatků studní s různým stupněm dochování výdřevy (obj. 126, 131, 240/41, 240/40, 41, 46, 47, 449, 464, 466). Ostatní objekty náleží většinou kúlovým jamkám nebo hlinívkům.

K akumulaci studní na pravém břehu vodoteče náležejícímu lokalitě 20A patří také tři studny na levobřežní části lokality 20B (obj. 159, 162 a 171). Z celkem 1619 zahloubených objektů na této lokalitě stojí za pozornost také dva žlaby (obj. 9, 361), dvě 4 metry dlouhé a kolem 1 metru široké jámy se třemi kúlovými jamkami (obj. 226, 231). Zjištěn byl také jeden lengyelský žárový hrob s keramickou výbavou (obj. 163) a další hrob bez artefaktů.

Řada objektů může být interpretována jako zásobní jámy, nejčastěji o hloubce 1 metru (obj. 68, 70, 74, 76, 140, 155, 260, 268). Pozoruhodná je poměrně kompaktní a početná skupina oválných nebo mírně nepravidelných objektů s plochým dnem o delší ose nejčastěji 2 – 3 metry, které mohou být v některých případech interpretovány jako zemnice (obj. 7, 12, 14, 15, 16, 27, 28, 29, 30, 31, 36, 38, 41, 48, 103, 177, 182, 203, 221, 224, 232, 339, 348, 620, 635, 647, 651, 662). Většina však zřejmě patří mezi hliníky. Nejpočetnější skupinu objektů tradičně představují kúlové jamky. Na ploše 20B rozeznáváme řadu půdorysů nadzemních kúlových staveb, a to především v severovýchodní části s převahou osídlení z konce neolitu. Nejlépe dochovaný půdorys se však nachází jižněji při západním okraji plochy. Oproti předchozím je nepochybná jeho datace do laténského období, a to spíše do jeho mladší nebo pozdní fáze.

6.7. Přírodovědné analýzy

Přítomnost skupiny dobře dochovaných studní umožnila využít řadu přírodovědných metod. Pro výdřevu studní byla použita kombinace metod dendrochronologie, C14 a AMS. Výplň studní byla podrobena palinologické analýze a analýze makrozbytků.

Vhodné vzorky dřeva poskytly výdřevy studní 126, 131, 240/41, 240/40, 41, 46, 47, 456, 464 a 466. Ve výdřevě studny 126 byly zastoupeny dřeviny jilm, vrba, jasan, dub a borovice. Ze studně 131 je doložen dub, borovice, olše a jedle. Studně 240/41 obsahovala výdřevu z dubu a jedle. Sousední studně 240/40, 41, 46, 47 poskytla vzorky dřeva dubu, olše a vrby. Ve výdřevě studně 456 je zastoupen dub a ve studních 464 a 466 olše a rovněž dub.

Také studny na ploše 20B byly podrobeny přírodovědným analýzám. Pro konstrukci studny 162 bylo použito dřevo dubu, olše a jilmu. Výdřeva studny 159 byla vyrobena z dubového dřeva a na vybudování studny 171 bylo použito dřevo borovice, vrby a opět dubu.

Pro dendrochronologickou analýzu nejlépe vyhovovala dubová výdřeva studně 240/40, 41, 46, 47. Vzorky byly datovány s vysokou přesností do rozmezí let 1071 a 1111. Širší rozmezí poskytla radiouhlíková metoda C14, kde po kalibraci dat činilo rozmezí let 1050 až 1210 s největší četností kolem roku 1120. Studně tedy byla datována na přelom 11. a 12. století.

Při palinologické analýze a analýze rostlinných makrozbytků byla identifikována řada rostlin s převahou těch, které jsou vázány na vodní prostředí. Z kulturních plodin je doložen len setý (*Linum usitatissimum*), část šišťice chmele otáčivého (*Humulus lupulus*), mák setý (*Papaver cf. somniferum*) a borůvka (*Vaccinium myrtillus*). V případě lnu a chmele se vzhledem ke stavu dochování jedná zřejmě o novodobou kontaminaci.

Z divokých druhů vázaných na činnost člověka lze zmínit bér (*Setaria sp.*), kopřivu dvoudomou (*Urtica dioica*), merlíky (*Chenopodium sp.*), řepinku latnatou (*Neslia paniculata*) a kuklík městský (*Geum urbanum*).

Mezi divokými rostlinami pak dominují zmíněné vodní a mokřadní druhy rákosiny (*Juncus sp.*), žabník (*Alisma sp.*), ostřice (*Carex sp.*), orobinec (*Typha sp.*), pryskyřník lýtý (*Ranunculus sceleratus*), lakušník (*Batrachium sp.*), skřípina lesní (*Scirpus sylvaticus*), bahnička (*Eleocharis sp.*), karbinec evropský (*Lycopus europaeus*), rdesno blešník (*Persicaria lapathifolia*), pryskyřník prudký (*Ranunculus acris*), rukev bahenní (*Rorippa cf. palustris*), okřehek trojbrázdý (*Lemna trisulca*) a zelené řasy ze skupiny parožnatek (rody *Chara* a *Nitella*) indikující čisté stojaté vody s vyšším obsahem vápničku. Jediným druhem suchých luk a pastvin byla třezalka tečkovaná (*Hypericum perforatum*).

6.8. Závěr

Lokalita 20 se vyznačuje nejvyšším počtem zastoupených kultur v rámci výzkumu východočeského úseku dálnice D11. Na ploše 20A je to skupina objektů kultury s nálevkovitými poháry. Nejvyšší podíl náleží slezské fázi kultury lužických popelnicových polí a zastoupeno je i středověké osídlení. Na ploše 20B oddělené vodotečí vyniká půdorys pozdně laténského dvorce, raně a vrcholně středověké objekty a žlab ze 16. až 17. století. Severněji již převládá osídlení pozdní kulturou s vypíchanou keramikou s vlivy lengyelské kultury. K té se hlásí nejméně jeden žárový hrob. Na základě přítomnosti nepočetných keramických náleží byla předpokládána datace části studní do doby laténské a části do středověku. Dendrochronologická analýza však laténské stáří nepotvrdila. Patrně všechny lze datovat na rozmezí 11. a 12. století.

7. Naleziště 22

7.1. Poloha

Lokalita (km 85,45 – 86,50) se nalézá na k. ú. Libišany, mezi obcí a silnicí ve směru Praskačka v poloze Hatě na p.č. 337 a 343/1. Na severozápadním okraji se dotýká hranice Pardubického kraje.

7.2. Plocha A

Formou souvislé skrývky bylo v období od října 2005 až června 2006 odkryto a zkoumáno naleziště 22 v poloze „Hatě“. Vzhledem k návaznosti lokality na velmi bohaté naleziště 20B nebylo třeba ověřovat přítomnost archeologických situací, proto bylo upuštěno od sondáže rýhami. Drobná vodoteč dělí lokalitu na plochu A a B. Severovýchodním směrem byla sondáží odkryta ještě menší plocha C.

Z hlediska vypovídací hodnoty má největší význam plocha A (2,7 ha). Z 273 nalezených objektů byly ve 20 zjištěny archeologické nálezy. Dva bohaté objekty 177 a 235 poskytly početný soubor novověkých nálezů. Mezi nálezy dominuje početná glazovaná keramika, zlomky cihel, zpravidla amorfní kousky železa a kosti. Objekt 177 vedle toho poskytl doklady výroby knoflíků ve formě zlomků lastur s kruhovými otvory. Jediný objekt 18 obsahoval rámcově do pravěku datované zlomky keramiky a zlomek kamenné čepelky, který naznačuje souvislost s početným osídlením z přelomu mladší a pozdní doby kamenné na sousední jihozápadně ležící lokalitě Libišany 20B. Z hlediska archeologického nejvýznamnější je objev slovanského osídlení z pokročilé fáze starší doby hradištní z 2. poloviny 7. nebo počátku 8. století n. l. Kromě několika intruzí v jinak novověkém objektu 177, způsobených snad narušením starší jámy nebo jinými postdepozičními procesy, byly zdokumentovány 4 objekty, které lze bezpečně datovat na základě nálezu tří celých nádob a řady zlomků charakteristických pro uvedené období nejen příměsí slídy v keramické hmotě a stopami hrnčířského kruhu, ale zejména výzdobou v podobě několikanásobné hřebenové vlnice obíhající nádobu nad nejširší výdutí. Kromě keramických dokladů lze konstatovat přítomnost uhlíků, tedy dokladu zacházení s ohněm, kostí a většího počtu kamenů.

7.3. Plochy B a C

Na ploše B o výměře 12 123 m² bylo prozkoumáno a zdokumentováno 64 zahloubených objektů, a to výhradně v jižní polovině přiléhající k bohatší ploše B. Ve třech objektech byly zjištěny movité archeologické nálezy. Ze dvou objektů pochází zlomky mazanice. Největší počet nálezů v rámci celé lokality 22 obsahoval objekt 261 v její jižní části plochy B bezprostředně přiléhající k drobné sezónní vodoteči. Spíše než o objekt se v tomto případě jedná o vrstvu s plochou přibližně 14 x 6 metrů přiléhající k novověké komunikaci sledující v severojižním směru spojnici Libišany – Praskačka. Tato vrstva byla prozkoumána formou šachovnicové sítě o rozměrech pole 2 x 2 metry. Nalezeno bylo 46 silně zkorodovaných zlomků železných předmětů, kostí a značné množství drobných úlomků stavebního materiálu.

Nejmenší plocha C o výměře 927 m² byla v podstatě sondovací rýhou

umístěnou při severozápadním okraji trasy dálnice. Byla položena za účelem potvrzení vyznívání nálezů na předchozí ploše B. V tomto prostoru již žádné archeologicky významné situace nebo nálezy zjištěny nebyly.

Typ nálezů	Nál. č.	Počet ks	Hmotnost
Keramika	27	336	3,026
Mazanice	12	372	4,663
Uhlíky	21	-	0,770
Kámen	4	32	3,104
Kamenná štípaná industrie	1	1	0,002
Kosti	3	6	0,116
Ostatní	28	183	3,374
CELKEM	96	930	15,055

7.4. Závěr

Celkem bylo na ploše 4 hektarů prozkoumáno 337 zahloubených objektů. Z 23 objektů bylo vyzvednuto 336 zlomků keramiky datovatelných do raného středověku a novověku a přibližně stejné množství zlomků mazanice, čili vypálených zlomků hliněného výmazu stěn obydlí nebo pozůstatků pecí či ohnišť. Z ostatních nálezů v počtu 224 kusů je třeba jmenovat kosti, zlomky stavebního materiálu, kameny, zlomky železa a mušloviny.

Rozložení objektů je rovnoměrné s vyzníváním v jižní polovině plochy B. Z archeologického hlediska představuje jižní část plochy A okraj rozsáhlého naleziště z přelomu mladší a pozdní doby kamenné s jádrem na lokalitě Libišany 20B. Další naleziště vzdálené asi 230 metrů severovýchodním směrem představuje skupina objektů s doklady slovanského osídlení starší doby hradištní (Zeman 1976; Zeman – Buchvaldek 1967). Zdá se, že přibližně 50 metrů dlouhá skupina těchto datovaných objektů má pokračování západním směrem mimo zkoumanou plochu. Jedná se o jediný doklad osídlení z tohoto období v rámci předstihového výzkumu východočeského úseku dálnice D11.

8. Naleziště 23A

8.1. Poloha

Lokalita 23A v poloze Na Pískách prochází celým úsekem trasy dálnice D11 na katastrálním území obce Praskačka (km 86,60 – 87,60), ppč 920/2 - 9, 11 – 14 a 15 v severní části naleziště ZM 10:13-24-07, 232/198, 253/249, 258/245, 239/196; pokračování v jižní části lokality a na zařízení staveniště ZM 10: 13-24-07, 241/196, 257/196, 268/207, 253/212, plošný výzkum ZM 10: 13-24-07, 267/285, 261/294, 251/239, 255/237). Při silnici z Praskačky k hlavní silnici Hradec Králové - Libišany navazuje na lokalitu 22 a za polní cestou z Vlčkovice k hlavní silnici Hradec Králo-

vé - Libišany a strouhou zvanou Pašát plynule přechází v naleziště 23B, ležící již na katastru Plačic. Nadmořská výška lokality se pohybuje kolem 232 metrů.

8.2. Rýhování

Na přelomu března a dubna 2005 začala v severní části lokality přiléhající k hranici s k.ú. Plačice (km 87,2 – 87,5) sondáž 2 metry širokými rýhami. Krátce po zahájení sondáže musely být práce přerušeny z důvodů nedořešených majetkoprávních vztahů. Zjištěny byly tři zahloubené objekty. Sondáž byla obnovena v závěru listopadu a v prosinci 2005, a to v jižní části naleziště při silnici do Praskačky. V hlavní trase dálnice byly provedeny dvě rýhy, širší západní a standardní 2 metry široká východní. Dalších 8 rýh bylo položeno v prostoru plánované deponie zeminy jihovýchodně od hlavní trasy. Zde bylo prozkoumáno 11 zahloubených objektů.

8.3. Výzkum

O plošné skrývce a následném výzkumu bylo rozhodnuto pouze v severní části naleziště přiléhající k hranici katastru Plačic. Jižní část včetně záboru pro deponii byla postoupena stavebním pracím. Plošná skrývka byla zahájena v červnu 2006. Výzkumné práce probíhaly v těsném sledu za skrývkou ornice. Do poloviny září 2006 bylo prozkoumáno dalších 900 objektů obsahujících 533 sáčků s nálezy.

8.4. Movité nálezy

V roce 2005 bylo vyzvednuto množství nálezů odpovídající 21 nálezovým číslům. Převážně se jednalo o zlomky keramiky bez výrazných znaků, zařaditelné do mladší nebo pozdní doby kamenné. Z jiných materiálů se vyskytly zlomky mazanice, odpad po výrobě štípaných kamenných nástrojů a kamenná zrna těrka.

Během výzkumné sezóny 2006 přibylo dalších 533 nálezových čísel, z nichž 57% tvoří nálezy keramiky. Z více než 5000 zlomků je pouhých 33 kusů zdobeno. Nízké zastoupení zdobených kusů kontrastující s bohatou lokalitou 23A má chronologický význam. Lokalita byla osídlena zřejmě jen v jediné fázi, a to na počátku pozdní doby kamenné. Oproti následující lokalitě se zde již téměř nevyskytuje bohatá vypíchaná výzdoba. Vrupy, pupky, plastické lišty nebo „románské lízény“ jsou charakteristické pro následující období bohaté na vlivy lezgelské kultury, ale také jordanovské kultury a kultury schussenried.

Vedle keramiky patří k nejběžnějším nálezům zlomky mazanice. Tyto doklady čítají téměř 2000 kusů a nezdělané nesou otisky kúlů nebo proutěných výpletů stěn. V širším smyslu mezi keramické nálezy patří i závaží a přesleny dokládající textilní výrobu na lokalitě. Zajímavý je i nález „cedníku“.

Většina z téměř 350 kostí nalezených na nalezišti 23A náleží zvířatům. Kamenné nálezy lze rozdělit do tří skupin. První tvoří různé amorfní tvary nebo nálezy pocházející z říčních šterků bez dokladů lidského zásahu. Nejpočetněji se objevuje kamenná štípaná industrie. Zastoupena je i broušená kamenná industrie. Nalezeny byly jak hotové výrobky – ploché lichoběžníkovité sekerky nebo kopytovité klíny, tak i odpad z výroby v podobě vývrtek.

Nepočtené vzorky uhlíků jsou zcela běžným průvodním jevem lidské přítomnosti. Zbývající nálezy, zejména pak zlomky železných předmětů nebo tvrdě páleného stavebního materiálu jsou novověkého původu a do výplně objektů se mohly dostat orbou.

Typ nálezů	Nál.č.	Počet ks	Hmotnost
Keramiky	320	5195	49,625
Mazanice	97	1934	15,698
Kámen	23	32	22,048
Kamenná broušená industrie	7	7	0,446
Kamenná štípaná industrie	32	50	0,100
Kosti	16	347	0,871
Otavní	59	-	-
CELKEM	554	-	105,376

8.5. Objekty

Mezi 914 prozkoumanými objekty převažují kúlové jamky. Předpokládáme-li, že původní úroveň terénu byla výše, než je dnešní úroveň podloží, překvapí značné množství úzkých kúlových jamek hlubokých i kolem 80 cm. Vzhledem k jejich počtu je nepravděpodobné, že by se jednalo o zvířecí nory, i když v některých konkrétních případech, kdy je jamka zahloubena šikmo to lze předpokládat. Výraznější zahloubení lze spíše vysvětlit potřebou vyšší stability některých nadzemních objektů.

Kúlové jamky tvoří na ploše naleziště 23A četné shluky nebo řady umožňující částečně rekonstruovat vzhled obydlí nebo jiných nadzemních objektů. Rovněž jako dlouhé vícelodní objekty, tak i menší stavby snad hospodářské funkce. S přihlédnutím k probíhajícím společenským změnám nelze vyloučit ani obytnou funkci.

Vedle kúlových jamek jsou početné jámy nepravidelného tvaru s plochým nebo rovněž nepravidelným dnem různých rozměrů, hraničící někdy až s menší kulturní vrstvou. Zpravidla jde o hliníky, v některých případech druhotně využitá jako jámy odpadní.

Zcela jasně vymezenou skupinu objektů představují zásobní jámy, na lokalitě 23A nepřesahující hloubku 1,5 metru. Jsou charakteristické hruškovitým

nebo dolů se kónicky rozšiřujícím profilem. Jako zásobní jámu můžeme na lokalitě 23A považovat překvapivě malý počet objektů (obj. 2, 32, 36, 609 a 692). Navzdory pravděpodobně jednofázovému osídlení lokality, neodpovídá tento počet velikosti sídliště a jejich nejvyšší koncentraci patrně můžeme očekávat mimo zkoumanou plochu.

Poslední skupinou objektů, která zasluhuje zvláštní pozornost jsou objekty 23, 378, 379 a 691. V mísovité jámě do průměru 1,5 metru je pokaždé uloženo značné množství keramiky, a to zřejmě původně celých nebo téměř celých nádob. Vzhledem k absenci kosterního materiálu lze vyloučit interpretaci hrobu. Nabízí se řada vysvětlení od kultovního depotu nebo pozůstatku kultovní hostiny, přes hrnčířský sklad po jednorázově zničené a vyhozené vybavení domácnosti.

8.6. Závěr

Lokalita 23A představuje rozsáhlou sondu do sídliště z konce mladší doby kamenné. Oproti lokalitě 23B představuje mladší vývojovou fázi. Velmi bohatý inventář dobře reprezentuje charakter této doby. Přelom mladší a pozdní doby kamenné představuje řadu změn v pravěké společnosti. Rozpad rodové společnosti a růst významu párových rodin se odráží v menších nadzemních obydlích s kúlovou konstrukcí, které postupně nahrazují stále ještě přítomné neolitické rodové velkodomy.

9. Naleziště 23B

9.1. Poloha

Lokalita 23B v poloze Na Pískách prochází celým úsekem trasy dálnice D11 na katastrálním území obce Plačice (km 87,55 – 88,35), ppč 828/1 - 8, 10 (ZM 10:13-24-07, 267/286, 261/296, 263/322, 268/322, 280/301). Za polní cestou z Vlčkovice k hlavní silnici Hradec Králové - Libiřany a strouhou zvanou Pašák navazuje na naleziště 23A, ležící na katastru Praskačky. Na pozemcích následujících v trase plánované dálnice D11 za železniční tratí Hradec Králové – Chlumec n. C. (k.ú. Plačice, Vlčkovice) výzkum na zkoumanou lokalitu 23B nenavázal z důvodů nevyřešených majetkoprávních sporů.

9.2. Výzkum

Naleziště bylo skrýváno plošně bez předchozí sondáže rýhami, a to z důvodu vysoké pravděpodobnosti výskytu bohatých nálezů a omezených časových možností. Skrývka započala ve druhé polovině listopadu 2005 a souběžně s ní byly zkoumány i jednotlivé objekty. Takto byla prozkoumána celá jižní polovina naleziště v trase dálnice a také jihovýchodně situovaná plocha zařízení staveniště. Severní část naleziště byla vzhledem k nízkému počtu nálezů sondována pouze rýhou při západním okraji trasy. S přerušením v zimních měsících práce

pokračovaly až do druhé poloviny září 2006. Celkem bylo odkryto 1169 objektů obsahujících nálezy evidované pod 724 nálezovými čísly.

9.3. Movité nálezy

Při výzkumu lokality 23B bylo získáno množství nálezů čítající 724 nálezových čísel. Jako v případě ostatních lokalit, také zde významně převládají zlomky keramiky, které tvoří 58% nálezových čísel. V absolutních číslech je tento podíl dokonce 89% z celkového počtu více než 10300 nalezených předmětů. Pozoruhodný je také podíl zdobených zlomků keramiky, který činí 12,2%, tedy 1122 zlomků. Převládá vypíchaná výzdoba charakteristická pro pokročilý stupeň kultury s vypíchanou keramikou. V menšině jsou výzdobné prvky ovlivněné mladší lengyelskou kulturou ze středního Podunají.

Četností následuje za keramikou mazanice. Pouhých 463 zlomků mazanice představuje necelou čtvrtinu počtu získaného na sousední lokalitě 23A, a to i přes větší počet zahloubených objektů a nálezů. Příčinou může být i změna konstrukce obydlí.

Kamenné i keramické přesleny a závaží dovolují předpokládat místní textilní výrobu. Pozoruhodný, a to zvláště ve srovnání se sousední lokalitou 23A je podíl broušené i štípané kamenné industrie. Kamenná broušená industrie zahrnuje 24 kusů nebo zlomků plochých sekerek, kopytovitých klínů, sekeromlatů i výseků opět dokládajících místní výrobu těchto artefaktů. V širším smyslu patří ke kamenné broušené industrii také zrotěrky a drtidla v celkovém počtu 17 kusů. Štípaná kamenná industrie je zastoupena 304 kusy. Ty zahrnují jak odpad výroby – úštěpy, jádra, tak i hotové výrobky – čepelky. Významný je i doklad použití těchto artefaktů v podobě tzv. srpového lesku.

Typ nálezu	Nál.č.	Počet ks	Hmotnost
Keramika	419	9172	95,467
Mazanice	48	463	3,680
Kámen	44	64	22,662
Kamenná broušená industrie	18	24	3,186
Kamenná štípaná industrie	92	304	0,532
Kosti zvířecí	32	203	0,971
Kosti lidské	14	-	15,048
Ostatní	57	-	4,389
CELKEM	724	10246	145,935

Dále byla při výzkumu získána kolekce 203 zvířecích kostí a také lidské kosterní pozůstatky z objektů 367 a 36/Sg. 4 patřící dvěma ve skrčené poloze na plochu pohřbeným jedincům. Mnohem početnější než v případě lokality 23A jsou

také vzorky uhlíků, čítající 47 kusů. Jedná se o zcela běžný průvodní jev lidské přítomnosti

Zbývající nálezy, zejména pak zlomky železných předmětů nebo tvrdě páleného stavebního materiálu jsou novověkého původu a do výplní objektů se mohly dostat orbou. Většina pochází z povrchových sběrů nebo ze začišťování podloží.

9.4. Objekty

Ze 1169 objektů jsou podobně jako v případě sousední lokality 23A nejčastější kulové jamky. Také zde se vyskytuje početná skupina úzkých jamek hlubokých kolem 0,8 metru, tedy až 1 metr, připočítáme-li i původní vrstvu ornice.

Také na lokalitě 23B lze rozlišit několik půdorysů nadzemních staveb s kulovou konstrukcí. Kulové jamky tvoří četné shluky nebo řady umožňující částečně rekonstruovat vzhled obydlí nebo jiných nadzemních objektů. Rozeznáváme jak dlouhé vícedílné objekty se třemi řadami kúlů obvyklé po celé trvání mladší doby kamenné, tak i menší stavby snad hospodářské funkce. Vzhledem k tomu, že datace sídliště odpovídá době rozpadu rodové společnosti a růstu významu párové rodiny doprovázeným výrazným zmenšováním obytných staveb, nelze vyloučit v některých případech ani funkci obytnou.

Vedle kulových jamek jsou početné hliníky nepravidelného tvaru s převážně plochým dnem různých rozměrů, hraničící někdy až s menší kulturní vrstvou. Zcela jasně vymezenou skupinu objektů představují zásobní jámy, také na lokalitě 23B nepřesahující hloubku 1,5 metru. Jsou charakteristické hrubkovitým nebo dolů se kónicky rozšiřujícím profilem. Jako zásobní jámu můžeme na lokalitě 23B považovat překvapivě malý počet objektů (obj. 67, 114, 588, 622, 707). Navzdory pravděpodobně jednofázovému osídlení lokality, neodpovídá tento počet velikosti sídliště.

Na nalezišti byly zkoumány také dva kostrové hroby (obj. 36/Sg 4 a 367) se skrčenci. Pohřeb v objektu 36/Sg 4 se nacházel v severním cípu asi 3,5 metru dlouhé oválné jámě orientované severojižním směrem. Druhý pohřeb byl nalezen v mísovité jámě o velikosti odpovídající skrčenému tělu s omezenou hrobovou výbavou.

9.5. Závěr

Lokalita 23B odkryla patrně okrajovou část jednofázového sídliště kultury s vypíchanou keramikou konce mladší doby kamenné. Nalezeny byly všechny typy nálezů i typů aktivit, které obvykle tento typ lokalit doprovází. Velmi významný komplex tvoří tato lokalita především spolu se sousední jen drobnou vodotečí oddělenou lokalitou na nalezišti 23A. Osídlení obou lokalit není současné, ale poměrně dobře na sebe chronologicky navazuje, přičemž osídlení lokality 23B sousední lokalitě na nalezišti 23A časově předchází.

10. Zhodnocení předstihového výzkumu na úseku Osice – Plačice

Výzkum na trase dálnice D11 má dalekosáhlé důsledky pro archeologické bádání jak z pohledu odborného, tak i metodického. Osvědčil se postup prací odstupňovaný od studia literatury a povrchovou prospekci, přes mechanickou sondáž vybraných lokalit až po plošný archeologický výzkum prováděný rovněž mechanicky pod stálým dohledem. Vzhledem ke stoupajícímu významu povrchových prospekci a využití nedestruktivních metod v archeologii je na místě zdůraznit na značný rozdíl mezi tím, jak se lokalita projevuje na povrchu a skutečností zjištěnou po odkryvu. V případech lokalit 13 a 19 byly výsledky plošných odkryvů pozoruhodné, avšak nedosahovaly očekávání. Značná část na těchto lokalitách zjištěných zahloubených objektů byla přírodního původu. Naopak lokality 16 a 20A, B oproti předpokladu spíše sporadických aktivit v minulosti přinesly objev několika tisíc zahloubených objektů a několika fenoménů dalekosáhlého archeologického významu. Důvodem pro tento rozpor jsou nepochybně přírodní poměry na jednotlivých lokalitách spojené s následnými přírodními procesy i způsobem využívání dané plochy. Svůj podíl mají i slabiny povrchové prospekce vyžadující kombinaci více metod a dlouhodobější průběh, což však v realitě předstihových archeologických výzkumů lze splnit jen částečně.

Z odborného hlediska, odhlédneme-li od přijatelnějšího zachování památky „v zemi“ pro budoucí generace, se nabízí zcela unikátní sonda krajinou. Náhodnost výběru je limitována respektováním stávající zástavby ze strany projektantů dálnice. Současná sídla využívají většinou již od středověku některé konkrétní typy stanovišť. Totéž platí i pro lokality pravěké. To, že vůbec byly nějaké lokality za těchto okolností zjištěny, má na svědomí především oproti současnému stavu vyšší hustota pravěkých až středověkých stanovišť nezpůsobená vyšší hustotou obyvatel, ale ekonomickým systémem a v jeho důsledku krátkodobějším trváním osídlení a jeho častými posuny. Protože se lidské aktivity zpravidla váží na přítomnost vody, je zvláště významná v tomto směru i změna hydrologických poměrů. V neposlední řadě se výběr těchto stanovišť odvíjel i od některých specifických, dnes obtížně identifikovatelných potřeb obyvatel.

Nepřekvapí vzrůstající hustota lidských aktivit od zvlněného terénu Dobrušické tabule po plochou polabskou rovinu v okolí Hradce Králové, jako spíše skladba kultur i zjištěných aktivit. Kromě několika drobných skupinek hrobů nebo jednotlivých pohřbů roztroušených v areálech sídlišť nebylo zjištěno ani jedno rozsáhlejší pohřebiště. Příčinou opět může být trasování dálnice a typ stanovišť. Pohřebiště zaujímají buď výrazné polohy v krajině, často s lesním porostem, chráněné před výstavbou z hlediska ochrany přírody a krajiny nebo i památkové péče, nebo naopak v těsné blízkosti sídlišť na terasách v blízkosti vodních toků a tedy rovněž mimo dosah stavby dálnice. Z hlediska rozšíření kultur nepřekvapí umístění neolitického osídlení blíže k toku Labe. Překvapivější naopak může být na-

opak vymizení nálezů z doby popelnicových polí. Zajímavé jsou drobné soubory některých kultur zcela mimo kontext ostatních nálezů na lokalitě. Jako příklad může posloužit ojedinělá jamka s několika střepy kultury s vypíchanou keramikou na lokalitě 7, dvě středověké jámy na téže lokalitě nebo početně omezené soubory kultury s nálevkovitými poháry. Osídlení z doby římské na lokalitě 16 odpovídá, co do umístění v terénu dobovým zvyklostem, zajímavá je však skladba aktivit s výraznou převahou hospodářských funkcí, patrně fortifikační stavbou a rozptýlenými hroby. Významné zjištění na nalezišti 16 jsou objekty a artefakty z časné slovanského období.

Detailnější závěry, korekce datování i některých interpretací lze očekávat až od celkového zpracování zmíněných lokalit.

období	kultura	naleziště (s – sídliště, p – pohřebiště h – hospodářské, d – depot)
neolit	k. s vypíchanou keramikou	7 (d?), 20B (s), 23B (s,p)
časný eneolit	k. lengyelská, jordanovská, schussenried	20B (s,p), 23A (s,p)
starší eneolit	k. s nálevkovitými poháry	1 (s), 20A (s?,d?)
pozdní eneolit	k. se zvoncovitými poháry	7 (s)
starší d. bronzová	k. únětická	16 (p)
mladší d. bronzová	popelnicová pole	7 (s), 11 (s)
pozdní d. bronzová	popelnicová pole	7 (s), 20A (s,d?)
halštát	popelnicová pole	1 (p), 7 (s)
latén	Kelti	20B (s)
doba římská	Germáni	16 (s,p,h), 19 (s)
raný středověk 1 a 2	Slovani	16 (s), 22 (s)
vrcholný středověk	11. – 14. století	7 (s), 20A (s), 20B (s)
novověk	16. – 17. století	19 (h), 20B (h)

Literatura:

- © 1st, 2nd Military Survey, Section No. 79, 0-6-VIII and 3855_4, Austrian State Archive/Military Archive, Vienna., © Geoinformatics Laboratory, University of J.E.Purkyne - <http://www.geolab.cz/>, © Ministry of Environment of Czech Republic - <http://www.env.cz/>.
- Čepek, L. (ed.) 1990: Geologická mapa ČSSR, Geologická mapa ČSSR. Mapa předčtvrtohorních útvarů 1:200 000, list Hradec Králové. Praha.
- Demek, J. a kol. 1965: Geomorfologie českých zemí. Praha.
- Droberjar, E. 2002: Encyklopedie římské a germánské archeologie v Čechách a na Moravě. Praha.
- Faltysová, H., Mackovčín, P., Sedláček, M. 2002: Královéhradecko. Chráněná území ČR V. Praha.

- Holub, M. 2007: Zpráva o analýze zvířecího kosterního materiálu z výzkumu na stavbě D11 v poloze Skupice, k.ú. Osice, Praha.
- Kalferst, J. 2003: Průzkum na trase dálnice D11 v roce 2002. Zpravodaj MHK 29, 52 – 61. Hradec Králové.
- Kubálek, P. 2007: Základní antropologické zpracování nálezů z výzkumu na stavbě D11 v poloze Skupice, k.ú. Osice. Praha. Rkp. studia uložená AO MVČ Hradec Králové.
- Mikyška, R. a kol. 1969: Geobotanická mapa ČSSR. List M-33-XVI Hradec Králové. Praha.
- Motyková-Šneidrová, K. 1967: Weiterentwicklung und Ausklang der älteren römischen Kaiserzeit in Böhmen. Praha.
- Novák, M. – Sigl, J. 2006: Archeologický výzkum na trase dálnice D11 v roce 2005. Zpravodaj MHK 32, 63 – 66. Hradec Králové.
- Pleiner, R. - Rybová, A. (eds.) 1978: Pravěké dějiny Čech. Praha.
- Sigl, J. 2005a: Předstihový archeologický výzkum na stavbě dálnice D11, úsek 05-1 v roce 2004 formou „rýhování“. Zpravodaj MHK 31, 63 – 92. Hradec Králové.
- Sigl, J. 2005b: Předběžné výsledky výzkumu na stavbě D11 na nalezišti 7 v Pravěch v r. 2004. Zpravodaj MHK 31, 101 – 111. Hradec Králové.
- Sigl, J. 2005c: Pokračování záchranného výzkumu na stavbě D11 na nalezišti 1 (poloha „Vražednice“, k.ú. Chýšť) v roce 2004. Zpravodaj MHK 31, 197 – 198. Hradec Králové.
- Sigl, J. 2005d: Záchranný výzkum na stavbě D11 na nalezišti 11 (poloha „V březinách“, k.ú. Dobřenice). Zpravodaj MHK 31, 261 – 267. Hradec Králové.
- Sigl, J. – Vokolek, V. 2004: Předstihový archeologický výzkum na stavbě dálnice D11-05, u Chýšť, okr. Pardubice v roce 2003. Zpravodaj MHK 30, 88 – 99. Hradec Králové.
- Šteklá, M. 1959: Třídění vypíchané keramiky. AR XI, 207 – 208, 211 – 260, 265. Praha.
- Svoboda, B. 1963: Čechy v době stěhování národů. Praha.
- Válek, B. 1964: Půdy východních Čech. Havlíčkův Brod.
- Vokolek, V. 1993: Počátky osídlení východních Čech. Hradec Králové.
- Zeman, J. 1976: Nejstarší slovanské osídlení Čech. PA LXVII/1, 115 – 235. Praha.
- Zeman, J. – Buchvaldek, M. 1967: Sídlisťní nálezy ze starší doby hradištní ve Vřesníku. PA LVIII, 545 – 562. Praha.

Miroslav Novák – Jiří Sigl: Results of rescue archaeological project during the highway construction between Osice and Hradec Králové. The project Precedence archaeological excavation on the route of D 11 highway carried out by Museum of Eastern Bohemian in Hradec Králové and realised by Milan Čermák

Company between Chlumec nad Cidlinou and Hradec Králové was the largest project which contributed to archaeological research in the region. From potential 26 sites which were discovered during field walking 19 were hit by the highway route. These sites were excavated by log trenches. We decided to excavate 10 from them by open area excavation. Preliminary report of the results from sites 1, 7 and 11 was published in this Bulletin (Sigl 2005b, c, d; Sigl – Vokolek 2004). The fieldwork carried out by the University of Hradec Králové was not finished in the time of the publication of this article. The subject of this report is the tract between Osice and Plačice with 7 open area excavation.

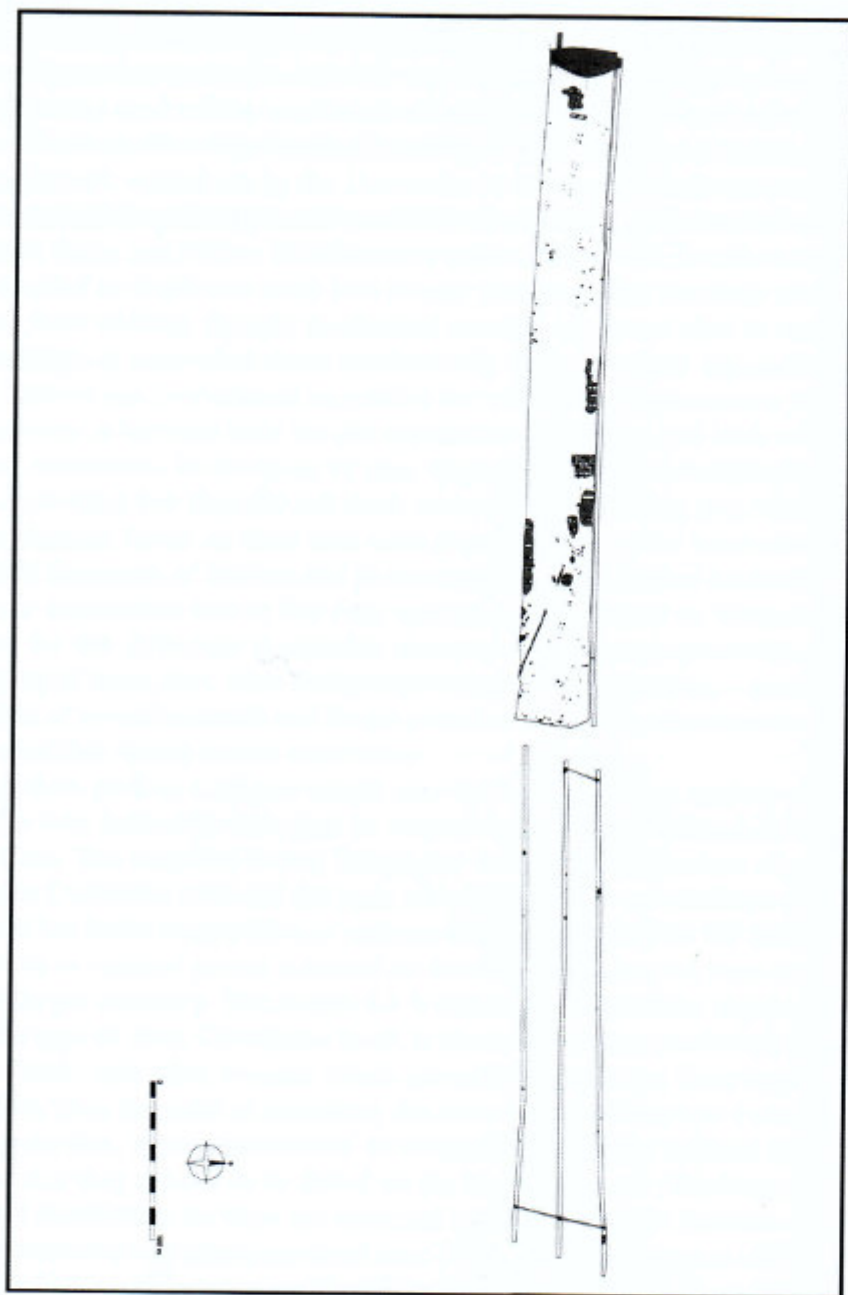
We decided to divide our work into several phases – from the study of literature and field walking, thought mechanical trenches of chosen sites to larger area archaeological excavation done mechanically under constant supervision. The used method can be evaluated as positive but with some controversies. The main controversy is between how the site appears on the surface and what was found during excavation. In the cases of sites 13 and 19 the results achieved by open area excavation but they did not reach our expectation during excavation. Most of the features found on these sites were natural. On the other hand sites 16 and 20 yield thousands of features and phenomena of archaeological research in spite that our expectation was to find only sporadic past activities on these sites. The reason for this difference is probably the natural taphonomic processes and also the using of these sites. Also filed prospection has its weaknesses – usually combination of several methods and longer period of time is required than the limit of time available during rescue excavations.

The project gave us a unique insight into the landscape. The random choice of the site was limited by the need to respect the present development from the draftsmen. The surprised during the project was not in the increase of activities between Dobřenice table and flat plain round Labe in the surroundings of Hradec Králové but in the composition of cultures and activities. Except for small groups of graves or isolated graves scattered on the settlement sites we were not able to locate larger cemetery. The reason for it can be the plan of the highways route and the type of sites. Cemeteries tends to be situated either on distinct locations in the landscape, often forested which gives them protection from development activities from the point of protecting the nature and landscape or even the heritage protection, or near settlements on terraces near the river systems which also means that they are not to be found on the highway route. Thinking about the cultural distribution we were not surprised to find out that the increase of Neolithic settlements was more prominent near Labe. The disappearance of finds from the Urn Field culture was surprising. Interesting fact is that small groups of finds from some cultures were found out of the context of findings dated to the same culture on the site, e. g. we can mention the isolated post hole with pot piece of

Stroked-Pottery culture on site 7, two medieval pits on the same site or limited collections of Funnel-Necked Beaker culture. Settlement from the Romano-Germanic period on site 16 corresponds with other sites in the choosing of the location, but interesting is the composition of the functions with expressive supremacy of economical functions, fortification and scattered graves. Far from usual finding circumstances is the extreme concentration of medieval wells with well preserved wooden part on site 20.

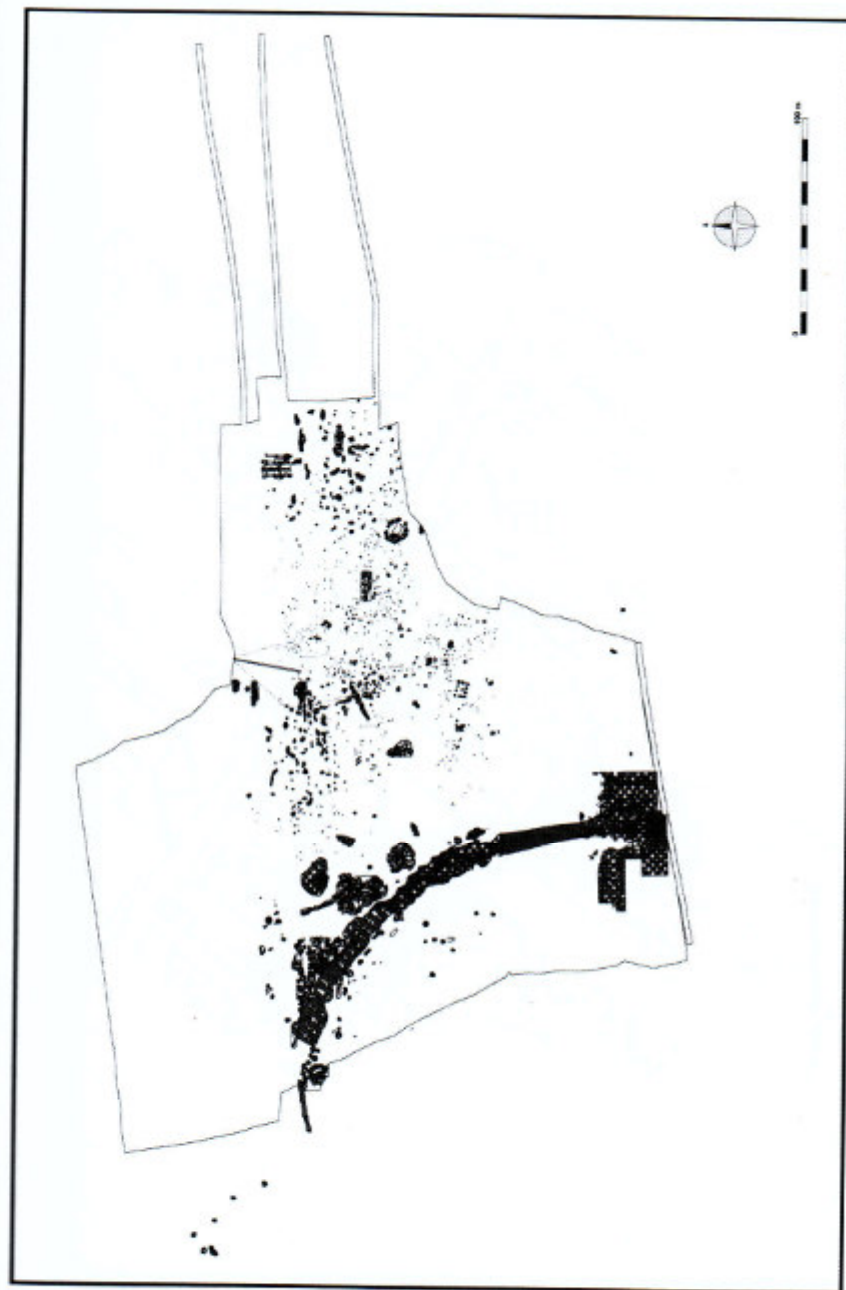
More detailed conclusions, dating correlation and interpretation correlation can be expected after all data from the sites are processed.

Tab. 1

Tab. 1. Celkový plán plošného odkryvu lokality 13 a sondáže rýhami na lokalitě 14
Tab. 1. Overall plan of the open area excavation on site 13 and long trenches excavation on 14.

Tab. 2

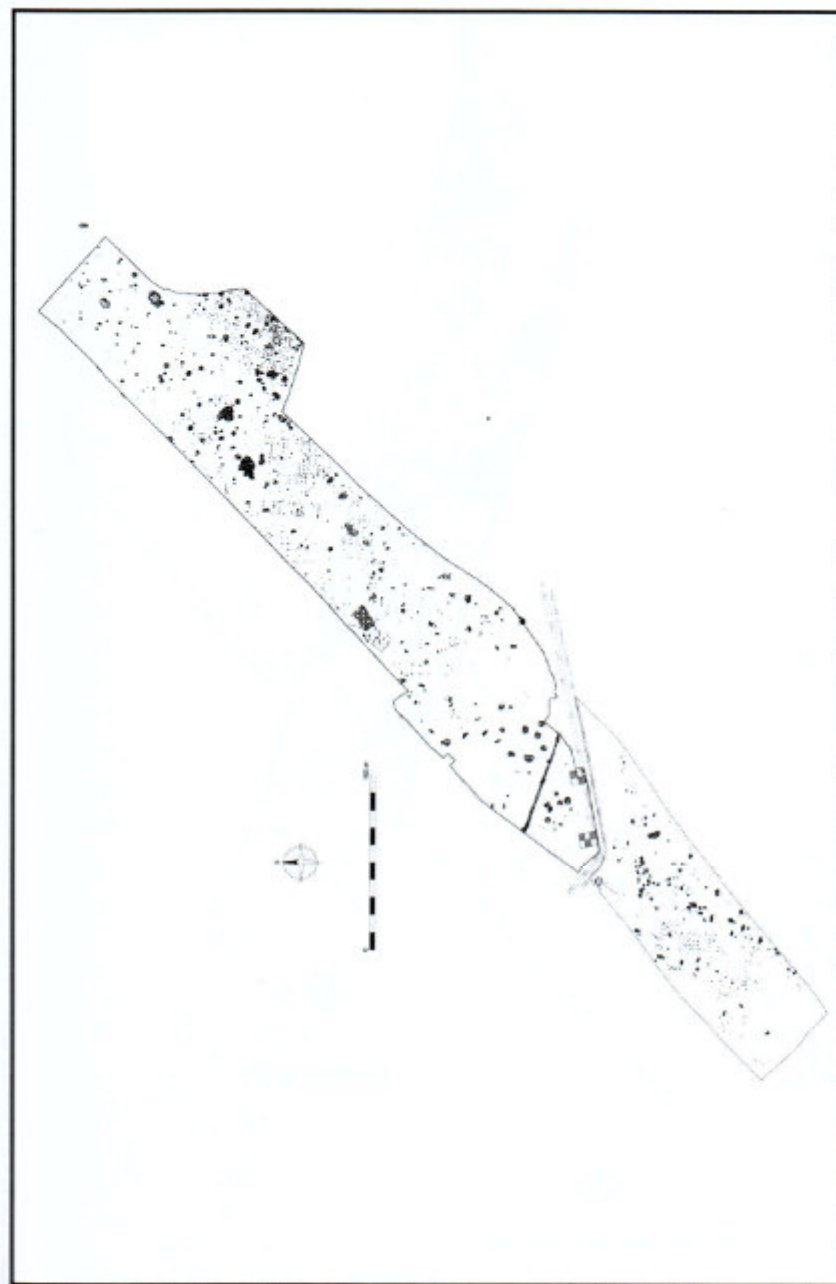
Tab. 2. Celkový plán plošného odkryvu lokality 16
Tab. 2. Overall plan of the open area excavation on site 16.

Tab. 3

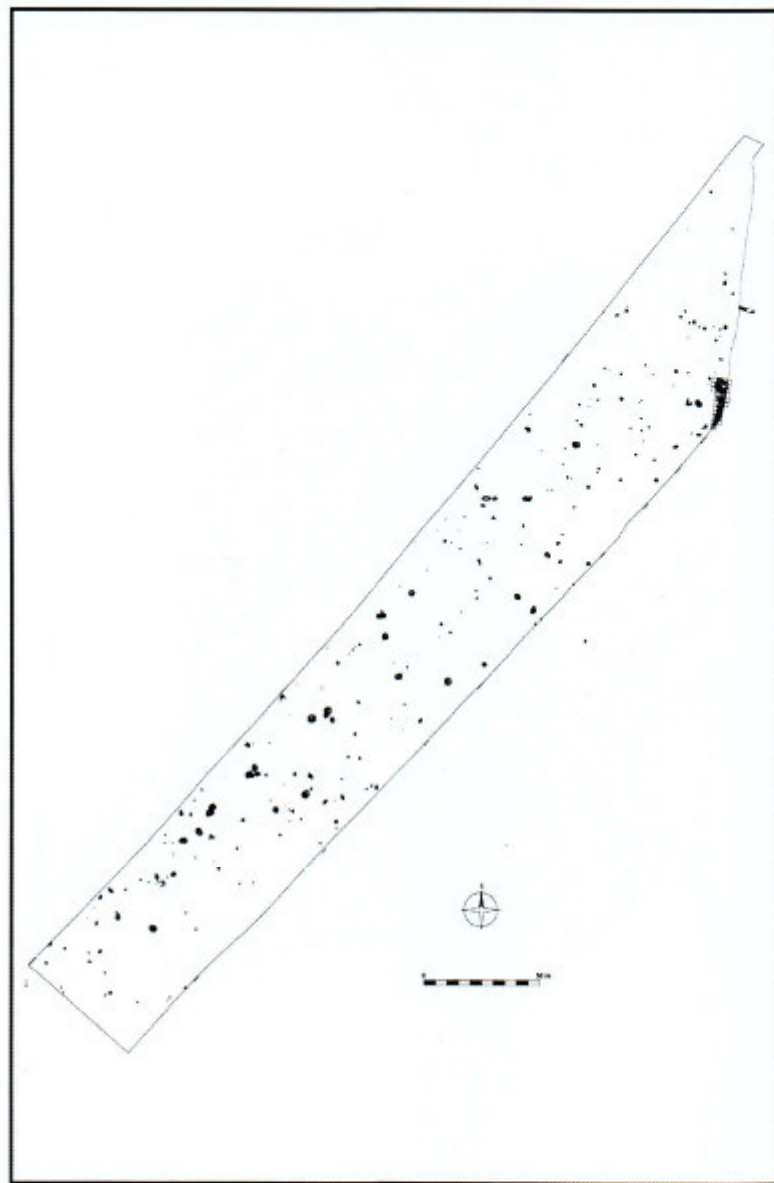
Tab. 3. Celkový plán plošného odkryvu lokality 19
Tab. 3. Overall plan of the open area excavation on site 19.

Tab. 4

Tab. 4. Celkový plán plošného odkryvu lokality 20
Tab. 4. Overall plan of the open area excavation on site 20.

Tab. 5

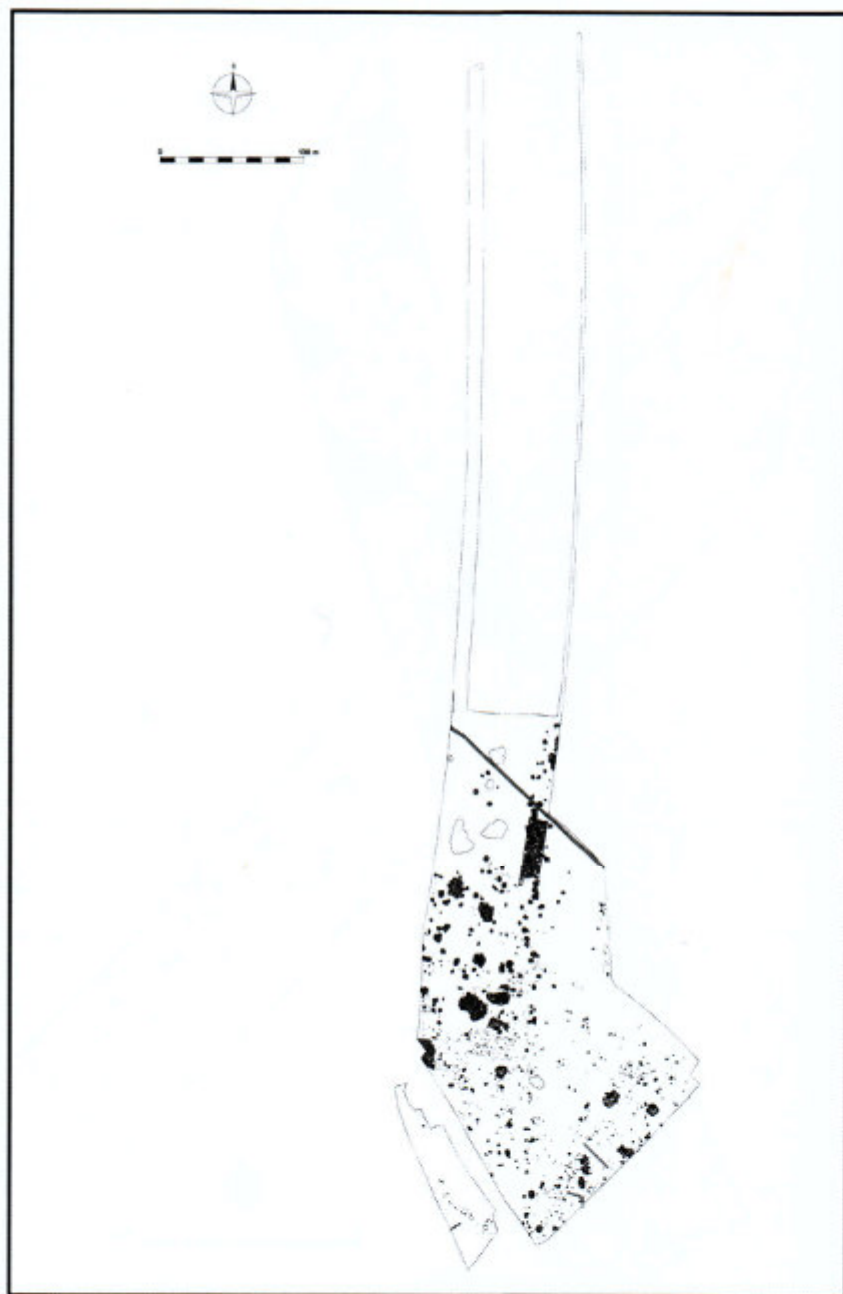

Tab. 5. Celkový plán plošného odkryvu lokality 22
Tab. 5. Overall plan of the open area excavation on site 22.

Tab. 6

Tab. 6. Celkový plán plošného odkryvu lokality 23A
Tab. 6. Overall plan of the open area excavation on site 23A.

Tab. 7. Celkový plán plošného odkryvu lokality 23B

Tab. 7. Overall plan of the open area excavation on site 23B.

NÁLEZ SEKERKY Z DOBY BRONZOVÉ NA TRUTNOVSKU

Hana Burdychová – Marek Madaj

V dubnu roku 2007 byla do trutnovského muzea odevzdána p. Vlastimilem Grofem z Trutnova bronzová sekerka, nalezená dle sdělení nálezce v dubnu 2006 v katastru obce Studenec u Trutnova při průzkumu detektorem kovů v okolí vojenského hrobu z období prusko-rakouské války v r. 1866. Nástroj dle udání nálezce ležel na povrchu pole, čemu by odpovídalo poškození povrchu sekerky ve většině plochy. Lokalita se nachází na jižní stráni mírného vrchu nad místním potokem Běluňka v nadmořské výšce 510 – 530 m, jenž je pokrat poli a loukami.

Sekerka ze Studence patří k typu s tulejí a ouškem. Délka nástroje činí 7 cm, vnitřní průměr otvoru tuleje je 2,3 cm. Povrch nástroje je narušen, takže je patrná struktura bronzoviny, v níž se objevují místy vzduchové bubliny. Ouško je odlomeno, zbyly pouze jeho náběhy a sekerka kromě zkosení boků nenese žádné stopy výzdobných prvků (jako např. žebrování nebo rytí). Sekerky s tulejí a ouškem jsou typickým inventářem rozsáhlého kulturního komplexu lidu popelnicových polí, přičemž V. Vokolek přiřadil tento tvar spíše slezskoplatěnické kultuře, tedy jejich mladší fázi (Vokolek 1993, 66).

Na Trutnovsku byly zatím z mladší a pozdní doby bronzové rozpoznány pouze ojedinělé a početně velmi omezené nálezy. Z nejbližšího okolí studenecké lokality je znám starší nález bronzové sekerky neznámého typu v katastru Bojišné u Trutnova, obecně přiřazený lužické kultuře (dle nepublikovaného soupisu H. Preidela¹ – viz Dbáze „Excerpta“ © AO MVC Hradec Králové). Mnohem častější je výskyt stop osídlení z mladší a pozdní doby bronzové na Královédvorsku. Ve starší vlastivědné literatuře se v této oblasti uvádějí naleziště bronzových předmětů, ať již jako jednotlivých nálezů či součástí hrobové výbavy (Lanžov, Litíč, Velký Vřešřov, Doubravice ad.; viz např. Cechner 1909, 142, 172; nejnověji je shrnul M Slezák (2005, 33), povrchovými sběry bylo také zachyceno značně rozsáhlé osídlení z doby popelnicových polí v Choustníkově Hradišti a jeho okolí (Sagl – Vokolek 1993; Vokolek 1983).

Sekerka ze Studence představuje v tomto kontextu výjimečný novodobý nález bronzové industrie z oblasti celého Trutnovska, jehož hodnotu nelze podcenit. Může podpořit verifikaci starších nálezů a poukázat na možnost výsky-

¹ Poznámka redakce: V tomto případě se ale jedná o zmatečnou zprávu o známém nálezu z Třebechovic pod Orebem. Chyba vznikla ze shodného německého názvu obou obcí (Hohenbrück).

tu stop pravěkého využití krajiny horního Polabí - Poupi ve větší míře, než bylo dosud předpokládáno.

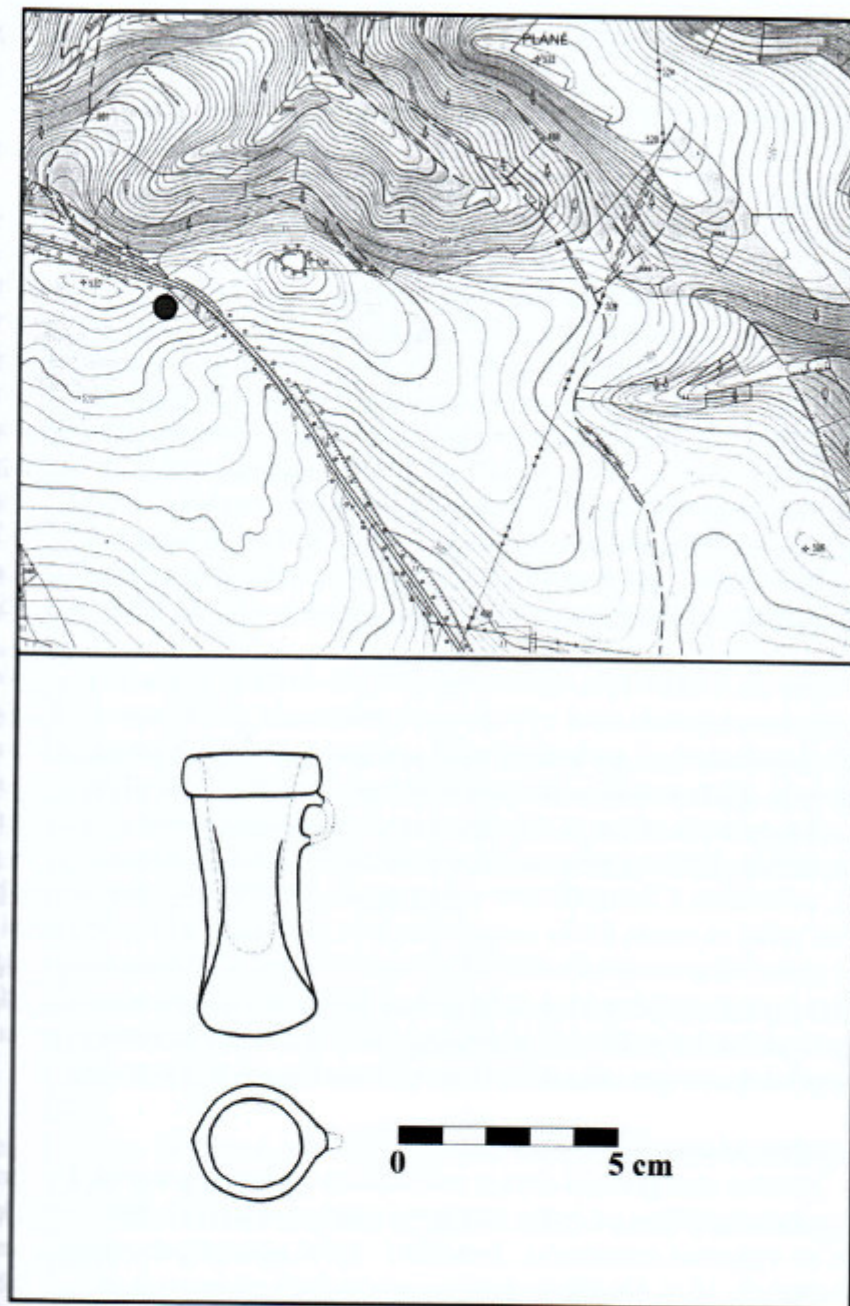
Literatura:

- Cechner, A. 1909: Soupis památek historických a uměleckých v politickém okrese Novopackém. Praha.
- Sigl, J. – Vokolek, V. 1993: Pravěké a raně středověké osídlení okolí Choustníkova Hradiště (okr. Trutnov), *Dissertationes Historicae* 1, 141 - 149. Hradec Králové.
- Slezák, M. 2005: Dosavadní pravěké nálezy na Královédvorskú, stručný přehled, in: *Sborníček. Příspěvky Muzea Podkrkonoší v Trutnově* 4, 32 - 39. Trutnov.
- Vokolek, V. 1983: Slezskoplatěnické sídliště v Choustníkově Hradišti, in: *Krkonoše – Podkrkonoší* 7, 303 - 307. Trutnov.
- Vokolek, V. 1993: Počátky osídlení východních Čech. Hradec Králové.

Elektronické zdroje:

Dbáze „Excerpta“ - Rešeršní oborová regionální off-line infobáze „Excerpta“ - heslo „Bojiště u Trutnova“ © AO MVČ Hradec Králové

Hana Burdychová – Marek Madaj: The find of the axe from the Bronze Age in the Trutnov region. The Museum in Trutnov was given in April 2007 a bronze axe from Studenec near Trutnov. It is the type with tulei and ear which can be generally dated into Urn Field culture, maybe into the Silesia-Platěnice phase. The find confirmed the possibility of more frequent remains of cultures from the late Bronze Age in the Trutnov region, which so fare were only sparse.

Tab. 1. Studenec, okr. Trutnov. A – prostor nálezistě (1:50 000). B – sekerka.
Tab. 1. Studenec, district of Trutnov. A – the site plan (1:50 000). B – the axe.

NÁLEZ PRAVĚKÝCH OBJEKTŮ V PROSTORU PRŮMYSLOVÉ ZÓNY – SEVER V CHRUDIMI

(Zpráva o záchraném archeologickém výzkumu v roce 2006)

Jan Musil

Úvod

Popisovaná lokalita se nalézá na severním cípu intravilánu města Chrudim. Prostor průmyslové zóny leží v přímém sousedství několika známých archeologických lokalit (Frolík 1981; Frolík – Sigl 1995; Frolík – Sigl 1998). V areálu bývalého vojenského depa proběhlo již několik záchraných archeologických výzkumů. Bylo zde prozkoumáno 6 kostrových hrobů z období únětické kultury (Rataj 1952a). Současně byly při hloubení kanalizační přípojky na ppč. 853/2 objeveny pozůstatky sídliště kultury lužických popelnicových polí. V areálu vojenského depa bylo ještě zkoumáno sídliště kultury slezskoplatěnické (Vokolek 1961). Výčet našich dosavadních znalostí o lokalitě uzavírá nález zásobnice z 9. století v Městských sadech (dříve Leninovy – Rataj 1952b, 405, 453–454).

Dne 13. 4. 2006 byla vyhloubena rýha pro elektropřípojku do průmyslové zóny, která propojovala nově vybudovanou trafostanici s trafostanicí v bývalých vojenských skladech. V úseku o délce 33 m východně od nově vybudované trafostanice byly zjištěny objekty zahloubené do sprašového podloží. Rýha o hloubce 1,3 – 1,7 m protнула celkem 4 objekty, proto byly zdokumentovány v daném úseku oba profily. Výzkum se omezil pouze na začištění a dokumentaci řezů s plánovou, měřičskou a fotografickou dokumentací. Po dohodě s investorem byly stavební práce na tomto úseku zastaveny a bylo provedeno zdokumentování nalezené terénní situace včetně měřičské plánové a fotografické dokumentace, která proběhla jednorázově dne 14. 4. 2006 (Musil 2006). Je mou milou povinností poděkovat touto cestou studentovi archeologie ZČU Petru Netolickému za obětavou pomoc při dokumentaci odkrytých situací v krajně nepříznivém počasí.

Popis nalezené situace

Zjištěná stratigrafická situace na lokalitě je velmi jednoduchá. Do sprašového podloží (k. 102) se zahlubují všechny 4 zjištěné objekty (k. 501 – 504), které nejsou ve vzájemné superpozici. Jednotlivé výplně objektů pak překrývá vrstva hnědozemě (k. 101). Na jižním řezu se nejzřetelněji projevoval obj. 3 (Tab. 5; výkop – 501, výplň – 103). Asi o 12 m západněji byl zachycen obj. 2 (Tab. 4 – 5; výkop – 502, výplň – 104), který byl dokumentován i na protějším severním řezu.

Další dva objekty (obj. 3 a 4) byly zachyceny pouze na severním řezu. Asi 2 m od výkopu pro umístění nové trafostanice se vyrýsoval obj. 3 (Tab. 3; výplň – 105, výkop – 503), který zasahoval minimálně 0,1 m pod dno rýhy. O 11 m východněji byl objeven po začištění profilu obj. 4 (Tab. 4; výplň – 106, výkop – 504).

Datování a interpretace

Vzhledem k tomu, že objekty mohly být zkoumány pouze z řezu, nelze přesně stanovit stratigrafické vztahy mezi jednotlivými objekty. Jak bylo naznačeno výše, do hnědožluté spraše (k. 102), která na lokalitě tvoří rostlý terén se zahlubují 4 archeologické objekty. Vše překrývá vrstva ornice a podorničí (k. 102), která místy dosahuje 0,4 m. Při vzorkování bylo získáno pouze minimum poznatků, které by mohly objasnit dataci jednotlivých objektů. Objekty 1 – 3 mají shodnou charakteristickou černou humózní výplň, na základě které je s jistou dávkou opatrnosti můžeme datovat do stejného období – pravděpodobně pravěkého. Objekt 1 lze interpretovat jako zásobnicovou jámu, patrně shodnou funkci zastával i objekt 3. Vzhledem k tomu, že objekt 2 byl zachycen na obou profilech, soudíme, že jde o základový žlab větší kúlové stavby. Výplní a patrně i funkcí se liší objekt 4, který se na základě nálezů raně středověké keramiky jeví jako nejmladší. S největší pravděpodobností se jedná o pozůstatky objektu obytného charakteru.

Závěr

Výzkum přispěl význačnou měrou ke zjištění rozsahu sídliště zkoumaného na známé lokalitě Chrudim – Vojenské depo. Ukazuje se mimo jiné, že sídliště zasahuje do plochy budoucí průmyslové zóny sever. Nález starších archeologických situací znovu prokázal, že jakékoli stavební aktivitě na lokalitě musí předcházet záchraný archeologický výzkum.

Prameny

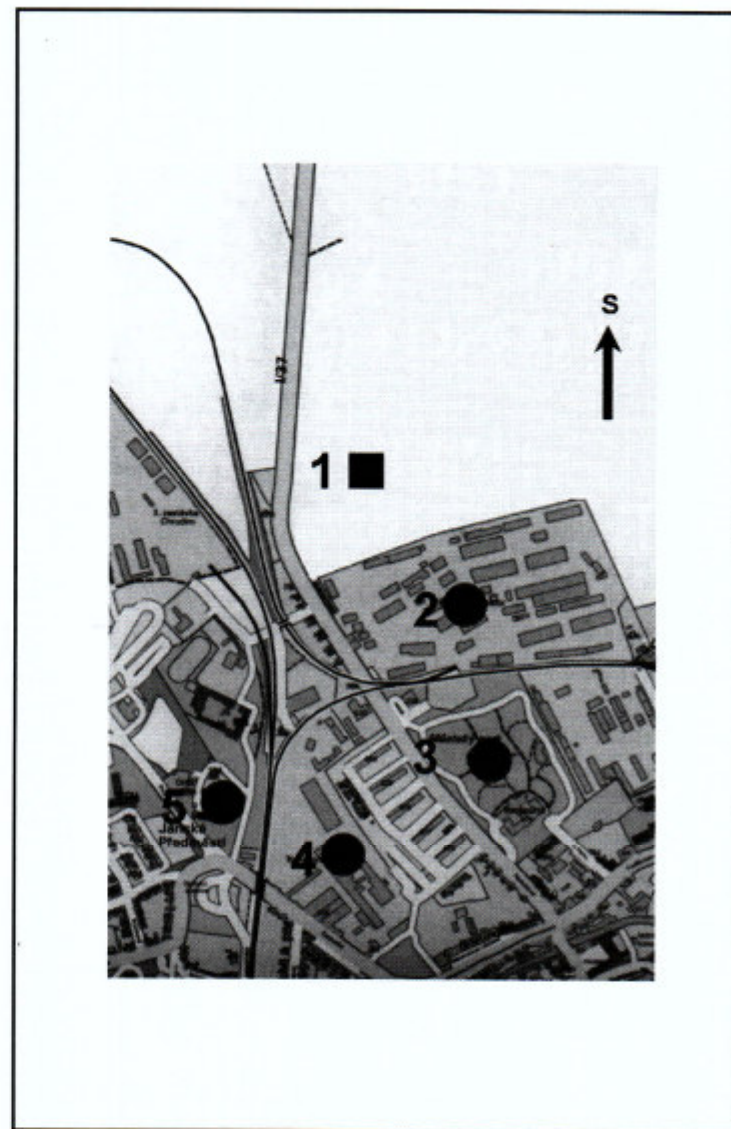
- Musil, J. 2006: Zpráva o záchraném archeologickém výzkumu provedeném na základě dohody č. 16/06 na lokalitě Chrudim, akce: Chrudim, průmyslová zóna sever TS, kabelové vedení VN 35 kV, nálezová zpráva čj. 158/06, Chrudim.
- Rataj, J. 1952a: Nálezová zpráva čj. 1152/52. ulož. v archivu Archeologického ústavu AV ČR Praha.
- Vokolek, V. 1961: Nálezová zpráva čj. 153/61. ulož. v archivu Archeologického ústavu AV ČR Praha.

Literatura

- Frolík, J. 1981: Archeologické nálezy Chrudimsko (Chrudim). Chrudim.
Frolík, J. – Sigl, J. 1995: Chrudimsko v raném středověku. Hradec Králové.
Frolík, J. – Sigl, J. 1998: Chrudim. Obrázky z každodenního života v pravěku a středověku. Chrudim.
Kolektiv autorů, 2003: Historický atlas měst České republiky, sv. č. 13. Chrudim. Praha.
Rataj, J. 1952b: Slovanská obilnice v Chrudimi, Archeologické rozhledy VI, 405, 453-454. Praha.

Jan Musil: Discovery of prehistoric features in the Industrial area – North in Chrudim (Results from archaeological excavation in 2006). In spring 2006 a groove was dug for drop wire into the Industrial area which connected new transformer with the transformer in the old military storage. In the trench we discovered four features dug into loess subsoil. Unfortunately the features were only available for study from the cut so there is no possibility to tell the stratigraphic relations between them. During the sampling we were able to achieve only minimal knowledge which could have helped us with the dating of the features. Features 1–3 can be probably dated into prehistory. Feature n. 1 was probably a borrow pit, as well as feature n. 3. Feature 2 was probably a foundation manger for a post building. The fill of the feature 4 was different from other feature, as was probably the function. Feature 4 also appears to be the latest one based on the presence of early medieval pottery. With the greatest probability it is remain of a dwelling place. The excavations contributed to our knowledge about extend of the settlement found on the site Chrudim-Military repair pit. The settlement intervenes into the future Industrial Area North.

Tab. 1

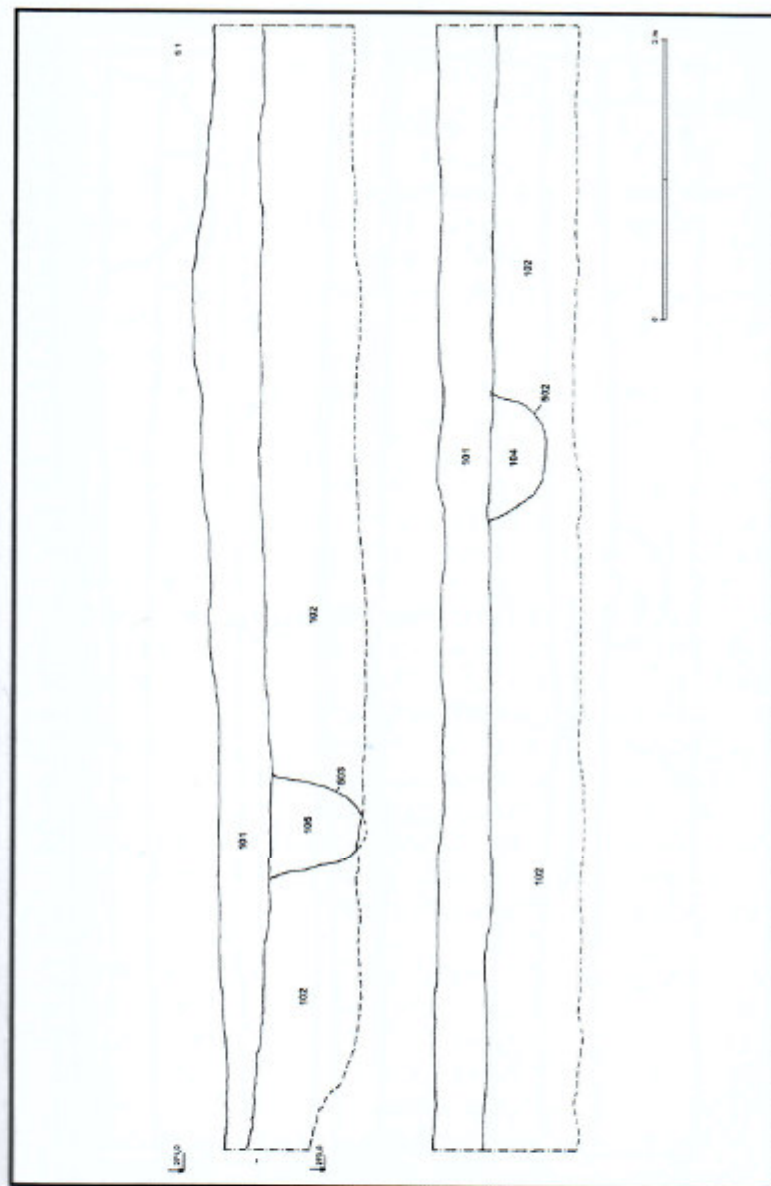
Tab. 1. Situační plánec: 1) výzkum roku 2006; 2) Vojenské depo; 3) býv. Leninovy sady; 4) stará Transporta; 5) býv. Státní ústav zemědělský. Upraveno podle Historického atlasu 2003.
Tab. 1. Situation plan: 1) excavation in 2006; 2) The military repair pit; 3) former Lenin's gardens; 4) the old Transformer; 5) former State agricultural institute. After Historical atlas 2003.

Tab. 2

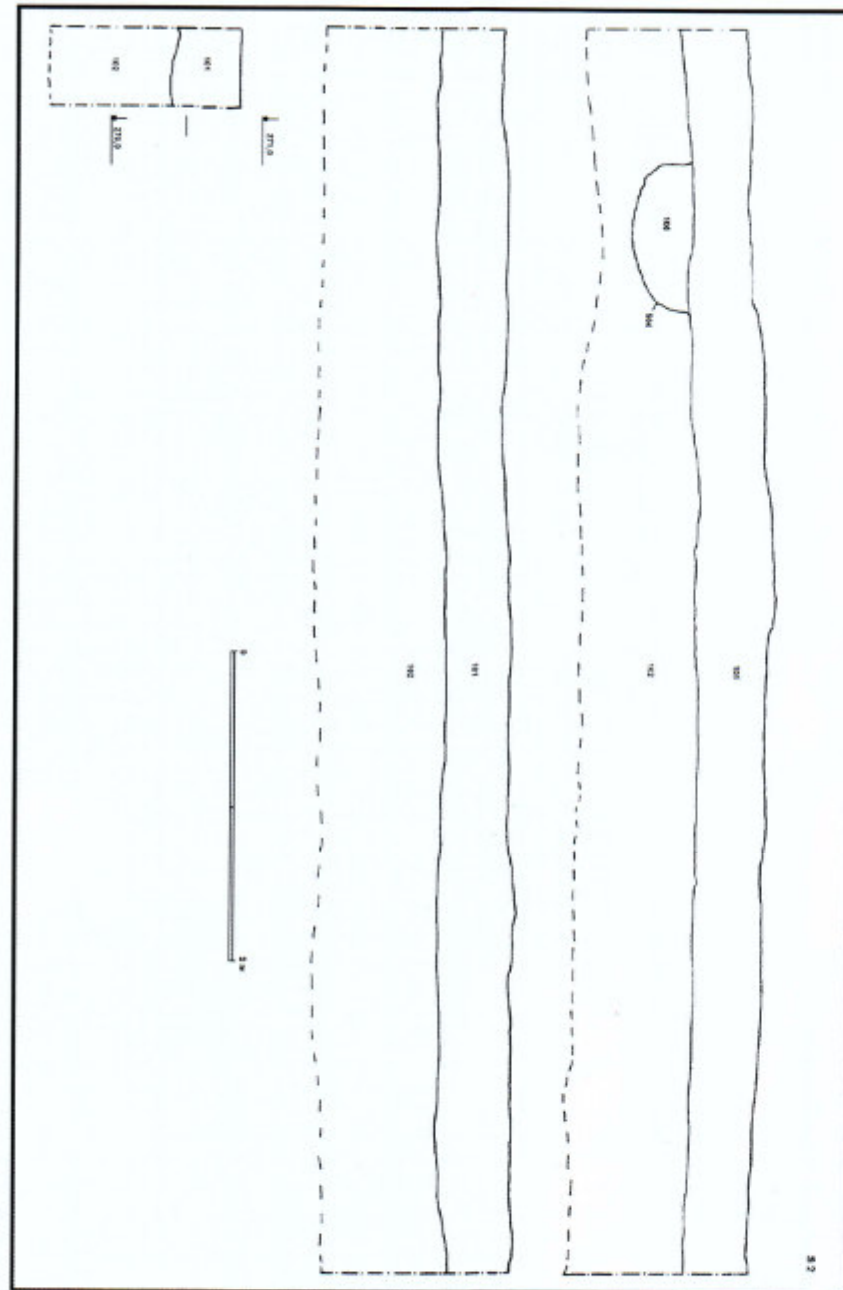
Tab. 2. Pohled na lokalitu. Foto J. Musil.
Tab. 2. Site view. Photo J. Musil.

Tab. 3

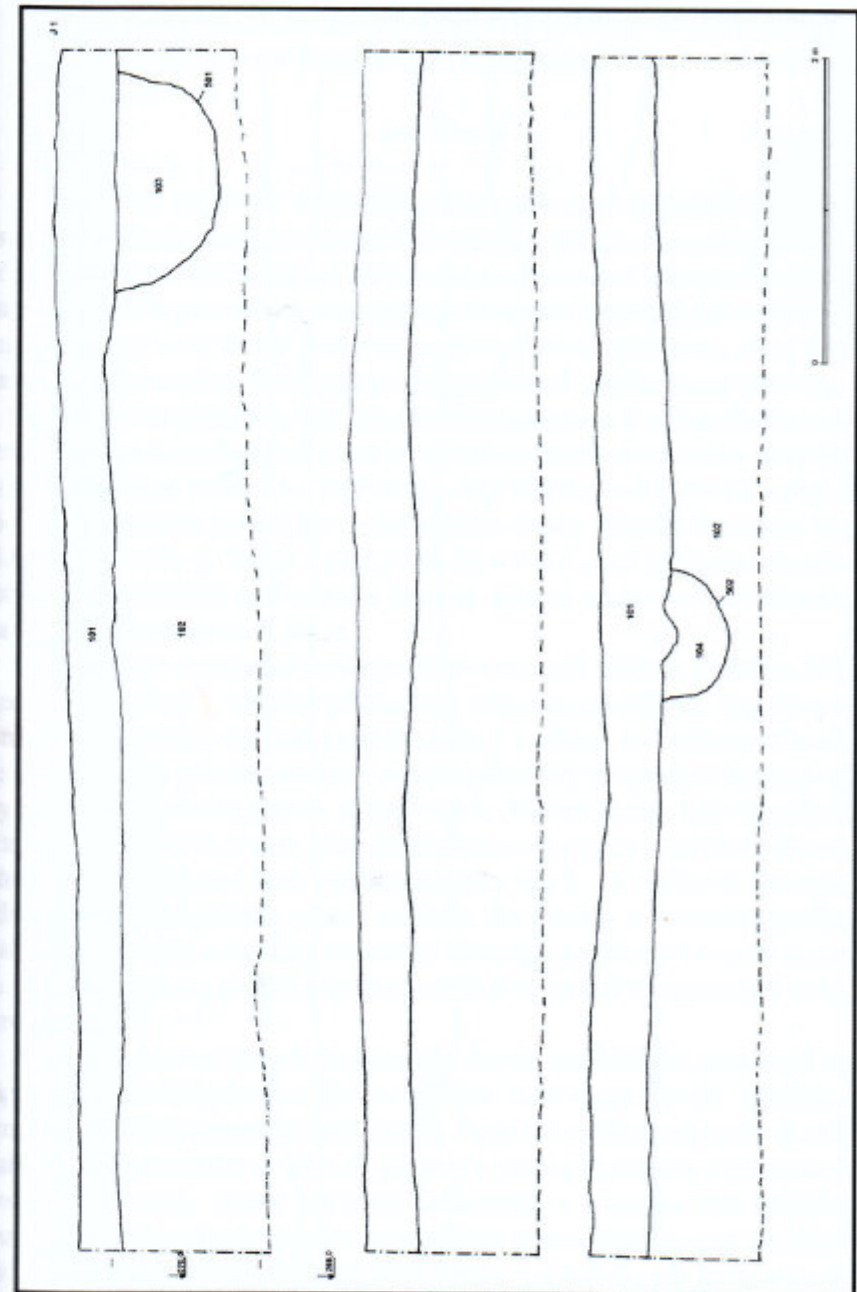
Tab. 3. Severní profil, 1. část. Kresba J. Musil.
Tab. 3. Northern profile, 1. part. Drawing J. Musil.

Tab. 4

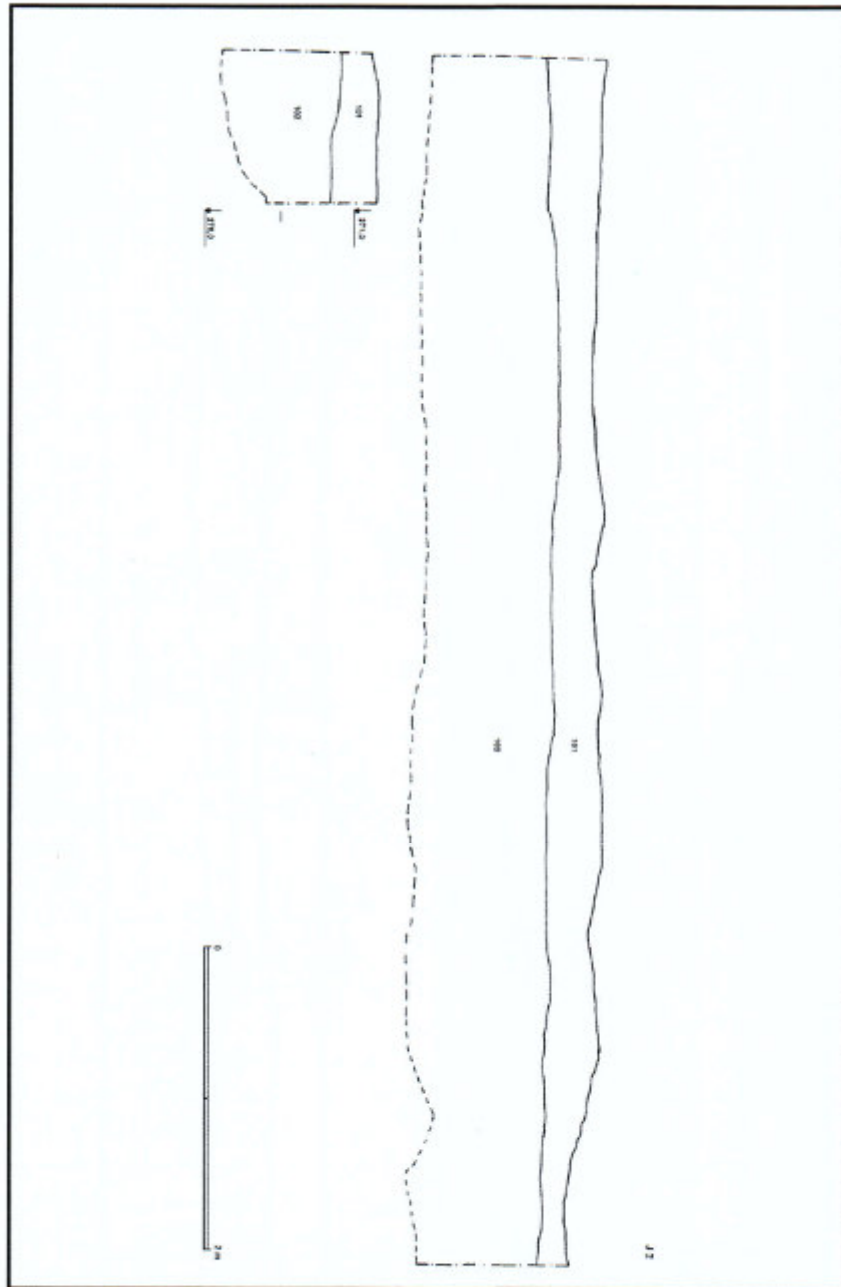

Tab. 4. Severní profil. 2. část. Kresba J. Musil.
 Tab. 4. Northern profile, 2. part. Drawing J. Musil.

Tab. 5

Tab. 5. Jižní profil. 1. část. Kresba J. Musil.
 Tab. 5. Southern profile, 1. part. Drawing J. Musil.

Tab. 6. Jižní profil, 2. část. Kresba J. Musil.
Tab. 6. Southern profile, 2. part. Drawing J. Musil.

ZPRÁVA O NÁLEZU LATÉNSKÉHO HROBU V CHRUDIMI V ULICI OBCE LEŽÁKŮ

Jan Musil

Dne 18. 9. 2005 bylo Policii ČR oznámeno, že na staveništi skladiště firmy Vesna v Chrudimi při hlavní silnici z Chrudimi do Slatiňan (u zastávky ČSAD, ul. Obce Ležáků, ppč. 1800/11) byl při hloubení výkopu pro inženýrské sítě porušen kostrový hrob. Po provedení základního policejního ohledání, bylo zjištěno, že se jedná o pravěký hrob. Ihned poté byl na místo přivolán archeolog, který na lokalitě provedl záchranný archeologický výzkum (Musil 2005a; Musil 2005b).

Lokalita se nalézá na mírném svahu skloněnému k vodoteči. Místo je silně pozměněno dnešní zástavbou. Hrob se nalézá nedaleko soudobého sídliště u kostela sv. Kříže (Sigl 1986, 70 – 78; Frolík – Sigl 1997a, 1 – 18; Frolík – Sigl 1997b, 176 – 184) a dalších pravěkých a raně středověkých nalezišť (naleziště Chrudim I, 1A, 2, 3, 5 – 10; cf. Frolík – Sigl 1995, 86 – 87) a nově zjištěného doposud nepublikovaného sídliště na Podhůře. Hrob se nalézal v násypu mezi hlavní silnicí a parkovištěm v hloubce 0,94 m.

Výkop pro kanalizaci zachytil skelet v místech dolních končetin. Pro účely ohledání byl výkop ještě před příchodem archeologa rozšířen, aby bylo možno kostru ohledat. Partie dolních končetin byly i s nálezy vyzvednuty. Chodidla se sice nalézaly již v profilu, ale byly rovněž pro účely prvotního ohledání vyzvednuty ještě před archeologickou dokumentací. Vlastní kostra byla vypreparována jen zhruba, a tak bylo možno ještě zdokumentovat zbytek pohřební výbavy v původním uložení. Vlastní hrob byl orientován v ose S – J. Hrobová jáma prostého oválného tvaru byla dobře patrná na řezu. Za hlavou v severním profilu bylo zjištěno dřevo deska a dlabaný stromový sarkofág, projevující se sytě černou barvou. S tímto zvykem se setkáváme na většině moderně zkoumaných laténských nekropolích.

Výplň hrobové jámy byla jednolitá tmavě černá hlinitá, pouze při vyjmutí lebky byla v partiích jámy za hlavou zjištěna hnědošedá jílovitá vrstvička o síle 2 cm, která vznikla patrně při zetlení těla. Podloží tvořila žlutá spraš. Kostra spočívala v poloze natažené na zádech, hlavou k severu, končetiny byly patrně volně položeny vedle těla. Skelet byl silně poškozený, v anatomickém pořádku bylo pouze torzo levé stehenní kosti s malou částí pánve, obě lopatky a klíční kosti, levá a horní polovina pravé pažní kosti, první dva krční a pět bederních obratlů. Lebka byla deformována tlakem, patrně při ohledání. Žebra byly v neanatomické poloze, patrně také důsledkem předchozí preparace. Na levé paži byl doku-

mentován bronzový náramek, jehož přesnou analogii nalezneme na pohřebišti v Benátkách nad Jizerou (Filip 1956, Tab. LII : 19). Po začistiění byla nalezena nad pravou klíční kostí poškozená bronzová spona se zdobeným lučkem a zachycovačem /patka byla podobně jako u druhého exempláře odlomena/. Za lebkou bylo nalezeno několik zlomků keramiky a mazanice, dva lidské obratle a polovina železného kroužku z opasku.

Policie ČR předala dva bronzové nánožníky s pseudopečetítkovými konci a tělem zdobeným vybiřenými kroužky, jeden bronzový sedlovitý náramek a již zmiňovanou malou bronzovou sponu s vývalkovitě zdobeným lučkem. Nánožníky mají četné analogie na laténských pohřebištích Čáslavska a Kutnohorska (cf. Čížmář – Valentová 1977, obr. 3:9; k osídlení v oblasti nejnověji – Valentová 1996).

Mezi lidskými kostmi byla zjištěna i kost z dolní končetiny vepře, kterou lze v souvislosti s pohřebními zvyklostmi Keltů interpretovat jako masitý milodar při cestě na onen svět. Tento zvyk je typický zejména pro východočeskou oblast (cf. Sedláčková – Waldhauser 1987, 163).

Na základě ohledání soudním patologem a charakteru nálezů, lze konstatovat, že šlo o pohřeb ženy ve věku asi 35 let s velmi obroušeným chrupem. Na základě rozboru bronzových šperků lze datovat tento pohřeb do mladší doby železné – stupeň Reinecke Lt B1a – b. V absolutních datech 390/380 – 330/320 př. Kr. Podle četnosti jednotlivých prvků hrobové výbavy, můžeme konstatovat, že šlo o dámu ze střední společenské vrstvy, která měla své pevné místo v tehdejší komunitě. Většinou se jedná o ženy v produktivním věku od 16 – 45 let, které jsou vybaveny náramky a nánožníky, opaskem a sponami (garnitura 200 – Waldhauser 1978, 176 – 178; týž 1979, 55 – 62). Pokud jde o spony, nevíme jak je můžeme interpretovat. In situ byla objevena pouze jedna, druhá byla předána Policií ČR (Musil 2005a; Musil 2005b). Sponami se totiž nemusel spínat pouze šat, ale i pohřební rubáš, jak bylo například zjištěno na pohřebišti v Kutné Hoře (Valentová 1993, 641 – 642).

Na závěr zbývá jen zamyšlení na významem nálezu tohoto hrobu. Laténským osídlením na Chrudimsku se zabýval T. Mangel a P. Sankot (Mangel 1998, 65 – 72; Sankot 2006, 243 – 253). Při vynesení do plánu, zjistíme, že hrob se nalézá na mírném svahu, který se sklání směrem k severu. Soudobá sídliště u kostela sv. Kříže a na Podhůře jsou nedaleko. Laténská pohřebiště se většinou nalézají na mírných návrších, v dosahu sídliště a často bývají odděleny např. vodním tokem. Vzhledem k terénní situaci a keltským pohřebním zvyklostem, je nutno soudit, že zde před sebou máme relikv pohřebiště, který patrně z devadesáti procent podlehl zkáze. I tak existuje určitá pravděpodobnost, že část hrobů může ještě být neporušená. Pouze soustavné sledování terénních aktivit na lokalitě může zabránit dalšímu ničení této významné památky.

Frameny:

Jan Musil: Musil, J. 2005b: Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu provedeném na lokalitě Chrudim, ul. Obce Ležáků, ppč. 1800/11, provedeném na základě smlouvy č. 3/05. Rkp. zprávy uložen RM Chrudim.

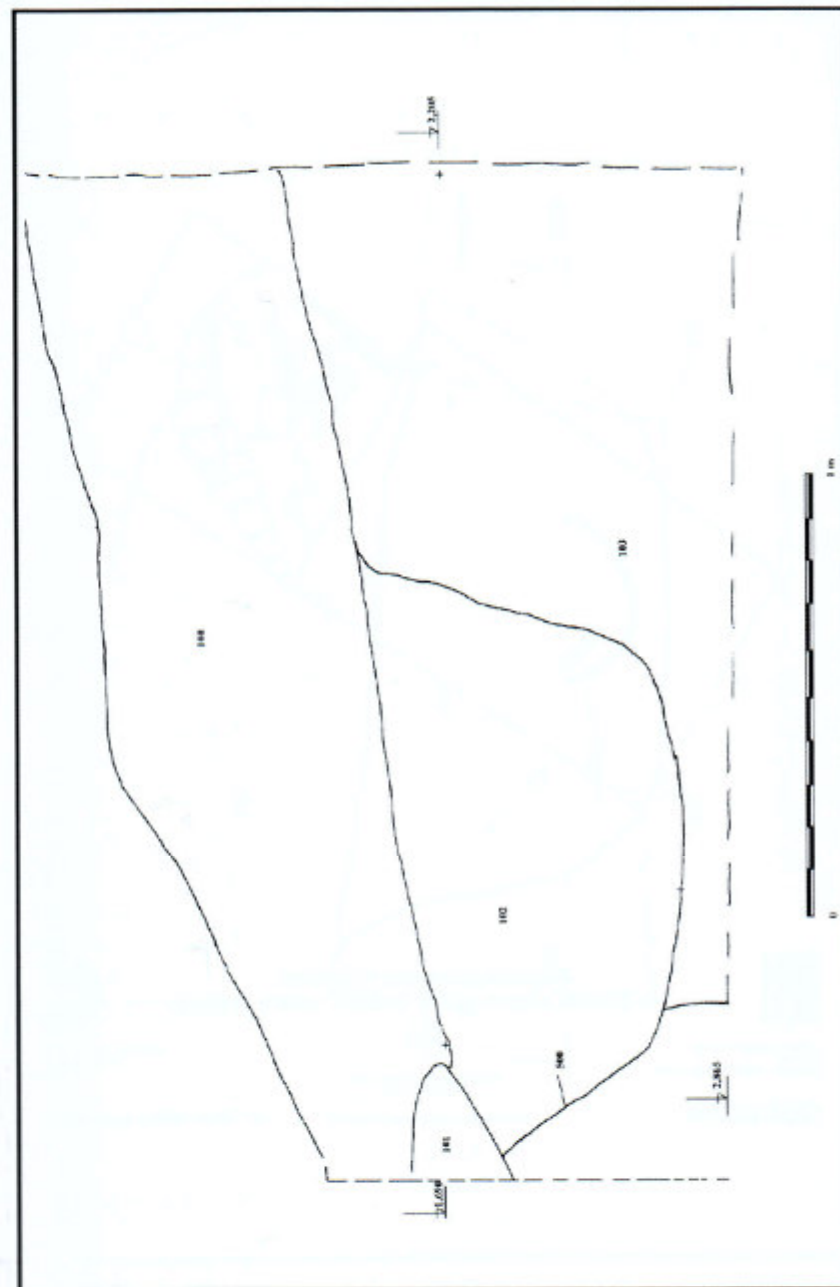
Literatura:

- Čížmář, M. – Valentová, J. 1977:** Keltská pohřebiště na Čáslavsku a Kutnohorsku, AR XXIX, 178 – 195. Praha.
- Filip, J. 1956:** Keltové ve střední Evropě. Praha.
- Frolík, J. – Sigl, J. 1995:** Chrudimsko v raném středověku. Hradec Králové.
- Frolík, J. – Sigl, J. 1997a:** Sídlíště u kostela sv. Kříže v Chrudimi a jeho význam pro počátky města, Chrudimský vlastivědný sborník 2, 1 – 18. Chrudim.
- Frolík, J. – Sigl, J. 1997b:** Die chrudimer Siedlung beim Hl. Kreuz und ihren Bedeutung für die Anfänge der Stadt, in: Dragoun, Z. (ed.): Život v archeologii středověku, 176 – 184. Praha.
- Mangel, T. 1998:** Laténské osídlení Chrudimska, Zpravodaj MHK 24, 65 – 72. Hradec Králové.
- Musil, J. 2005a:** Zpráva o nálezu laténského hrobu v Chrudimi, ul. Obce Ležáků, Chrudimské vlastivědné listy 14/5, 17 – 18. Chrudim.
- Sankot, P. 2006:** New conservation of La Tène cremation grave from Úhřetice, in: Sedláček, R. – Sigl, J. – Vencel, S. (eds.): Vita archaeologica. Sborník Víta Vokolka, 243 – 253. Hradec Králové – Pardubice.
- Sedláčková, H. – Waldhauser, J. 1987:** Laténská pohřebiště ve středním Polabí, okr. Nymburk, PA LXXVIII, 134 – 204. Praha.
- Sigl, J. 1986:** Výzkum u kostela sv. Kříže v Chrudimi, Zpravodaj KMVČ XIII/1, 70 – 78. Hradec Králové.
- Valentová, J. 1993:** Výsledky záchranného archeologického výzkumu keltského kostrového pohřebiště v Kutné Hoře – Karlově, AR XLV, 623 – 643. Praha.
- Valentová, J. 1996:** Osídlení Kutnohorska a Čáslavska v době laténské, AR XLVIII, 729 – 736. Praha.
- Waldhauser, J. 1978:** Beitrag zum Studium der keltischen Siedlungen, Oppiden und Gräberfelder in Bohmen. In: Duval, P.-M. – Kruta, V. (eds.): Les mouvements celtiques du Ve au Ier siècle avant notre ère, 117 – 156. Paris.
- Waldhauser, J. 1979:** Konfrontation der anthropologischen und archäologischen Ermittlung von Männer- Frauen- und Kindergräbern auf keltischen Nekropolen in Böhmen, Anthropologie XVII, 55 – 62.

Jan Musil: The report of Late Iron Age grave in Chrudim in the Ležáky Municipality Street (ulice Obce Ležáků). On 18th September 2005 engineering network

hit a rich woman's grave. The skeleton of the c. 35 year old woman was lying on her back in a wooden sarcophagus. From the gifts put into the grave two decorated bronze muffs, bronze bracelet with seal like looking ends, bronze saddle-shaped bracelet, and two bronze fibulae with shaped bloom decorated small bow and half of an iron circle from the belt survived. The presence of the meat gift is attested by pig bone. Based on the study of the bronze jewellery we can date the grave into the phase Reinecke LtB1a-b. It is the only known archaeologically documented finding of this kind in the district of Chrudim.

Tab. 1

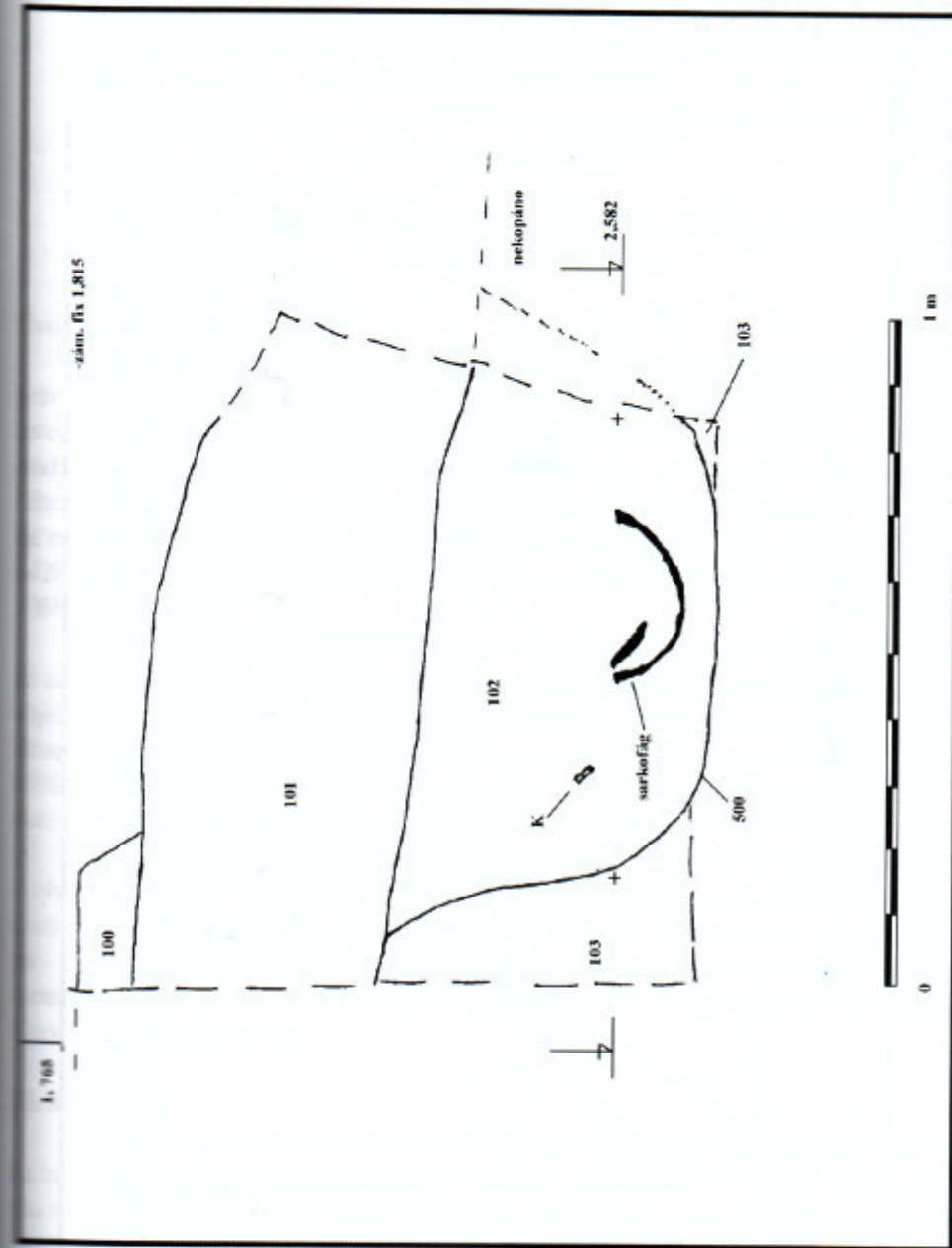

Tab. 1. Chrudim, ulice Obce Ležáků

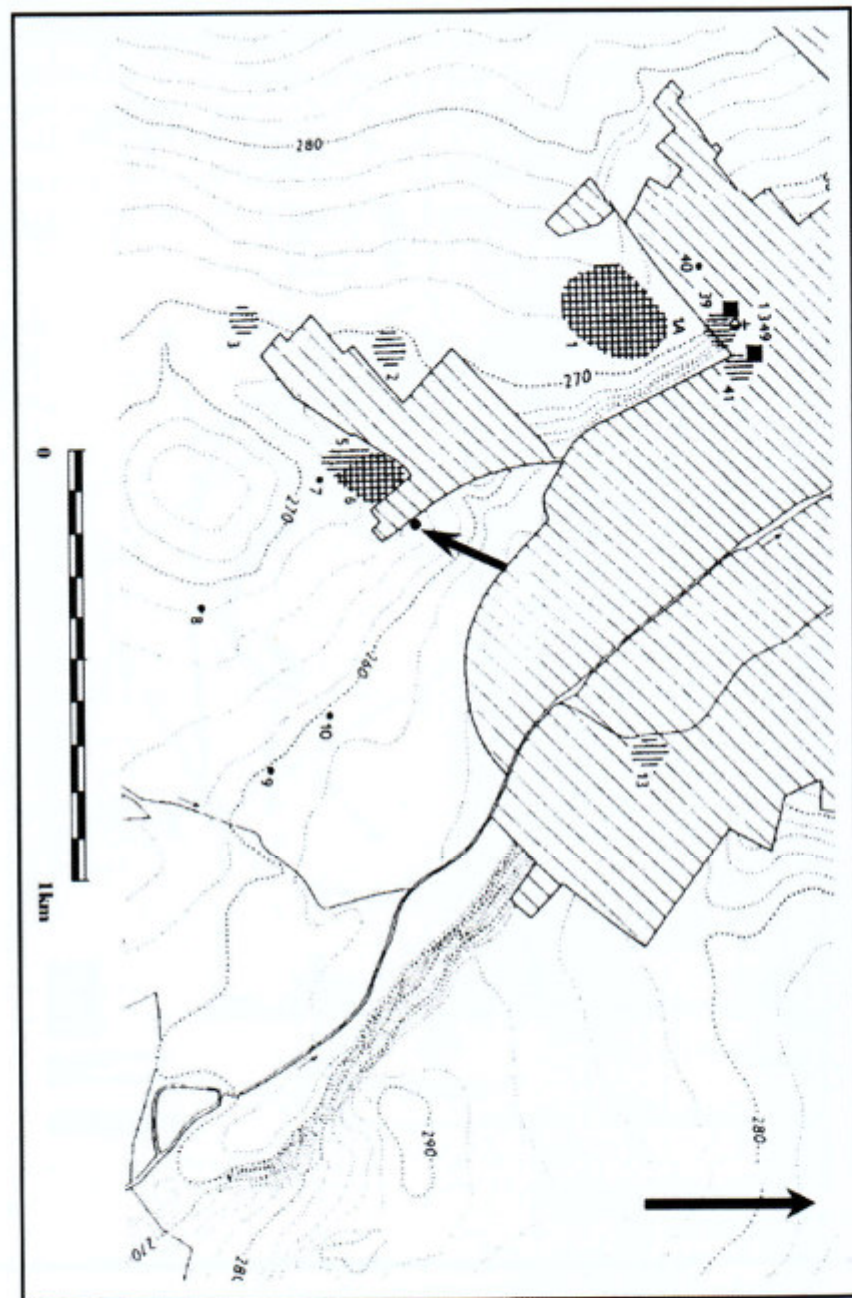
Tab. 1. Chrudim, Ležáky - Municipality street (ulice Obce Ležáků)

Tab. 2. Chrudim, ulice Obce Ležáků
Tab. 2. Chrudim, Ležáky - Municipality street (ulice Obce Ležáků)

Tab. 3. Chrudim, ulice Obce Ležáků.
Tab. 3. Chrudim, Ležáky - Municipality street (ulice Obce Ležáků)

Tab. 4. Chrudim, ulice Obce Ležáků.
Tab. 4. Chrudim, Ležáky - Municipality street (ulice Obce Ležáků)

SÍDLIŠTĚ ZE STARÉHO LATÉNU A DOBY ŘÍMSKÉ V CIHELNĚ TUNĚCHODY¹

(Čtvrtá kampaň archeologického výzkumu v dobývacím prostoru
Úhřetice I. v letech 2006-2007)²

**Radomír Tichý - Richard Thér - Hana Dohnálková - Iva Dohnálková
- Václav Drnovský**

Úvod

Na základě smlouvy ze dne 24.6.2006 s firmou Wienerberger Cihlářský průmysl a.s. provedla ve dnech 2.10.2006 až 17.11.2006 a 15.3.2007 až 30.4.2007 katedra praktické a experimentální archeologie (KEPA) Fakulty humanitních studií Univerzity Hradec Králové již čtvrtou kampaň záchraného archeologického výzkumu v dobývacím prostoru Úhřetice I. cihelny Tuněchody v rozsahu celého záboru skřívky z října roku 2005 (plocha cca 1 ha, souřadnice akce 642814Y : 1068478X, 642849Y : 1068505X, 642612Y : 1068651X, 642637Y : 1068683X).

Lokalita je známa již z předchozích let, kdy na místě byly zjištěny: sídliště ze začátku doby laténské (LA), jednotlivé eneolitické hroby, eneolitické sídlištní objekty (hliníky) a pohřebiště kultury zvoncovitých pohárů. Za první kampaň výzkumu souvislé plochy je považován výzkum rychnovského muzea v letech 1997-1998 (M. Beková), za druhou výzkum stejné instituce 1999-2001 (B. Dragoun), třetí v roce 2003 provedlo Archeologické centrum UHK (dnes KEPA FHS UHK).

Předmětem této zprávy je pouze předběžné zveřejnění sídlištních nálezů z výzkumu lokality v letech 2006-2007. Předběžné vyhodnocení pohřebiště zvoncovitých pohárů zveřejňujeme na jiném místě (Tichý - Dohnálková - Dohnálková - Thér - Drnovský 2007, v tisku). Cílem je však také upozornit na zvolenou metodiku. Proto se zde snažíme doložit přednosti tzv. dvojí skřívky ve vztahu k počtu získaných nálezů.

Metodika

V říjnu roku 2005 proběhla na celé ploše budoucího záboru cihelny skřívka buldozerem, která odstranila ornici. Podzim tohoto roku byl suchý, takže plocha nebyla poškozena pásy těžké techniky a hlína byla deponována pouze na jed-

¹Tento článek je výstupem specifického výzkumu č. 2106/03/2007 Fakulty humanitních studií Univerzity Hradec Králové.

²Příspěvek k problematice tzv. dvojí skřívky

né (jižní) straně plochy. Zůstalo viditelné tmavě zbarvené podorničí, ve kterém byly v tu chvíli patrné buď jen největší (hliníky) nebo nejnapadnější (pece z doby římské) objekty. Na jaře roku 2006 se provlhlé objekty začaly rýsovat. Na ploše A (třetina délky plochy k silnici Úhřetice - Topol) bylo díky tomu možné zachytit i mělké dětské kostrové hroby a žárové hroby kultury se zvoncovitými poháry. V červnu 2006 proběhla druhá skrývka na místě pohřebiště a byly zjištěny hlubší hrobové jámy. Plocha A byla předána investorovi k těžbě k datu 12.6.2006. Na podzim roku 2006 se výzkum posunul na plochu B a C (zhruba další dvě třetiny plochy směrem k železnici Hrochův Týnec - Chrudim). Vlhké počasí umožnilo získat nálezy z podorničí a od druhé vrstvy se dařilo zjistit definitivní okraje objektů. I mnohé objekty na ploše C byly dokopány celé, všechny na polovinu s kontrolním profilem. Jejich dokončení zabránila změna počasí od počátku listopadu. Proto se linie dokončených objektů zastavila na ploše B, jejíž část (prázdný prostor mezi sídlištěm a pohřebištěm) byla předána cihelně k těžbě k datu 18.11.2006. V dubnu 2007 byly dokopány zbylé části objektů plochy C a proběhla druhá skrývka na ploše B a C a zbytku plochy A. Díky tomu byly zjištěny dvě kulové struktury a sloupové jámy na ploše B a C a na ploše A bylo vyloučeno pokračování prvního pohřebiště za hliník směr obec Topol. Plocha C a tím i celá plocha záboru byla předána cihelně k těžbě k datu 4.5.2007.

Zjištěná situace a objekty

Na ploše označené jako A (více než třetina odkryvu ze strany silnice Úhřetice - Topol) bylo zjištěno pokračování birituálního pohřebiště kultury se zvoncovitými poháry, rozsáhlý hliník (1/06) a objekt s drtidly (133/06) datované přibližně rovněž této kultuře, a také počátek starolátenského sídliště (hliníky, obilní síla). Velký hliník 1/06 (velikost přibližně 12 x 12 x 1,7 m) obsahoval keramiku zvoncovitých pohárů (?) a destrukce dvou pecí ve stěnách.

Na plochách B a C (tab. 1) pokračovaly objekty starolátenské a v nejnižší partii (u trati) i objekty germánského sídliště. Objevily se i na lokalitě nové archeologické kultury jako např. jáma s keramikou šáreckého stupně kultury s lineární keramikou, v jejíž blízkosti byly dva mělké hroby. Je tedy pravděpodobné, že zde začíná další pohřebiště zvoncovitých pohárů, které pokračuje na dosud netežené ploše směr obec Topol.

K výrazným objektům patří tři starolátenské polozemnice (obj. 33-35). V nejobjemnější z nich bylo obrovské množství nálezů, včetně téměř deseti žlutých korálek s modrobílými očky. Četné byly rovněž nálezy strusky. K dalším výrazným objektům této plochy patří velký hliník (obj. 74), v němž byly nalezeny i lidská čelist a měděný korálek, zjevně tedy ve starolátenském období narušený kostrový hrob zmíněného druhého pohřebiště. Druhá skrývka na plochách

z nich (sloupové jámy 279, 270, 271, 273, 266-268, 287) leží na okraji plochy v prostoru druhého pohřebiště a může patřit sloupovému domu s orientací V - Z. Podle nálezů z kulových jam lze předpokládat datování do starého latěnu. Druhá struktura se nachází výše po svahu na okraji starolátenského sídliště. Mimo sloupových jam (254-263) ji tentokrát tvořil i uprostřed umístěný a postupně klesající žlab (obj. 300) o třech úrovních, orientovaný V - Z. Keramické nálezy jej datují do starého latěnu. Nápadná je koncentrace mazanice ve druhé mechanické vrstvě. Stejnému profilu odpovídá i objekt 285 doložený asi 20 m níže po svahu. Má opět podobu hlubokého žlabu (4 mechanické vrstvy), ale tentokrát je orientován S - J. Ten narušil rozsáhlý objekt 11/07 s černou výplní, ale bez nálezů. Popsaný vztah má význam pro datování těchto mělkých (do 40 cm) objektů značné velikosti (průměr přes 10 m), které se na ploše výzkumů z let 1997 - 2007 nachází vždy nezáleka pohřebiště zvoncovitých pohárů. V našem případě byl objekt 11/07 narušen mladším objektem 285 se starolátenskou keramikou. S velkou pravděpodobností tak bude patřit rovněž zvoncovitým pohárům.

Většina objektů plochy B a C patří starému latěnu, menší počet době římské, objekt 133 (se 3 drtidly) s velkou pravděpodobností zvoncovitým pohárům, objekt 64 šáreckému stupni a objekt 11 je starší než starý latěn. Nejčastější jsou jámy, obilní síla, polozemnice - hliníky a sloupové jámy. Zvláštní kategorií jsou mělké objekty většího průměru bez nálezů (94, 11), které jsou starší než starý latěn (obj. 11 byl narušen obj. 285 a sloupovými jámami 254, 284, obj. 37 na okraji plochy je v areálu aktivit zvoncovitých pohárů a tento typ objektů v roce 2003 obsahoval zjevně eneolitické nálezy). Zajímavé je, že objekt tohoto typu byl identifikován na nejnižším okraji plochy u trati (94), na místě starolátenského či germánského sídliště. Měl sice hloubku necelé mechanické vrstvy, takže hlubší skrývka by jej odstranila, ale rovněž neobsahoval nálezy. Jeho poloha vzdálená od objektů zvoncovitých pohárů (nejbližší pohřebiště 2 je vzdáleno více než 30 m) jej může řadit mezi objekty mladší než uvedený časový horizont. Takové objekty dokládají skutečnost, že terén lokality nikde nedosahuje původní úrovně. Tak nás ovšem informuje o jeho větší členitosti, než by dosvědčovaly běžné hluboké sídlištní objekty.

Zjištěné nálezy

Mezi nálezy jako obvykle převažovala keramika, jejíž počet je specifikován v tab. 2. Podle keramických nálezů bude možné definitivně rozhodnout, které objekty patří starému latěnu, a které sídlištním objektům doby římské či zda jsou uloženy intruze. Zejména polozemnice či hliníky se představily opět jako objekty s bohatým archeologickým materiálem (střepey, přesleny, kostěná šídla, zvířecí kosti, mazanice, žluté korálky s modrobílými očky). V polozemnicích - hlinících

korálů s modrobílými očky, modré korálky). Získán byl početný soubor zvířecích kostí vhodný pro paleozoologické určení. V objektech doby římské byly získány i rybí šupiny. Získán byl také velký počet uhlíků či zuhelnatělých dřev vhodných k určení dobového porostu, případně i pro absolutní datování.

Závěr

Výzkum úrovně první skrývky umožnil získat značné množství nálezů, které by jinak končily shrnuté s ornici. Tento horizont definujeme hloubkou první mechanické vrstvy, tedy niveletou -0,2 m. Při následném kvantitativním vyhodnocení nálezů se ukázalo (viz. tab. 2-5), že se jedná o statisticky významné množství artefaktů a zvířecích zbytků. Konkrétně jde o 39 % keramiky, 33 % zvířecích kostí, 32 % kostěných a parohových artefaktů, 44 % barevných kovů, 51 % železných zlomků artefaktů, 54 % zlomků broušené industrie a 34 % kusů štípané industrie. Přestože dosud dobře neznáme mechanismus transformace jam a jejich zaplňování, je obecně uznáváno, že největší množství artefaktů se koncentruje v horních vrstvách objektů. Získat tyto informace umožnila právě ona „dvojitá skrývka“ lokality.

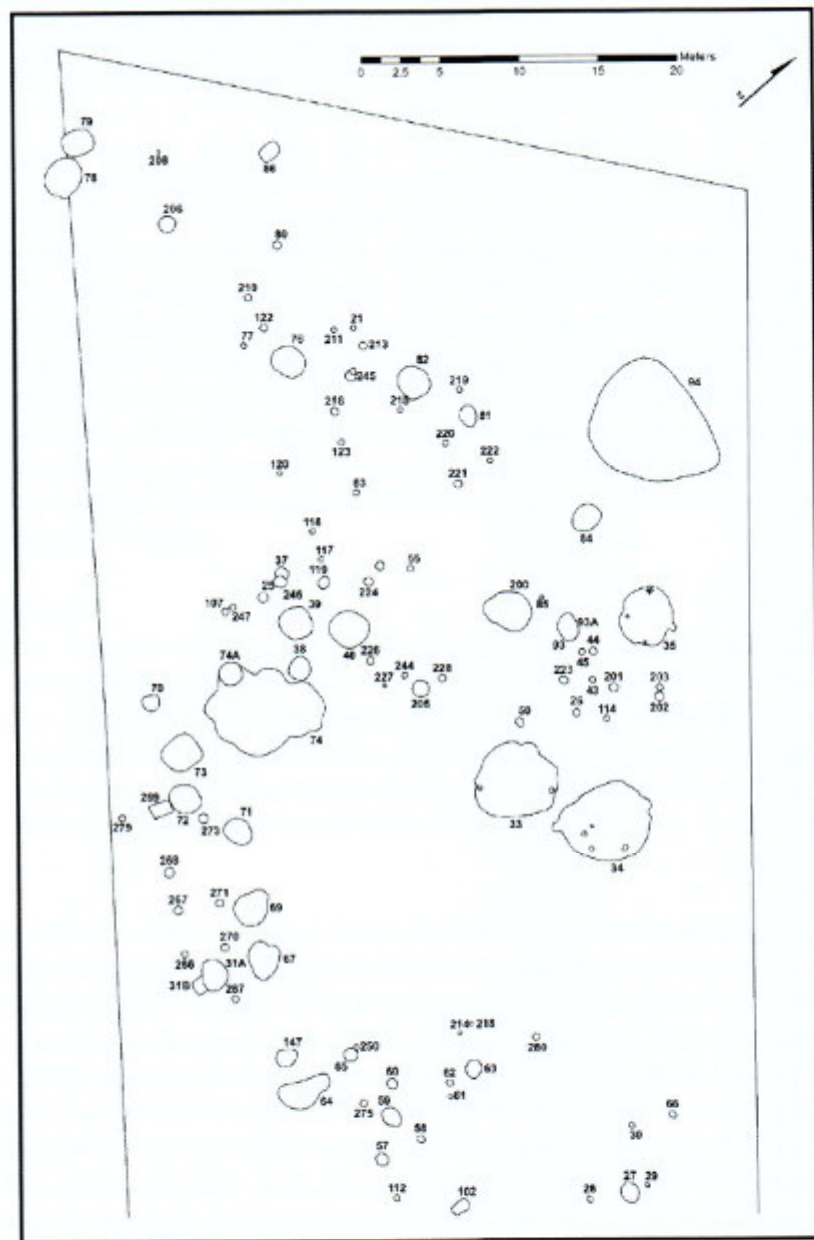
Literatura:

- Tichý, R. - Thér, R. - Papineschi, J. 2006: Tuněchody: jedno neobvyklé pohřebiště a sídliště z pravěku, *Živá archeologie* 7/2006, 55- 61. Hradec Králové.
- Tichý, R. - Dohnálková, I. - Dohnálková, H. - Thér, R. - Drnovský, V. (2007 - v tisku): Birituální pohřebiště a sídliště kultury zvoncovitých pohárů v Tuněchodech u Chrudimi (předběžná zpráva), *Otázky neolitu a eneolitu našich zemí*, 25. setkání v roce 2006. Hradec Králové

Radomír Tichý - Richard Thér - Hana Dohnálková - Iva Dohnálková - Václav Drnovský: Settlement from early Late Bronze Age and Romano-Germanic Period at the Tuněchody brick kiln. (The fourth campaign of archaeological excavation in Tuněchody in years 2006–2007). The site is known from previous years (1997–2003) when we discovered a settlement dating from early Late Iron Age, individual Late Neolithic graves, Late Neolithic settlement features (clay mining pit) and Bell beaker culture cemetery. The goal of this report is to inform about the settlement finds from the excavation in 2006–2007. The preliminary evaluation of the Bell Beaker cemetery will be published in a different article (Tichý – Dohnálková – Dohnálková – Thér - Drnovský 2007, in press). The goal is also to mention chosen excavation method. This is the reason why we tried to show here the advantages of the dyadic uncovering (the excavation can be done just after the uncovering of arable land). Using this method we were able to find

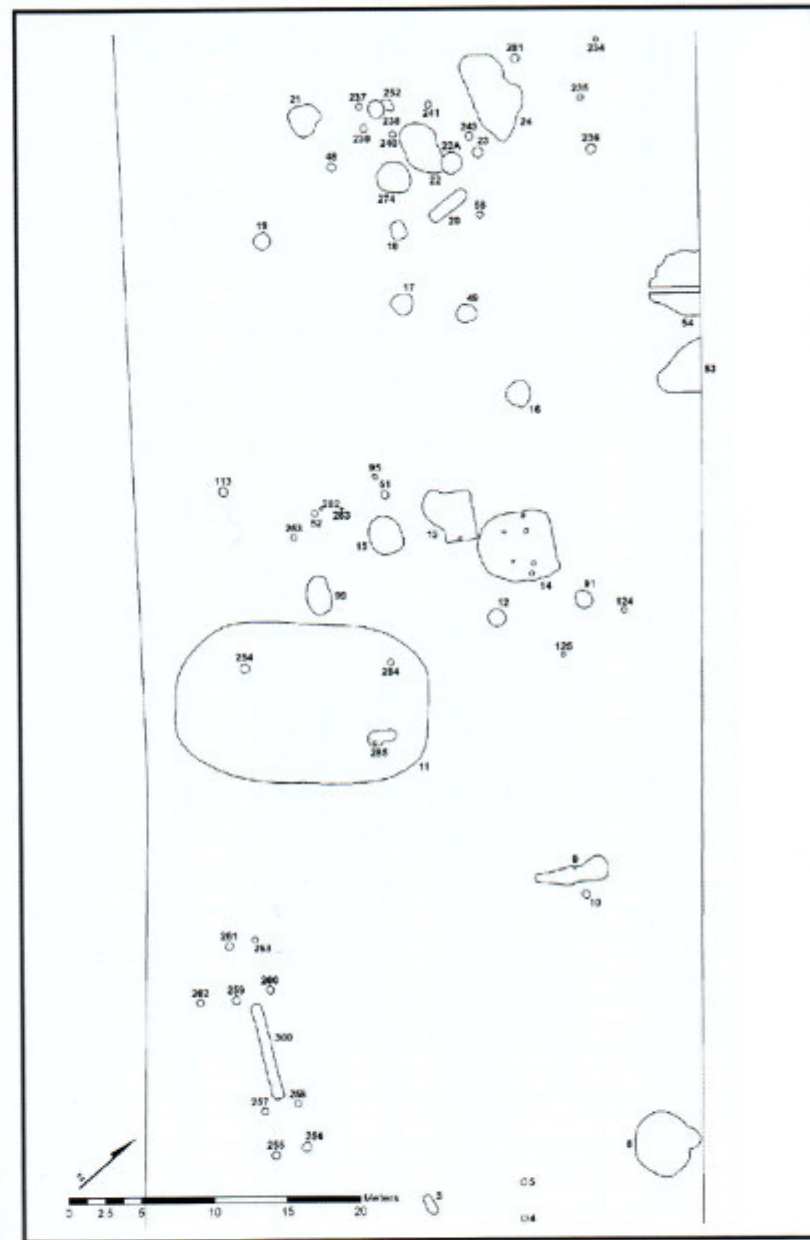
more graves in the cemetery area, 5 graves of a new cemetery and numerous features with finds from early Late Iron Age and the Romano-Germanic period (Tab. 1 and 2).

Tab. 1A

Tab. 1A Plocha výzkumu 2006–2007.
Tab. 1A The plan of the excavation 200–2007.

Tab. 1B

Tab. 1B Plocha výzkumu 2006–2007.
Tab. 1B The plan of the excavation 200–2007.

Tab. 2

objekt	0 až 20	%	20 až dno	%	Celkový součet
09/06		0,00%	3	100,00%	3
1/06	58	37,18%	58	62,82%	156
102/06	29	41,43%	41	58,57%	70
105/06	97	100,00%		0,00%	97
107/06	6	100,00%		0,00%	6
109/06	2	100,00%		0,00%	2
11/06	16	100,00%		0,00%	16
111/06	66	100,00%		0,00%	66
113/06	6	100,00%		0,00%	6
114/06	1	100,00%		0,00%	1
118/06	4	100,00%		0,00%	4
12/06	3	12,00%	22	88,00%	25
126/06	11	100,00%		0,00%	11
128/06	58	100,00%		0,00%	58
13/06	176	57,14%	132	42,86%	308
130/06	20	100,00%		0,00%	20
131/06	0				0
133/06	6	100,00%		0,00%	6
14/06	100	26,88%	272	73,12%	372
15/06	78	63,93%	44	36,07%	122
16/06	66	35,11%	122	64,89%	188
17/06	12	16,22%	62	83,78%	74
19/06		0,00%	1	100,00%	1
2/06	1	100,00%		0,00%	1
20/06	31	35,63%	56	64,37%	87
200/06	144	72,73%	54	27,27%	198
205/06	79	32,24%	166	67,76%	245
206/06	17	39,53%	26	60,47%	43
21/06	117	47,95%	127	52,05%	244
22/06	124	64,25%	69	35,75%	193
223/06	2	100,00%		0,00%	2
22A/06	6	17,65%	28	82,35%	34
238/06	13	52,00%	12	48,00%	25
25/06	335	62,85%	198	37,15%	533
252/06	3	100,00%		0,00%	3
26/06	2	100,00%		0,00%	2
27/06	20	57,14%	15	42,86%	35
272/06	12	100,00%		0,00%	12
274/06	8	5,16%	147	94,84%	155
285/06	8	53,33%	7	46,67%	15
289/06	1	100,00%		0,00%	1
30/06	1	100,00%		0,00%	1
300/06	18	23,38%	59	76,62%	77
31/06	22	70,97%	9	29,03%	31
33/06	649	89,03%	80	10,97%	729
33A/06		0,00%	177	100,00%	177
33B/06		0,00%	16	100,00%	16
33C/06		0,00%	2	100,00%	2
34/06	523	20,03%	2088	79,97%	2611
3406		0,00%	14	100,00%	14

objekt	0 až 20	%	20 až dno	%	Celkový součet
34A/06		0,00%	113	100,00%	113
35/06	366	57,19%	274	42,81%	640
36/06	17	100,00%		0,00%	17
37/06	6	100,00%		0,00%	6
38/06	39	44,32%	49	55,68%	88
39/06	59	34,71%	111	65,29%	170
40/06	225	52,08%	207	47,92%	432
44/06	4	100,00%		0,00%	4
45/06	3	100,00%		0,00%	3
48/06		0,00%	30	100,00%	30
48/06	3	100,00%		0,00%	3
49/06	2	3,64%	53	96,36%	55
50/06	2	100,00%		0,00%	2
53/06	97	37,45%	162	62,55%	259
54/06	44	33,33%	88	66,67%	132
57/06	5	5,68%	83	94,32%	88
60/06	15	100,00%		0,00%	15
64/06	58	100,00%		0,00%	58
67/06	3	100,00%		0,00%	3
69/06	33	78,57%	9	21,43%	42
70/06		0,00%	4	100,00%	4
71/06	31	42,47%	42	57,53%	73
72/06	32	94,12%	2	5,88%	34
73/06	114	51,82%	106	48,18%	220
74/06	486	28,61%	1213	71,39%	1699
74A/06	24	34,29%	46	65,71%	70
76/06	34	11,81%	254	88,19%	288
78/06	4	100,00%		0,00%	4
79/06	7	77,78%	2	22,22%	9
8/06	67	35,83%	120	64,17%	187
80/06		0,00%	18	100,00%	18
81/06	1	100,00%		0,00%	1
82/06	8	28,57%	20	71,43%	28
83/06	1	100,00%		0,00%	1
84/06	16	17,78%	74	82,22%	90
89/06		0,00%	1	100,00%	1
9/06		0,00%	2	100,00%	2
91/06	4	4,26%	90	95,74%	94
93A/06	37	32,17%	78	67,83%	115
94/06	2	100,00%		0,00%	2
97/06		0,00%	129	100,00%	129
98/06		0,00%	1	100,00%	1
99/06	10	38,46%	16	61,54%	26
Celkový součet	4810	38,93%	7544	61,07%	12354

Tab. 2. Soupis a členění keramických nálezů z výzkumu 2006-2007

Tab. 2. List and classification of pottery from the excavation in 2006-2007.

Tab. 3

objekt	0-20	%	20 až dno	%	Celkový součet
1/06		0,00%	3	100,00%	3
100/06	1	100,00%		0,00%	1
101/06		0,00%	2	100,00%	2
102/06		0,00%	2	100,00%	2
107/06	1	100,00%		0,00%	1
114/06	1	100,00%		0,00%	1
117/06	1	100,00%		0,00%	1
12/06	2	28,57%	5	71,43%	7
13/06	6	46,15%	7	53,85%	13
14/06	4	40,00%	6	60,00%	10
15/06	2	28,57%	5	71,43%	7
16/06	1	11,11%	8	88,89%	9
17/06	2	33,33%	4	66,67%	6
20/06	3	23,08%	10	76,92%	13
200/06	3	23,08%	10	76,92%	13
201/06	1	100,00%		0,00%	1
205/06	2	22,22%	7	77,78%	9
206/06	2	40,00%	3	60,00%	5
21/06	3	30,00%	7	70,00%	10
22/06	4	57,14%	3	42,86%	7
228/06	1	100,00%		0,00%	1
22A/06	1	20,00%	4	80,00%	5
238/06	1	50,00%	1	50,00%	2
25/06	5	26,32%	14	73,68%	19
267/06	1	100,00%		0,00%	1
269/06	1	100,00%		0,00%	1
27/06	3	30,00%	7	70,00%	10
274/06	2	15,38%	11	84,62%	13
285/06	1	33,33%	2	66,67%	3
29/06	1	100,00%		0,00%	1
30/06	1	100,00%		0,00%	1
300/06	2	33,33%	4	66,67%	6
31/06	3	60,00%	2	40,00%	5
33/06	11	84,62%	2	15,38%	13
33A/06		0,00%	10	100,00%	10
33B/06		0,00%	1	100,00%	1
33C/06		0,00%	1	100,00%	1
34/06	8	21,05%	30	78,95%	38
34A/06		0,00%	7	100,00%	7
34A/06A		0,00%	1	100,00%	1
35/06	7	46,67%	8	53,33%	15
36/06	1	100,00%		0,00%	1
37/06	1	100,00%		0,00%	1
38/06	3	60,00%	2	40,00%	5
39/06	2	22,22%	7	77,78%	9
40/06	3	27,27%	8	72,73%	11
43/06	1	100,00%		0,00%	1

objekt	0-20	%	20 až dno	%	Celkový součet
48/06	1	100,00%		0,00%	1
49/06	1	14,29%	6	85,71%	7
50/06	2	100,00%		0,00%	2
52/06	1	100,00%		0,00%	1
53/06	1	20,00%	4	80,00%	5
54/06	2	22,22%	7	77,78%	9
56/06	1	100,00%		0,00%	1
57/06	1	10,00%	9	90,00%	10
60/06	2	100,00%		0,00%	2
63/06	1	100,00%		0,00%	1
64/06	1	100,00%		0,00%	1
67/06	1	100,00%		0,00%	1
68/06	1	100,00%		0,00%	1
69/06		0,00%	2	100,00%	2
70/06		0,00%	1	100,00%	1
71/06	2	33,33%	4	66,67%	6
72/06	3	60,00%	2	40,00%	5
73/06	4	40,00%	6	60,00%	10
74/06	14	41,18%	20	58,82%	34
74A/06	2	40,00%	3	60,00%	5
76/06	2	9,52%	19	90,48%	21
79/06	1	33,33%	2	66,67%	3
8/06	4	25,00%	12	75,00%	16
80/06	1	33,33%	2	66,67%	3
82/06	2	66,67%	1	33,33%	3
84/06	4	33,33%	8	66,67%	12
85/06	1	100,00%		0,00%	1
86/06	1	100,00%		0,00%	1
87/06	2	100,00%		0,00%	2
9/06	1	20,00%	4	80,00%	5
91/06	1	11,11%	8	88,89%	9
93A/06	2	33,33%	4	66,67%	6
94/06	2	100,00%		0,00%	2
99/06	1	50,00%	1	50,00%	2
Celkový součet	165	33,40%	329	66,60%	494

Tab. 3. Soupis a členění nálezů zvířecích kostí z výzkumu 2006-2007

Tab. 3. List and classification of bone from the excavation in 2006-2007.

Tab. 4

č. objektu	železné artefakty			měděné a bronzové artefakty		
	0 až 20	20 až dno	celkem	0 až 20	20 až dno	celkem
1/06	1		1	0		0
12/06	3	1	4	0	0	0
14/06	1	4	5	0	0	0
17/06	3		3	0		0
200/06	1		1	0		0
205/06		1	1		0	0
21/06	0	0	0	1	1	2
22/06	1		1	0		0
25/06	1	2	3	1	0	0
33/06		1	1		0	0
33A/06		1	1		0	0
34/06	3	3	6	1	1	2
38/06	0		0	1		1
42/06	1		1	0		0
53/06	1	1	2	0	0	0
54/06		1	1		0	0
57/06		1	1		0	0
74/06	1	2	3	0	0	0
76/06		2	2		2	2
8/06		1	1		0	0
82/06	3		3	0		0
86/06	2		2	0		0
9/06		1	1		0	0
93A/06	1		1	0		0
celkem	23	22	45	4	5	9
%	51,11%	48,89%	100,00%	44,44%	55,56%	100,00%

kostěnná a parohová industrie

č. objektu	0 až 20	20 až dno	celkem
13/06	1		1
14/06		1	1
200/06	3	1	4
206/06		1	1
25/06	1		1
34/06		4	4
35/06		2	2
74/06	1	5	6
74A/06	2		2
91/06		1	1
98/06		2	2
celkem	8	17	25
%	32,00%	68,00%	100,00%

Tab. 4. Soupis artefaktů z kosti, parohu a kovů z výzkumu 2006-2007
 Tab. 4. List of bone, antler and metal artefacts from the excavation in 2006-2007.

Tab. 5

č. objektu	štípaná industrie			broušená industrie		
	0 až 20	20 až dno	celkem	0 až 20	20 až dno	celkem
1/06	4	4	8	0	0	0
101/06		1	1		0	0
108/06	2		2	0		0
11/06	1		1	0		0
111/06		1	1		0	0
119/06	1		1	0		0
133/06	0		0	3		3
14/06	0	1	1	2	0	2
17/06		1	1		0	0
200/06		0	0		1	1
22A/06		0	0		1	1
274/06	1		1	0		0
33A/06		0	0		1	1
34/06	0	1	1	1	0	1
34A/06		1	1		0	0
40/06		0	0		1	1
64/06	4		4	0		0
65/06	1		1	0		0
74/06	1	1	2	0	0	0
74A/06		1	1		0	0
78/06	0		0	1		1
89/06		19	19		0	0
91/06		0	0		2	2
99/06	1	2	3	0	0	0
pohřebiště	1		1	0		0
celkem	17	33	50	7	6	13
%	34,00%	66,00%	100,00%	53,85%	46,15%	100,00%

Tab. 5. Soupis nálezů broušené a štípané industrie z výzkumu 2006-2007
 Tab. 5. List of polished and chipped industry from the excavation in 2006-2007.

DVA PYROTECHNOLOGICKÉ OBJEKTY Z LOKALITY TUNĚCHODY, OKR. CHRUDIM

Iva Dohnálková - Richard Thér

V rámci sezóny 2006 záchranného archeologického výzkumu na lokalitě Tuněchody, dobývací prostor Úhřetice I, byly na severní hranici skryté plochy prozkoumány dva pyrotechnologické objekty (Tab. 1). Oba objekty se projevíly při skrývce mělce v podorničí kumulací mazanice a propáleným terénem.

Objekt 86/06 byl oválného půdorysu o délce 1,1 m a šířce 0,95 m s plochým dnem mívě se svažujícím k severu. Maximální hloubka objektu byla 0,7 m (Tab. 2, Tab. 3). Zhruba dvě třetiny objemu první vrstvy tvořila mazanice a fragmenty minimálně 6 ks tkalcovských závaží (Tab. 5b). 37 %¹ mazanice mělo oxidačně pálený líc, který přecházel v redukčně vypálené jádro. 13 % mazanice bylo světle béžového odstínu s četnými otisky konstrukčních prvků. Otisky reprezentovaly převážně štípané konstrukční prvky a kulatinu o průměru 9 - 35 cm (někdy s dochovaným otiskem kůry). V některých případech se jednalo o výplň spár mezi masivnějšími konstrukčními prvky, v jiných případech se otisky nacházely v komplikovaných těžko interpretovatelných vztazích (Tab. 6). Mazanice v první vrstvě byla silně abradovaná.

Druhá vrstva byla tvořena kompletně destrukcí mazanice. Mazanice byla plněna značným množstvím slámy a plev. Na třech čtvrtinách mazanice byl dochován líc vyhlazený dlaní. Líce mazanice jsou převážně ploché a to i u větších kusů. Jestliže je pozorováno jejich zakřivení, pak je spíše konvexní než konkávní. Většina lícované mazanice nenesla žádné další otisky. V 16 % případů se na rubu mazanice dochovaly otisky prutů, v některých případech štípaných (Tab. 7, 5a). Mazanice zachovává béžovou barvu hlíny pouze s lokálním zabarvením způsobeným žárem. Mazanicové bloky se dochovaly v maximální síle do 10 cm. V sektorech E, F, D byly bloky obráceny převážně lícem nahoru, v sektoru C lícem dolů. Na severní straně destrukce začínala na úrovni skrývky a její úroveň postupně klesala jižním směrem do hloubky 30 cm od úrovně skrývky. Ve spodní části vrstvy v sektoru C byly bloky zpříčeny a dokonce se mezi nimi zachovala malá dutina (viz profil MN, Tab. 3). Díky značné porositě způsobené původním vysokým obsahem organických příměsí byly mazanicové bloky křehké a při manipulaci se drotilily. Přes křehkost se mazanice jeví jako relativně dobře vypálená.

¹ Všechny procentuální hodnoty jsou odvozeny od váhy.

Přechod mezi druhou a třetí vrstvou není ostrý a je definován zvyšujícím se podílem do červena vypálené značně fragmentární mazanice, jejíž líc tvoří výhradně otisky pěstí vzniklé vtlačováním nebo nabíjením mazanice na proutěnou armaturu (Tab. 8). Podíl této mazanice ve třetí vrstvě je 70 %. Podle otisků výmaz tvořil pouze slabou vrstvu a nezakrýval proutěnou armaturu dokonale. Řada prutů zůstala exponována na povrchu mazanicové stěny.

Na dně pece byla okryta kompaktní vrstva šedobílého popela smíšeného s menším množstvím mazanice. V některých částech střídaly vrstvy bílého popela slabší černé vrstvičky. Kromě drobných zlomků mazanice byly v popelové vrstvě nalezeny dva kameny. Jeden z nich byl určen jako zvětralá žula, která byla s největší pravděpodobností užívaná jako ostřívo v místní keramické produkci.

Na jižní straně byl tvar pece upraven blokem hlíny. Líc bloku byl světle šedě vypálen do hloubky 2 cm. Za ním následovala zakouřená vrstva o maximální síle 8 cm, která se směrem dolů nerovnoměrně zužovala. Blok nesahal až na dno pece. Ve spodní části přecházel ve vrstvu 3 a na dně objektu pod blokem pokračovala vrstva popela.

Stěny objektu přecházely od šedého propálení způsobného kontaktem s odhořívajícím palivem a následně žhavým popelem po oranžovou až červenou barvu ve vyšších partiích. Pouze na jižní straně dosahovala šedá vrstva až k úrovni skrývky. Dno objektu bylo slabě propáleno do maximálně 2 cm, silněji na jižní straně. Propálení stěn se směrem nahoru prohlubovalo a dosahovalo až 10 - 14 cm nerovnoměrně po celém obvodu objektu.

Na stěnách se dochovaly stopy po kopání objektu, které umožňují rekonstruovat závěrečnou fázi výkopu (Tab. 4). Stopy byly nejlépe dochované v severní části. Při dokončování tvaru jámy stál kopáč přímo v jámě. Kratší stěny (jižní a severní) kopal čelem. U delších stěn umožňovaly čelní práci pouze vrchní partie stěn. Při tvarování spodních partií stál kopáč bokem. Spodní partie střední části dlouhých stěn nebyly dosažitelné kopacím nástrojem ani při postoji bokem v jámě, proto byly upraveny odkopáním shora. Jako kopací nástroj sloužil s největší pravděpodobností kovový nástroj s plochým ostřím širokým 5,5 cm. Na nejlépe dochovaných stopách byly patrné rýhy způsobené nerovným ostřím nástroje. Není překvapivé, že tyto rýhy jsou ve všech případech podobné a nedokazují tedy uplatnění většího množství nástrojů při kopání jámy. Podle distribuce pracovních stop a prostorových možností jámy byla délka násady kopacího nástroje odhadována na cca 60 - 70 cm.

Objekt 81/06 by rovněž oválného půdorysu: délka 1,2 m, šířka 0,8 m s plochým rovným dnem tentokrát v hloubce pouhých 20 cm od úrovně skrývky (Tab. 2). Z výplně objektu pochází většinou mazanice s otisky vtlačované pěstí, která je více abradována než podobná mazanice z objektu 86/06 a rozptýlena tmavě hnědý výplni spolu s popelem, hrudkami hlíny a dalšími amorfními kusy

mazanice. Dno a stěny objektu byly propáleny do hloubky 8 cm. V místech, kde přechází dno ve stěnu, bylo propálení nejslabší.

V souvislosti s objekty nebyla nalezena žádná zjevná diagnostická residua, která by umožňovala přímou interpretaci funkce. Destrukce mazanice vypovídá o masivním pláští. Samotný objem mazanice ve vrstvách 2 a 3 (0,42 m³) by umožňoval konstrukci více než 70 cm vysokého válcového pláště o síle 15 cm na bázi. Zřejmě je, že objekt byl intenzivně a nebo dlouhodobě využíván. Při hoření převládaly oxidační podmínky. Objekt 86/06 nebyl po aplikovaném technologickém procesu důkladně vymetán, čímž postupně vznikala silná a kompaktní vrstva popela, která zabraňovala hlubšímu propálení dna. Poněkud odlišná situace se jevila u objektu 81/06, kde se dochovala vypálená podlaha se dnem propáleným do 8 cm a nebyla přítomna kompaktní vrstva popela. Rovnoměrné a silné propálení stěn a dna v případě objektu 81/06 odpovídá propálení stěn hrnčířských dvoukomorových pecí, které dosahuje někdy až 30 cm²⁾ (např. Mikulková 1996, 177).

Vrstvy 2 a 3 objektu 86/06 svědčí o rychlé destrukci a zaplnění objektu. Vrstva 1 s abradovanou mazaníci smíšenou s tmavou výplní pak vznikala pravděpodobně pozvolna. Objekt 81/06 se naopak pravděpodobně zanášel postupně. Ve výplni objektu nacházíme mazanici rozptýlenou v hnědé výplni spolu s popelem. Mazanice je značně fragmentovaná a abradovaná.

Datování obou objektů je prozatím nejisté. Ve výplni objektů nebyly nalezeny žádné zlomky keramiky. Výsledky datování vzorku z popelové vrstvy objektu 86/06 radiokarbonovou metodou nebyly v době dokončení článku známy. Podle charakteru objektů a jejich umístění v kontextu tuněchodského sídliště se jedná pravděpodobně o zařízení z doby římské. Předběžně se ovšem nedá vyloučit ani časně laténské stáří. Morfologicky objekty odpovídají některým nálezům z doby římské, které byly v minulosti interpretovány jako hrnčířské pece nebo pece na pálení vápna (např. Zápotocký 1962; Sklenář 1965; Droberjar 1988; Prostředník 1996; Droberjar - Prostředník 2004). Jedná se o zahloubené objekty s rovným nebo mírně oblým dnem o délce cca 1 - 2 m, šedobílou „vápnitou“ vrstvou a vrstvami uhlíků na dně, destrukcí mazanice nebo kamenů, malým množstvím keramického odpadu a propálenými (většinou nerovnoměrně) stěnami popřípadě dnem. V případě lokality Vlčnov-Dolní Němčí byl v šedobílé vrstvě jednoho z pyrotechnologických objektů chemickou analýzou identifikován kalcit (Droberjar 1988). Funkční interpretace pyrotechnologických objektů z lokality Tuněchody a jejich rekonstrukce je předmětem komplexní analýzy, při které je využito 3D modelování procesu destrukce objektu, paleobotanická a chemická analýza popelové vrstvy a petrografická a mineralogická analýza mazanice.

² V důsledku odlišné tepelné vodivosti různých typů podloží nelze tuto charakteristiku automaticky přebírat jako analogii

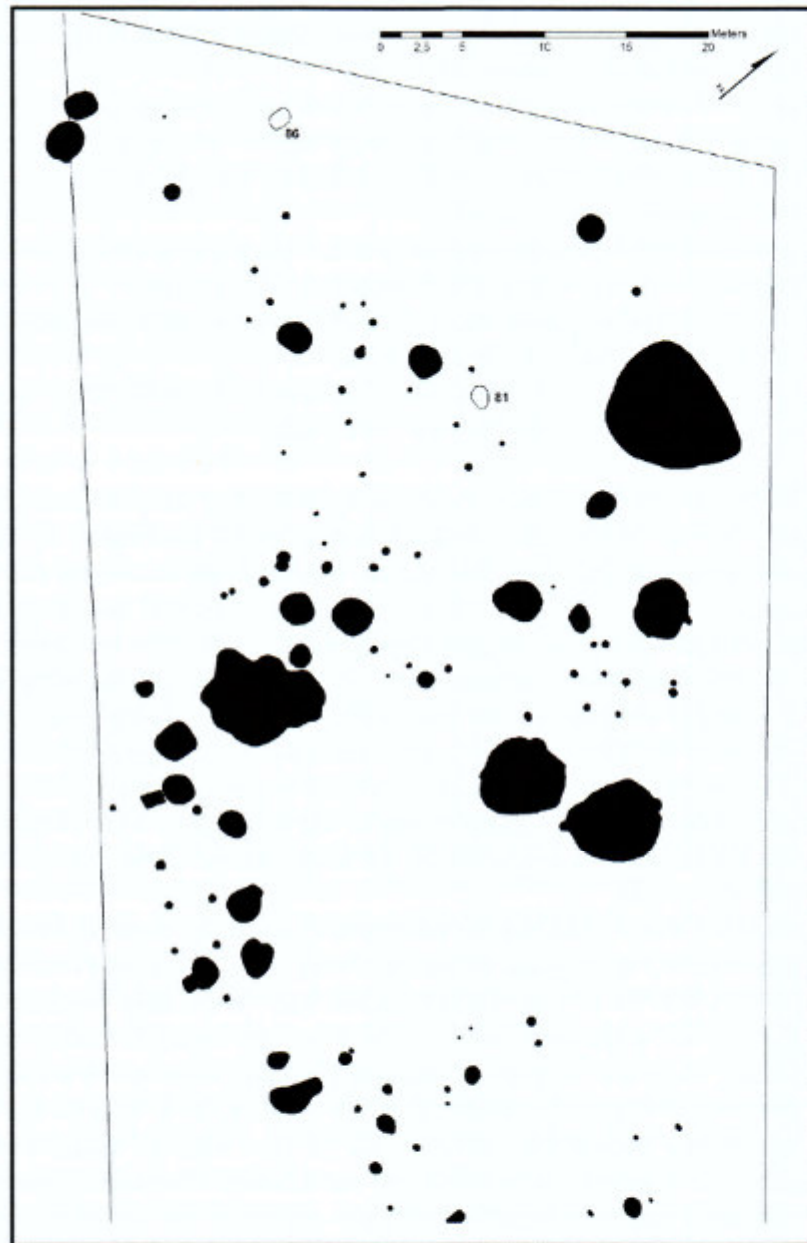
Literatura:

- Droberjar, E. 1988: Sídliště z doby římské ve Vlčnově-Dolním Němčí a projevy římského impéria ve středním Pomoraví. Rukopis uložený na Filosofická fakultě Masarykovy univerzity Brně.
- Droberjar, E. - Prostředník, J. 2004: Turnov - Maškovy zahrady, germánský dvorec ze 3. století, Památky archeologické 95, 31 - 106. Praha.
- Mikulková, B. 1996: Hrnčířská pec z doby římské z Tvarožné, okr. Brno-venkov, Pravěk NŘ 6, 175-185. Brno.
- Prostředník, J. 1996: Záchranný výzkum sídliště lidu popelnicových polí a doby římské v Turnově, Pojizerský sborník 3, 11-70. Turnov.
- Sklenář, K. 1965: Pec na pálení vápna ze starší doby římské v Brozánkách, Archeologické rozhledy 17, 93-96. Praha.
- Zápotocký, M. 1962: Pec na pálení vápna na starořímském sídlišti u Obříství, Archeologické rozhledy 14, 630 - 635. Praha.

Iva Dohnálková - Richard Thér: Two pyrotechnological features from the site Tuněchody, district of Chrudim. In 2006 during rescue excavation on the site Tuněchody, allotment Úhřetice, were on the northern part excavated two pyrotechnological features (Tab. 1). Feature 86/06 was oval shaped, length 1,1 m and width 0,95 m with flat bottom slightly sloping on the North. The maximum depth was 0,7 m. The first layer contained 70% of daub and fragments of at least 6 pieces of weaving weights. Second and third layers were created completely by daub destruction. On the bottom we found a compact layer of grey white ash with a little of daub. The bottom was slightly burned to the maximum of 2 cm. The burned part of the walls was going deeper in the upper parts and reached up to 10-14 cm uniformly in whole feature. On the south side the shape of the oven was adjusted by slot of soil.

On the walls we found evidence for the construction of the oven which allowed us to reconstruct the latest phase of the cut. Feature 81/06 was also oval shaped, length 1,2 m, width 0,8 m with flat bottom and only 20 cm deep from the uncovering. Bottom and walls were burned 8 cm deep. The dating of both features is still uncertain. There was no pottery fragment from the layers inside the features. The results of the dating of the sample taken from the ash layer from feature 86/06 sent to radiocarbon method were not known at the time when the article was written. Probably the features can be dated into the Romano-Germanic period based on their character and their location inside the context in the settlement. But we cannot also sure early Late Iron Age dating. The functional interpretation of the pyrotechnological feature from the site Tuněchody and their reconstruction are the subject of further analyses.

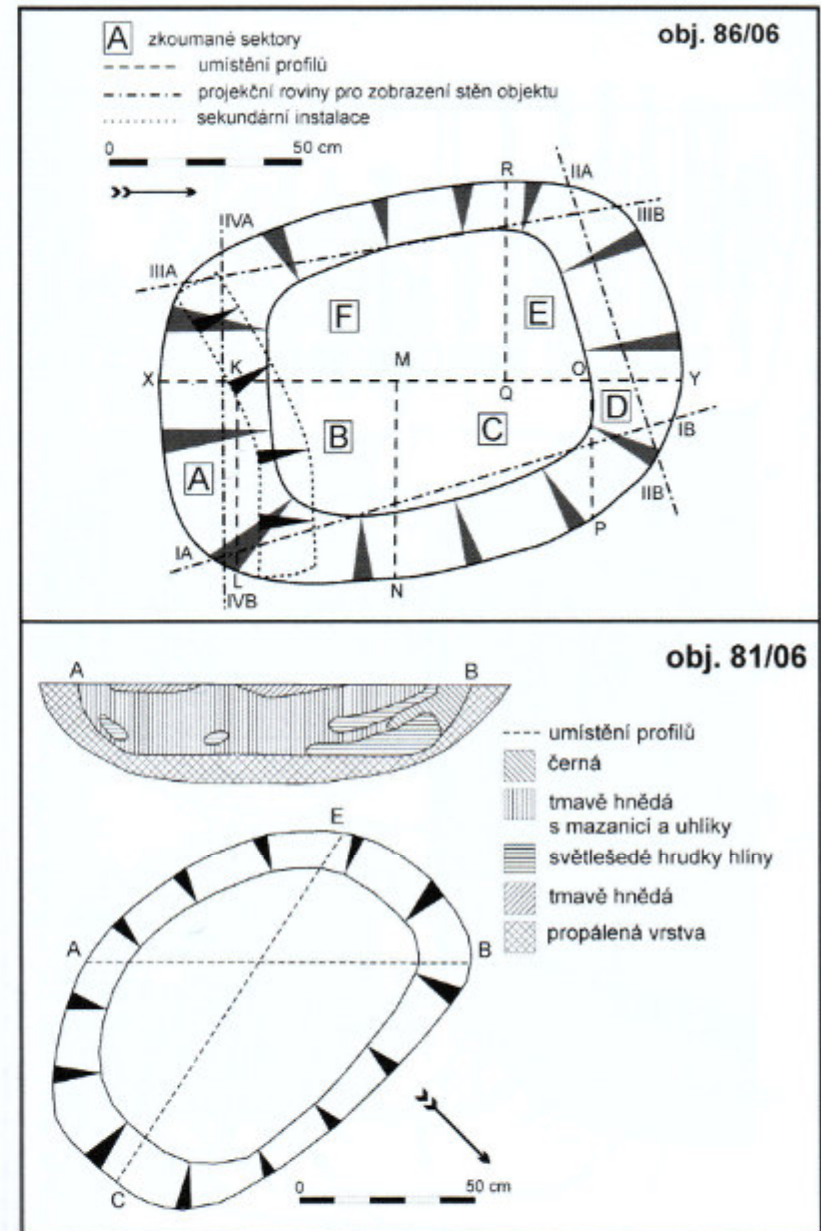
Tab. 1

Tab. 1. Severozápadní část plánu archeologického výzkumu na lokalitě Tuněchody v sezóně 2006-2007 s vyznačenými objekty 86/06 a 81/06.

Tab. 1. The north-western part of the archaeological project in Tuněchody in 2006-07, features 86/06, 81/06 marked.

Tab. 2

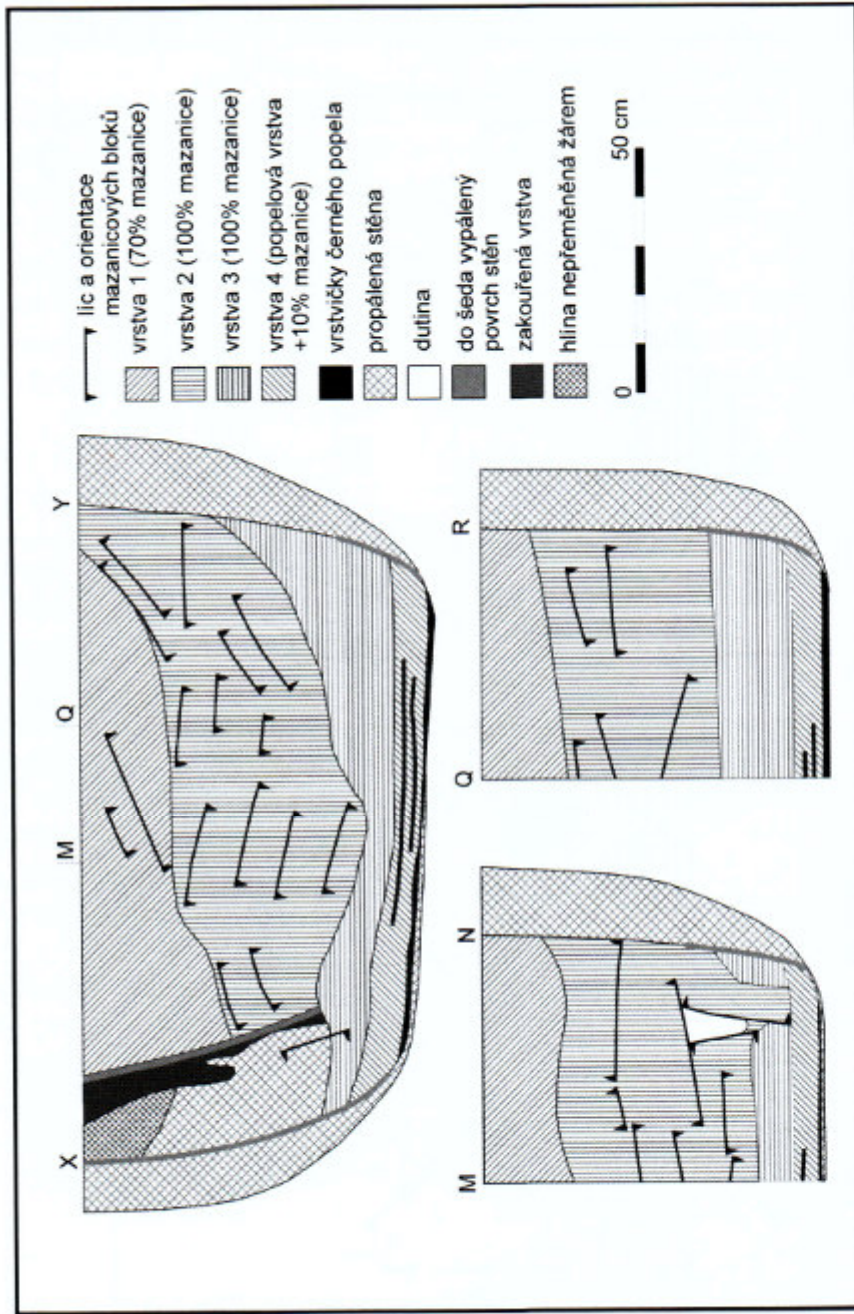
Tab. 2a. Půdorys objektu 86/06.

Tab. 2b. Půdorys a profil objektu 81/06.

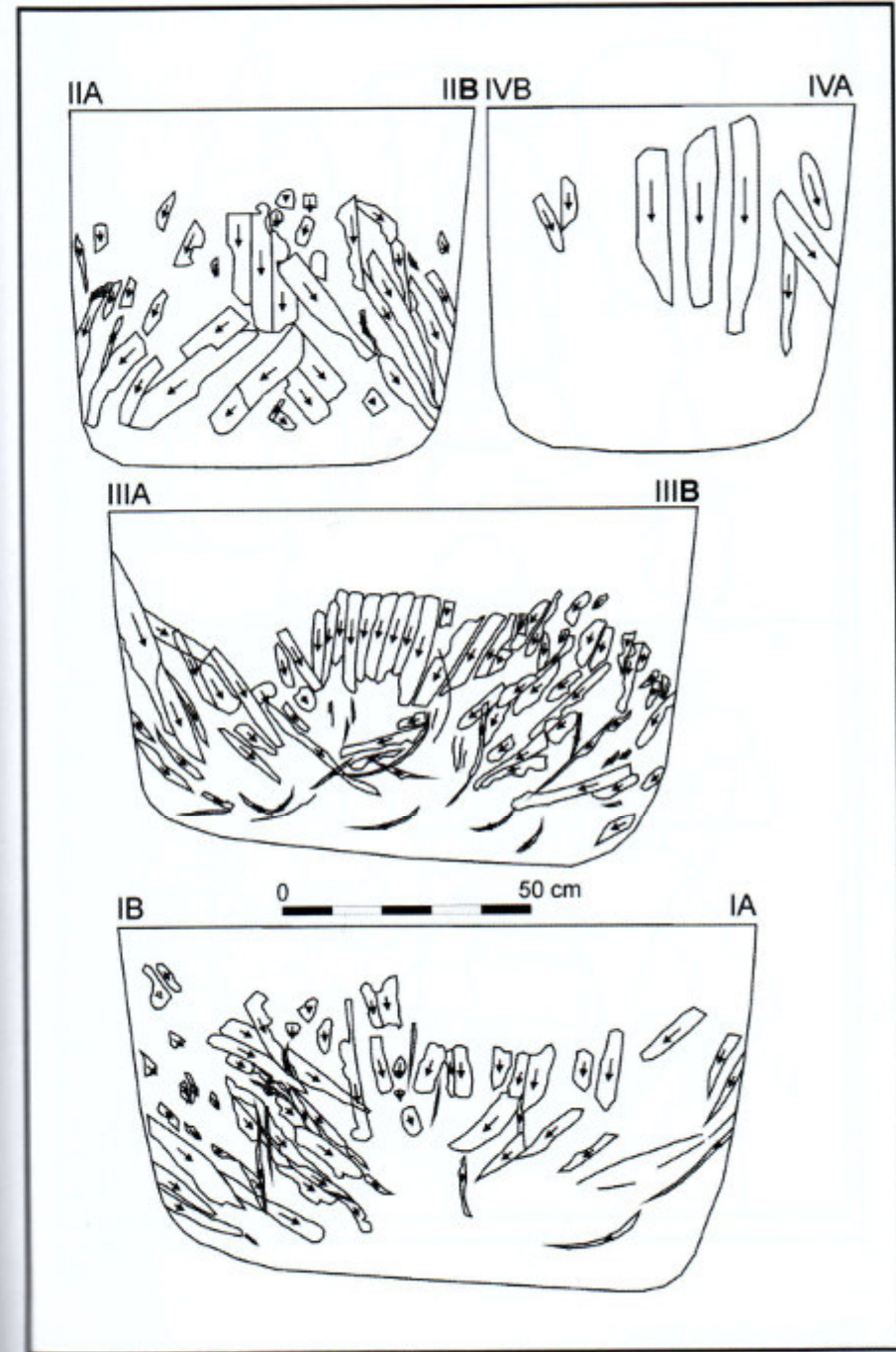
Tab. 2a. Horizontal projection of 86/06.

Tab. 2b. Horizontal projection and profile of the 81/06.

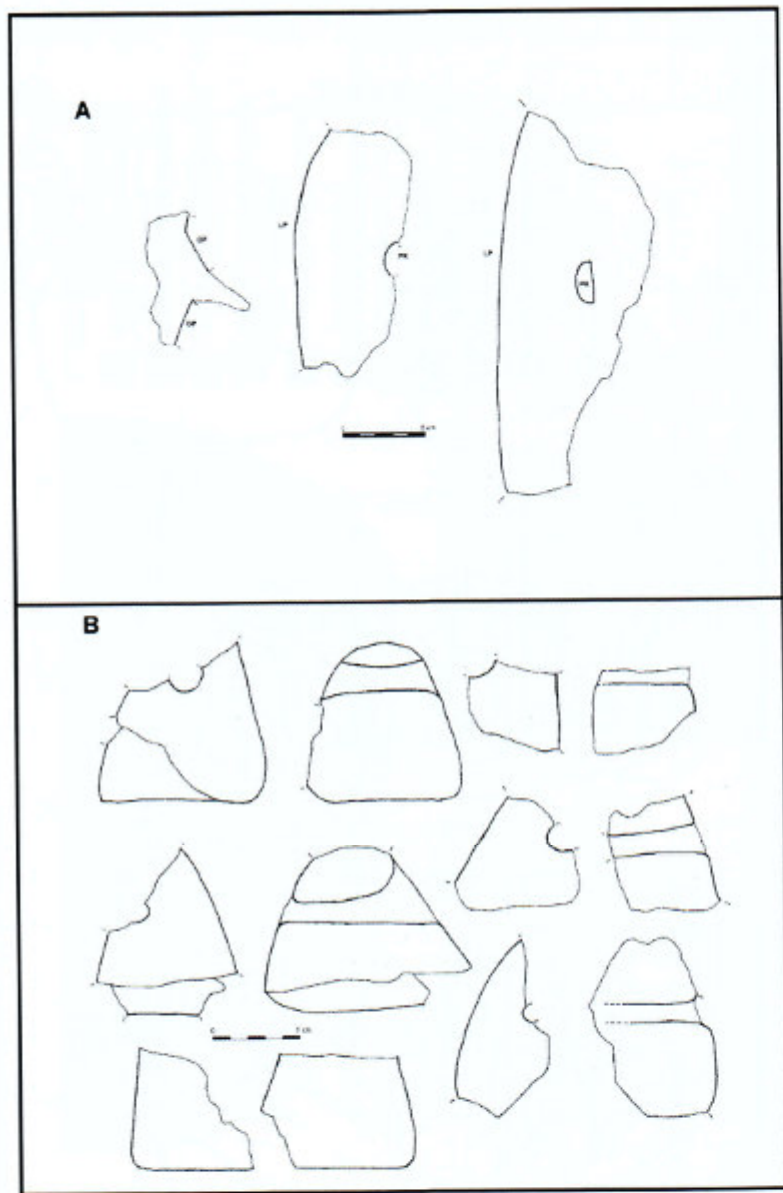
Tab. 3

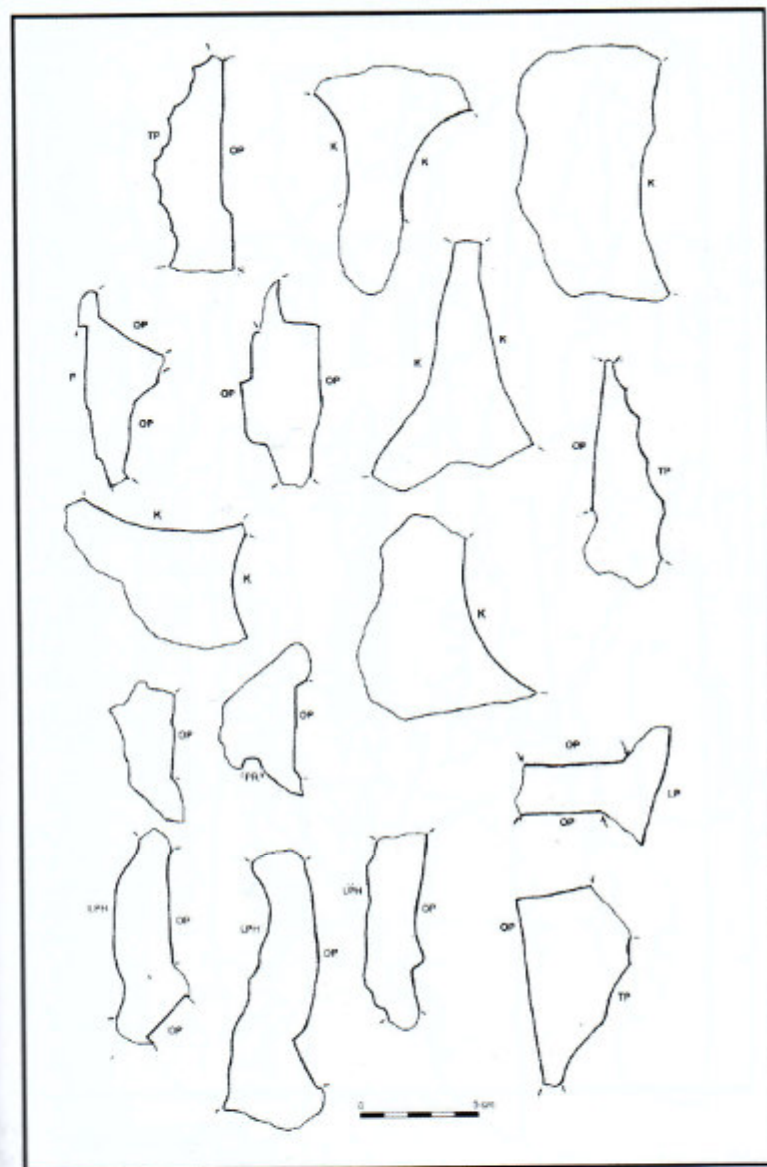
Tab. 4

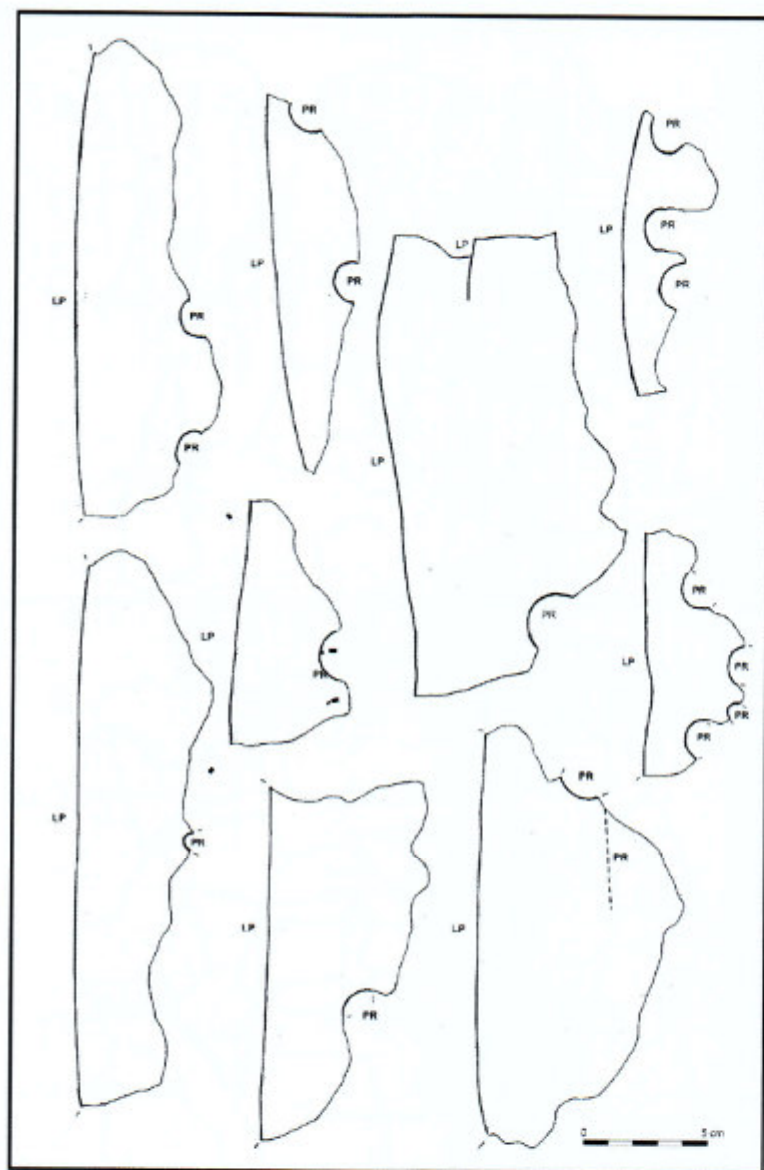
Stěny objektu 86/06 s dochovanými pracovními stonami

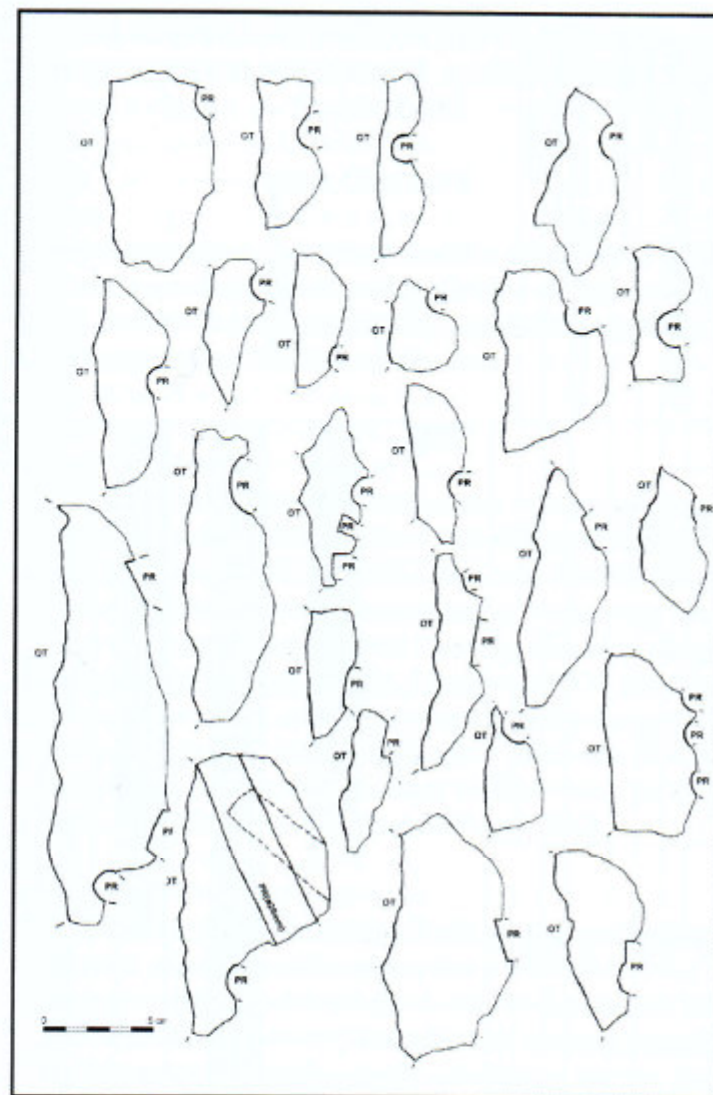
Tab. 5a. Výběr mazanice z vrstvy 2.
 5b. Výběr fragmentů tkalcovských závaží.
 Tab. 5a. Selection of daub from layer 2.
 5b. Selection of weaving weights.

Tab. 6. Výběr mazanice z vrstvy 1.
 Tab. 6. Selection of daub from layer 1.

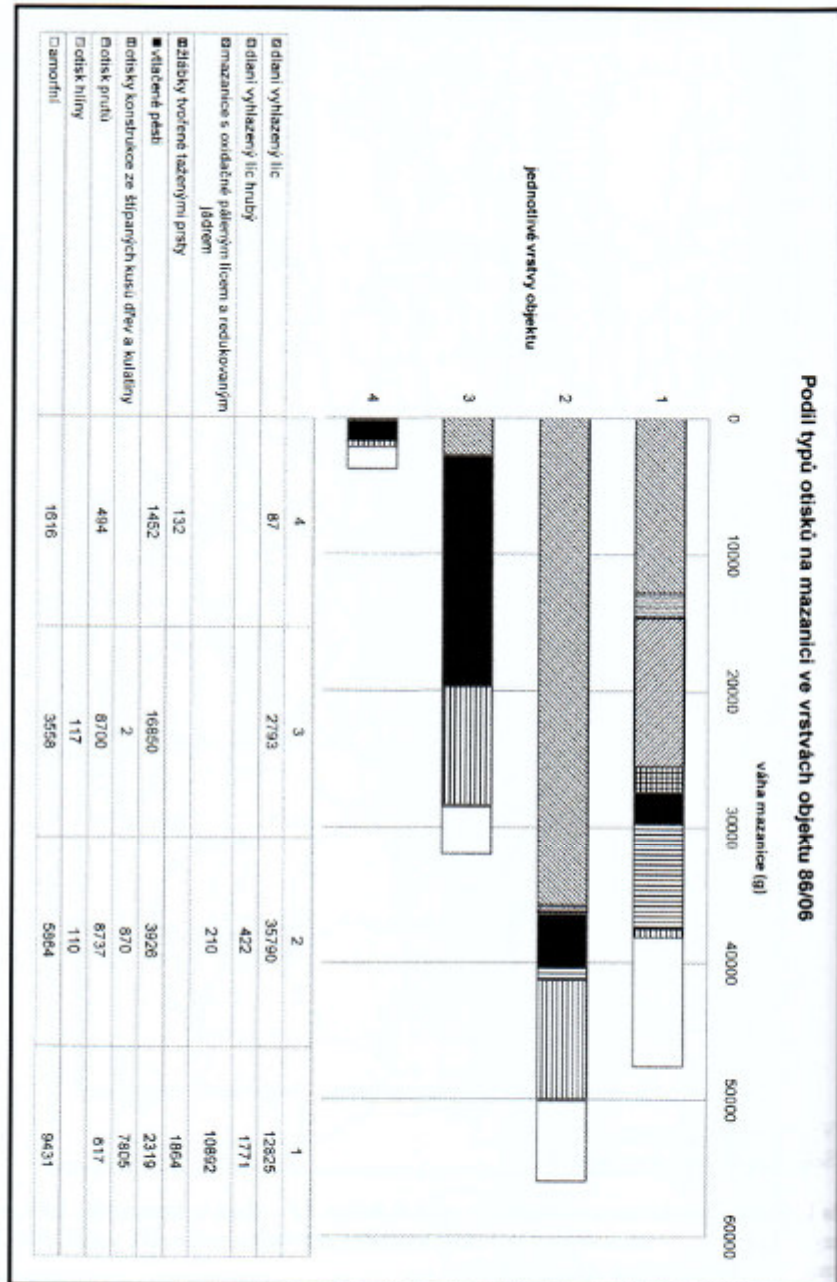
Tab. 7. Výběr mazanice z vrstvy 2.
Tab. 7. Selection of daub from layer 2.

Tab. 8. Výběr mazanice z vrstvy 3.
Tab. 8. Selection of daub from layer 3.

Legenda ke kódům otisků na mazanici: K - otisk kulatiny, LP - dlaní vyhlazený líc, LPH - dlaní vyhlazený líc hrubý, OH - otisk hlíny, OP - otisk štípaného dřevěného prvku, OT - otisk pěsti, PR - otisk prutu, TP - žlábký tvořené taženými prsty

The legend to the imprints on the daub: K – round timber imprints, LP-palm flatten face side, LPH-palm flatten face side, OH-soil imprints, OP-chopped wooden item imprints, OT-fist imprints, PR-rod imprints, TP-grooves done with pulling fingers

Tab. 9. Zastoupení typů otisků na mazanici ve jednotlivých vrstvách objektu 86/06.

Tab. 9. Representation of imprints on daub from layers in 86/06

MLADOHRADIŠTNÍ LOKALITY JIČÍNSKA

V ARCHEOLOGICKÝCH NÁLEZECH A PÍSEMNÝCH PRAMENECH
12. STOLETÍ

Eva Ulrychová

Nálezový fond archeologických předmětů z mladší doby hradištní z Jičína obsahuje i soubory střepů nádob pocházejících z lokalit, které jsou uvedeny v literatuře ze 12. století. Všechny tyto lokality se podařilo bezpečně identifikovat. Jsou jimi Miletín, osm vsí na Hořicku a Železnice.

Miletín

Nálezový, nálezové okolnosti

Na jaře roku 2000 byly na již zasypaném výkopu pro kabel od domu čp. 118 ke vstupu do podzemních prostor v Miletíně (poloha Na parkáni, ppč. 1287/3) sebrány mladohradištní střepy (M Jičín ev.č. 3/2000, Ulrychová 2003, položka 611). Brzy poté byl s dovolením majitelů proveden sběr na nejbližší neopracované ploše - na ryté části zahrady naproti domu čp. 118, tedy na ppč. 1287/2 se stejným výsledkem (M Jičín ev.č. 6/2000, Ulrychová 2006, položka 612). Třetí sběr byl proveden na staveništi několik let rozestavěného domu v ulici Tyršově čp. 231/4), které je nejspíš okrajem příkopu a částí valu raně středověkého hradiště. I tyto nálezy lze - jako oba předchozí soubory - datovat do mladší doby hradištní (M Jičín ev.č. 22/2000, Ulrychová 2006, pol. 610).

Popis nálezů

Ev. č. 3/2000: Osm šedých střepů (podhrdlí, zlomek zesíleného okraje, střep s výdutí) s výraznou příměsí jemného písku, dva s vnitřním a dva s oboustranně červeně červeným povrchem, nezdobené. Ev. č. 6/2000: Šest šedých střepů s červeným či hnědošedým povrchem z výduti nádob, tři zdobené jednotlivými vodovodnými rýhami, zlomek vykloněného okraje s plastickým žebrem. Ev. č. 22/2000: Dvanáct šedých střepů s jedno - a oboustranně světlehnědým povrchem z výduti podhrdlí nádob, tři střepy zdobené jednotlivými širokými rýhami, zlomek šedého výrazně zesíleného okraje. Všechny střepy s příměsí jemného písku jsou rovněž vypálené (uloženo M Jičín).

Závěrečný komentář

Knížecí hrad s knížecím dvorcem v Miletíně je nejmladším z raně středověkých opevněných sídel postavených na Jičínsku. Vymezení jeho rozsahu je

složitě, hradiště bylo zcela překryto zástavbou Miletína. Západní okraj hradiště je překryt plošnými a výraznými zásahy do terénu spojenými se stavbou zámku a dalšími budovami a plošnými povrchovými úpravami (terasy) v zámecké zahradě a areálu školy. Zbylý obvod hradiště je vymezen zástavbou v ulici Tyršově, Armádově a 10. května a obvodem návrší v nadmořské výšce přibližně mezi 330 - 338 m. Takto vymezený rozsah hradiště (na návrší obtékaném říčkou Bystřicí a obklopeném několika zaniklými rybníky) měří přibližně 12 ha. Na návrší vedly tři cesty, z nichž dvě jsou používány i v současnosti. První (zaniklá) vedla od severozápadu (přibližně od Lázní Běláhoř), další vede od jihu - od Hořic a třetí směřuje z návrší k severovýchodu ke Dvoru Králové. I podle půdorysu zástavby lze zčásti vymezený oválný tvar přemyslovského hradu a jeho vnitřní členění na tři části - vnitřní část hradiště včetně knížecího dvorce a dvě předhradí (podrobně Ulrychová 2005, 220 - 222). Důvodem založení a stavby knížecího hradu v Miletíně byly velmi pravděpodobně vojenské události ze září roku 1110 - vpád polského vojska do Čech málo známou a frekventovanou cestou pohraničními lesy. Se zpožděním několika dnů vytáhl český kníže Vladislav I. se svým vojskem z Prahy proti útočníkům (v polském vojsku Boleslava II. Křivoústého byl i Přemyslovec Soběslav). Po bezvýsledném manévrování v prostoru řeky Cidliny nebyl český kníže při závěrečném boji u řeky Trotiny příliš úspěšný. Polské vojsko brzy po tomto střetu zvolilo k návratu přirozeně jinou cestu (Šimák 1930, Richter M. - Vokolek V. 1995, 131 - 132).

Čtrnáct let poté mohl kníže Vladislav I. na svém hradě v Miletíně nabídnout pohostinství biskupovi Otovi Bamberskému, který v létě roku 1124 procházel Čechami do Pomořan na misijní cestu (Royt V. 1872, 97 - 132, 145 - 166; Novotný 1913, 551; Durdík 2000, 362; Žemlička 1997, 135).

Závěr

Hrad v Miletíně s knížecím dvorcem byl založen českým knížetem Vladislavem I. v neosídlené části okraje severovýchodních Čech k ochraně výchozu nepřehledně frekventované cesty pohraničím přemyslovského státu¹. Důvodem založení opevněného místa byla zkušenost z roku 1110, ve kterém Vladislav I. neúspěšně a se značným zpožděním čelil vpádu polského vojska do české kotliny. V roce

¹ Miletínu územně nejbližší hradištní nálezy pocházejí z Lanžova (okres Trutnov, asi 7,5 km jihovýchodně od Miletína). V roce 1909 sebral František Sehnal z Lázní Běláhoř na „poli s popelnicemi“ střepy nádob (M Jičín č. 4037 - 4062, původně sbírka muzea Lázní Běláhoř). Jedná se o velké čtverhranné nádoby - okrajů, podhrdlí a částí výduti hrnců, zdobené zlomky z výduti nádob (včetně plasticky členěného podhrdlí), zlomky podstav nádob a vrcholovou část šedé poklice. Okraje s částmi nádob jsou vykloněné, kolmo či šikmo seříznuté, šedé, hnědošedé či červenohnědé barvy. Výzdoba: hřebenevlnice, vpichy, rýhy různých typů a variant výzdoby z těchto prvků. Neúplná podstava šedé nádoby s výraznými otisky dřevěné podložky nese setřenou značku dvou pravouhle zkřížených břevien v křehku (č. 4060). Datace: mladší doba hradištní, starší úsek - horizont starších hrobů na ostrožně Starý Hrádek.

1124 v Miletíně kníže poskytl pohostinství Otovi, biskupovi Bamberskému, na jeho misijní cestě do Pomořan.

Jičínsko 1143 - 1148

Nálezy, nálezové okolnosti

Listinou datovanou do mezidobí 1143 - 1148 daroval olomoucký biskup Jan z Lochenice svůj dědičný podíl premonstrátskému klášteru na Strahově v Praze založenému před rokem 1140 (CD I., č. 156). Majetkem biskupa Jana byly vsi Újezd a Velíš v západní části Jičínska, Čermůtky, Třebnouševy, Rašín, hradiště u Hořic (tj. Chodovice), Hořice a Libonice vytvářející územní celek na Hořicku a dále vsi lokalizované na Královéhradecku (Lochenice, Lužany, Nedělišťe, Skalický Újezd - HK)².

Z osmi vsí uvedených v listině z Jičínska jsou ze šesti z nich k dispozici archeologické nálezy - zlomky mladohradištních nádob. Ve dvou souborech (Holavousy - Chodovice, Hořice) jsou ovšem i nálezy z 10. století.

Újezd³

Nejspíše se jedná o mladohradištní fázi později zaniklé středověké vsi Újezd lokalizované do blízkosti zachovaného gotického kostelíka sv. Petra a Pavla ve Stavu. Při stavbě staré silnice do Nové Paky byly u kostela a ve vzdálenosti asi 500 m od něho směrem k severovýchodu v trase stavěné silnice nalezeny kostrové hroby. Prostor kolem kostelíka je zatravněný a pokrytý vzrostlým lesem. Místní archeologické nálezy z tohoto místa nebyly prozatím získány. V blízké budoucnosti má být tento kostel opraven (poznámka 3).

Velíš/ Podhradí

Názvy dvou katastrálních území je potřebné označovat starší nálezy z jihovýchodního svahu čedičového kopce se zříceninou hradu Velíš (k.ú. Podhradí) a severním okrajem stejnojmenné vesnice (k.ú. Velíš). Tento svah až ke osadě Vesec a Velíše je polykulturní lokalitou s nálezy z celého pravěku, raného a vrcholného středověku. V roce 1924 prokopával Jaroslav Bernard na „temeni kopce pod stěnami hradu“ (nejspíš k.ú. Podhradí) v černé neporušené vrstvě 6 kostrových hrobů ve vrstvě překrývající objekty datované do neolitu. Podle nálezů keramiky datoval tyto hroby do 10.- 12. století, znovu pak přibližně do 11. století. Všichni pohřbení jedinci byli uloženi na zádech s rukama podél těla, hlavou k západu.

² Lokalizaci Lužan na Královéhradecku podporuje absence hradištních nálezů z Lužan u Jičína, uliční tvar jejich zástavby vzniklý ze tří částí (celkem 4 km délky hlavní ulice) a zjišťovaná plošná organizace Jičínské kotliny až od 40. let 14. století.

³ Identifikace není řešitelná a přesnější lokalizace zaniklých vsí příbuzného názvu Újezd a Velíš v blízkosti kostela sv. Petra a Pavla ve Stavu. První předcházela nejspíš vsi Kumburský Újezd, druhá vsi Stav.

Ve čtyřech hrobech byly pod kostrami zjištěny zlomky dřeva určené jako příkna na kterém byl zemřelý jedinec uložen do hrobu (Bernard 1934, 36). Další část tohoto pohřebiště (?) uvádí Ludvík Šnajdr v blízkosti farské zahrady (tj. k.ú. Velíš, Šnajdr 1874 - 1878, 350). V archeologických sbírkách uložených v jičínském muzeu nebyly však žádné movité a archeologické nálezy z těchto hrobů či mladší doby hradištní z obou katastrů zjištěny.

Dolní Černůtky

Při kontrole investorem oznámených zemních prací při stavbě rodinného domu byly v pasových základech stavěného objektu z kulturní vrstvy sebrány zlomky keramiky (M Jičín ev. č. 52/1999, Ulrychová 2001, 43). Místem stavby byl mírný svah nad Mlýnským potokem v severním okraji intravilánu současnosti. Západně odtud byly při stavbě kanalizační přípojky a lokální čističky odpadních vod dalšího nového rodinného domu sebrány zlomky nádob téže datace (M Jičín č. 9350 - 9354, Ulrychová 2004 NZ⁴).

Popis nálezů

Ev.č. 52/1999 Deset střepů z podhrdlí a výduti nádob šedého střepu, hnědočerveného, světlehnědého a šedohnědého povrchu, tvrdého výpalu, jeden střep zdoben jednotlivými rýhami. Inv. č. 9350 šedý střep z výduti nádoby, oboustranně hnědočervený povrch, výzdoba hlubokými jednotlivými rýhami a vrypy. Inv. č. 9351 šedohnědý střep z výduti, vnitřní povrch cihlové barvy, výzdoba jednotlivými mělkými rýhami. Inv. č. 9352 šedý střep z výduti, výzdoba jednotlivými rýhami. Inv. č. 9352 šedohnědý střep z výduti s jednotlivými rýhami na povrchu. Inv. č. 9354 šedohnědý střep z výduti bez výzdoby.

Třebnouševs

Poloha 1

V areálu tvrziště oválného tvaru se zachovanou fortifikací (ppč. 80, 81, 82/1, 87, 89, 91/3) v zahradě domu čp. 44 a v zahradách mezi domy čp. 31 a čp. 49 byl po zorání středové části tvrziště proveden sběr. Mimo jiné byla nalezena i mladohradištní keramika.

⁴ V archeologické sbírce muzea v Hořicích je uložen soubor střepů z Horních Černůtek. Soubor lze datovat do počátku mladohradištního období (či. 13 371 - 13 372 vykloněné okraje kolmo seříznuté, dále do celé mladší doby hradištní a do začátku vrcholného středověku 13. století (či. 13 377 - světlehnědý okraj s jednoduchou vlnicí a jednotlivými rýhami na okraji výduti, či. 13 380 - 13 391, či. 400 - 13 422), dále do pozdně hradištního období a počátku vrcholného středověku (VS 1, střep z výduti světlešedých až bělavých nádob zdobené jednotlivými či plošně řazenými vodorovnými rýhami, mimořádně tvrdě vypálené). Jednotlivé části souboru jsou jednotného vzhledu a byly při sběru na poli B. Novotného za jeho zahradou sebrány jeho synem Ladislavem na podzim roku 1926 a předány muzeu v Hořicích.

Popis nálezů

Dva drobné střepy šedohnědé barvy a zlomek vykloněného a vzhůru vytaženého okraje téže barvy (Ulrychová 2003a, 287).

Poloha 2

Na poli u východního okraje intravilánu a jižně od silnice Třebnouševs - Jeřice (naleziště V, ppč. 227, 228, 232, poloha „U kříže“) sebral J. Boček i mladohradištní střepy (M HK přír. č. 107/84, Boček - Kalferst 1987, 213 e).

Popis nálezů

Šedý střep z výduti nádoby s oboustranně světlehnědým povrchem a příměsí písku bez výzdoby, šedohnědé střepy z výduti nádob, jeden zdoben dvěma souběžnými jednoduchými vodorovnými rýhami.

Poloha 3

Na poli u východního okraje intravilánu a severně od silnice Třebnouševs - Jeřice (naleziště VI, ppč. 194, 205, 206) sebral 8.3. 1984 J. Boček i mladohradištní střepy (M HK přír.č. 108/84, Boček - Kalferst 1987, 213 f).

Popis nálezů

Šedý vykloněný okraj hrotitě zakončený, vnitřní povrch červenohnědý, šedý střep příměs písku, střep z výduti šedé nádoby a šedohnědým povrchem bez výzdoby.

Rašín

Na poli (ppč. 146) východně od obce Rašín sesbíral Vít Vokolek mimo jiné nálezy z pravěku i zlomky mladohradištních nádob (Vokolek 1964, 37). Toto usídlení bylo potvrzeno nálezy mladohradištní keramiky v areálu usedlosti čp. 26 (ppč. 1, ppč. 1/1) v severním okraji intravilánu Rašína v září 2006 a lednu 2007 (M Jičín. Inv. č. 12 420 - 12 430, NZ v roce 2007).

Popis nálezů

Zlomky nádob šedého střepu mají oboustranně světle šedohnědý povrch, první zlomky z výduti jsou zdobené jednotlivými vodorovnými rýhami. Ve dvou střepích je výrazná příměs slídivých zrněk, ve všech střepích výrazný podíl písku. Ze tří zlomků okrajů jsou dva vykloněné, vně zesílené, třetí vzhůru vytažený vykloněný dovnitř nádoby.

Hradiště u Chodovic (k.ú. Holovousy)

Jihovýchodně od hradiště v oboře nad Chodovicemi (k.ú. Holovousy) by-

la na dvou místech, mimo jiné nálezy z pravěku a středověku, sebrána i mladohradištní keramika.

Poloha 1

Prvním místem nálezů je zahradnictví pana Morávka (čp. 6 Chodovice k.ú. Holovousy) zřízené na sprašové návěži východně od kostela v Chodovicích (k.ú. Holovousy). Během přibližně dvaceti let (nálezy darovány do muzea v Jičíně v roce 1995) sesbírali majitelé a zaměstnanci zahradnictví na obdělávaných plochách soubor střepeů a kamenných nástrojů. Větší část z nich je mladohradištní datace (Ulrychová 1997, 59).

Popis nálezů

Celý mladohradištní soubor je šedého střepeu, oboustranně nebo jen vnějšího světlehnědého povrchu, část střepeů je výrazně tenkostěnná, kvalitní výpal, ve střepeu velmi jemná příměs písku. Devět okrajů je šedého střepeu s oboustranně světlehnědým, šedohnědým, cihlově červeným nebo okrovým povrchem. Okraje jsou vykloněné, zesílené a vzhůru vytažené, vně šikmo seříznuté a dovnitř skloněné. Jeden šedohnědý okraj je jednoduchý šikmo ven vykloněný. Pět částí podstav nádob šedého střepeu a šedohnědého povrchu se značkami: na největším střepeu značka silně setřená - snad křížící se břevna, dále pravouhle se křížící břevna v jednoduchém kruhu, dvojitý kruh, kruh a motiv křížících se břeven v obdélníku. Jeden tuhový střepe je z podstavy nádoby. Zdobené střepey: třináct i výrazně tenkostěnných střepeů z horní poloviny výdutí nádob zdobené jednoduchými vodorovnými rýhami, další dva zdobené jednoduchými vlnicemi a rýhami, jeden dvěma vodorovnými řadami vrypů, dále 41 střepeů z výdutí či podstav nádob šedohnědé barvy, několik s cihlově červeným povrchem. M Jičín ev.č. 4/1995.

Poloha 2

Další nálezy darovala majitelka usedlosti čp. 3 (severně nad kostelem sv. Bartoloměje a severozápadně - tj. za silnicí - od zahradnictví pana Morávka). Nacházela je při rytí své zahrady ještě v roce 1996, kdy je rovněž darovala do jičínského muzea (Ulrychová 1998, 51). Obě místa lze považovat za jednu lokalitu.

Popis nálezů

Obdobné zlomky nádob jako předchozí soubor - šedý střepe s převážně oboustranným světlehnědým či červenohnědým povrchem. Část střepeů je silně otřená s výrazným podílem písku, nádoby byly kvalitně vypáleny. Dva okraje jsou vykloněné, zesílené a vzhůru a dovnitř zatažené. Šest střepeů z podstav a částí výdutí je zdobeno jednotlivými vodorovnými rýhami. Dvacet střepeů z vy-

dutí různě velkých nádob, šedý střepe, výrazná příměs písku, kvalitní výpal, povrch cihlové barvy. M Jičín, ev.č. 26/1996

Hořice

Poloha 1

Mladohradištní osada byla nálezy keramiky lokalizována na západní a jižní západní svah návrší Gothard, do blízkosti kostela sv. Gotharda (oblíbený barokový světec biskupa Jana z Lochenic kanonizovaný v roce 1131) a na svah od tohoto kostela ke škole Daliborka.

Popis nálezů

V blízkosti kostela byly v 19. století nalezeny tři tuhové střepey (M Hořice, inv. č. 570). Jsou jimi tři zlomky výrazně zesílených okrajů velkých zásobnic.

Další mladohradištní nálezy (celkem 10 střepeů zdobených vodorovnými rýhami, M Hořice, inv. č. 29 756) byly nalezeny na vrchu Gothard v roce 1920. Jeden ze střepeů je tuhový.

Na poli poblíž kostela byl nalezen i šedohnědý okraj nádoby s jednoduchou vlnicí pod hrdlem (M Hořice. Inv. č. 565/ 13 445).

Poloha 2

V dubnu 1921 byly u cvičiště sokolovny, sebrány tři mladohradištní střepey šedohnědé barvy (M Hořice. Inv. č. 13 097).

Libonice

Za oplocením služebny Východočeské energetiky a. s. Hradec Králové v Havlíčkově ulici v Hořicích (k.ú. Libonice) byla u výkopu kanalizace zjištěna zmrzlá jáma (?), ze zmrzlého povrchu výplně byly získány i hradištní střepey (M Jičín ev. č. Ulrychová 1997a, 133).

Popis nálezů

Šedohnědý zlomek výdutí nádoby s příměsí písku ve střepeu je nezdobený (M Jičín ev.č. 1/1993). Celkem pět drobných střípků - kyjovitě zesílený okraj šedého střepeu s světlehnědého povrchu, čtyři nezdobené zlomky z výdutí nádob, šedý střepe, červenohnědý či okrový povrch (M Jičín ev.č. 5/1993).

Železnice (1180 - 1183)

Nálezy, nálezové okolnosti

Poloha I

Čedičové návrší zvané kopec Železný je výrazným (nikoli dominantním) kopcem severního okraje Jičínské kotliny. Lze z něho přehlédnout krajinu až do vzdálenosti 12 km. Severní část kopce byla odtěžena a narušena stavbou přístupové cesty do lomu. Do něho byl nedávno umístěn vodojem. Východní svah návrší je pokryt novotvarem hlušiny, jižní je zahradami několika domů osady Těšín, zbylé dva svahy jsou zalesněny. Podle výrazných archeologických nálezů bylo návrší osídleno v pozdní době bronzové, střední a mladší době hradištní a vrcholném středověku (podrobně Ulrychová 2005, 239 - 241). Tyto nálezy potvrzují jeho mimořádný význam v Jičínské kotlině, polohu na hlavní komunikační regionem zvanou ve středověku Hradecká cesta. Ta vedla od Mlázovického chlemu (od jihovýchodu) podél kopců severního okraje okresu Jičín do železnické kotliny a odtud dále k severozápadu k Turnovu a do Pojizeří. Ze zatravněného a zalesněného kopce Železný byly získány dva soubory nálezů.

Popis nálezů

V jičínském muzeu je uložen soubor okrajů a zdobených střepech z podhrdlí několika nádob (M Jičín, inv. č. 1166 - 1178). Jejich zběžně umytý povrch byl pokryt zbytky černé hlíny (kulturní vrstva?). Sedm okrajových střepech sedmi různých nádob červenohnědého povrchu a šedohnědého střepu je obdobného vzhledu i tvaru - okraj je vykloněný, vzhůru vytažený, vně zesílený se plastickým žebrem. Další tři zlomky podhrdlí tří nádob červenohnědé barvy jsou zdobené vodorovnými různě hlubokými a širokými rýhami, čtvrtý střepek jednou vodorovnou rýhou a dvěma řadami krátkých šikmých rýh. Jeden vrypy zdobený okraj a zlomek kamnového kachle jsou vrcholně středověké.

Další střepech z nádob nalezené na kopci Železný (k.ú. Železnice-Těšín, poloha Železný I.) jsou uloženy ve sbírce muzea Železnice (Inv. č. 157, 198, 840, 841, 860). První hnědý střepek se šedým povrchem je zlomkem okraje hrncovité nádoby obtočené na hrncířském kruhu. Okraj je výrazně vykloněný, zesílený a vzhůru vytažený. Nádoba byla kvalitně vymodelována a vypálena. Druhý střepek (či. 198, Ulrychová 2005, obr. 15: 6) je obdobného vzhledu i tvaru. Další tři jsou zlomky podhrdlí a výdutí tří nádob hnědé barvy zdobené v pořadí (Inv. č. 840, 841 a 860) širokými a hlubokými vodorovnými rýhami, nerovnými vodorovnými rýhami a jednoduchou vlnicí na podhrdlí a hlubokými a širokými vodorovnými rýhami (Ulrychová 2005, obr. 15:5, 8, 3). Všechny střepech nesou stopy po vytváření na kruhu a nádoby, ze kterých pocházejí, byly velmi kvalitně vypáleny.

Poloha 2

Při letecké prospekci byla východně pod kopcem Železný (k.ú. Těšín) dokumentována kruhová poloha průměru přibližně 90 m označena jako Železnice / Těšín, poloha Železný II (podrobně Ulrychová 2005, 241). Sběrem na ryté části zahrady usedlosti čp. 125 (východně u obytného domu) byly sebrány i mladohradištní střepech (M Jičín ev.č. 15/1999). Výraznými střepech mezi drobnými šedohnědými zlomky nádob jsou dva zesílené vykloněné okraje (Ulrychová 2005, obr. 15: 2, 4) a zlomek podstavy šedohnědého hrnce s výrazným podílem písku v šedém střepu. Celý keramický soubor obsahuje výrazně tenkostěnné drobné střepech velmi kvalitně vypálené. Východně od předchozího místa (na ppč. 1437/1) byly sebrány další čtyři střepech. Výrazným je mezi nimi tenkostěnný zlomek světlehnědého v zakončení zesíleného vykloněného okraje se zesílením vně pod ním. Další drobný šedý střepek z výdutí nádoby se světlehnědým povrchem je zdoben malou mělkou rýhou.

Závěr

Strategická poloha kopce Železný v severním okraji jičínské kotliny a nadhlavní (nejspíš již pravěkou) komunikační regionem koresponduje se zjištěným osídlením tohoto návrší a jeho bezprostředního okolí v pravěku, raném a vrcholném středověku (Durdík 2000, 643). V mladší době hradištní zde byla zjištěna výrazná aktivita datovatelná do mladšího úseku mladší doby hradištní. Nelze vykloubit, že vrchol kopce byl tehdy opevněný. Zjištěná poloha v intravilánu Těšína mohla tomuto opevněnému bodu předcházet.

Poloha 3

Ostrožné hradiště v Železnici bylo vymezeno zachovanými částmi fortifikace a leteckými snímky zachycující trojdílný objekt v intravilánu přímo v západní části Městské památkové rezervace Železnice. Na ostrohu převyšujícím až o 20 m soutok Ploužnického a Doubravického potoka s Cidlinou bylo zjištěno polykulturní osídlení od mladší doby kamenné až do závěru doby hradištní. Starohradištní keramika byla opakovaně sebrána ve farské zahradě severně od kostela. Spolu se středohradištními nálezy byla ukládána do archeologické sbírky místního muzea. Pokud jsou tyto nálezy přesně lokalizovány, vymezují rozsah později postaveného hradu. Další výrazný nárůst počtu nálezů sesbíraných severně od kostela sv. Jiljí datuje jeho stavbu do druhé poloviny 12. století.

Poloha 4

Jihozápadně od románské věže kostela sv. Jiljí na zaniklém tzv. starém hřbitově sebral J. Slavík 24.3. 1992 čtyři drobné střepey (nepublikováno, M Jičín. Inv. č. 4906 - 4909).

Popis nálezů

Tři nezdobené střepey jsou šedohnědého povrchu, tmavošedého střepu s patrnou příměsí jemného písku kvalitně vypálené. Čtvrtý střep z výduti hnědé nádoby je zdoben třemi rovnoběžnými vodorovnými rýhami.

V rýze kanalizační přípojky pro faru (asi 10 m severně od zdi starého hřbitova) vykopal farář P. Kordík zlomky nádob. Část z nich lze datovat do mladšího úseku mladší doby hradištní.

Popis nálezů

Prvním je zlomek vykloněného okraje ukončeného výrazným zesílením a žebrem vně okraje hnědého střepu, šedého povrchu a kvalitního výpalu. Další šedohnědý střep s hnědým povrchem z výduti nádoby je zdoben třemi hlubokými rovnoběžnými vodorovnými rýhami. Další dva střepey z jedné nádoby jsou hnědé se šedohnědým povrchem, stopami po modelaci nádoby a obtočení na kruhu a kvalitního výpalu (Ulrychová 1998a, 257).

Další mladohradištní keramika pochází z farské zahrady.

Popis nálezů

Mezi šedohnědými střepey s hnědým povrchem, patrnou příměsí písku kvalitního výpalu je výrazný zlomek zesíleného okraje se vnějším žebrem. Jiný střep z výduti nádoby je zdoben dvěma mělkými širokými rýhami (M Jičín ev.č. 17/1999).

Sběrem na starém hřbitově u kostela sv. Jiljí byl získán soubor mladohradištní keramiky.

Popis nálezů

Výrazné jsou dva hráněné vykloněné okraje vytažené vzhůru. Tři další střepey jsou zdobeny mělkými rýhami. V uličce severně od hřbitovní zdi byly po plošných úpravách povrchu sebrány velké zlomky nádob. Soubor tvoří šedé střepey s cihlově červeným či světlehnědým povrchem. Dva střepey z výduti nádob jsou zdobeny širokými mělkými souběžnými rýhami. Střep masivního okraje nádoby červenohnědé barvy je vykloněný, zesílený, s vnějším žebrem, hráněný a vzhůru vytažený s lištou zataženou dovnitř zesilující vrchol okraje. Další menší šedohnědý okraj je téhož tvaru, třetí je jednoduchým oblejším provedením obou předcházejících kusů. Na téže místě byl sebrán i tuhový střep a další mladohradištní střepey (všechny čtyři soubory Ulrychová 2001a, 350).

Nálezy ze sbírky muzea v Železnici jsou z větší části lokalizované pomístními názvy do prostoru severně od kostela a na tzv. starý hřbitov kolem něho. Jedná se o polohy „Příkopy“, „zahrady u kostela“, „farská zahrada“, „Felčarovsko“ a „starý hřbitov“.

Popis nálezů

Ze dvou třetin je zachována červenohnědá masivní miska šedého střepu se stopami obtočení na hrnčářském kruhu. V roce 1939 nalezena v uličce zvané „Příkopy“ Václavem Kozákem. Na podstavě misky je značka v podobě obdélníku s třemi vnitřními souběžnými příčkami (inv. č. 94). Velký zlomek šedohnědého okraje límcovitého tvaru s jednoduchou vlnicí na výduti (inv. č. 107, Ulrychová 2005, obr. 14 : 5) byl nalezen u kostela sv. Jiljí. Názvem polohy „Felčarovsko“ je na těchto míst lokalizován velký zlomek šedohnědého vykloněného a vně zesíleného okraje (inv. č. 849) a další šedohnědý vykloněný vzhůru vytažený jednoduchý okraj (inv. č. 850). Na stejném místě byl nalezen i zlomek šedohnědého vykloněného a vzhůru vytaženého okraje s výzdobou řadou čárovitých rýh v podhrdlí (inv. č. 855). Zbylé dva střepey z okrajů šedohnědých nádob červenohnědého povrchu (inv. č. 850 a 851) byly nalezeny v poloze „Na tvrzi“, tj. v severovýchodním okraji raně středověkého hradiště v místech mladší tvrze (16. století, ulička „Na tvrzi“). Oba střepey jsou masivní, vykloněné, vně členěné žebry zesílené v závěru vykloněného a vzhůru vytaženého vrcholu okraje (inv. č. 851 a 852). Další dva velké zlomky okrajů hnědých hrců byly nalezeny v uličce „Příkopy“. Menší límcovitého tvaru je na výduti zdoben jednou volnou vlnicí, hráněný a vzhůru vytažený vlevo skloněnou zahrocenou vlnicí a pěti vodorovnými rýhami (inv. č. 889 a 890). Z farské zahrady pochází z šedý límcovitý okraj s částí výduti zdobený volnou hlubší vlnicí a vodorovnými rýhami (inv. č. 872, Ulrychová 2005, obr. 14 : 6). Z mladší tvrze pocházejí střepey z hnědošedého límcovitého okraje se širokou jednoduchou vlnicí (inv. č. 877). Do staršího úseku mladší doby hradištní lze datovat ve farské zahradě nalezený zlomek šedého vykloněného kolmo seříznutého okraje (inv. č. 871, Ulrychová 2005, obr. 14 : 3).

Z blíže nelokalizovaných nálezů je největším torzo šedohnědého hrnce nalezeného ve střepech Václavem Kozákem v roce 1937. Hrnec má límcovitý okraj a je na podhrdlí zdobený dvěma různými jednoduchými širokými vlnicemi a rýhami velmi nedbalého provedení. Na podstavě hrnce je značka dvou křížících se čar v jednoduchém kruhu. Výška nádoby je 194 mm, průměr otlučené podstavy průměrně 105 mm (inv. č. 92). Druhým největším střepeem je asi čtvrtina vykloněného kolmo seříznutého okraje šedohnědého hrnce s otvorem v podhrdlí a výzdobou dvěma pásy vpichů. Střep byl velmi pečlivě vymodelován, obtočen na hrnčářském kruhu, kvalitně vypálen. Má rovněž příměs velmi jemného písku a drobných zrněk slámy a lze jej označit za mimořádně kvalitní zboží (Ulrychová 2005, obr. 14 : 1).

Mladohradištní datace jsou i dva drobné šedé okraje (inv. č. 114 a 119). Oba vykloněné, zesílené a vzhůru vytažené, oba s kruhovým otvorem v podhrdlí. Další dva nelokalizované zlomky okrajů (inv. č. 856 a 858) šedé a šedohnědé barvy jsou vykloněné, kolmo seříznuté, zdobené vodorovnými rýhami a řadou mělkých vrypů nad nimi. Obvyklá je již kvalitní modelace a výpal. Výrazně je tvarovaný další zlomek okraje hnědé barvy a červenohnědým vnitřním povrchem, podhrdlí je odsazené od vykloněného a zesíleného okraje i od výduti zdobené řadou zběžně provedených vrypů a vodorovných linií (inv. č. 857). Posledními mladohradištními střepy ze šedohnědých nádob šedého střepu jsou vykloněné a kolmo seříznuté okraje. První (či. 880) s jednoduchou vlnicí, druhý s vodorovnými rýhami (inv. č. 886).

Komentář

Závěr 12. století je obdobím legalizace dědičné držby aktuálně vlastněného nemovitého majetku tehdejší šlechtou tvořenou předáky rodů, vyššími úředníky a vynikajícími bojovníky (Fiala 1965, 59 - 60, Žemlička 1997, 324, 336 - 337, 340). Jedním z nich byl nejspíš i Čech ze Železnice.

Sídlo Čechů ze Železnice bylo jen hypoteticky lokalizováno do jižních či jihozápadních Čech (CD I., s. 265 - 267, listina č. 295). S nálezy uloženými v místní sbírce a nově zjištěnou terénní situací s dalšími movitými nálezy je možné považovat za sídlo Čechů ze Železnice Železnici severně od Jičína. Kromě movitých archeologických nálezů ze západní části dnešní Městské památkové rezervace je nepochybnou indicií pro tuto lokalizaci kostel sv. Jiljí, jehož část je románská (spodní část věže, v ní zazděný portál) a jeho patrocinium vyskytující se převážně v 11. - 12. století. Stavebně historickým výzkumem provedeným Památkovým ústavem Pardubice byl tento kostel datován do závěru 12. století, tedy do doby zhotovení listiny, v níž je pan Čech ze Železnice uveden, s datací jejího vzniku mezi roky 1180 - 1183. Z bezprostřední blízkosti kostela pochází objemný soubor keramiky, jehož datace je shodná s obdobím stavby kostela ve druhé polovině 12. století. Severně od kostela v poloze Příkopy (Na příkopec) je nálezy, zástavbou a přístupovou cestou na západním svahu ostrožny vymezen prostor předpokládaného dvorce tohoto šlechtice.

Závěr

Na kopci Železný byla sídlištní aktivita zjištěna již ve střední době hradištní. Využití návrší v mladší době hradištní je možné spojit s nejstarší fází hradiště, který zde stál ještě na počátku 14. století. Další kruhovou polohu východně po něm zčásti v intravilánu osady Těšín nelze zatím interpretovat.

V čele slovanského ostrožného hradiště severně od kopce Železný byl v závěru 12. století postaven kamenný románský kostel. Podle početných nálezů severně od něho a v prostoru uličky Příkopy severně od kostela lze v těchto

místech předpokládat i dvorec. Listinou z let 1180 - 1183 lze obě připsat Čechovi ze Železnice. Kopec Železný byl od pravěku strategickým bodem severního okraje Jičínské kotliny na nejdůležitější komunikaci regionem a zůstal jím i v mladší době hradištní.

Nálezy keramiky ze 14. století (včetně SČMK) potvrzují význam kopce i v první třetině 14. století, kdy se na Jičínsku (roku 1337) zakoupili Vartenberkové a začali jižně nad nedávno založeným městem Jičín stavět hrad Velíš.

Závěrečné úvahy

Severovýchodní Čechy leží mimo střed české kotliny, ve které se určujícím způsobem odehrávalo hlavní dění v přemyslovském státu 11. a 12. století. Postupně vzrůstající intenzitu osídlení českého severovýchodu od starší doby hradištní a existenci sídlení komory ve druhé polovině 9. století, byla tato část české kotliny poněkud odlehlou částí Čech. Výrazný zlom v intenzitě osídlení lze postihnout mezi připojením severovýchodních Čech k přemyslovskému státu před polovinou 10. století a mladší dobou hradištní. Vnitřní kolonizací byla v období tehdejšího klimatického optima krajina severovýchodních Čech osídlena tak, že z většiny současných vsí a měst pocházejí mladohradištní nálezy. Pro 11. století nejsou pro Jičínsko k dispozici žádné písemné prameny (pomínoucí církevní falza hlásící se do doby vlády knížete Břetislava I.). Postupně rostoucí intenzitu osídlení potvrzují až pro 12. století výše uvedené listiny, se kterými korespondují i archeologické nálezy.

Prameny:

- Blahoslav, G. 1904: Codex diplomaticus et epistolarius regni Bohemiae, Tomus primus. Praha.
Čížková, E. 2004: Dolní Černůtky, okr. Jičín. Rukopis NZ čj. 9106/2004, archiv nálezových zpráv Archeologického ústavu AV ČR Praha, v.v.i.

Literatura:

- Bernard, J. 1934: Příspěvek k předhistorii Jičínska. Pohřebiště u Holína. Velíš. Pohřebiště u Vitiněvsi. Ročenka musejního spolku v Jičíně I., 32 - 37. Jičín.
Bouček, J. - Kalferst, J. 1987: Třebnouševy, okr. Jičín. Výzkumy v Čechách 1984, 1985, 213 - 214. Praha.
Čížek, T. 2000: Ilustrovaná encyklopedie českých hradů, Praha.
Fiala, F. 1965: Přemyslovské Čechy. Praha.
Novotný, V. 1913: České dějiny I/2, Praha.
Wagner, M. - Vokolek, V. 1995: Hradec Králové. Slovanské hradiště a počátky středověkého města. Hradec Králové.

Royt, V. 1872: Svatý Ota, biskup bamberský, apoštol Pomořanů. Časopis Matice Moravské IV. Brno.

Šimák, J.V. 1930 : Polský vpád do Čech r. 1110, Český časopis historický XXXVI, 118 - 123. Praha.

Šnajdr, L. 1874-1878: Pokus o třídění nádob hrobových. Památky archaeologické X, 350 - 351. Praha.

Ulrychová, E. 1997: Holovousy, okr. Jičín. Výzkumy v Čechách 1993-5. Praha.

Ulrychová, E. 1997a: Libonice, okr. Jičín. Výzkumy v Čechách 1993-5. Praha.

Ulrychová, E. 1998: Holovousy, okr. Jičín. Výzkumy v Čechách 1996-7. Praha.

Ulrychová, E. 1998a: Železnice, okr. Jičín. Výzkumy v Čechách 1996-7. Praha.

Ulrychová, E. 2001: Dolní Čermůtky, okr. Jičín. Výzkumy v Čechách 1999. Praha.

Ulrychová, E. 2001a: Železnice, okr. Jičín. Výzkumy v Čechách 1999. Praha.

Ulrychová, E. 2003: Miletín, okr. Jičín. Výzkumy v Čechách 2000. Praha.

Ulrychová, E. 2003a: Třebnouševy, okr. Jičín. Výzkumy v Čechách 2001. Praha.

Ulrychová, E. 2005: Raně středověká hradiště na Jičínsku, In: Metlička M. (ed.): sb. Archeologie doby hradištní v Čechách. Plzeň.

Žemlička, J. 1997: Čechy v době knížecí. Praha.

ARCHEOLOGICKÉ OBJEVY V KOSTELE SV. JANA KŘTITELE VE DVOŘE KRÁLOVÉ NAD LABEM PŘI OPRAVÁCH V ROCE 2007 (předběžná zpráva)

Marek Madaj – Hana Burdychová

Archeologický výzkum v interiéru kostela sv. Jana Křtitele byl vyvozen z požadavků pracovníků Národního památkového ústavu v Pardubicích prozkoumat situace odhalené probíhajícími pracemi v interiéru kostela. Jednalo se o zjištění a následně odsunutím bočních oltářů při východní a severní stěně lodi kostela. Zřejmě bylo také nutné prozkoumat prostor presbyteria v trase plánovaného vedení kabelů elektroinstalace. Při přípravných pracích pro opravy interiérových omítek rovněž projevily stopy starších stavebních konstrukcí. Průzkumné práce probíhaly v květnu až červenci 2007.

Po odsunutí neogotických oltářů z konce 19. století se pod dřevěnými skřípnými menzami objevily zbytky jejich starších předchůdců, kamenných soklů, které souvisejícími oltáři konstrukčně přímo nesouvisely. Při instalaci oltářů v 19. století byly starší kamenné menzy i částečně odstraněny. Nejkompletněji se dochovaly první z nich – na severní stěně stejnorodí. Dochoval se i s krycí kamennou deskou, zřejmě použitou sekundárně. Samotná menza je konstruována z lomové kamene za použití pálených cihel spolu s dalšími druhotně použitými stavebními prvky – v tomto případě se jednalo o schodištvé stupně s jednoduchou klasickou profilací. Menza byla omítnuta (restaurátorský průzkum provedl ak. soch. J. Kašpar). Krycí kamenná deska byla za účelem druhotného použití hrubě pískovcová, přičemž i původně sloužila jako oltářní menza. Zhotovena je z tvrdé pískovce a v jejích rozích jsou vytesány čtyři řecké kříže s rozšířenými koncovými hranami rohů jsou upraveny zářezem. Tato krycí deska stylově i materiálově odpovídá podobné větší desce vsazené do hlavního oltáře v presbyteriu omítnuté stejnými tlapatými kříži, nejspíše souvisejícími s obřadem konsekrace. Základ kamenného oltáře je přizděné na kvalitní tvrdou omítku severní zdi lodi vysokým obsahem vápna, restaurátorským průzkumem určenou jako původní gotickou z počátku 15. století (restaurátorský průzkum omítek provedla akad. mal. H. Vítová). Oltářní sokl rovněž nesouvisí se stávající kamennou dlažbou, která je datovatelnou předběžně do první poloviny 19. století. Odhalenou oltářní menzu lze nejspíše rámcově datovat mezi tyto dva časové limity, nejspíše by se však mohlo jednat o pozůstatek oprav interiéru po třicetileté válce. Samotná krycí deska byla ze soklu sňata a bylo rozhodnuto použít ji jako součást nově budovaného oltáře.

Eva Ulrychová: Late Slavonic sites from the Jičín area in archaeological sources and written sources from the 12th century. Northeast Bohemian is not situated in the middle part of the Bohemian basin where the most important development of the Přemysl state was taking place in 11th and 12th century. Although we can see more intensive colonisation of the north-eastern part of the Bohemian from the Early Slavonic phase and despite the settlement in the second half of the 9th century, this part was only remote part of the Bohemian. The major change we can see between the annexation by the Přemysl state and the Late Slavonic phase. By the inner colonisation the landscape was during the climatic optimum populated so we are able to find Late Slavonic finds in most from the nowadays villages and towns. There are no written sources for the Jičín area in the 11th century (with the exception of the church falsies which date itself into the rule of prince Břetislav I.). The increase in inhabitation is documented by the mentioned document and also by archaeological evidence. The oldest written source is the note about the courtyard of Vladislav I. in Miletín from the year 1124. Several villages in the Hořice region were given to the new founded monastery in Praha – Strahov by the bishop Jan from Ločenice, document about the donation is dated between years 1143–1148. The first noble in the Jičín region in the written source is Ččč from Železnice (1180–1183), the promoter of the Romano-Germanic church in Železnice and his mansion in its neighbourhood.

Pozůstatky druhého oltáře v severní části východní straně stejnolodí se dochovaly pouze do výše několika desítek centimetrů, přičemž jeho situace byla obdobná jako v popisovaném prvním případě.

Třetí oltář stával v jižní části východní strany stejnolodí. V tomto případě bylo jeho zdivo kompletně odstraněno, pouze na podlaze a stěně se dochovaly negativy jeho konstrukce, poukazující na obdobnou situaci jako v prvních dvou případech. Při průzkumu jeho základů byla objevena pískovcová náhrobní deska sekundárně použitá jako stupeň u oltáře. Náhrobník o rozměrech 106 x 66 x 16 cm patřil nejmenovanému synu Jana Zilvára, je opatřen nápisem („zyn urozenego pana Jana Zylwara: umrzel K...*Inečitelné, tato část sešlapána!*, panie ... 5... w .obotu po pamatcze promienieny pana Krista na hurze Tabor:“) a erbem Zilvářů, datovatelný nejspíše do 2. pol. až konce 16. stol. (ke genealogii rodu Zilvářů z Pilníkova a na Břečtejně viz Hás 1986). Náhrobník byl po restauraci umístěn v prostoru tzv. Dořiny předsíně – hlavního vstupu do kostela.

Dalším úkolem bylo zkoumání výkopových tras plánovaného vedení elektroinstalačních kabelů v presbyteriu – stavební rýhy však dosáhly hloubky pouze několika centimetrů pod stávající dlažbu, kde bylo možné konstatovat vrstvu nasypaného písku, který spolu s dlažbou zvýšil výškovou úroveň presbyteria. Podobná situace byla zjištěna v hale stejnolodí, kde přibližně 20 cm silné pískovcové bloky dlažby nasedaly na 15 – 20 cm silnou vrstvu písku.

Nejdůležitějším zjištěním výzkumu bylo rozpoznání zbytků nejstarší – románské fáze kostela, přímo navazující na zdivo půlkruhové apsidy, odhalené v r. 1911 výzkumem A. Schulze a B. Šela při vnějším líci východní zdi lodě (Šel 1913).

V nároží tvořeném jižní stranou východní interiérové stěny gotického trojlodí a západní částí jižní zdi presbyteria - v prostoru pod vítězným obloukem - byl zjištěn fragment severovýchodního nároží původního románského kostela. Tato konstrukce se na severní straně dochovala až do výše 430 cm, což představuje konstrukční výšku vertikální rohové lizény až do prostoru, kde lze předpokládat náběh obloučkového vlysu. Jeho existence je doložena řadou kamenických článků, sekundárně zazděných ve venkovním plášti gotické stavby. Vertikální rohová lizéna je tvořena 9 cm vysokým profilovaným ústupkem, přičemž tato profilace je totožná s profilací fragmentů obloučkového vlysu. Konstrukce zdiva nasedá na trnož attické profilace, totožné s profilací na fragmentu apsidy odkryté v roce 1911. Celková délka dochovaného románského zdiva ve směru východ-západ celkově činí 215 cm.

Na východní straně severovýchodního nároží původního románského kostela, v místech, kde na něj navazuje gotické zdivo presbyteria, byla do zdi zahlobena sonda, která jednoznačně potvrdila existenci předpokládaného nároží do hloubky 35 cm. Netěsné nasazení mladšího zdiva pod vrchním obloukem

sklové trnože umožnilo zjistit také vzdálenost nasazení trnože apsidy, která od objeveného nároží činila 80 cm.

V jihovýchodním rohu gotického stejnolodí poblíž základu gotického vítězného oblouku bylo hned po prvotním odstranění omítek v první etapě prací v nadzemní části o výšce cca 50 cm konstatováno odkrytí románských stavebních konstrukcí. Po bližším ohledání a následném rozšíření sond bylo zjištěno, že se jedná o interiér původního románského kostela - konkrétně se jednalo o fragment severní části východní zdi původní románské stavby, do které byl prorážen pravděpodobně odstupněný vítězný oblouk. Z nároží vyběhající severní zed, zachovalá v severní části původní stavby, konstruovaná obvyklou smíšenou technikou, byla při nejspíše gotické přestavbě kostela odsekána na úroveň plochy vnitřní východní zdi.

Zdivo dále odkrytého rozšířeného základu bylo zpracováno hrubší povrchovou úpravou pískovcových bloků, stopy podlahy – ani její výškové úrovně v důsledku pozdějších úprav nebyly zjištěny. Tento rozšířený základ probíhá rovněž pod původním vítězným obloukem. Románské zdivo je smíšené, přičemž na vnitřním i venkovním líci zdiva je užitá kvádríková technika, kombinovaná jiným zdivem uvnitř. Jako materiál je použitý vysoce kvalitní jemnozrnný pískovec značné tvrdosti, světle okrového až načervenalého zabarvení. Vzhledem k geologickému charakteru podloží Dvora Králové a z novější historie známých lomů pískovcových lomů v jeho blízkém okolí je možné usuzovat na jeho místní původ.

Pískovcové bloky jsou z lícové strany opracovány do pravidelných vysokých kvádrů s kolísající výškou 35 - 40 cm. Jejich opracování je velice jemné, spáry u líce v trnoži severovýchodního nároží dokonce dosahovaly šířky pouhých 0 - 2 mm. Použitá malta je rovněž velmi kvalitní a značné tvrdosti, jemnozrnná s vysokým podílem vápna, bílé barvy.

Stavba původního románského kostela zanikla kolem roku 1400, kdy změnou její funkce na městský farní kostel vyvstala potřeba jejího rozšíření. Tento proces však nebyl jednorázový, v úvahu přicházejí rovněž i dřívější stavební úpravy objektu - a to především v souvislosti s požárem roku 1345 (RBM IV, sv. 3, č. 1667; Hejna 1986, 36; Šimák 1936, 15), případně i změny související se zmnožením města.

Při velké přestavbě kolem roku 1400 (k tomu viz např. Mencl 1948, 160, Kubal 1984, 194) byl pozměněný původní kostel použitý jako základ nové stavby a jeho objem formoval její tvárnost, především jižní lodě haly. Je pravděpodobné, že půlkruhová apsida ještě po jistou dobu plnila svoje původní poslání - jako místo pro nové haly, nakonec však byla rovněž odstraněna s tím, že její severní část zůstala součástí konstrukce nové - slouží jako jižní základ gotického vítězného oblouku. S nejvyšší pravděpodobností právě z tohoto důvodu byla zachována

i část zdiva apsidy, rozpoznáno roku 1911, jako pojišťující, podpůrný prvek vítězného oblouku nehomogenní, starší konstrukce.

Materiál z postupně rozebírané stavby byl druhotně používaný jako součást budovaného gotického zdiva, o čemž svědčí asi na dvě desítky románských architektonických článků jednak zazděných do pláště haly, opěrných pilířů (viz např. Schulz 1921, 17 - 18) ale především základů gotické novostavby, jak dokládá i nález profilované části trnože v podezdívce gotického vítězného oblouku.

Archeologický průzkum objasnil původ a časové zařazení tří zjištěných oltářních menz, ale především prokázal existenci románských stavebních konstrukcí původního kostela též v interiéru stavby, přičemž byla zodpovězena otázka jejího charakteru: jednalo se o orientovanou jednodílnou podélnou stavbu na východě ukončenou již dříve známou apsidou. Konkrétnější informace o její stavební podobě byly získány (kromě zbytků apsidy) z odkrytého severovýchodního nároží stavby a fragmentu východní části severní stěny.

Po stránce slohové příslušnosti odkryté konstrukce stejně tak jako již dříve známé zbytky apsidy vykazují znaky pozdně románského tvarosloví, s analogiemi k vineckému okruhu, což umožňuje stavbu ve shodě s dosavadními názory datovat před nebo do poloviny 13. století (Merhautová 1971, 121).

Kontext historických reálií zatím nedává jednoznačnou odpověď, ke kterým okolnostem lze stavbu dvorského románského kostela přiřadit. Stavba vznikla v předlokačním období města a není ji proto možné s městem primárně spojovat, spíše naopak. Samotný název místa „Dvůr“/„Curia“/„Hof“ dává tušit existenci objektu s vysokou pravděpodobností z předlokačního období existence města, ke kterému románská stavba mohla časově i logicky náležet (srov. Razím 1986, 582, též literaturu zde uvedenou; k počátkům Dvora Králové bohatá literatura, např. Wolf 1964, Šimák 1936). Není však prozatím možné její vznik konkrétně vztahovat. Existence stavby samotné je nepřímou doložena až k roku 1270, kdy se připomíná farář „Gotfrid, plebanus de Curia“ (RBM IV, 728, č. 1826; Hejna 1986, 25).

Prameny a edice:

RBM - Emler, J. (ed.) 1892: Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae, IV. Praha.

Vítová, H. 2006: Průzkum omítkových vrstev a malířské výzdoby v děkanském chrámu Svatého Jana Křtitele ve Dvoře Králové nad Labem. Restaurátorská zpráva, nepublikovaný strojopis. Pardubice.

Literatura:

Hás, J. 1986: Rod Zilvarů ze Silberšteina a Vlčice, Zpravodaj Klubu pro českou heraldiku a genealogii, r. XIX/2, 139 - 162.

Hejna, A. 1986: Písemné prameny k dějinám severovýchodních Čech. Trutnov.
Libal, D. 1984: Gotická architektura, in: Dějiny českého výtvarného umění 1/1, 145 - 215. Praha.

Mencl, V. 1948: Česká architektura doby lucemburské. Praha.

Merhautová, A. 1971: Raně středověká architektura v Čechách. Praha.

Poche, E. 1937: Soupis památek historických a uměleckých v okrese královédvorském. Praha.

Razím, V. 1986: Městské opevnění Dvora Králové nad Labem, Památky a příroda 10/1986, 577. Praha.

Schulz, A. 1921: Průvodce Dvorem nad Labem, Dvůr Králové nad Labem.

Šel, B. 1913: Románská apside u děkanského kostela sv. Jana Křtitele ve Dvoře Králové, Památky archeologické XXV, 1913, 84 - 85. Praha.

Šimák, J.V. 1936: Počátky Dvora Králové nad Labem, Časopis společnosti přátel starožitností československých v Praze XLIV, 1936, č.1, 7 - 15. Praha.

Wolf, V. 1964: Počátky Dvora Králové nad Labem a Hostinného. Přehled názorů, in: Krkonoše - Podkrkonoší 1963, 16 - 23. Havlíčkův Brod.

Marek Madaj – Hana Burdychová: Archaeological finding in St. John Baptist's church in Dvůr Králové nad Labem during repair works in 2007 (preliminary report). During the improvement works in the interior in the St. John Baptist's church in Dvůr Králové nad Labem we discovered and documented the north-eastern corner of the Romanesque phase of the church, which was found during exposure in 1911. This discovery cleared up the questions about the disposition of the original church – it was single-aisle church with a half circle-shaped apse, the western part of the church is still unknown. The dating of the Romanesque phase of the church is based on cultural – historical style classification, into 13th century. The results gotten from the excavation also suggests the relations between Romanesque phase and the following phases. In the interior we also studied the remains of Modern altar, whereas we discovered secondary use of architectural elements including the gravestone of a member of Žilvář – local noble family.

FRAGMENT TYMPANÁLNÍ PLASTIKY¹ Z VILÉMOVA - KLÁŠTERA, OKR. HAVLÍČKŮV BROD

Zdeněk Pehal

Velice zajímavý nález, pravděpodobně jediný dosud známý a zachovaný artefakt pocházející přímo z vilémovského kláštera, část tympanonu zdobená plastickými figurálními a ornamentálními motivy (Tab. 1).

Tento artefakt představuje velmi pravděpodobně jedinou dochovanou pozdně románskou plastiku z území okresu Havlíčkův Brod, byla nalezena při opravě omítky na věži kostela svatého Václava v roce 1982. Do širšího povědomí ji uvedla až zmínka ve vlastivědné publikaci (Štědrá a kol., 2004, 86 – 87). V době svého objevu, kdy se nalézala v místě svého druhotného uložení, tedy zhruba ve výšce prvního patra budovy, byl k nálezu rovněž přivolán archeolog muzea v Havlíčkově Brodě Pavel Rous, který na místě provedl základní dokumentaci. Reliéf byl v té době stále osazen ve zdivu věže kostela. Fotografickou část zhotovil muzejní fotograf Petrem Špinarem (černobílý svitkový film, teleobjektiv s ohniskovou vzdáleností 100 mm). I když sejmutí reliéfu nebylo v té době plánováno, došlo k němu v následných letech (zřejmě již nedlouho po roce objevu), aniž byla tato manipulace sdělena muzeu v Havlíčkově Brodě a tak nemohla být poskytnuta tomuto reliéfu odpovídající památková ochrana v úrovni, jakou by si nepochybně zasloužil. Následná léta až do současnosti byl tedy nepřípadně opřen o zeď kostela sv. Václava zčásti kryt vzrostlým keřem vedle vstupu do sakristie.

Popis

Poškozený reliéf je tvořen původně obdélnou, druhotně rozlomenou deskou ze světlé, jemně zrnité žuly, silnou 0,2 m a 0,75 m vysokou. Délka dochované části kolísá mezi 0,7 m při horní a 0,6 m při užším dolním okraji. Přičemž velikostní poměr reliktu odhaduji až na osmdesát procent zachované části ku dvacetiprocentům ztraceným. Přestože byla obrácena reliéfem směrem ode zdi, tedy vystavena nepřízní počasí, nebyla reliéfní struktura nijak poškozena porostli lišejníky či mechem. Tato zachovalost je nepochybně způsobena odolností použitého kamene. Zadní strana a hrany desky jsou precizně hladce opracovány. Vlastní reliéf je umístěn do obdélného pole, z hlediska výtvarného zpracování

pojat schematicky a poněkud ploše, nicméně vyobrazený námět je zřetelný a jednoznačně identifikovatelný. Celkový dojem lze dobře posoudit z fotografie (Tab. 1). Hmotnost dochované části odhaduji na dvě stě kilogramů.

Tvoří ho stojící Beránek Boží, po stranách olemovaný oblonovým prutem. Dolní podélná strana pod oblonovým prutem je zdobena třemi stylizovanými palmovými ratolestmi – palmetami. Stejně, byť méně výrazné palmety zdobí i horní podélné straně nad oblonovým prutem. Reliéfní pole je osazeno stylizovanou stojící figurou Beránka Božího, který nese praporec s žerdí ukončenou křížem. Postava Beránka s praporcem je v dochované části téměř celá. Kromě toho obsahuje reliéfní pole také poškozený vertikální motiv snad dvou stromů (čímž méně pravděpodobná se jeví možnost dvojice akantů). Jedná se o tradiční středověký ikonografický motiv, kdy praporec s Beránkem Božím představuje zrození svatého Jana Křtitele, a symbolizuje tak zmrtvýchvstání a obecně vítězství Krista.

Bez zajímavosti není ani surovina díla², neboť žula se v okolí nenachází, ale rozdíl od blízkého, jen několik stovek metrů vzdáleného ložiska dobře opatrně rozpoznatelné opuky, ta se ale pro daný účel svoji strukturou nehodí, a předpokládám proto, že jde nejspíše o kámen z lomů z oblasti v okolí Lipnice nad Sázavou. Tímto kámen je také výrazně světlý, jemnozrnné struktury, na rozdíl od nejčastěji se vyskytujících granodioritů z oblasti kolem Seče (okr. Chrudim), které jsou tmavší a výrazně zrnité. Představa provenience použitého kamene z okolí Lipnice nad Sázavou je historicky umocněna skutečností, že v této oblasti měl vilémovský klášter do roku 1307 (Emler, 1882, 929) skupinu čtyř vesnic, které v tomto roce vyměnil, mimo jiné za městečko Smrdov s okolními vesnicemi. Doba držby kláštera nadobí před rokem 1307, odpovídá i předpokládané době vzniku plastiky.

Interpretace

Původní určení reliéfu je jednoznačné. Jedná se o tympanální plastiku, pocházející pravděpodobně z portálu zaniklého klášterního kostela apoštolů svatého Petra a Pavla. Není ani vyloučené, že reliéf byl původně součástí farního kostela sv. Marie, odkud mohl být druhotně přenesen při barokní přestavbě kostela a umístěn na původně gotickou věž. Zde se, zakryt omítkou, dochoval až do svého objevu v roce 1982.

V otázce datování jsme omezeni několika skutečnostmi. Mimo jiné, například, že se plastika nedochovala na původním místě. Sice se potvrdil předpoklad M. Merhautové, že husity vyvrácená řádová architektura obsahovala dokladně zachované tympanony (Merhautová, 1976, 417), ale analogický ikonografický motiv (s výrazným Beránkem) u těchto plastik ve starším období není doložen. Z podobných

¹ Za cenná vysvětlení a připomínky děkuji Daliboru Prixovi z Ústavu dějin umění Akademie věd ČR.

nálezů lze uvést např. reliéf v klášteře Zlatá Koruna (Kuthan 1983, 291, obr. 156) a na čtenářském pultu kláštera v Oseku (Kuthan 1983, 268 a 269). Citované příklady jsou však mladší s gotickou datací, čemuž nasvědčuje i vyspělá úroveň kamenosochařské práce a propracovanost jejich detailů. Naproti tomu nález z Vilémova – Kláštera svým celkovým pojetím odpovídá úrovni staršího horizontu publikovaných ikonografických motivů (Kuthan 1983, 417 – 428). Figurální reliéf Beránka je zřetelný, stejně tak i hrubší, ale dobře patrné ornamenty, palmety. V detailu podstatně již lépe propracované palmety známe v okolí ve výzdobě západního, gotického portálu kostela v Okřesanči (Birnbauová – Jansová 1929, 271, obr. 200), datovaného do první poloviny čtrnáctého století, když románská část tohoto kostela, reprezentovaná především severním vstupním portálem je datována do období před rokem 1250 (tamtéž, 270).

Z výše uvedených důvodů se domnívám, že předmětná plastika se svou celkovou úrovní hlásí do pozdně románského období, do třicátých a čtyřicátých let třináctého století. Do téhož časového vymezení bych s jistou opatrností datoval i zaniklou klášterní architekturu, respektive její nejstarší zděné části, z nichž patrně pochází. Tedy do stylu rané gotiky s jednotlivými pozdně románskými prvky.

Děkuji Daliboru Prixovi za konzultace ohledně umělecko historického posouzení plastiky, Pavlu Rousovi za sdělení okolností jejího nálezů, dále Milošlavu Růžičkovi z Vilémova za zhotovení kvalitní fotografické dokumentace a Jiřímu Kalferstovi za cenné připomínky, které práci obohatily.

Prameny:

Emler, J. (ed.) 1882: Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae. Pars II. (Annorum 1253 – 1310). Praha.

Literatura:

Birnbauová, A. – Jansová, L. 1929: Soupis památek uměleckých a historických v politickém okrese Čáslavském. Praha.

Kuthan, J. 1983: Počátky a rozmach gotické architektury v Čechách. Praha.

Merhautová, A. 1976: K ikonografii českých raně středověkých tympanonů. Umění 24, 417 - 429. Praha.

Štědrá, E. - Kreibich, J. - Růžička, M. - Tuček, V. 2004: Vilémov. Vilémov.

Zdeněk Pehal: The Fragment of tympanial sculpture from Vilémov – Klášter, district of Havlíčkův Brod. The only Known late Romanesque tympanial sculpture in the district of Havlíčkův Brod survived in essential torso, found in secondary

deposit in the Gothic tower of the St. Vaclav church, Virgin Mary in the Middle Ages. Grazie sculptures are decorated with plastic figure (Victory Agnus Dei) and ornamental motives (palmette). It was originally situated either in the vicarage church of Virgin Mary which was part of the monastery or from the convent church of St. Peter and Pavel. The only known architectonic part from the abandoned monastery in Vilémov.

Tab. 1. Vilémov – Klášter, Fragment tympanální plastiky.
Tab. 1. Vilémov – Klášter, the fragment of the tympanial sculpture.

ARCHEOLOGICKÝ VÝZKUM NA MALÉM NÁMĚSTÍ V HRADCI KRÁLOVÉ

Radek Bláha

1. Úvod

V měsících červenci až říjnu 2006 provedlo archeologické oddělení Muzea východních Čech v Hradci Králové záchranný archeologický výzkum v prostoru Malého náměstí. Podnětem výzkumu byla rekonstrukce inženýrských sítí a přestavba tohoto veřejného prostranství, jejímž investorem a stavebníkem bylo Město Hradec Králové. Technickou stránku výzkumu zajišťovala firma Jan Osina.

2. Vymezení území

Malé náměstí se nachází ve východní části Městské památkové rezervace Hradec Králové (Tab. 1). Náměstí má tvar nepravidelného lichoběžníku, západní strana je dlouhá asi 80 m, severní cca 80 m, východní asi 45 m, jižní cca 90 m. Nejdůležitější komunikace probíhá mírným obloukem v jižní části náměstí a spojuje západně sousedící Velké náměstí a Mýtskou ulici na východě; v Mýtské ulici mezi dnešními čp. 126 a 2 bývala městská brána zvaná Mýtská či Slezská. Z Mýtské ulice probíhá¹ úhlopříčně náměstím k jeho severozápadnímu rohu komunikace ústící do Dlouhé ulice. Ze severovýchodního rohu náměstí je úzký průchod mezi domy čp. 120 a 123 na tzv. Kavčí plácek, kde se ve středověku a raném novověku předpokládá židovské osídlení (Bienenberg 1780, 189; Spiess 1895, 8) či alespoň škola (Mikulka 1996, 81). Kašna se sochou sv. Jana Nepomuckého uprostřed náměstí pochází z 18. století a stojí na místě starší středověké studny (Jelínek 2000, 118-119).

3. Přírodní podmínky

Původní přírodní podmínky byly změněny intenzivní antropogenní činností, probíhající již od pravěku. Místo se nachází na východní straně svědeckého masivu druhohorního křídového původu, jehož tvar vznikl intenzivní erozní činností Labe a Orlice během třetihor a starších čtvrtohor. Průměrná mocnost vrstev nadloží (archeologických + současné povrchy) činí cca 1,5 m-2 m, v severní části náměstí vystupuje přírodní podloží výše. Tento stav vyplývá mj. z terénního reliéfu, neboť dnešní povrch náměstí (a podobně tomu bylo i v minulosti) se svažuje úhlopříčně z nejnvýše položeného severního, severozápadního a severovýchodního

¹ V rámci rekonstrukce roku 2006 (-2007) byla tato úhlopříčná jízdni komunikace zrušena.

ho okraje při ústí Kavčím plácku a Dlouhé ulice do jeho jihovýchodního rohu při ústí Mýtské ulice a bývalé Mýtské brány. Niveletě terénu odpovídal (a stále do jisté míry odpovídá) i vodní režim lokality, kdy dešťové a jiné vody logicky odtékaly z východní části hradeckého návrší právě jihovýchodním směrem do prostoru Mýtské brány. Tak je to zachyceno i na některých mapách 18. století². Tohoto vodního režimu využívalo i několik studní, respektive cisteren, které se nacházely, jak vyplývá z archeologických i písemných pramenů, v centrální a západní části náměstí (viz dále).

4. Přehled dosavadního bádání

Úvahy o vzniku a vývoji Malého náměstí hrály již od 19. století velkou úlohu v historickém a historicko-archeologickém výkladu počátku Hradce Králové jako města. Historické a archeologické bádání od 18. století až do 70. let 20. století, v některých případech až do dneška, přijalo tezi vyslovenou již K.J. Bienenem z Bienenberka o postupném rozšíření města směrem na východ. Podle této myšlenky původní město (i jeho raně středověký předchůdce) zaujímal pouze západní polovinu návrší, rozděleného příkopem, zjištěným údajně při stavbě kostela Nanebevzetí Panny Marie v roce 1649 (Bienenberg 1780, 57-58). K zasypání příkopu a rozšíření města mělo dojít za přítomnosti („vlády“) královny-vdovy Elišky Rejčky v Hradci Králové na počátku 14. století. Mimo zprávy o příkopu, zachycené Bienenberkem, badatelé poukazovali na další prameny. Především na listinu krále Přemysla Otakara I, z roku 1225, jejímž předmětem je výměna pozemků zvaných Vesce, potřebných k rozšíření města za jiné v Čistěvsi. Obsah listiny byl (např. V. Vojtíškem) interpretován tak, že Vesce se nacházely právě v prostoru Malého náměstí a jednalo se o nově vyměřenou ves, jejíž půdorys později využilo Malé náměstí (Vojtíšek 1934, 3-4; viz též B.S. /Ludvík Domečka/ 1922, 3,6). Druhou písemnou oporou se stal berní rejstřík z let 1390-1405, ve kterém je městská Pražská brána označována jako stará (valva antiqua), kdežto brána Mýtská jako „valva nova“³ (Bienenberg 1780, 189). To bylo bráno za důkaz, že tato brána a s ní celá východní část města vznikly dodatečně (viz např. Spiess 1895, 8).

Nové poznatky a náměty přinesl až archeologický výzkum prostoru Malého náměstí a jeho nejbližšího okolí, který proběhl při různých příležitostech na přelomu 60. a 70. let 20. století a probíhá od poloviny 90. let 20. století do současnosti. Archeologické nálezy jsou ovšem z prostoru Malého náměstí a jeho nejbližšího okolí evidovány již od počátku 20. století, např. roku 1913 kera-

² Např. Rapports-Plan Der Ka. l. Königl. Festung Königgrätz anno 1774... SOKA HK i.č. 5039.

³ O Mýtské bráně na dnešním místě se však hovoří již v listině z roku 1384: „...pro dotatione hospitalis sancti Anthonii situati ante portam ciuitatis, qua itur versus Mutham...“ – CIM II, č. 594, s. 759.

mika ze střední až mladší doby hradištní při stavbě Lutherova domu na Kavčím plácku. Na konci 60. let 20. století byla M. Richterem a V. Vokolkem provedena archeologická sondáž za čp. 2, která odhalila relikt pravěkého a středověkého až mladohradištního dřevohlinitého opevnění (Richter-Vokolek 1995, 16-19). Tím byl zpochybněn starší názor o tom, že se raně středověké hradisko rozkládalo jen v západní části návrší (např. B.S. /Ludvík Domečka/ 1922, 3). Velmi dobré zachování středohradištních a mladohradištních kontextů ve východní části návrší naopak vedlo (na počátku 70. let 20. století) k myšlence, zdali akropole slovenského hradiska nebyla právě zde (Richter-Vokolek 1971, 613, 616); to však dalšími výzkumy nebylo potvrzeno. Samotný prostor Malého náměstí byl archeologicky poprvé moderně zkoumán v roce 1970 sondou v trase kanalizace naproti čp. 9 směrem ke kašně. V sondě se podařilo zachytit část dřevěné konstrukce zahloubeného objektu ze 13. století, naznačující, že v té době byl prostor dnešního náměstí zastavěn (Richter-Vokolek 1995, 52-53). Silnou kulturní vrstvu a náznaky různých zahloubených objektů odhalily výkopy inženýrských sítí (kabely, plyn, voda) v letech 1995 a 1996. K většímu plošnému odkryvu pak došlo v roce 1997 při stavbě trafostanice jihovýchodně od kašny (výzkum J. Sigla). Byla zde odkryta cihlová pícka z 15. století, pod ní pak část dvou zasypaných pravoúhlých omezených s dřevěnými konstrukcemi⁴. Tyto zahloubené objekty byly interpretovány jako sklepní části původních dřevěných domů, datovatelných do 13. století a zaniklých v průběhu století 14. Ukázalo se tedy, že v jižní části plochy dnešního náměstí stály ve 13. století obytné, případně hospodářské stavby (Sigl 1998, 127-131). Nové poznatky přinesl archeologický výzkum při rekonstrukci kašny uprostřed náměstí a jejího technického zázemí v roce 2000. Kašna totiž vyrostla na místě studny, zasypané nejpozději v 15. století. Jižně od studny byl zachycen další původně zahloubený objekt se stěnami původně zpevněnými řadou kúlů. Tato stavba zanikla asi ve 14. století. Mimo tyto nálezy lze zmínit část dřevěného odvodu vedoucího od kašny směrem na JZ a rozsáhlý zahloubený objekt se stěnami z kamene a cihel, zřejmě raně novověkého stáří (Ježek 2000, 114-119). Je zobrazen na některých plánech z poslední třetiny 18. století. Mohlo se jednat o nádobu, ve které, dle dobových pramenů, byla uložena hasičská stříkačka a další požární technika, ale není to jisté.

Lze tedy shrnout, že dosavadní výsledky archeologických výzkumů poukazují na složitý vývoj prostranství dnešního Malého náměstí: ve 13. století byla část dnešního náměstí zastavěna obytnými a hospodářskými stavbami. Ve 14. století byla tato zástavba odstraněna a vzniklo zde prostranství, využívané jako vedlejšího tržiště (v roce 1568 doložen název Koňský trh). V jeho středu byla zbudována obecní studna, nahrazená později kašnou.

⁴ Při výzkumu v roce 2006 byly části těchto zahloubených suterénů odkryty v sondách C a D.

5. Rozsah archeologického výzkumu

Archeologický výzkum v roce 2006 byl prováděn kombinovaným způsobem jako předstihový na vybraných místech v trase budoucí kanalizace a formou dohledu, s dokumentací řezů výkopů pro nové inženýrské sítě, zejména kanalizaci. Předstihový výzkum se uskutečnil v jižní a západní větvi trasy kanalizace, kde bylo vyměřeno celkem jedenáct sond, z toho pět na trase jižní větve, šest na západní větvi, o průměrné šířce 1,3 - 1,6 m, délce cca 2-3 m² (Tab. 1). Místu sond jsme vybrali tak, aby byl pokud možno zachycen původní terén bez větších recentních zásahů, např. zcela novodobými inženýrskými sítěmi. I tak téměř každou sondou nějaká starší či novější rýha inženýrských sítí procházela, naštěstí se nejednalo o rozsáhlé zásahy.

Archeologická dokumentace stěn výkopů se týkala rýh kanalizace, vodovodu a plynovodu ve východní části Malého náměstí a úseků mimo sondy v rámci předstihového záchraného výzkumu. Dále byly sledovány výkopy pro kabely ve směru od trafostanice k severní části náměstí a výkop vodovodu v severní části náměstí, vzhledem k narušení zdejšího terénu mladšími zásahy nepřineslo tato sledování významnější poznatky.

6. Průběh archeologického výzkumu a jeho výsledky

Archeologický výzkum započal dne 17. 7. 2006 dozorem při mechanické skrývce dlažeb a podsýpkových vrstev do hloubky cca 30 – 40 cm. Následně došlo (ve směru Z-V) k vyměření prvních tří sond A, B a C, později sondy D.

Severní část sond A-C narušil výkop pro plyn. Horní vrstvy ve všech třech sondách měly písčité charakter a jednalo se zřejmě o staré podsýpky dlažeb. V sondě A se objevila černá „kulturní“ vrstva s množstvím úlomků dřev a také útržků kůží. Zajímavý byl výskyt odpadu železářské výroby – strusky ve vrstvách 120/142. Prostřední část sondy A byla narušena vkopem, který procházel sondou ve směru Z-V, o šířce cca 50 cm, kolmými stěnami, hluboký cca 80 cm (111). Velice pravděpodobně se jednalo o vkop pro staré inženýrské vedení, a to vodovod. Stejná „kulturní“ vrstva (zde označená jako 134 a 135) i vkop (105) byla rozpoznána v sondě B. V sondě A se pod kulturní vrstvou objevila souvislá vrstva oblázků (117), kterou můžeme považovat za úpravu tehdejšího povrchu. Pod ní se rýsovala vrstva šterku s ojedinělými zlomky pravěkými (předběžně datovanými do kultury lužické a kultury nálevkovitých pohárů). V sondě B se pod „kulturní“ vrstvou při západním profilu objevil (v hloubce 1,25 m) oválný či kruhový objekt /013/014/, v jehož zásypu byla mj. nalezena kostěná tzv. brusle. V severní části sondy C se pod svrchními vrstvami ukázala jižní hrana rozsáhlého objektu (č.

005/058) s téměř kolmou stěnou, vyplněného vrstvou těžkého šedého a černého jílu a jílovité hlíny, charakteru záspy (v. 118, 122, 143). Mimo keramické nálezy se v něm objevovala volně uložená dřeva a jejich zlomky. Tento objekt narušoval tmavou „kulturní“ vrstvu 138 s nálezy keramiky 13. století. Na dně objektu 005/058 a při západním profilu sondy se objevila část jeho vnitřní konstrukce: jednalo se o dva trámy spojené v rozích přeplátováním, s čtverhranným otvorem pro upevnění svíslého prvku. Mezi trámy a stěnu objektu byla zasunutá rovná prkna. Celý objekt 005/058 (viz Tab. 2) je proto možno interpretovat jako „tzv. zemnici“, jednalo se však zřejmě o zahlobený suterén dřevěného původně nadzemního domu. O jeho obytné funkci mohou svědčit i pozůstatky dřevěné podlahy, zachycené v řezu. Na dně záspy byla objevena téměř celá stojící keramická nádoba s organickým obsahem. Přírodovědný rozbor⁶ prokázal, že se jedná o pryskyřici, druh stromu zatím nebyl zjištěn.

Sonda D nebyla (až v malé míře na jihovýchodním nároží) poškozena recentními zásahy. Svrchní vrstvy měly charakter vyrovnávky, jednalo se o černou jílovitou hlínu. Zajímavá byla přítomnost četných úlomků železné strusky (v. 125 a 144). Ve východní části sondy se vyrýsovala hrana objektu – „zemnice“ – s prakticky kolmou stěnou (č. 055), vyplněného vrstvou šedé jílovité hlíny s přítomností podložního jílu. Objekt, podobně jako 005/058 v sondě C, obsahoval dřeva. V jeho spodní části byla postupně obnažena část vnitřní dřevěné konstrukce – v nároží tvořené dvěma navzájem kolmými trámy spojenými přeplátováním. Prkna z prken se zde prakticky nedochovaly (viz Tab. 3/1).

Sonda E byla vyměřena nejbližší k Velkému náměstí. Zde se podařilo odkryt část dřevěného zpevnění původní středověké komunikace od Velkého náměstí k Mýtské bráně. Toto dřevěné zpevnění sestávalo z trámů položených po délce za sebou v ose cesty zhruba ve směru Z-V (vytvářely tak jakýsi rám). V sondě byla zachycena severní část „rámu“ – prostor mezi těmito trámy byl vyplněn kolmo položenými dřevy (Tab. 3/2).

Dne 21. 8. byl zahájen archeologický výzkum na západní straně Malého náměstí, trase budoucí větve kanalizace, a byly zde vyměřeny sondy 4 sondy (5-8).

Sondu F protínala po celé délce železná trubka staršího vodovodu, pod ní se podařilo dokumentovat souvrství s keramikou 13. století. Do podloží v hloubce cca 150 cm byl na severní straně sondy zaměřen nevýrazný zahlobený objekt určité neurčené funkce datovatelný do 13. století. Sonda G byla narušena vkopem pro kanalizační svod z pískovcových koryt, tato liniová stavba, datovatelná zřejmě do 18. – 19. století, narušovala zásep staršího objektu, se stopami dřevěné konstrukce a keramikou 13. století (vrstvy 300, 397, 405, 339). Jak se ukázalo

⁶ Sonda A: 2 x 1,6 m, B: 3 x 1,6 m, C: 3,3 x 1,6 m, D: 3 x 1,2 m, E: 2,7 x 1,3 m, F: 3 x 1,2 m, G: 3 x 1,2 m

později při dokumentaci řezů výkopu kanalizace, který sondu G protínal, mohlo se jednat o zbytek zahloubeného suterénu dřevěného domu (podobného těm, které byly zjištěny v sondách C a D v jižní části náměstí. Druhou možností je terénní deprese původně vyplněná vodou, snad s upravenou výdřevou stěn, v podobě nádrže.

Přítomnost zařízení souvisejících se zásobováním města vodou byla potvrzena v sondě H, kde se podařilo objevit část rozsáhlé do podloží zahloubené kruhové stavby (č. 064), o průměru 3-4 m. Charakter výplně i zbytky dřevěného pažení stěn dokládají, že se zřejmě jednalo o studnu, datovatelnou dle keramiky do 13. – 14. století (Tab. 4/1). Zánik studny lze klást nejpozději do 14. století. v 15. – 16. století byla horní část jejího zásypu zpevněna valounovou dlažbou. Nejlépe zachovanou dlažbu z velkých říčních valounů (o několika stavebních fázích) se podařilo odhalit v sondě I (před bývalým palácem primase Cejpa čp. 127) a pod ní základy dřevěné stavby ze 13. století (objekt 063). Bylo zachyceno pravoúhlé nároží tvořené řadou kúlů či sloupů (Tab. 4/2). Lze si představit, že se původně jednalo o lehkou dřevěnou stavbu hospodářského charakteru. Pravoúhlé nároží z vodorovně uložených trámů byla zachycena i v sousední sondě J (objekt 066) Později byla sonda I rozšířena o 50 cm ve směru na sever. Zde byl zachycen dřevěný sud, či spíše proutěná košatina (objekt 080), o průměru cca 1 m, toto zařízení bylo zachováno do výšky cca 20 cm nad úroveň podloží, a můžeme je datovat keramickými nálezy do 13. století.

Další zahloubené objekty z období vrcholného středověku zachytil průkop kanalizace. Celkem bylo podrobně kresebně zdokumentováno více než 150 m stěn výkopu. Řadu dílčích řezů se podařilo propojit a získat tak řez terénem značné části Malého náměstí. Výkop začínal na východní straně náměstí, na rozhraní s Mýtskou ulicí.

Nejzajímavější situace zachytil řez 2-3 na severní stěně průkopu kanalizace jižně od jihozápadního nároží čp. 124. V západní části úseku se objevil zahloubený objekt s výškou minimálně cca 1 m a délkou minimálně 4 m. Podařilo se zachytit jeho východní stěnu se stopami svislých a vodorovných dřevěných konstrukcí a část podlahy (Tab. 5/1). Patrně se jednalo o zahloubený suterén dřevěného domu. Na protější straně jámy pro kanalizační potrubí se podobný zahloubený objekt objevil na západním okraji řezu 5, nemáme však jistotu, jednalo-li se o stejnou stavbu. Mimo těchto zahloubených objektů byly na řezech dokumentovány jednotlivé vrstvy zpevnění komunikace v podobě valounkové dlažby (cca 50 – 100 cm pod dnešním povrchem).

Další podrobně dokumentovaný úsek se nacházel ve výkopu kanalizace před východní frontou domů Malého náměstí (čp. 123 a 124). V řezu 9-11, dlouhém cca 14 metrů, se podařilo zachytit především dvě rozsáhlé jámy, široké 2-3 m a hluboké cca 1 m, vyplněné cihlami a jejich zlomky. Na stěnách jam byla vs-

tažka vápna, která napovídá, že se jednalo o jámy na pálení vápna, které sloužily při stavbě domů 123-124 někdy v 18. či 19. století.

Další zajímavé informace přineslo sledování výkopů kanalizace v jižní části náměstí, mezi sondami A-E. Řez 15-16 východně navazoval na sondu D a přinesl další informace o zahloubeném suterénu č. 055. Jeho šířka činila až 5 metrů a zahloubení cca 1 m. Byla zaznamenána také část dřevěné podlahy (Tab. 5/2). Na východním okraji řezu 15 a na protější straně v řezu 17 byl zachycen další zahloubený objekt, snad totožný s oním, který jsme dokumentovali v řezech 2-3 a 5 na rozhraní Mýtské ulice a Malého náměstí. V řezech 26, 27, 29 a 32 na severní stěně výkopu kanalizace mezi sondami B a C byly zjištěny, mimo namáčení novověkými a recentními vkopy pro inženýrské sítě, pouze více méně vodorovné vrstvy související s úpravou povrchu náměstí. Podloží se zde nacházelo již v hloubce 1,5-2 m pod současným povrchem. Další dva výrazné, do podloží zahloubené objekty byly zjištěny v jižní stěně výkopu kanalizace, v řezech 36-41, jižně od sondy B, mezi sondami A a B a jižně od sondy A. Jednalo se o prohlubně široké 3-4 m, do podloží zahloubené cca 50 cm. Nebyly zde nalezeny výraznější stopy dřevěných konstrukcí. Výplň tvořila tmavá hlína s kousky dřev.

Při výkopu kanalizace v jihovýchodním rohu náměstí, mezi sondami A a F se v řezech 48 a 49 objevilo cca 1,5 m mocné souvrství, v jehož spodní části byly zachyceny četné kúlové jámy – pozůstatky zřejmě lehkých nadzemních staveb. Mimo svislých konstrukčních relikvů se na řezu rýsovaly vodorovné tenké vrstvy dřeva, které lze interpretovat jako podlahy. Minimálně 2 horizonty těchto zbytků podlah nad sebou svědčí o opakované obnově této lehké stavby/lehkých staveb. Situace právě popsaná (kúlové jamky jako stopy konstrukcí lehkých staveb) byla dokumentována i v dalším úseku výkopu kanalizace (řez 53-55) mezi sondami F a G. Výkop protínající částečně sondu G (řez 53) také ukázal, že prohloubenina umístěná jižně od pískovcového kanalizačního svodu je objektem s kolmou stěnou, v pozůstatky dřevěné konstrukce. Výška zahloubení činila cca 1,5 m. Není jasné, o kterou stavbu vlastně šlo, vzhledem k zamokření výplně nelze vyloučit ani nádrže či nádrže s vydřevěnými stěnami. Nelze také vyloučit později zaplavený suterén dřevěného domu.

Zbytky rozsáhlých podzemních částí středověkých staveb zachytil i nejdelší souvisle dokumentovaný úsek (cca 25 m) výkopu kanalizace mezi sondami H a J (řez 60-63, 66). Bezprostředně východně od sondy H se ve východním směru výkopu vyrýsoval rozsáhlý pravoúhlý zahloubený objekt o šířce 5,5 m a výšce zahloubení minimálně 1,5 m, další podobný pak východně od sondy H a I. Výplň objektů tvořily vrstvy tmavě hnědé až černé jílovité hlíny s četnými kousky dřev (Tab. 6).

7. Interpretace

Lze tedy shrnout, že v jižní části Malého náměstí byly v sondách A, B a E zjištěny cca 1 m mocné kulturní vrstvy související s provozem na náměstí ve středověku (bláto, hnojivé vrstvy), zpevněné vrstvami valounkové dlažby a dřevěných hatí. V sondách C a D jsme zdokumentovali části dvou zahluobených objektů s dřevěnou konstrukcí – jedná se o pozůstatky suterénu původních dřevěných domů, které se rozkládaly severně od dnešní komunikace spojující Velké náměstí a Mýtskou ulici. Podle stratigrafické pozice a získaných zlomků keramiky tato zástavba vznikla asi v polovině 13. století a byla odstraněna nejpozději v polovině 14. století.

Složitě archeologické situace byly zjištěny i na západní části náměstí v sondách F-J. Mimo dlažeb (valounových, včetně použití čediče, které nám příslušné dlažby pomáhá datovat do 16. století) se podařilo prozkoumat četné pozůstatky staveb. V sondě I a J se jednalo o spíše lehčí dřevěné kůlové stavby, snad hospodářského účelu. Sonda H odhalila konstrukci kruhové studny o průměru více než 3 m. Zaměřená prohlubeň vyplněná dřevy se nacházela v sondě G, pozdější dokumentace této kanalizace ukázalo, že se jednalo o zahluobený objekt s dřevěnými stěnami.

Výkop pro kanalizaci odhalil další velké množství archeologických situací. Ve výkopu na západním okraji Mýtské ulice to byl minimálně jeden suterén domu ze 13. století. Před východní frontou domů Malého náměstí se podařilo zdokumentovat rozsáhlé jámy vyplněné stavebním odpadem, ze zbytků vápna na stěnách. Pravděpodobně souvisejí se stavbou domu čp. 124 (staveniště cca 13. – 19. století). V jihozápadní části náměstí byly stavbou kanalizace narušeny spíše mělké mírně zahluobené základy staveb s dřevěnou podlahou, datovatelné do 13. století (mezi sondami A, E a F). V severozápadní části náměstí průkop kanalizace protnul další dva základy původních suterénů dřevěných domů ze 13. – 14. století, nejsevernější z nich již zasahoval do ústí ulice Dlouhé do náměstí.

8. Závěr

Archeologický výzkum Malého náměstí v roce 2006 potvrdil starší poznanky a přinesl nové důkazy k složitému vývoji osídlení na území dnešního náměstí. V období počátků Hradce jako vrcholně středověkého města byla plocha náměstí zastavěna objekty obytného i hospodářského charakteru. Ve shodě s výsledky výzkumů z let 1970, 1997 a 2000 byla i v rámci výzkumu v roce 2006 prokázána existence zahluobených dřevěných staveb, zřejmě původních suterénů ze 13. – počátku 14. století v jižní a západní části Malého náměstí. Lze tedy konstatovat, že až do 14. století dnešní Malé náměstí zcela jistě nesloužilo svému pozdějšímu účelu, ale bylo hustě zastavěno domovní a hospodářskou zástavbou. V jižní části dnešního náměstí se jednalo o 3-4 stavby a další 3-4 stavby podobného charakteru byly zjištěny i v západní části dnešního náměstí. K likvidaci této zástavby a vyměření veřejného prostranství došlo nejdříve ve 14. století, zřejmě z důvodů

potřeby tržních prostor pro rychle se rozvíjející město, které právě ve 14. století získalo řadu mj. tržních královských privilegií. Mimo těchto obytných objektů se na ploše náměstí nacházely studny, jedna na místě dnešní kašny (zjištěna výzkumem v roce 2000), druhá, zjištěná v roce 2006 ležela v západní části Malého náměstí, naproti čp. 129 (sonda H). Přítomnost vody byla zjištěna i v sondě G (silně zvodnělá výplň zahluobené stavby). Není jistě náhodné, že ve stejné sondě byla zachycena trasa svodu odpadní vody (pískovcová koryta) asi z 18. – 19. století, jdoucí od domu čp. 128 úhlopříčně přes náměstí. Přibližně dnešní podoby a funkce nabylo Malé náměstí definitivně v 15., nejpozději v 16. století, což může potvrzovat v roce 2006 částečně odkrytá valounová dlažba s použitými kámenky čediče (který byl používán v Hradci Králové po roce 1513). Tento časový údaj není ani v rozporu s písemnými prameny, které zmiňují dláždění prostoru mezi Mýtskou bránou a Velkým náměstím již před polovinou 16. století⁷.

Prameny:

ČM II – Čelakovský, J. 1895: Codex iuris minicipalis regni Bohemiae, Privilegia královských měst českých 1225-1420. Praha.

Literatura:

- Bücher von Bienenberg, K. J. 1780 : Geschichte der Stadt Königingrätz I. Prag.
Švenda, F., 1922: Vznik Hradce Králové ve 13. a 14. století, Kraj Královéhradecký XIII, č. 92, 3; č. 94-95, 6. Hradec Králové.
Vokolek, M. 2000: Výzkum v místě kašny na Malém náměstí v Hradci Králové, Zpravodaj muzea v Hradci Králové 26, 107-131. Hradec Králové.
Vokolek, M. – Vokolek, V. 1971: První etapa výzkumu v Hradci Králové, Archeologické rozhledy XXIII, 605-617. Praha.
Vokolek, M. – Vokolek, V. 1995: Hradec Králové, slovanské hradiště a počátky středověkého města, Hradec Králové - Praha.
Vokolek, M. 1998: Archeologický výzkum na stavbě trafostanice na Malém náměstí v Hradci Králové v r. 1997, Zpravodaj muzea v Hradci Králové 24, 127-136. Hradec Králové.
Vokolek, M. 1895: Příspěvky k starému místopisu a dějinám Hradce Králové. Hradec Králové.
Švenda, F. 1802: Druhý, železný obraz města Hradce Králové, rozdíl II. Hradec Králové.

⁷ Již v roce 1543 byla vydlážděna cesta vedoucí od Mýtské brány k dnešnímu domu čp. 129 směrem k Velkému náměstí, tedy hlavní komunikační tah (Švenda 1802, 33). V roce 1568 pak byla dlážděna i plocha Malého náměstí (nazvanému „Koňský trh“), a to na náklad majitelů domů na tomto náměstí (Švenda 1802, 206).

Tomek, W. W. 1885: Místopisné paměti města Hradce Králové. Praha.

Vojtíšek, V. 1934: O počátcích města Hradce Králové, Osvěta lidu XXXVII, 50, 3-4; č. 51, 3. Hradec Králové.

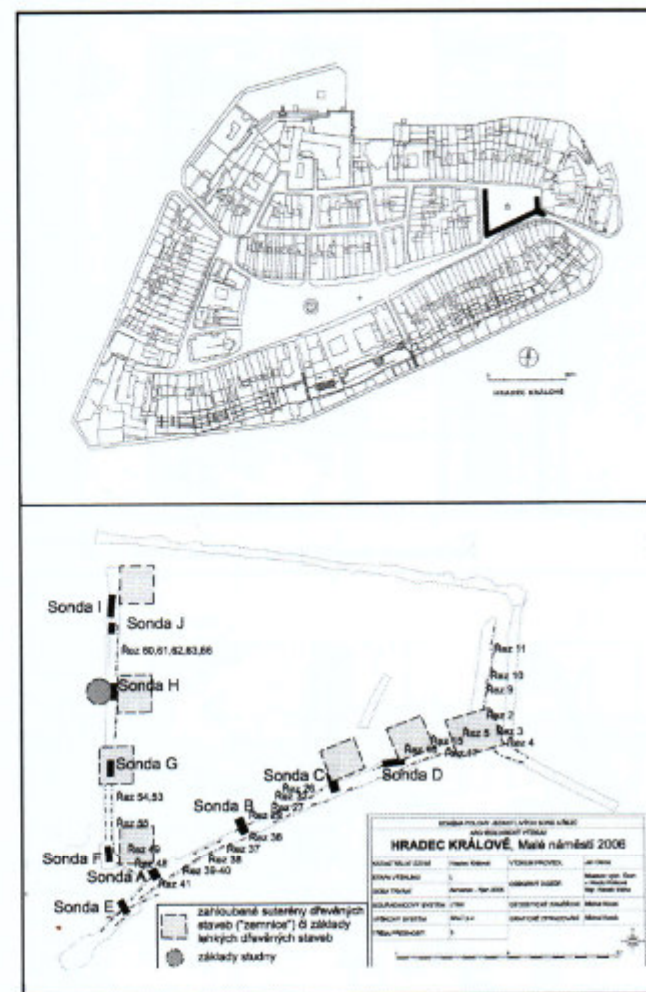
Radek Bláha: The archaeological project on the Small Square in Hradec Králové. In 2006 a savage archaeological excavation took place in connection with the reconstruction of the Small Square (Malé náměstí). Eleven trenches were laid out in the canalization lane, which took place along the southern, western and eastern part of the square; in the remaining parts we documented the walls of line cut. In the southern part of the Small Square, in the trenches A, B and E found c. 1 m thick cultural layers which can be connected with the use of the square in the Middle Ages (mud, manure layers), strengthened by layers of boulder paving and caused by timber. In trenches C and D were documented parts of the sunken features with wooden construction – remains of basements of original wooden houses, which were situated northerly from the nowadays road connecting the Large and the Toll Street (Mýtská ulice). This development aroused in the half of the 13th century and was destructed in the half of the 14th century at the latest.

Complicated archaeological situations were found also in the western part of the square in the trenches F-J. We were able to examine paving (boulder, with the use of whinstone which allows us to date the paving into 16th century) and numerous remains of buildings. In the trenches I and J we found lighter wooden structures, probably frugal constructions, perhaps economical purpose. The trench H revealed a circle-shaped well construction, 3 m in diameter. Waterlogged depression filled with wood was found in the trench G (opposite No. 128), later documentation in the cut of canalization showed that it was a sunken feature with wooden walls.

Following the next parts of the canalization we identified other numerous archaeological situations. In the western end of the Toll Street (Mýtná ulice) we found a basement of 13th century house. Before the houses on the eastern part we documented waste pits filled with building material with remains of lime on the walls which can be probably connected to the building of the house No. 124 (ca. 18th to 19th century). In the southern part of the square the canalization disturbed shallow slightly sunken foundation with wooden floor, dated into the 13th and 14th centuries (between trenches A, E and F). In the north-western part of the square the canalization hit two more foundations of original wooden houses from 13th and 14th centuries, the most northern one was situated in the beginning of the Long Street (Dlouhá ulice).

The excavation confirmed that the nowadays square was in the 14th and 15th centuries built-up by houses residential and economical in characters. The square got it nowadays form in 16th century when was this space paved and used i. a. as a market place.

Tab. 1

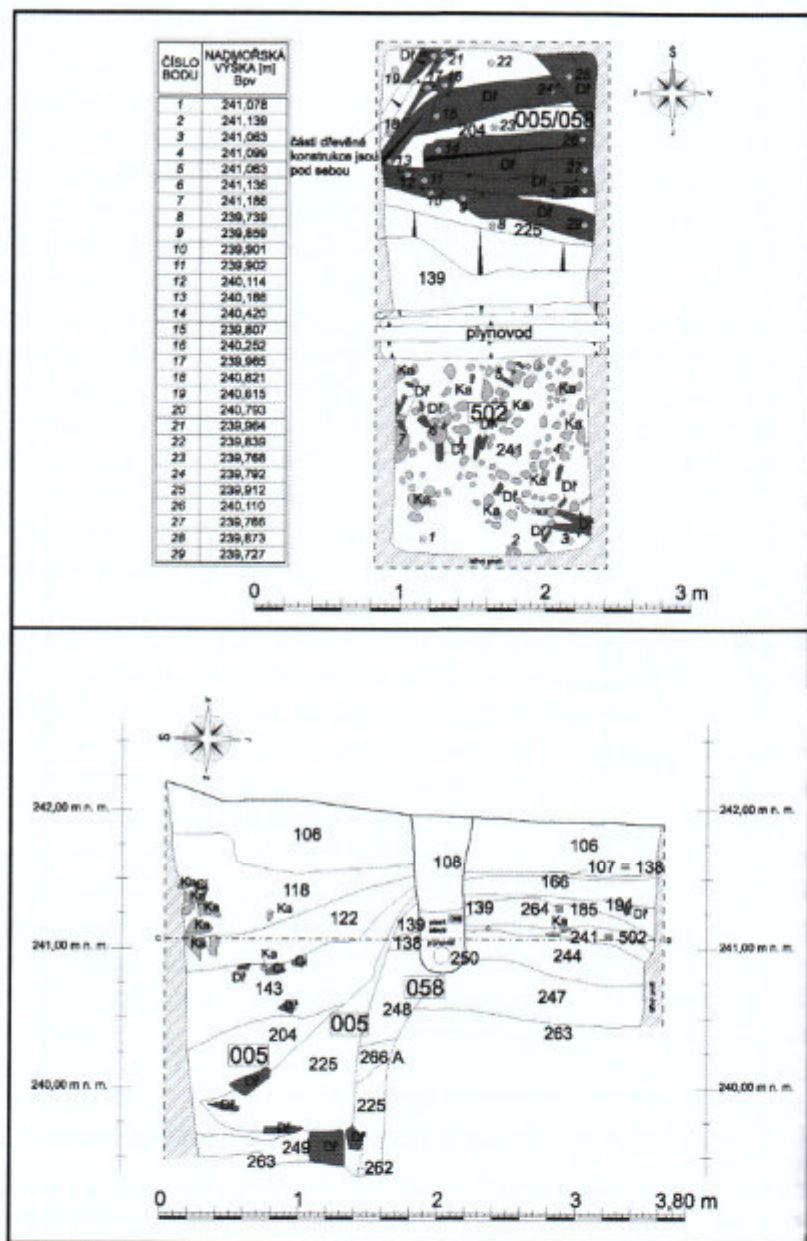

Tab. 01. Hradec Králové, areál Městské památkové rezervace. Černě vyznačena plocha výzkumu na Malém náměstí.

Tab. 02. Hradec Králové, Malé náměstí, výzkum 2006. Vyznačena místa sond, čísla řezů zmiňovaných v textu, zjištěné zahloubené objekty 13. – 14. století hospodářského či obytného rázu a studna.

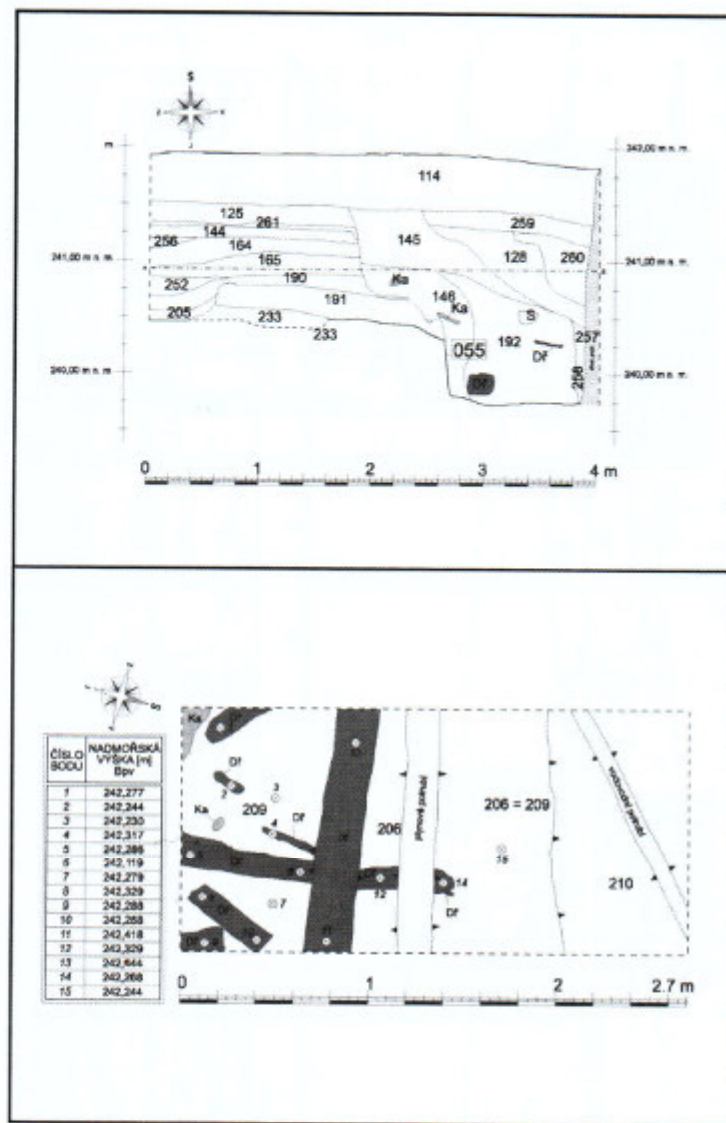
Tab. 03. Hradec Králové, plan of Municipal antiquities reservation, the excavated area on the Small Square blackened.

Tab. 02. Hradec Králové, the Small Square, excavation in 2006. Trenches, cut numbers mentioned in the text, located sunken features 13th to 14th centuries of residential and economical character marked.

Tab. 2. Hradec Králové, Malé náměstí, výzkum 2006, sonda C, půdorys a východní řez se zahloubeným objektem typu „zemnice“ 005/058.

Tab. 2. Hradec Králové, the Small Square, excavation 2006, trench C, the ground plan and eastern profile with the sunken feature (type „earth-house“).

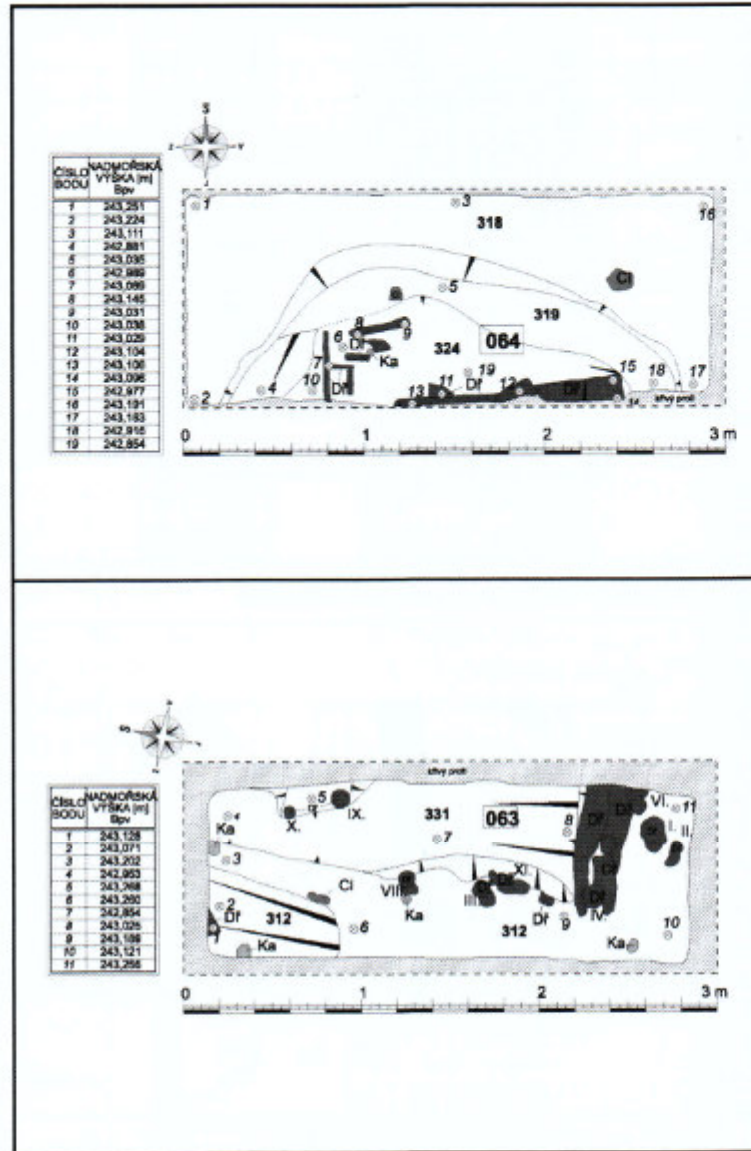

Tab. 3/1. Hradec Králové, Malé náměstí, výzkum 2006, sonda D, severní řez sondou včetně zahloubeného objektu typu „zemnice“ 055.

Tab. 3/2. Hradec Králové, Malé náměstí, výzkum 2006, sonda E, půdorys zpevnění středověké komunikace.

Tab. 3/1. Hradec Králové, the Small Square, excavation 2006, trench D, the northern profile with the sunken feature (type „earth-house“).

Tab. 3/2. Hradec Králové, the Small Square, excavation 2006, trench E, ground plan of the stabilization of medieval route.

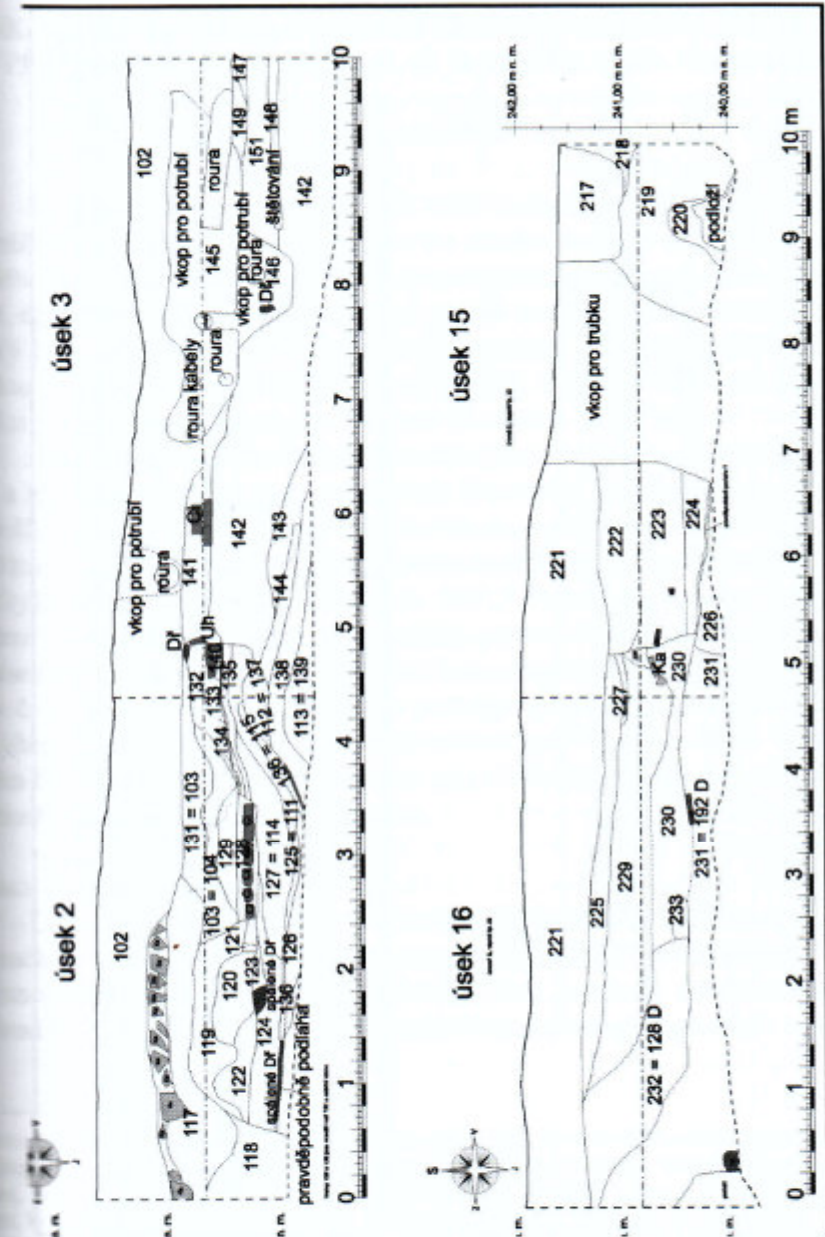

Tab. 4/1. Hradec Králové, Malé náměstí, výzkum 2006, sonda H, půdorys objektu 064 – studně.

Tab. 4/2. Hradec Králové, Malé náměstí, výzkum 2006, sonda I, půdorys objektu vymezeného příčnými stěnami 063.

Tab. 4/1. Hradec Králové, the Small Square, excavation 2006, trench H, ground plan of feature 064 – the well.

Tab. 4/2. Hradec Králové, the Small Square, excavation 2006, trench I, ground plan of the feature 063 defined by posts.

Tab. 5. Hradec Králové, Malé náměstí, výzkum 2006, řez 2-3 a 15-16, zahloubené objekty typu „zeměpokoř“.

Tab. 5. Hradec Králové, the Small Square, excavation 2006, cuts 2-3 and 15-16, sunken features, type „earth-houses“.

NEZNAMÁ ZANIKLÁ STŘEDOVĚKÁ VESNICE POD SEČSKOU PŘEHRADOU (K. Ú. SEČ A K. Ú. HOJEŠÍN, OKR. CHRUDIM)

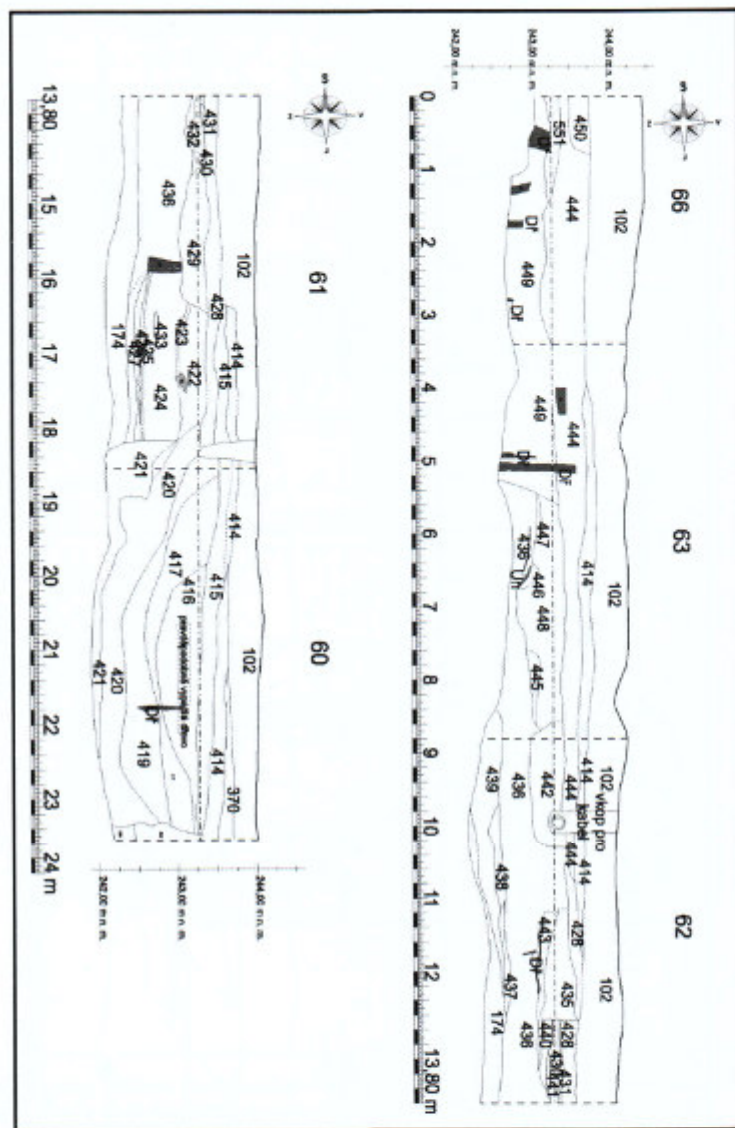
Jan Musil

Krajina okolo Seče vzhledem k vyšší nadmořské výšce není příliš časově omezená v písemných pramenech. Ve středověku bylo pojednáváno území tzv. bojanovského újezdu. První spolehlivá zmínka pochází sice až z roku 1293, újezd však musel být minimálně sto let v držení vilémovského kláštera (Teplý 1997, 35, 144)¹. Většina písemných pramenů souvisí s dvojicí hradů nad Sečskou přehradou (srov. Durdík – Frolík 1993, 47 – 72; zde další literatura). Roku 1612 je připomínán mlýn Podoheb (Sedláček 1993, 153).

Lokalita na severním břehu zálivu, kterým probíhá katastrální hranice mezi Sečí a Hoješínem, je známa od roku 1988. Dosavadní nálezový fond publikoval J. Frolík (Frolík 1989, 70 – 77)². Pokles hladiny přehradní nádrže odhalil pláž v noci 1. listopadu roku 2005, kdy získal menší kolekci keramiky a železářské strusky D. Vích (soubor s inv. č. A 6714 – 6781)³. Po jeho upozornění byl na lokalitě proveden povrchový průzkum a zaměření pomocí GPS. Byla získána poměrně reprezentativní kolekce nálezů, převážně keramiky a železářské strusky (soubor s inv. č. A 6635 – 6713)⁴. Mimo jiné se podařilo vymezit rozsah lokality s výjimkou jihovýchodního okraje, který se již nalézal pod vodní hladinou. V předkládaném článku navazují na již citovanou práci J. Frolíka (1989, 70 – 77) s cílem prohloubit naše poznání o tomto regionu.

Umístění lokality

Lokalita se nalézá na jižním svahu nad soutokem Chrudimky a bezejmenného potoka, který do ní přitéká od západu. Jak bylo možno zjistit, nálezy se koncentrují zejména ve výšce 488 – 491 m n. m. Svah dále klesá směrem k Chrudimce, doprovázen až k vodní hladině keramickými fragmenty⁵. Vzhledem

Tab. 6. Hradec Králové, Malé náměstí, výzkum 2006, řez 60-63, 66, zahloubené objekty typu „earth-houses“.

Tab. 6. Hradec Králové, the Small Square, excavation 2006, cuts 60-63 and 66, sunken features, „earth-houses“.

¹ V tomto roku byl již bojanovský újezd pustý a klášter ho dává do doživotní zástavy Jindřichovi z Lichtenburka, aby jej znovu osadil. Újezd byl tvořen vesnicemi Bojanov, Polánka, Proseč, Mazančí, Březná, Bradlo, Trávná, Travonec, Hodonín, Mladoňovice, Hradiště, Lhotice, Lipkov, Lazy, Vršov, Chlum, Kovářov, Petrkov, Slavice, Viškov, Šiškovice, Licibořice, Holín, Hořeč (RBM III, 1518, str. 144). Křižanovice samotné si klášter ponechal, podle J. Teplého kvůli rudné těžbě (Teplý 1997, 35).
² Nálezy uloženy v Regionálním muzeu v Chrudimi pod inv. č. A 3739 – 3749.
³ Přijal tuto cestou kolegovi D. Víchovi za předání nálezů.
⁴ Keramika 3964 g a 4243 g železářské strusky.
⁵ Vodní hladiny přehradní nádrže při běžném provozu se nalézá na kótě 490 m. n. m. (Musilek 2006/).

k umístění v zátočině řeky, byla v minulosti i při úplném odlesnění před pohled z hradu Ohebu a Vildštejna skryta.

Popis nálezů⁶

(sběr D. Vích 3. 11. 2005)

- 1/ Okrový, uvnitř šedý nezdobený střep ode dna hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. Inv. č. A 6714. Tab. 8.
- 2/ Okrově šedý, uvnitř šedý nezdobený střep ode dna hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. Inv. č. A 6715. Tab. 8.
- 3/ Běžově šedý, uvnitř šedý nezdobený střep ode dna hrnce. Oxid. výpal se sendvič. efektem, makroskop. ostřívo, obtáčení. Inv. č. A 6716. Tab. 8.
- 4/ Šedý a hnědošedý, uvnitř černošedý nezdobený střep ode dna hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení, podsýpka. MV. 37, PO. 120. Inv. č. A 6717. Tab. 9.
- 5/ Okrový, šedohnědý, uvnitř šedohnědý nezdobený střep ode dna hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. Inv. č. A 6718.
- 6/ Šedohnědý, uvnitř šedobéžový nezdobený střep ode dna hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení, podsýpka. MV. 47. Inv. č. A 6719. Tab. 9.
- 7/ Šedohnědý nezdobený střep ode dna hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení, podsýpka. Inv. č. A 6720.
- 8/ Šedohnědý nezdobený střep ze dna hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. Inv. č. A 6721. Tab. 9.
- 9/ Tmavě šedohnědý nezdobený střep ze dna hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. PD. 160. Inv. č. A 6722. Tab. 9.
- 10/ Hnědý a hnědošedý silně omletý nezdobený střep ze dna hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. Inv. č. A 6723.
- 11/ Hnědý, uvnitř tmavě hnědošedý nezdobený střep ze dna hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení, podsýpka. PD. 100. Inv. č. A 6724. Tab. 9.
- 12/ Hnědý, uvnitř tmavě hnědý nezdobený střep ze dna hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení, podsýpka. PD. 120. Inv. č. A 6725. Tab. 9.
- 13/ Šedohnědý, uvnitř běžový nezdobený střep ze dna hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. PD. 120. Inv. č. A 6726. Tab. 9.
- 14/ Tmavě hnědošedý nezdobený střep ze dna hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. Inv. č. A 6727. Tab. 9.
- 15/ Běžový nezdobený střep ze dna zásobnice. Oxid. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. PD. 420. Inv. č. A 6728. Tab. 9.

⁶ MV – maximální výška, P knoflíku – průměr knoflíku, PD – průměr dna, PO – průměr okraje, Š – šířka, všechny rozměry v mm.

- 16/ Tmavě šedohnědý nezdobený střep ze dna hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. Inv. č. A 6729. Tab. 9.
- 17/ Hnědobéžový silně omletý nezdobený střep ze dna hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. PD. 100. Inv. č. A 6730. Tab. 9.
- 18/ Tmavě hnědošedý silně omletý nezdobený střep z okraje hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. Inv. č. A 6731. Tab. 5.
- 19/ Tmavě šedý silně omletý nezdobený střep ze dna hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. Inv. č. A 6732. Tab. 9.
- 20/ Světle šedohnědý nezdobený střep ze dna hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení, podsýpka. Inv. č. A 6733.
- 21/ Tmavě šedý nezdobený střep ze dna hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. Inv. č. A 6734. Tab. 9.
- 22/ Šedý, uvnitř světle hnědý nezdobený střep ze dna hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. Inv. č. A 6735. Tab. 9.
- 23/ Tmavěhnědý, uvnitř hnědošedý nezdobený střep ze dna hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. Inv. č. A 6736.
- 24/ Světlešedé až bělavě běžové střepy z jedné hrncovité nádoby /okraj a 6 ks výdutí/. Zach. 1 rýha v podhrdlí. Oxid. výpal, makroskop. ostřívo, vytáčení. VS2. PO. 180. Inv. č. A 6737. Tab. 5.
- 25/ Dva světle hnědobéžové střepy z těla jedné nádoby. Nezdobeno. Oxid. výpal se sendvič. efektem, makroskop. ostřívo, vytáčení. VS2. Inv. č. A 6738.
- 26/ Tmavě hnědý střep ze dna miskovité pokličky. Nezdobeno. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. PD. 60. Inv. č. A 6739. Tab. 6.
- 27/ Světle hnědý, uvnitř tmavě šedohnědý střep z podhrdlí hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. Inv. č. A 6740.
- 28/ Tmavě hnědošedý střep z podhrdlí hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. Inv. č. A 6741. Tab. 7.
- 29/ Tmavě šedý střep z pokličky /?/. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. Inv. č. A 6742. Tab. 7.
- 30/ Tmavě šedý střep z podhrdlí hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. Inv. č. A 6743.
- 31/ Šedý, uvnitř tmavě šedočerný střep z podhrdlí. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. Inv. č. A 6744.
- 32/ Hnědý, uvnitř šedý zlomek knoflíku z pokličky. Oxid. výpal se sendvič. efektem, makroskop. ostřívo, obtáčení. P knoflíku 80. Inv. č. A 6745. Tab. 6.
- 33/ Hnědý, uvnitř šedý zlomek z těla nádoby. Zdobeno vývalkovou šroubovicí /zach. 4 žlábků/. Silně omletý. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. Inv. č. A 6746.
- 34/ Okrový zlomek páskového prožlabeného ucha. Oxid. výpal, makroskop. ostřívo. Š ucha 21. Inv. č. A 6747. Tab. 6.

- 35/ Černý zlomek páskového prožlabeného ucha. Red. výpal, makroskop. ostřívo. Šucha 18. Inv. č. A 6748. Tab. 6.
- 36/ Šedý zlomek okraje mísy. Oxid. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. Inv. č. A 6749. Tab. 5.
- 37/ Světle hnědošedý zlomek okraje hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. PO. 160. Inv. č. A 6750. Tab. 5.
- 38/ Tmavě hnědý nezdobený zlomek okraje nádoby. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. PO. 100, MV. 23. Inv. č. A 6751. Tab. 5.
- 39/ Tmavě hnědošedý nezdobený zlomek okraje nádoby. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. PO. 180, MV. 23. Inv. č. A 6752. Tab. 5.
- 40/ Tmavě hnědý zlomek okraje nádoby. Zdobeno jednou rýhou. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. PO. 130, MV. 32. Inv. č. A 6753. Tab. 6.
- 41/ Šedý, uvnitř okrový nezdobený zlomek okraje nádoby. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. PO. 160, MV. 20. Inv. č. A 6754. Tab. 5.
- 42/ Tmavě hnědý nezdobený zlomek okraje nádoby. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. MV. 21. Inv. č. A 6755. Tab. 5.
- 43/ Hnědošedý nezdobený zlomek okraje mísy. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. MV. 24. Inv. č. A 6756.
- 44/ Tmavěhnědošedý nezdobený zlomek okraje nádoby. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. PO. 140, MV. 21. Inv. č. A 6757. Tab. 5.
- 45/ Tmavěhnědý nezdobený zlomek okraje nádoby. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. PO. 150, MV. 26. Inv. č. A 6758. Tab. 5.
- 46/ Tmavě hnědý nezdobený zlomek okraje nádoby. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. MV. 27. Inv. č. A 6759. Tab. 5.
- 47/ Tmavě hnědý nezdobený zlomek okraje pokličky. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. MV. 17. Inv. č. A 6760. Tab. 6.
- 48/ Tmavě hnědý zlomek okraje nádoby. Na plošce jedna nevýrazná vodorovná rýha. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. MV. 21. Inv. č. A 6761. Tab. 5.
- 49/ Světle hnědošedý nezdobený zlomek okraje nádoby. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. MV. 19. Inv. č. A 6762. Tab. 5.
- 50/ Tmavě hnědý nezdobený zlomek okraje nádoby. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. MV. 21. Inv. č. A 6763. Tab. 5.
- 51/ Tmavě hnědý nezdobený zlomek okraje nádoby. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. MV. 25. Inv. č. A 6764. Tab. 5.
- 52/ Tmavě hnědý nezdobený zlomek okraje nádoby. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. MV. 15. Inv. č. A 6765.
- 53/ Světle hnědošedý nezdobený zlomek okraje nádoby. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. MV. 22. Inv. č. A 6766. Tab. 5.
- 54/ Tmavě hnědošedý nezdobený zlomek okraje nádoby. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. MV. 25. Inv. č. A 6767. Tab. 5.
- 55/ Tmavě hnědošedý nezdobený zlomek okraje nádoby. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. MV. 16. Inv. č. A 6768.
- 56/ Tmavě šedohnědý nezdobený zlomek okraje nádoby. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. MV. 23. Inv. č. A 6769. Tab. 5.
- 57/ Tmavě běžově šedý nezdobený zlomek okraje nádoby. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. MV. 20. Inv. č. A 6770. Tab. 5.
- 58/ Tmavě šedohnědý nezdobený zlomek okraje nádoby. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. Inv. č. A 6771. Tab. 5.
- 59/ Malý okrový, uvnitř šedohnědý nezdobený zlomek okraje nádoby. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. Inv. č. A 6772. Tab. 5.
- 60/ Tmavě šedohnědý malý omletý nezdobený zlomek okraje nádoby. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. Inv. č. A 6773. Tab. 5.
- 61/ Hnědý, uvnitř oranžový až hnědý nezdobený zlomek okraje nádoby. Oxid. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení ??. PO. 140. MV. 20. Inv. č. A 6774. Tab. 5.
- 62/ Tmavě hnědošedý nezdobený zlomek okraje nádoby. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. MV. 17. Inv. č. A 6775. Tab. 5.
- 63/ Běžový nezdobený zlomek okraje pokličky. Spleno ze 2 ks. Oxid. výpal, makroskop. ostřívo, vytáčení. VS2. PO. 130, MV. 32. Inv. č. A 6776. Tab. 6.
- 64/ Světle hnědoběžový nezdobený zlomek okraje pohárku ??. Red. výpal, jemné mikroskop. ostřívo, vytáčení. VS2. PO. 100. Inv. č. A 6777. Tab. 5.
- 65/ Světle šedé až šedoběžové nezdobené střepy ?/ z těl minimálně 3 různých nádob. Red. výpal, makroskop. ostřívo, vytáčení. VS2. Inv. č. A 6778.
- 66/ Světle šedý zlomek z podhrdlí nádoby. Zdobeno 3 vodorovnými rýhami, pod nimi radélko v podobě malých trojúhelníků. Red. výpal, mikroskop. ostřívo, vytáčení. VS2. Inv. č. A 6779. Tab. 7.
- 67/ Světle šedý zlomek z podhrdlí nádoby. Zdobeno radélkem /zach. 3 pásy malých křížků. Red. výpal, mikroskop. ostřívo, vytáčení. VS2. Inv. č. A 6780. Tab. 7.
- 68/ Hnědé, šedé nezdobené střepy /25/ z výdutí několika nádob. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. Inv. č. A 6781.
- 69/ *autor J. Musil, P. Netolický a S. Vylíčilová 16. 11. 2005).*
- 70/ Hnědá, hnědočervená a šedohnědá, silně porézní, místy sklovitá železářská ?/ struska. Dva zlomky koláčovitých hub. Hmotnost 4216 g. VS1. Inv. č. A 6635.
- 71/ Rohovcový ústěp ?/ světle hnědé barvy. Zachována část kůry černé barvy. Hmotnost 18 g. Pravěk – VS /mezolit ?/. Inv. č. A 6636. Tab. 2.
- 72/ Horní část dvojdílného knoflíku z barevného kovu /mosaz ?/. Zdobeno vegetabilním motivem – uprostřed pravidelný květ vepsaný do kružnice, vně kružnice dvojitá klikatka. Novověk. Inv. č. A 6637.

- 72/ Rameno železně silně zkorodované podkovy s ozubem. Zachován jeden otvor pro hřeb. VS – novověk ??. Inv. č. A 6638a. Tab. 2.
- 73/ Zhruba jedna třetina oblouku silně zkorodované podkovy. V otvorech zachovány tři torza hřebíků. VS – novověk ??. Inv. č. A 6638b. Tab. 2.
- 74/ Rameno železně silně zkorodované podkovy s ozubem. VS – novověk ??. Inv. č. A 6638c. Tab. 2.
- 75/ Zlomek železně tyčinky kosočtverečného průřezu. VS – novověk ??. Inv. č. A 6638d. Tab. 2.
- 76/ Pásově kování oje nebo postranice vozu. Zachován jeden otvor pro hřeb. VS – novověk ??. Inv. č. A 6638d. Tab. 2.
- 77/ Světle béžový, hnědošedý nezdobený zlomek okraje hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, vytáčení. PO. 190, MV. 23. VS2. Inv. č. A 6639. Tab. 5.
- 78/ Tmavě hnědý nezdobený okraj pokličky. Red. výpal, makroskop. ostřívo, vytáčení. VS2. Inv. č. A 6640.
- 79/ Světle šedé střepey /11/ z těl několika nádob. Red. výpal, makroskop. ostřívo, vytáčení. VS2. Inv. č. A 6641.
- 80/ Drobné atypické střepey /7/. Red. výpal, makroskop. ostřívo, vytáčení. VS2. Inv. č. A 6642.
- 81/ Tři tmavě šedohnědé zlomky okraje mísy s vodorovně ven vytaženým okrajem, který je na horní ploše zdoben jednoduchou vlnicí. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. PO. 305, MV. 32. VS1. Inv. č. A 6643. Tab. 4.
- 82/ Světle béžový zlomek okraje mísy s nepatrně ven vytaženým okrajem. Vyzdoba se sestává z jedné mělké nevýrazné rýhy. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. MV. 41. PO. 110. VS1. Inv. č. A 6644. Tab. 6.
- 83/ Pět béžových, uvnitř hnědých a šedohnědých nezdobených střepey ze dna zásobnice. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. VS1. Inv. č. A 6645 a A 6646. Ze stejné nádoby i A 6652. Tab. 3.
- 84/ Dva světle šedé nezdobené střepey z těla nádoby. Oxid. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. VS1. Inv. č. A 6647.
- 85/ Šedý, hnědošedý a béžový, uvnitř šedý střepe ze spodní části zásobnice. Nezdobeno. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. MV. 52. VS1. Inv. č. A 6648.
- 86/ Šedohnědý a béžový, uvnitř hnědošedý nezdobený střepe ze spodní části zásobnicové nádoby. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. MV. 61. VS1. Inv. č. A 6649.
- 87/ Šedohnědý nezdobený střepe ze spodní části zásobnicové nádoby. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. MV. 34. VS1. Inv. č. A 6650.
- 88/ Šedohnědé nezdobené střepey /211/ z těl několika různých /i/ silnostěnných nádob. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. VS1. Inv. č. A 6651.
- 89/ Hnědé, tmavěhnědé, šedé a šedohnědé, místy šedočerné střepey /12/ z těla silnostěnné zásobnicové nádoby. Zdobeno oběžnou šroubovicí. Uvnitř

- i vně připečená krusta. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. Ze stejné nádoby i inv. č. A 6645 a A 6646. PD. 300, MV. 350. VS1. Inv. č. A 6652. Tab. 3.
- 90/ Černošedé a hnědošedé střepey /3/ z těla a podhrdlí zásobnice. Na přechodu hrdla a těla zdobeno širokou oběžnou šroubovicí /zach. 2 žlábků/. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. VS1. Inv. č. A 6653. Tab. 4.
- 91/ Béžové nezdobené střepey /3/ z těla nádoby /hrnce ?/. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. VS1. Inv. č. A 6654.
- 92/ Šedé, uvnitř béžové nezdobené střepey /3/ z těla pravděpodobně jedné nádoby. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. VS1. Inv. č. A 6655.
- 93/ Šedohnědé nezdobené střepey /4/ z jedné nádoby. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. VS1. Inv. č. A 6656.
- 94/ Okrový střepe z těla nádoby. Výrazná vývalková šroubovice. /Pravděpodobně z nádoby zdobené červeně malovaným dekorem. Oxid. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. VS2. Inv. č. A 6657. Tab. 7.
- 95/ Hnědošedý silně omletý střepe zdobený nevýraznou vývalkovou šroubovicí /zach. 4 žlábků/. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. VS2. Inv. č. A 6658. Tab. 7.
- 96/ Hnědošedý střepe z těla nádoby, zdobeno oběžnou šroubovicí /zach. 5 žlábků/. Poměrně tenkostěnné zboží. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. VS1. Inv. č. A 6659.
- 97/ Hnědé, hnědošedé, šedé a šedočerné nezdobené střepey /13/ z těl několika nádob. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. VS1. Inv. č. A 6660.
- 98/ Hnědošedý silně omletý zlomek ze dna nádoby. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. VS1. Inv. č. A 6661. Tab. 9.
- 99/ Béžové engobovaný, silně omletý nezdobený zlomek ze dna nádoby. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. PD. 140, MV. 18. Inv. č. A 6662. Tab. 9.
- 100/ Hnědý nezdobený střepe ze dna nádoby. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. PD. 100, MV. 26. VS1. Inv. č. A 6663. Tab. 9.
- 101/ Tmavě šedý nezdobený střepe ze dna nádoby. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. MV. 9. VS1. Inv. č. A 6664.
- 102/ Dva tmavě hnědé, uvnitř světlé až okrově hnědé nezdobené střepey ze dna poměrně tenkostěnné nádoby. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. PD. 120, MV. 28. VS1. Inv. č. A 6665 a 6668. Tab. 9.
- 103/ Hnědobéžové engobovaný, uvnitř šedý nezdobený střepe ze dna nádoby. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. MV. 28. VS1. Inv. č. A 6666. Tab. 9.
- 104/ Černošedý, uvnitř černý nezdobený střepe ze dna nádoby. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. MV. 22. Inv. č. A 6667. Tab. 9.
- 105/ Hnědošedý nezdobený střepe ze dna nádoby. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. MV. 20. VS1. Inv. č. A 6669. Tab. 9.

- 106/ Hnědý a světle hnědý nezdobený střep ze dna větší nádoby. Uvnitř stopy čírné smolné hmoty. Oxid. výpal se sendvič. efektem, makroskop. ostřívo, obtáčení. MV. 49. VS1. Inv. č. A 6670. Tab. 9.
- 107/ Světle hnědý, uvnitř hnědošedý zlomek ze dna/knoflíku miskovité pokličky. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. PO. 70, MV. 23. VS1. Inv. č. A 6671. Tab. 9.
- 108/ Šedý nezdobený zlomek ze dna hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. MV. 17. VS1. Inv. č. A 6672.
- 109/ Šedý silně omletý zlomek ze dna nádoby. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. MV. 15. VS1. Inv. č. A 6673. Tab. 9.
- 110/ Běžový, tmavě šedohnědý zlomek z knoflíku pokličky. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. MV. 20, P knoflíku 33. Inv. č. A 6674. Tab. 6.
- 111/ Běžový a hnědý nezdobený zlomek okraje hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. PO. 160, MV. 30. VS1/2. Inv. č. A 6675. Tab. 5.
- 112/ Tmavě hnědý nezdobený zlomek okraje hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. PO. 250, MV. 33. VS1. Inv. č. A 6676. Tab. 5.
- 113/ Okrový, uvnitř šedý nezdobený zlomek okraje nádoby. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. PO. 170, MV. 18. VS2. Inv. č. A 6677.
- 114/ Běžový, uvnitř šedý nezdobený zlomek okraje hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. PO. 100, MV. 27. VS1. Inv. č. A 6678. Tab. 5.
- 115/ Černý a šedý silně omletý nezdobený zlomek okraje hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. MV. 32. VS1. Inv. č. A 6679. Tab. 5.
- 116/ Tmavě hnědý až černý silně omletý nezdobený zlomek okraje hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. PO. 160, MV. 23. VS1. Inv. č. A 6680.
- 117/ Šedohnědý, uvnitř světle šedý nezdobený zlomek okraje hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. PO. 120, MV. 22. VS1. Inv. č. A 6681. Tab. 5.
- 118/ Šedohnědý nezdobený zlomek okraje hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. PO. 120, MV. 19. VS1. Inv. č. A 6682. Tab. 5.
- 119/ Šedoběžový nezdobený zlomek okraje hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. PO. 270, MV. 20. VS1. Inv. č. A 6683. Tab. 5.
- 120/ Hnědý, uvnitř hnědošedý nezdobený zlomek okraje hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. PO. 100, MV. 22. VS1. Inv. č. A 6684. Tab. 5.
- 121/ Hnědý, uvnitř běžový nezdobený zlomek ze dna hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení, podsýpka. PD. 100, MV. 12. VS1. Inv. č. A 6685.
- 122/ Hnědý nezdobený zlomek okraje hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. PO. 170, MV. 25. VS1. Inv. č. A 6686. Tab. 5.
- 123/ Hnědý a hnědošedý nezdobený zlomek z podhrdlí nádoby. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. VS1. Inv. č. A 6687. Tab. 5.
- 124/ Běžový, uvnitř černošedý nezdobený zlomek okraje pokličky. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. Inv. č. A 6688. Tab. 6.
- 125/ Žlutoběžový, uvnitř šedohnědý nezdobený zlomek okraje hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. Inv. č. A 6689.
- 126/ Šedohnědý nezdobený zlomek okraje hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. PO. 160, MV. 20. Inv. č. A 6690. Tab. 5.
- 127/ Šedohnědý nezdobený zlomek okraje hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. PO. 120, MV. 21. Inv. č. A 6691. Tab. 5.
- 128/ Šedoběžový nezdobený zlomek okraje hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. MV. 14. Inv. č. A 6692. Tab. 5.
- 129/ Šedoběžový nezdobený zlomek okraje hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. PO. 140, MV. 17. Inv. č. A 6693. Tab. 5.
- 130/ Šedý a šedohnědý nezdobený zlomek okraje hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. MV. 27. Inv. č. A 6694. Tab. 5.
- 131/ Okrový nezdobený zlomek okraje nádoby s uchem. Páskové prožlabené ucho vyrůstá přímo z okraje. Oxid. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. MV. 15, š ucha 23. Inv. č. A 6695. Tab. 5.
- 132/ Šedý nezdobený zlomek okraje hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. PO. 120, MV. 19. Inv. č. A 6696. Tab. 5.
- 133/ Hnědý a hnědošedý nezdobený zlomek okraje hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. PO. 130, MV. 23. Inv. č. A 6697. Tab. 5.
- 134/ Světle hnědý, uvnitř šedohnědý nezdobený zlomek okraje hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. MV. 28. Inv. č. A 6698. Tab. 5.
- 135/ Šedohnědý nezdobený zlomek okraje hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. PO. 140, MV. 14. Inv. č. A 6699. Tab. 5.
- 136/ Šedohnědý nezdobený zlomek okraje z poměrně tenkostěnného hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. MV. 15. Inv. č. A 6700. Tab. 5.
- 137/ Běžový a šedý nezdobený zlomek okraje hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. MV. 15. Inv. č. A 6701.
- 138/ Světle hnědý a šedý nezdobený zlomek okraje hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. PO. 110, MV. 20. Inv. č. A 6702.
- 139/ Černošedý silně omletý nezdobený zlomek okraje hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. MV. 22. Inv. č. A 6703.
- 140/ Čtyři okrově engobované nezdobené zlomky okraje hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. MV. 66. Inv. č. A 6704 – A 6707. Tab. 5.
- 141/ Šedohnědý drobný nezdobený zlomek okraje hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. Inv. č. A 6708.
- 142/ Okrový, uvnitř šedohnědý zlomek okraje hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřívo, obtáčení. Inv. č. A 6709.
- 143/ Okrový, uvnitř šedohnědý zlomek z těla hrnce. Zdobeno vývalkovou šroubo-

vicí /zach. 3 žlábký/. Red. výpal, makroskop. ostřivo, obtáčení. Inv. č. A 6710.

144/ Běžové a šedé nezdobené střepy /3/ z okraje a těla hrnce. Red. výpal, makroskop. ostřivo, vytáčení /?/. VS2. Inv. č. A 6711.

145/ Šedé nezdobené střepy /5/ z těl několika nádob. Red. výpal, makroskop. ostřivo, obtáčení. Jeden zlomek žlutooranžová poleva. VS2. Inv. č. A 6712.

146/ Černá a šedohnědá silně porézní hrudka železářské strusky. Hmotnost 18 g. Inv. č. A 6713.

Datování

Popisovaný soubor lze pracovní rozdělit do několika skupin. První skupinu představuje silicitový úštěp /Tab. 2/ snad pravěkého stáří. Podle názoru V. Vokolky nelze vyloučit ani jeho mezolitické stáří. V tomto případě by představoval první nález tohoto období ve sledovaném regionu.

Druhou skupinu představuje obtáčená keramika pokročilého 13. století s hrubším slídnatým ostřivem, které vystupuje na povrch hlavně díky dlouhodobému pobytu ve vodě⁷, vypalovanou redukčním, místy oxidačním výpalem se sendvičovým efektem, popř. se světlou běžovou engobou, která připomíná materiál z Čáslavska. Podobně i zde se vyskytuje archaické radélko /Frolík 1989, obr. 2/1/. Ve zlomcích jsou zastoupeny hrnce, zvonovité pokličky, pokličky/misky a zásobní nádoby, které byly pravděpodobně užívány v souvislosti se zpracováním železa. To dokládá výskyt železářské strusky a železitých krust na zlomcích silnostěnné keramiky /zejm. A 6652/. Mezi okraji se vyskytnou deriváty vzhledem vytažených a jednoduchých okrajů, některé připomínají chrudimskou výrobu oblast /vzhůru vytažené okraje se dvěma vodorovnými rýhami na vnější ploše okraje/. Celkově lze tuto část souboru charakterizovat jako téměř nezdobenou. Toto pozorování může být v budoucnu přehodnoceno. Je možné, že agresivní prostředí, ve kterém se keramika nalézala, veškerou výzdobu beze zbytku zničilo /srov. pozn. 5/⁸.

Patrně na přelomu 13. a 14. věku nastupují varianty nepravého okraje, vývalková šroubovice a ve větší míře oxidační výpal kombinovaný vytáčením. I v tomto století registrujeme kontakty s Čáslavskem /slídnaté světle šedé zboží A 6654 – analogický keramický materiál pochází např. ze Zbyslavce, čp. 5/.

⁷ Zbytky pečlivěji upravovaného povrchu se skrývají pod napečenou krustou na střepech ze silnostěnné nádoby A 6652. Na podobné nádobě z roku 1988 se vyskytlo i archaické radélko

⁸ Menší soubor keramiky předal p. Labuř v roce 2005. Jsou zastoupeny fragmenty hrnců a pokliček. Pro keramickou hmotu je charakteristický vysoký obsah muskovitické slídy a barvy světle šedé až béžových tónů /ulož. v Regionálním muzeu v Chrudimí pod inv. č. A 7086 – 7098/.

Poměrně sporadicky zastoupené šedé redukční zboží s ovalenými okraji a klasickou radélkovanou výzdobou můžeme spojovat s aktivitami okolo hradů Vildštejna a Ohebu.

Poslední skupinu reprezentuje několik novověkých a chronologicky neostřivých zlomků železných předmětů. V sousedství lokality procházela kameny zpevněná cesta, která fungovala až do zaplavení údolí v roce 1935. Její nejstarší zobrazení vidíme na prvním vojenském mapování. Jedná se o tři zlomky podkov, zlomek hřebíku /?/ a kování z oje nebo postranice vozu. Všechny kovové předměty jsou defektní a byly pravděpodobně ztraceny v souvislosti s fungováním výše zmíněné komunikace. Vzhledem ke stavu zachování není možné jednoznačně tyto předměty datovat a tak je nutno zařadit je do poměrně širokého časového intervalu.

Interpretace

Získaný soubor nadále zůstává nejstarším středověkým nálezem v blízkém okolí. Máme před sebou zaniklou středověkou vesnici neznámého jména, kterou můžeme spojovat s kolonizačními aktivitami vilémovského kláštera /srov. soubor z Vilemova – Rous 1986, 83 – 86/, které je reprezentováno známějším bojanovským újezdem /Šimák 1938, 1238-1239; Frolík 1989, 73/. Umístění v poměrně vysoké nadmořské výšce je podle mého mínění možno vysvětlovat zpracováním železa, které dokládají nálezy silnostěnné technické keramiky a železářské strusky. Shodně s J. Frolíkem /Frolík 1989, 73/ se kloním k názoru, že tento kolonizační proud vzešel z čáslavské oblasti. Pro tento výklad hovoří jednak použitá technologie výroby a jednak výskyt archaického radélka. Kontakty s Čáslavskem registrujeme ještě ve 14. století. Mimo dokladů zpracování železa zaznamenáme kompletní keramické tvarosloví 2. poloviny 13. a poloviny 14. století - tj. hrnce, pokličky, pokličky/misky, mísy zásobní a technická keramika /srov. situaci z roku 1988; Frolík 1989, 73/. Podle mého názoru již v 15. století vesnice nefungovala, popř. jistě ne v takovém rozsahu jako na přelomu 13. a 14. století. Šedé redukční vytáčené zboží zdobené radélkem tvoří pouhých 5 % popisovaného souboru a souvisí patrně s aktivitami okolo hradu Vildštejna a Ohebu.

Prameny:

HEM III – Emler, J. (ed.) 1882: Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae III. Pragae.

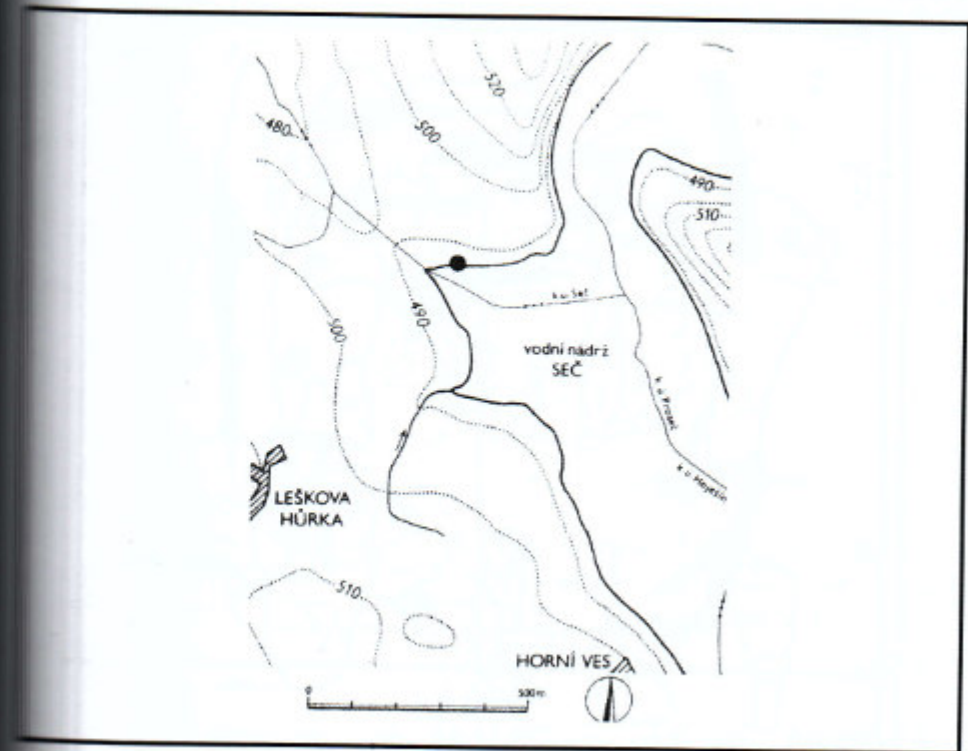
Literatura:

Šimák, T. – Frolík, J. 1993: Hrad Vildštejn na Chrudimsku, Castellologica Bohemica 3, 47-72. Praha.

Frolík, J. 1989: Nález raněstředověké keramiky ze Sečské přehradě na Chrudim-

- sku, Zpravodaj KMVČ XVI/1, 70 – 77. Hradec Králové.
- Musílek, M. 2006: Sečská přehrada 1, Chrudimské vlastivědné listy 15/4, 12-19. Chrudim.
- Rous, P. 1986: Dva středověké sídlištní soubory ze sbírek chotěbořského muzea. Zpravodaj KMVČ XIII/1, 83 – 86. Hradec Králové.
- Sedláček, A. 1993: Hrady, zámky a tvrze království českého I - Chrudimsko. Praha.
- Šimák, J.V. 1938: Středověká kolonizace v zemích Českých - České dějiny 15. Praha.
- Teplý, J. 1997: Feudální pozemková držba v předhusitském Chrudimsku. Pardubice.

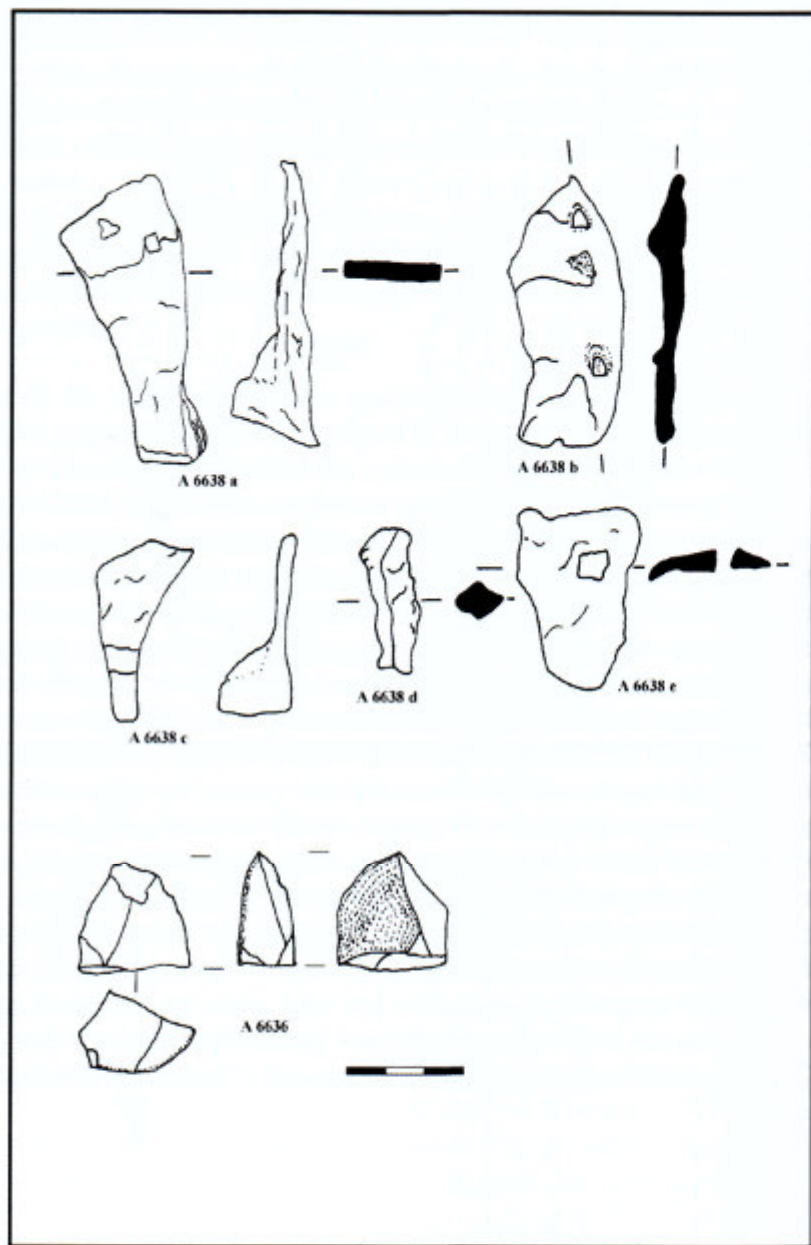
Jan Musil: The unknown abandon medieval village under the water surface of the Sečská přehrada (cadastral territory of Seč a cadastral territory of Hoješín, district of Chrudim). The fall of the water surface in dam of the Seč in the beginning of 2005 allowed the realisation of prospection defunct medieval village. Relatively representative collection of finds was taken, mostly pottery and iron slag. Among other things we were able to define the extension of the site with the exception of the southeast border, which was still under water. The collection is the oldest medieval finds in the close neighbourhood. The unknown defunct medieval village can be connected to the colonisation activities of the monastery in Vilemov, which is here represented by more famous the Bojanov Újezd. The location in relatively high level above sea can be explained by the iron processing, which is attested by the pottery with thick walls and iron slag. I think that the colonisation took place from the Čáslav region. This theory is supported by the used technologies and by the appearance of archaic tracking wheel. The contacts with the Čáslav region are known even in the 14th century. Along the iron melting we also have the complete ceramic accidence of the second half of the 13th and the first half of 14th centuries. I think that in 15th century the village was functional, or not as functional as in the 13th and 14th century. The grey deducting wheel made goods decorated by tracking wheel forms only 5% of the described collection and can be connected to the activities round the castles Vildštejn and Obč.

Tab. 1. Zaniklá středověká vesnice (k.ú. Seč a k.ú. Hoješín, okr. Chrudim) - situace lokality. Místo nalezení je označeno černým bodem. Podle J. Frolíka 1989.

Tab. 1. Defunct medieval village (cadastral territories of Seč and Hoješín, district of Chrudim)-the location plan, the place of the finding is marked by black spot. After J. Frolík 1989.

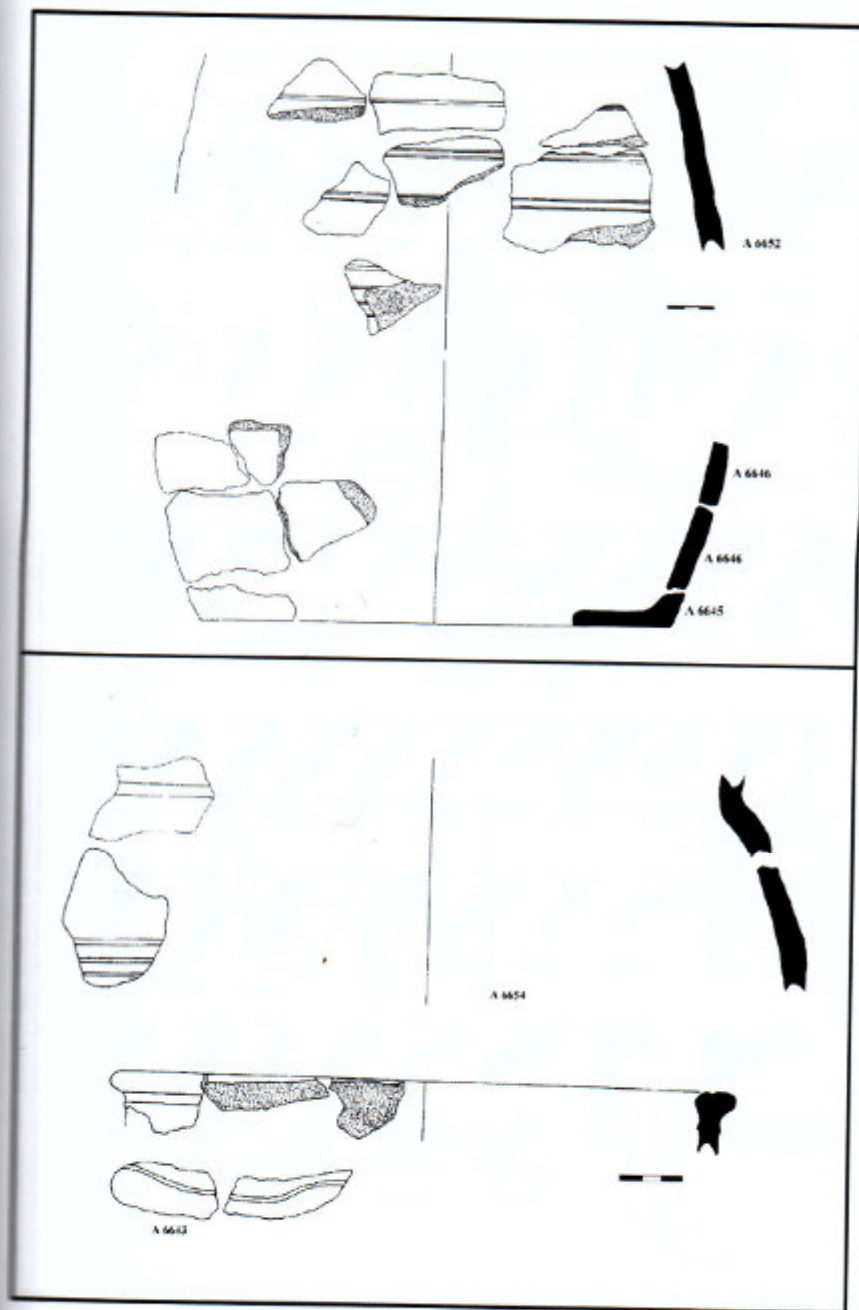
Tab. 2

Tab. 2. Seč a Hoješín, okr. Chrudim. Zlomky železných podkov a kování vozu. Silicitový úlomek. Kresba J. Musil.

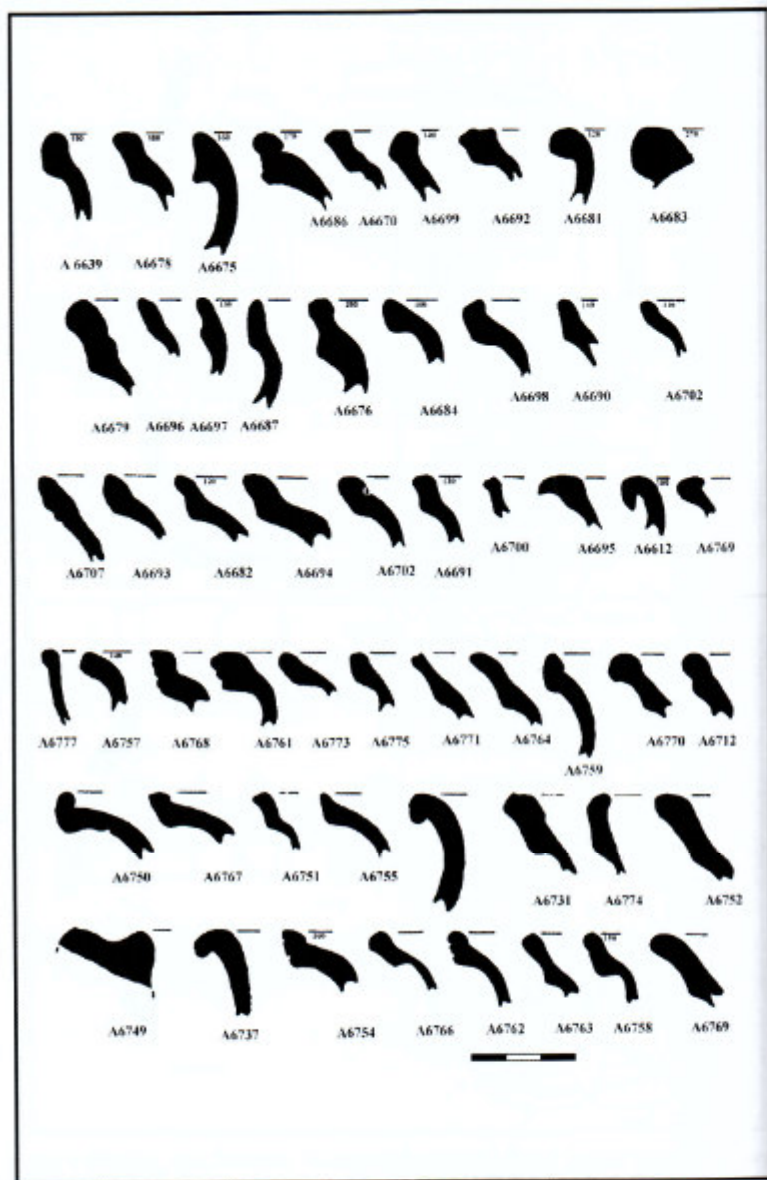
Tab. 2. Seč nad Hoješín, district of Chrudim. Fragments of iron horseshoes and carriage ferrule. The silicified fragment. Drawing J. Musil.

Tab. 3

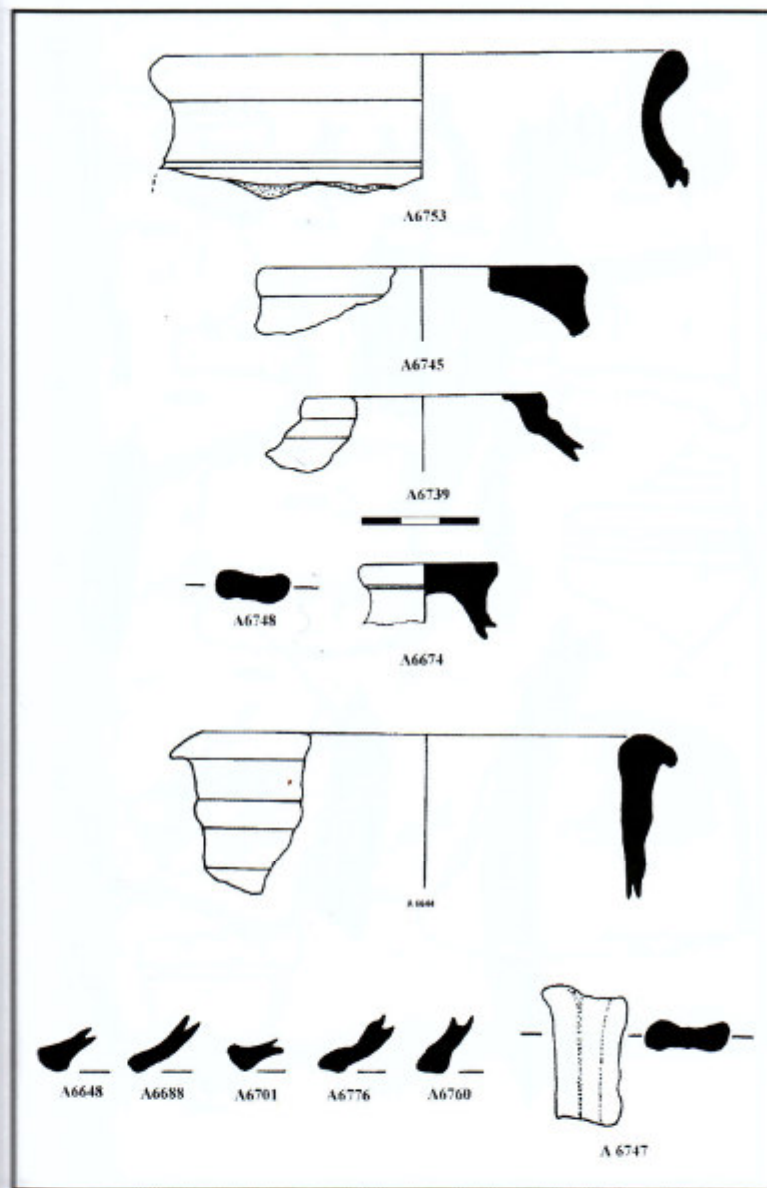

Tab. 3. Seč a Hoješín, okr. Chrudim. Keramika. Kresba J. Musil.

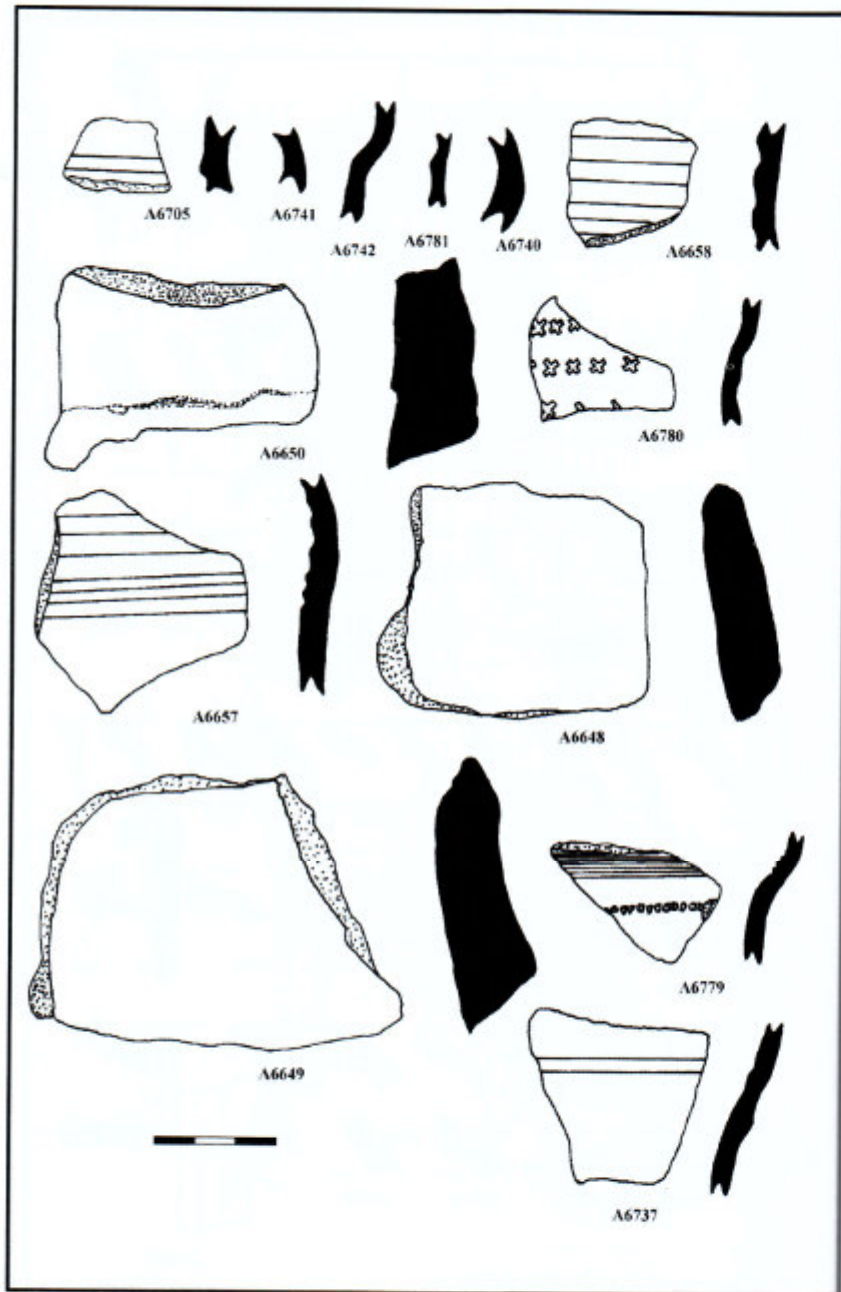
Tab. 3. Seč and Hoješín, district of Chrudim. Pottery. Drawing J. Musil.

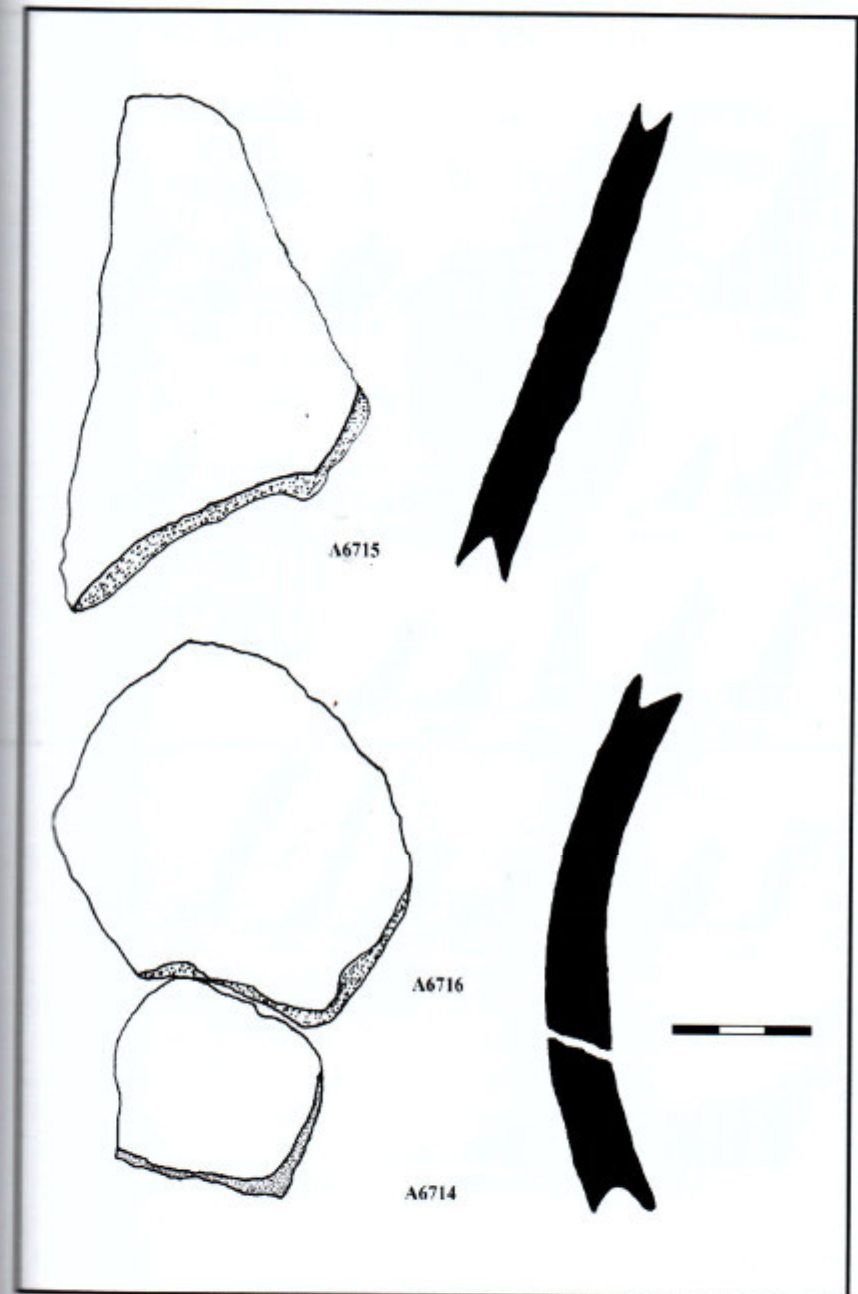
Tab. 4. Seč a Hoješín, okr. Chrudim. Keramika. Kresba J. Musil.
 Tab. 4. Seč and Hoješín, district of Chrudim. Pottery. Drawing J. Musil.

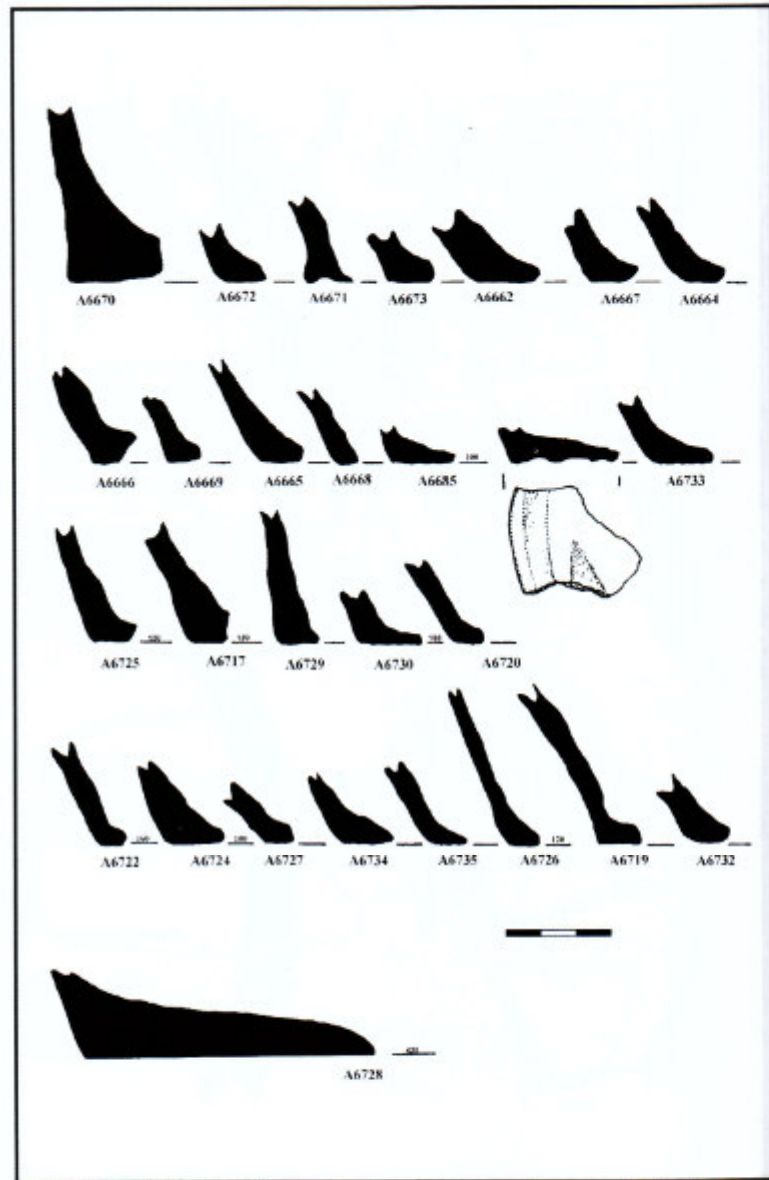
Tab. 5. Seč a Hoješín, okr. Chrudim. Keramika. Kresba J. Musil.
 Tab. 5. Seč and Hoješín, district of Chrudim. Pottery. Drawing J. Musil.

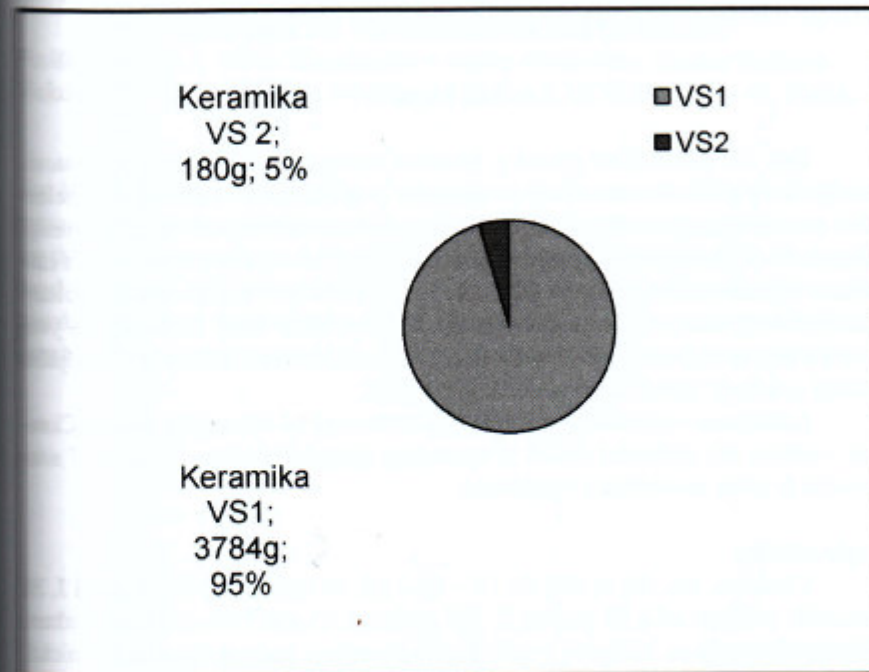
Tab. 6. Seč a Hoješín, okr. Chrudim. Keramika. Kresba J. Musil.
 Tab. 6. Seč and Hoješín, district of Chrudim. Pottery. Drawing J. Musil.

Tab. 7. Seč a Hoješín, okr. Chrudim. Keramika. Kresba J. Musil.
 Tab. 7. Seč and Hoješín, district of Chrudim. Pottery. Drawing J. Musil.

Tab. 8. Seč a Hoješín, okr. Chrudim. Keramika. Kresba J. Musil.
 Tab. 8. Seč and Hoješín, district of Chrudim. Pottery. Drawing J. Musil.

Tab. 9. Seč a Hoješín, okr. Chrudim. Keramika. Kresba J. Musil.
 Tab. 9. Seč and Hoješín, district of Chrudim. Pottery. Drawing J. Musil.

NÁLEZ STŘEDOVĚKÉ ŠIPKY Z CHRUDIMI

Jan Musil

Dne 20. dubna 2007 předal p. Martin Čepela ze Slatiňan železnou listovou strelu do kuše, kterou našel na známém polykulturním nalezišti nad železniční stanicí Chrudim - město. Bližší nálezové okolnosti nejsou bohužel známy. Místo bylo osídleno již od neolitu, konkrétně kulturou s lineární keramikou a kulturou s vypíchanou keramikou. Dále zde byly doloženy sídlištní aktivity kultury slezskoplatěnické ze sklonku doby bronzové a počátku doby halštatské. Vývoj na lokalitě uzavírá středověké sídliště ze 12. – 13. století. Nálezy z pozdějšího období souvisejí patrně se zemědělskou činností.

Lokalita se rozkládá na mírném svahu severně od železniční stanice Chrudim – město. Na východní straně je vymezena silnicí Chrudim – Vestec. V současnosti je půda zemědělsky využívána.

Popis lokality

Chrudim, nal. 45; a) ZM10: 13 – 42 – 13; 24 mm od Z, 150 mm od J, 30 mm od Z, 145 mm od J, 25 mm od Z, 145 mm od J; b) ppč. 749; c) datace: kultura s lineární keramikou, kultura s vypíchanou keramikou, kultura slezskoplatěnická, RS4/VS1, VS2; d) Literatura: Vokolek 1982, 41; Frolík – Sigl 1995, 107.

Popis předmětu

Železná strela do kuše listovitého tvaru s jednoduchou tulejí. List je v bazální části z obou stran mírně poškozen pokročilou korozí. Podobně je na tom tulej. Hrot má kosodélníkový průřez. Rozměry: max. délka 127 mm, max. šířka listu 27 mm, hmotnost 50 g, délkováhový index 2,54.

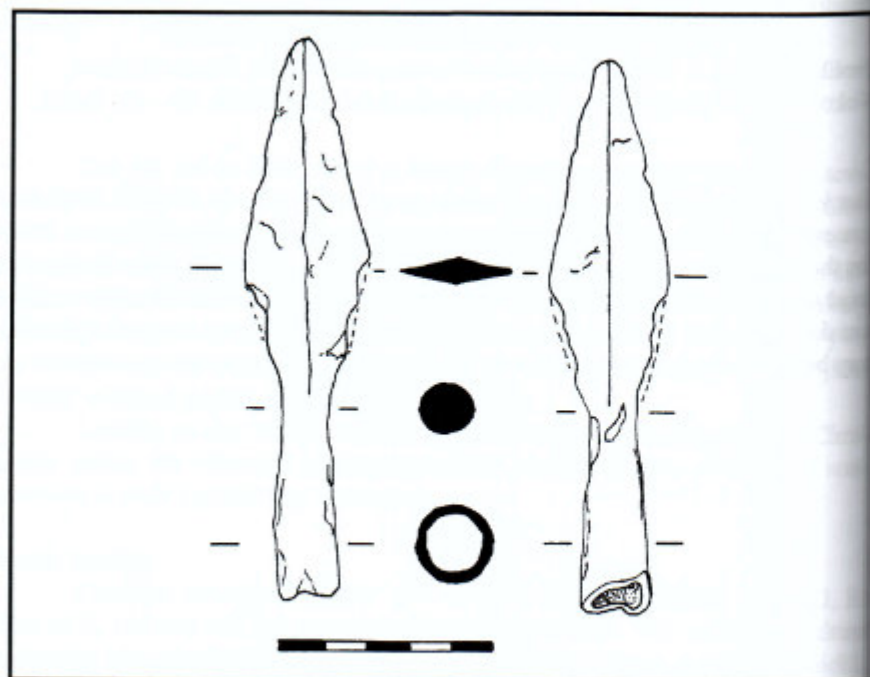
Podle třídění vypracovaného T. Durdíkem můžeme nalezený exemplář zařadit mezi hroty strel do kuše typu Durdík B 2 c. Archaičtější provedení a místo nálezů nás opravňuje k závěru, že strela náleží někam na přelom 12. a 13. století. Nicméně nemůžeme vyloučit mladší stáří, pak by mohla souviset s loveckou činností.

Analogickou strelu již Regionální muzeum v Chrudimi ve svých sbírkách má (inv. č. A 2236), nicméně její vypovídající schopnost vzhledem k absenci nálezových okolností je téměř nulová (srov. Durdík 1983). Chrudimský exemplář je lépe zařaditelným a kvalitnějším nálezem, který by bylo záhodno svěřit muzejním sbírkám. V neposlední řadě je to i fakt, že stav koroze předmětu vyžaduje urychlenou odbornou konzervaci.

Literatura:

- Durdík, T. 1983: Středověké zbraně, Sbírky okresního muzea v Chrudimi, Chrudim.
Frolík, J. – Sigl, J. 1995: Chrudimsko v raném středověku, Hradec Králové.
Vokolek, V. 1982: Chrudim, Výzkumy v Čechách 1978/1979, 40 – 41. Praha.

Jan Musil: The find of the medieval arrow head in Chrudim. In 2007 the Regional museum in Chrudim was given an iron leaf shaped with simple tulei arrow head for the crossbow the type B 2 c according to the sorting of T. Durdík. The arrow head was found on the famous site above the railway station Chrudim-Town. We can date the arrow head into the end of 12th century or the beginning of 13th century based on the more archaic look, we also cannot outcast more recent date.

NÁLEZ ŽELEZNÉHO VRCHOLNĚ STŘEDOVĚKÉHO HROTU ŠÍPU Z POLIČSKA

David Vích

Při hledání recentních artefaktů na k. ú. Františky, okr. Chrudim, nalezl Miroslav Řehák z Vysokého Mýta v r. 2006 předmět, který vzhledem k jeho zjevnému archeologickému významu předal obratem prostřednictvím svého syna do Regionálního muzea ve Vysokém Mýtě. Artefakt byl posléze po nakožerování odevzdán do územně příslušného Regionálního muzea v Chrudimi. Objekt nálezce učinil v bodě, který na ZM 10:14-33-17, udávají koordináty 49°38:218,47(po převedení z GPS) v hloubce 12 cm ve sterilním podloží. Nálezci zde patří za příkladný přístup velký dík. Bohužel, takoveto jednání je mezi lidmi vybavenými detektory kovů stále ještě nepříliš časté a kousky naší historie v podobě hmotných pramenů ve velkém množství mizí v soukromých sbírkách, ať již u nás nebo v zahraničí, ovšem bez informací, které se k těmto předmětům postupně vázaly.

Artefakt představuje poměrně masivní železný hrot šípu (93x53 mm, průměr tuleje 12 mm, celková hmotnost 49,8 g) s tulejí a křídélky dosahujícími ústí tuleje. Jedná se o nepříliš častý typ hrotu šípu do kuše náležící skupině A, typu 1, variantě D (Ruttkey 1976, Abb. 54), popř. skupině B, typu IVa (Krajč 2003, 183, obr. 151). A. Ruttkey datuje rámcově tyto exempláře na Slovensku do 14. stol., jediný exemplář ze Sezimova Ústí je řazen do zánikového horizontu lokality, tedy druhé poloviny 14. stol. – první čtvrtiny 15. stol. Presentovaný předmět tak lze na základě současných poznatků rámcově datovat do 14. stol. s možným přesahem do stol. 15. S analogickými kusy se nesetkáváme příliš často, vedle zmíněného kusu ze Sezimova Ústí uvedme např. dva exempláře z hradu Kaltenštejna ve Slezsku (Brachtl 1995, obr. 3:10-11).

Uvedený typ hrotu je s ohledem na vývoj ochranné zbroje spojován s losem vysoké zvěře (Ruttkey 1976, 328), i když nechybí ani úvahy o využití jako hrotu šípu katapulty (Petráň a kol. 1985, 741). Presentovaný ojedinělý nález učiněný v dlouhodobě zalesněném prostředí, přičemž toto zalesnění lze důvodně předpokládat i ve vrcholném středověku, hovoří pro první uvedenou variantu.

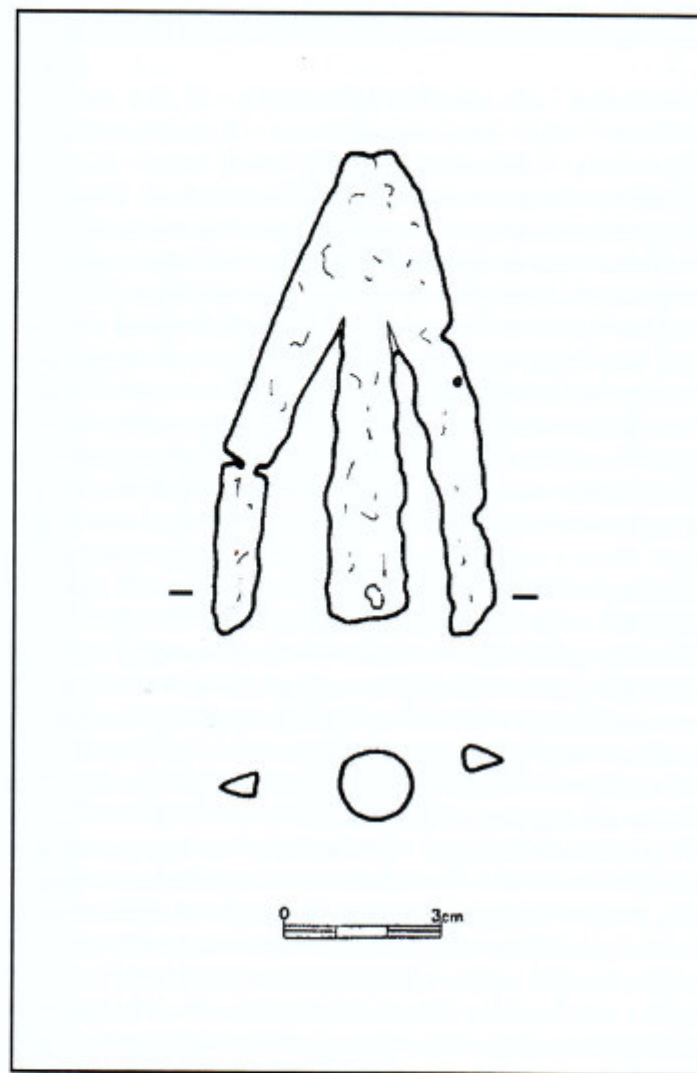
Význam nálezce zvyšuje i ta skutečnost, že pochází z archeologicky téměř neznámého prostředí. Z širšího okolí můžeme uvést pouze soubor keramiky datovatelný do 13. stol. nalezený při výkopových pracích v Lezníku (Bláha – Kalferst – Šigl 2004, 63, položka 420).

Literatura:

- Bláha, R. – Kalferst, J. – Sigl, J. 2004: Přírůstky archeologické sbírky hradeckého muzea v letech 2000 – 2003, Zpravodaj muzea v Hradci Králové 30 – Supplementum, 3-142.
- Brachtl, Z. 1995: Kovové a kostěné předměty z hradu Kaltenštejna. Šumperk.
- Krajč, R. 2003: Sezimovo Ústí. Archeologie středověkého poddanského města. 3. Kovárna v Sezimově Ústí a analýza výrobků ze železa, díl I. Praha – Sezimovo Ústí – Tábor.
- Petráň, J. a kol. 1985: Dějiny hmotné kultury I (2). Praha.
- Ruttkey, A. 1976: Waffen und Reiterausrüstung des 9. bis zur ersten Hälfte des 14. Jahrhunderts in der Slowakei II, Slovenská archeológia 24/2, 245-305 Nitra.

David Vích: *The find of the medieval iron arrow head from Polička region.* Miroslav Řehák from the Vysoké Mýto found during his search for recent artefacts in the cadastral territory of Františka, district of Chrudim, in 2006 iron arrow head, which was given to the Regional museum in Chrudim. The arrow head was found in the point ZM 10:14-13-17, the coordinates (427, 38:218, 47-from the GPS). The Artefact is a massive arrow head with tulesi and wings. The arrow head can be dated in the 14th century with the possible overlap into the 15th century and can be connected to the hunting activities.

Tab. 1

Tab. 1. Železný hrot šípů z k. ú. Františky (okr. Chrudim).
Tab. 1. The arrow head from the cadastral territory of Františka, district of Chrudim.

ZLOMKY KACHLŮ Z OBCE TÝNIŠŤKO U VYSOKÉHO MÝTA

Čeněk Pavlík

Úvod

Neohlášený výkop základů nového rodinného domu na parcele u čp. 7 v obci Týništko, nacházející se 6 km severozápadně od Vysokého Mýta, byl investorem ohlášen vpravdě „pět minut po dvanácté“. Archeolog Regionálního muzea ve Vysokém Mýtě PhDr. David Vích mohl zhlédnout již jen z archeologického hlediska totálně znehodnocenou zabetonovanou jámu se základy rodinného domku a vyvezené haldy zeminy. K jejich nouzovému „průzkumu“ došlo ve dnech 13. 7. a 7. 8. 2006. Ukázalo se, že hromady obsahují desítky keramických střepů pocházejících z dlouhého časového horizontu od pozdního středověku do 19. století. Nejvíce, cca 70% materiálu, tvoří keramika pocházející z rezných, reliéfně zdobených kachlových kamen (43 zlomků). V některých případech je identifikace nejasná a zbytek tvoří běžná stolní a kuchyňská keramika. Nález doplňuje několik železných hřebů a kusy mazanice. O velkém rozptylu heterogenního materiálu, znásobeném totálním rozrušením nálezové situace, svědčí skutečnost, že ani v jednom případě nebylo možné zlomků pospojovat. Dlužno dodat, že záchranný sběr byl proveden pouze v povrchových vrstvách a nezasáhl až do středu jednotlivých hald (majitel pozemku přislíbil, že v případě jejich dalšího přemístování tenkrát upozorní příslušné instituce včas). Získaný materiál byl neodkladně převezen do Regionálního muzea ve Vysokém Mýtě a je evidován pod i.č. 3194 – 3198.

V intravilánu obce Týništko je zmiňována tvrz z 15. století. Podle A. Sedláčka měla stát nad mlýnem při jižním okraji obce (Sedláček 1931, sv. 1, 233). Zde ukončuje táhlou ostrožnu na východní i jižní straně poměrně prudký svah spadající asi 20 metrů k říčce Loučné. Místo se tedy jeví ze strategického hlediska výhodné, avšak v konfiguraci terénu není po nějakém opevněném sídle žádná viditelná stopa. Lokalizace tvrze proto zůstává pouze hypotetická (v nové třídě encyklopedii o českých tvrzích - Encyklopedie českých tvrzí I–III, 1998–2005, Praha - není o tvrzi zmínka). Poloha uvažovaného tvrzíště je od parcely čp. 7 vzdálena zhruba 150 metrů. Celkovou situaci přibližuje plánec obce zhotovený podle zaměření z roku 1998, na kterém šrafovaná šipka ukazuje místo nálezů (parcely u čp. 7) a černý kruh zaniklé tvrzíště (obr. 1).

Popis jednotlivých zlomků

Vysvětlení zkratk: **Ik** – ikonografie, **OL** – okrajová lišta, **R** – rozměr, **K** – komora, **M** – materiál, **T** – typ, **D** – datace, **Pozn.** – poznámky.

Další příležitostné zkratky: **ČVS** – čelní vyhřívací stěna, **VS** – vnitřní strana ČVS.

Na obrazových tabulích jsou původní okraje kachlů pro přehlednost zakresleny silněji.

Zl. 1 - (tab. 1:1), **Ik** – stylizovaná přikryvadla, **OL** – jednoduchá, dovnitř směřující, zakouřená, **M** – hrubý, drobné kamínky, žlutohnědý, **T** – součást základního, obdélního kachle ?, **D** – kolem 1500, **Pozn.** - zlomek lze přiřadit k velké skupině renesančních kachlů s jednotným, vytříbeným výtvarným projevem v duchu hravé pozdní gotiky. Tyto výrobky se vyskytují pouze v Pardubickém kraji, konkrétně např. ve městech Vysoké Mýto, Litomyšl, nebo na hradech Litice (Pavlík – Vitanovský 2004, kat. č. 820, 957), Potštejn (Pavlík – Vitanovský 2004, kat. č. 984), Žampach u Náchoda, a převažují na nich heraldické motivy (Český lev, Kostkovec z Postupic, Pernštejnové, Žampachové aj.). Na ukázce z Litomyšle, objevené u Němcovou při výzkumu čp. 33 (tab. 5:1), je téměř kompletní kachel s erbem Žampachů z Potštejna. Heraldicky vlevo nahoře jsou za přílbou zakomponovaná osvitě prohnutá a zkřížená přikryvadla stejného typu jako na zlomku z Týništko. Je pravděpodobné, že tento zlomek se nalézal v obdobných místech na některém z heraldických reliéfů této skupiny.

Zl. 2 - (tab. 1:2), **Ik** – část těla zvířete, kůl (Beránek boží, praporec vzkříšení?), **OL** -, **R** – 45 x 65 mm, **K** -, **M** – jemný, hnědošedý, na ČVS přetah bílou linkou, **T** -, **D** -, **Pozn.** - jako vodítko k pokusu o předběžnou identifikaci motivu může posloužit analogický prvek v prostřední části reliéfu s Beránkem božím uloženého v Regionálním muzeu v Českém Krumlově (tab. 5:2).

Zl. 3 - (tab. 1:3), **Ik** – část ozdobného péra prilby či baretu, **OL** -, **R** – 45 x 80 mm, **K** -, **M** – středně hrubý, oranžovohnědý, nedokonale vypálený střep, **T** – součást základního čtvercového kachle ?, **D** – polovina 16. století, **Pozn.** - kachle tohoto typu se hojně vyskytují nejen na renesančních baretech (Kybalová 1996), ale zdobí i starozákonní proroky a krále (Břicháček – Hereit 1996; Pavlík – Vitanovský 2004, 36 a kat. č. 93-100; Ulrychová – Hazlbauer 1998). Část reliéfu z těchto reliéfů je na zlomku č. 5 (tab. 1:5) a možná i č. 4 (tab. 1:4), což přiřazení zlomku č. 3 k těmto postavám značně posiluje. Dále viz popis zl. 5.

Zl. 4 - (tab. 1:4), **Ik** – část prostřehávaného rukávu ?, **OL** -, **R** – 45 x 55 mm, **K** -, **M** – jemný, světle oranžový, nedokonale vypálený střep, **T** -, **D** - 16. století, **Pozn.** - nekvalitní otisk.

Zl. 5 - (tab. 1:5), **Ik** – pravá ruka a část hrudi muže v antikizující zbroji, **OL** – část nápisu ohraničená štíhlými pruty, **OL** -, **R** 90 x 70 mm, **K** -, **M** – jemný, nažloutlý, nedokonale vypálený střep, **T** – základní, čtvercový, **D** – polovina 16. století, **Pozn.** - jde o část renesančního reliéfu s polopostavou starozákonního muže Abia. Podle kompletní spodní poloviny kadluby s tímto motivem uložené

v Západočeském muzeu v Plzni (Orna 2005, 145, 190, tab. 38:4) bylo možno zhotovit kresebný pozitiv (tab. 5:3). Kachel patří k dobově velmi populární sérii reliéfů, které mají svou předlohu v rytinách z počátku 16. století pocházejících z norimberské oblasti. Zobrazují dvanáct kladných a dvanáct záporných starozákonních postav - proroků, soudců, vojevůdců nebo králů (Břicháček - Hentzl 1996; Ulrychová - Hazlbauer 1998). Kompletní vyobrazení této série, tentokrát ve formě sgrafitové výzdoby, si můžeme prohlédnout na nedávno zrekonstruovaném průčelí domu č.p. 517 ve Slavonicích.

Zl. 6 - (tab. 2:1), Ik - horní část levého pilíře s hlavicí, OL - jednoduchá, dovnitř zaoblená, R - 60 x 40 mm, K - hluboká 65 mm, ukončená dvojitou manžetou, M - jemný, světle oranžový, nedokonale vypálený střep, na ČVS stopy po přetahu bílou hlinkou, VS zakouřená, T - základní, čtvercový ?, D - polovina 16. století.

Zl. 7 - (tab. 2:2), Ik - horní část levého pilíře s hlavicí, OL - jednoduchá, dovnitř zaoblená, R - 45 x 40 mm, K - , M - jemný, světle oranžový, na ČVS stopy po přetahu bílou hlinkou, VS zakouřená, T - základní, čtvercový ?, D - polovina 16. století, Pozn. - oproti zl. 6 je kresba provedena z mírného bočního pohledu, proto se zvětšila šíře sloupu, který vystupuje ze středu reliéfního pole.

Zl. 8 - (tab. 2:3), Ik - horní část pravého pilíře s hlavicí, OL - poškozená, R - 28 x 50 mm, K - hluboká 55 mm, ukončená dvojitou manžetou, M - středně hrubý, oranžový, nedokonale vypálený střep, na VS otisky prstů (prstování), T - základní čtvercový ?, D - polovina 16. století.

Zl. 9 - (tab. 2:4), Ik - dolní část pravého pilíře se soklem, OL - jednoduchá, dovnitř zaoblená, R - 55 x 35 mm, K - zlomek, hluboký max. 45 mm, M - jemný, světle oranžový, nedokonale vypálený střep, VS zakouřená, T - základní, čtvercový ?, D - polovina 16. století.

Zl. 10 - (tab. 2:5), Ik - dolní část levého pilíře se soklem, OL - jednoduchá, dovnitř zaoblená, R - 120 x 54 mm, K - hluboká 60 mm, ukončená dvojitou manžetou (viz příložený průřez), M - jemný, světle oranžový, nedokonale vypálený střep, T - základní, čtvercový ?, D - polovina 16. století.

Zl. 11 - (tab. 2:6), Ik - dolní část pravého pilíře se soklem, OL - jednoduchá, dovnitř zaoblená, R - 87 x 50 mm, K - hluboká 60 mm, ukončená dvojitou manžetou, M - jemný, světle oranžový, nedokonale vypálený střep, T - základní čtvercový, D - polovina 16. století, Pozn. - zlomky 6 - 11 (tab. 2:1 - 6) pocházejí z různých částí jednoho typu postranních sloupků. Jejich reliéfy, zkomolené vinnými výrobními nedostatky (nedostatečné vtažení do kadlubu, sekundární otisk), se nejspíše podobají nejrozšířenějšímu typu orámování série s dvanácti starozákonními proroky - králi a dovoluji vyslovit hypotézu, že byly jejich součástí. Jak bylo výše uvedeno, tuto dedukci silně posiluje fakt, že jedna z těchto centrálních scén byla

mezi materiálem nalezena (král Abia, tab. 1:5). Typický kompletní představitel této série, nalezený na tvrzí Lštěň u Horšovského Týna, je zobrazen na tab. 5:4.

Zl. 12 - (tab. 3:1), Ik - květ s dvěma listy v nároží, OL - jednoduchá, dovnitř zaoblená, R - 95 x 60 mm, K - zlomek, hluboký max. 50 mm, M - středně hrubý, oranžový, na ČVS zbytky bílého přetahu hlinkou, T - ?, D - 2. polovina 16. století.

Zl. 13 - (tab. 3:2), Ik - list se stonkem květu, OL - odlomená, R - 65 x 35 mm, K - zlomek, hluboký max. 35 mm, M - středně hrubý, oranžovohnědý, T - ?, D - 2. polovina 16. století.

Zl. 14 - (tab. 3:3), Ik - květ s dvěma listy v nároží, OL - jednoduchá, dovnitř zaoblená, R - 100 x 65 mm, K - zlomek, hluboký max. 40 mm, M - středně hrubý, nejednotně vypálený, barva kolísá mezi odstíny hnědé až oranžové, T - ?, D - 2. polovina 16. století, Pozn. - zlomky 12 - 14 (tab. 3:1 - 3) mohly být součástí reliéfu s centrální kruhovou miskou ozdobenou v nárožích květy (Pavlík - Witanovský 2004, kat. č. 1208-1212), reliéf je nekvalitně otisknutý.

Zl. 15 - (tab. 3:4), Ik - rovná páska, bobule a část stonku, OL - , R - 40 x 40 mm, K - , M - středně hrubý, oranžový, nedokonale vypálený střep, T - tapetový ?, D - konec 16. století.

Zl. 16 - (tab. 3:5), Ik - oblá páska, bobule, OL - , R - 40 x 25 mm, K - , M - středně hrubý s drobnými kamínky, oranžovohnědý, T - tapetový ?, D - konec 16. století.

Zl. 17 - (tab. 3:6), Ik - stoněk s poupětem, rovná páska, OL - , R - 33 x 35 mm, K - , M - jemný, světlý, T - ?, D - 2. polovina 16. století, Pozn. - část zaobleného rámu?

Zl. 18 - (tab. 3:7), Ik - stylizované listy obklopené bobulemi, OL - , R - 50 x 30 mm, K - zlomek, hluboký max. 50 mm, M - hrubý s kamínky, oranžový, nedokonale vypálený střep, T - tapetový, D - konec 16. století.

Zl. 19 - (tab. 3:8), Ik - stylizované listy, bobule, stoněk ?, OL - , R - 52 x 40 mm, K - , M - středně hrubý s drobnými kamínky, světle hnědý, nedokonale vypálený střep, T - tapetový (?), D - konec 16. století, Pozn. - na VS je zčásti zachován náběh výmazu k odlomenému zpevňovacímu žeburu.

Zl. 20 - (tab. 3:9), Ik - stylizované listy, rovné a oblé pásy, OL - , R - 43 x 40 mm, K - , M - středně hrubý, oranžovohnědý, na ČVS zbytky přetahu červenou hlinkou, T - tapetový, D - konec 16. století.

Zl. 21 - (tab. 3:10), Ik - kompozice s jedním širokým a třemi štíhlými pásy doplněná bobulemi, OL - , R - 30 x 70 mm, K - odlomená, M - středně hrubý, světle oranžový, T - tapetový, D - konec 16. století.

Zl. 22 - (tab. 3:11), Ik - oblý a rovný pásek, bobule, OL - , R - 40 x 108 mm, K - hluboká 75 mm, ukončená mohutnou manžetou, širokou až 25 mm (viz zobrazený průřez), M - středně hrubý s drobnými kamínky, oranžový, nedokonale vypálený střep, otisky prstů po hlazení, T - tapetový, D - konec 16. století.

Zl. 23 – (tab. 3:12), Ik – velký list s dvojicemi bobulí, oblé, štíhlé pásky, OL -, R – 60 x 80 mm, K – odlomená, M – středně hrubý s drobnými kamínky, světle oranžový, na ČVS zbytky po přetahu bílou hlinkou, T – tapetový, D – konec 16. století, Pozn. - zlomky 15 – 23 (tab. 3:4 – 12), patřily pravděpodobně všechny (pochybnosti zůstávají u zl. 17 – tab. 3:6) mezi tzv. tapetové kachle, které se vyznačovaly absencí okrajové lišty a tím otevřely cestu bezbariérovému propojení převážně rostlinných ornamentů.

Zl. 24 – (tab. 4:1), Ik – část věnce, OL -, R – 32 x 85 mm, K – zlomek, hluboký max. 45 mm, mírně zakouřená, M – středně hrubý s drobnými kamínky, nedokonale vypálený střep, na vnější straně komory i ČVS jsou skvrny zelené glazury vzniklé při současném výpalu polévané keramiky v peci, VS mírně zakouřená, T – čtvercový (?) bez OL, D – kolem 1600, Pozn. - jde s největší pravděpodobností o věnec obklopující ústřední motiv, který byl nejčastěji heraldický.

Zl. 25 – (tab. 4:2), Ik - mírně vyduťatá část mohutného provazce, OL – odlomená, R – 58 x 75 mm, K - odlomená, M – jemný, světle oranžový, VS zakouřená, T – obdélný, římsový ?, D – konec 16. století, Pozn. - analogický motiv viz Pavlík – Vitanovský 2004, kat. č. 1192.

Zl. 26 – (tab. 4:3), Ik – mírně vyduťatá část listovce (?), OL -, R – 50 x 55 mm, K – zlomek, hluboký max. 50 mm, prstový výmaz, M – středně hrubý s kamínky, oranžový, zbytky přetahu bílou hlinkou, T – obdélný, římsový ?, D – konec 16. století.

Zl. 27 – (tab. 4:4), Ik – obloun se šikmou páskou (viz příložený průřez), OL -, R - 47 x 50 mm, K – odlomená, M – světlý do oranžova, místy přetah šedou hlinkou, VS silně zakouřená, T – obdélný, římsový ?, D – polovina 16. století.

Zl. 28 – (tab. 4:5), Ik - ?, OL - pruty s hlubokými výžlabky (viz příložený průřez), R – 40 x 92 mm, K – hluboká 50 mm, zakončená jednoduchou, na okraji zašpičatělou manžetou (viz průřez), M – středně hrubý s kamínky, světle oranžový, T - ?, D – konec 16. století.

Zl. 29 – (tab. 4:6), Ik - ?, OL – dovnitř svažující se rám zakončený drobným prutem (viz příložený průřez), R – 80 x 28 mm, K – zlomek hluboký max. 45 mm, M – středně hrubý s kamínky, žlutohnědý, nedokonale vypálený střep, T - ?, D – 2. polovina 16. století.

Zl. 30 – (tab. 4:7), Průřez komorou hlubokou 60 mm zakončenou obličejovou jednoduchou manžetou, M – středně hrubý, nedokonale vypálený střep, D – konec 16. století.

Zl. 31 – (tab. 4:8), Průřez komorou hlubokou 67 mm zakončenou dvojitou manžetou se širokým okrajem, M – středně hrubý, nedokonale vypálený střep, D – konec 16. století.

Dále již nezobrazené zl. 32 – 35 jsou menší torza komor s dvojitou manžetou analogická se zlomky 30 – 31.

V souboru se ještě vyskytuje 8 zlomků čelních stěn bez reliéfu se zbytky rámových komor. Všechny jsou zevnitř silně zakouřené a datovatelné nejdříve do 18. století. Poslední šedo-zeleně glazovaný zlomek zakouřeného nároží je dílem přelomu 19. – 20. století.

Závěry

Ikonografie – pokud možno určit, vyskytují se zde 2 zlomky náboženských motivů, 2 světských, 2 heraldických, 8 architektonických a 13 zlomků rostlinných motivů.

Analogie k některým reliéfům – torzo rozvilin na zlomku 1 má ve východních Čechách mnoho analogií – viz tab. 5:1; pokud je obtížně identifikovatelný zlomek 2 skutečně částí těla Beránka božího s praporcem vzkříšení, potom tab. 5:2 nabízí pro srovnání jiný, dochovaný reliéf s tímto motivem; reliéf na zlomku 5 s torzem starozákonního krále je znám z několika lokalit – viz tab. 5:3; pilíře na zlomcích 6 – 11 mají četné analogie – viz tab. 5:3, 4.

Okrajové lišty – převážně jednoduché, pilíře se zaoblenou vnitřní plochou.

Materiál – v keramické pórovinové hmotě převážně oranžové barvy se jako příměs ostřiva kromě plev vyskytují nejčastěji drobné kamínky, uplatnění sládky je minimální. Na lomech střepu se vyskytuje tzv. sendvičový efekt, kdy vnější vrstvou nedokonalého výpalu mají střední vrstvy jiné zbarvení než vrstvy okrajové (v tomto případě je střed šedý).

Povrchové úpravy – ČVS jsou vesměs rezné, spoře se vyskytují pouze šedo-žluté přetahy bílou, šedou nebo červenou hlinkou.

Komory – jsou zakončeny ponejvíce dvojitou manžetou a jejich zjistitelná hloubka se pohybuje nejčastěji mezi 55 – 65 mm. Zpevňovací otvory nebyly zjištěny. Většina zlomků svým tvarem a úhlem napojení na ČVS patří k přechodnému typu komor a má již blízko ke krátkým rámovým komorám.

Technické provedení - většinou podprůměrné. Jako doklad malé profesionality výrobce se jeví i absence stop po otiscích plátka na vnitřních stěnách ČVS (plátka usnadňovalo práci při vtačování keramické hmoty do formy a bylo proto od přelomu 15. a po celé 16. století často používáno).

Typologie – pokud možno určit, jsou zde zastoupeny kachle základní a římsové, formát zůstává většinou nejasný.

Datace – nejvíce zlomků pochází z konce 16. století - 48 %, z poloviny 16. století 20%, z 18. až 20. století 20 %, jeden zlomek je z doby kolem roku 1500 a zbytek nelze blíže datovat.

Použití - vnitřní stěny často nejsou zakouřené, avšak tento jev vzhledem k malým pozůstatkům z celkové vnitřní plochy původního reliéfu nutno brát s rezervou.

Lokalizace – jak bylo uvedeno, současný stav poznání nedovoluje vyslovit určitý závěr týkající se původního stanoviště kamen. Vedle nejasně lokalizo-

vané místní tvrze se mohlo jednat o jakýkoli významnější objekt.

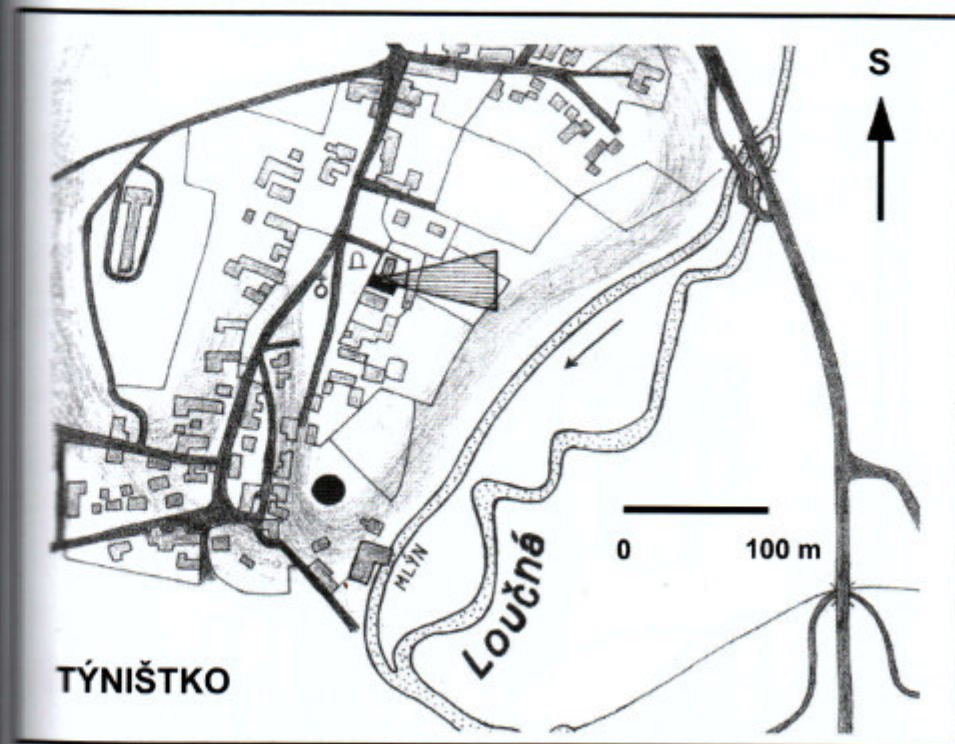
V souvislosti s výše uvedenou charakteristikou nálezu se jeví jako nejpravděpodobnější alternativa, že byla narušena část recentní navážky, která obsahovala smíšený keramický materiál. Podle slohových a technologických znaků jednotlivých zlomků je možné uvažovat o zbytcích nejméně čtyř kachlových kamen.

Děkuji PhDr. Davidu Víchovi za poskytnutí upřesňujících údajů o nálezové situaci.

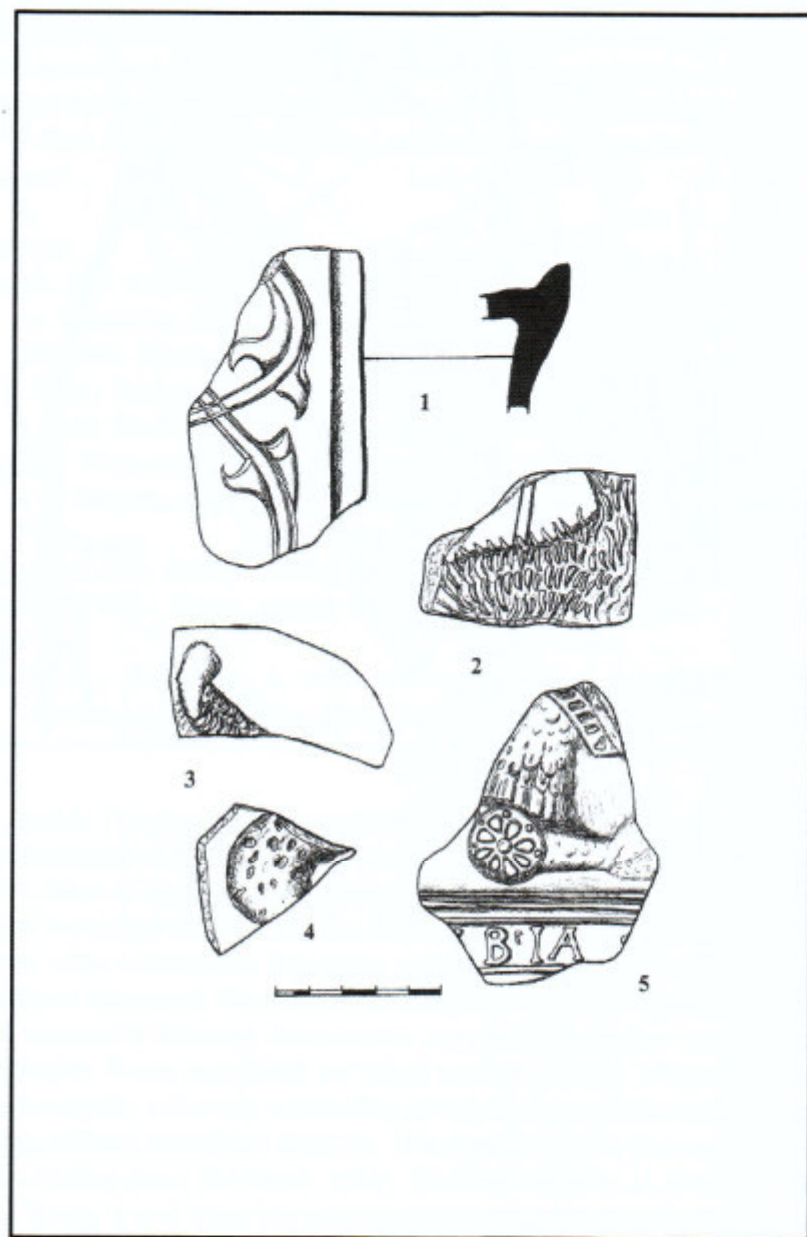
Literatura:

- Břicháček, P. – Hereit, P. 1996: Renesanční kachle s motivy biblických hrům ze západních Čech, Sborník Západočeského muzea, řada Historie 13, 130–133. Plzeň.
- Orna, J. 2005: Gotické a renesanční kachle ve sbírkách Západočeského muzea v Plzni. Plzeň.
- Pavlík, Č. – Vitanovský, M. 2004: Encyklopedie kachlů v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Ikonografický atlas reliéfů na kachlích gotiky a renesance. Praha.
- Kybalová, L. 1996: Dějiny odívání – Renaissance. Praha.
- Sedláček, A. 1931: Hrady, zámky a tvrze království českého I - Chrudimsko. Praha.
- Ulrychová, E. - Hazlbauer, Z. 1998: Renesanční kachle se zobrazením starozákonního soudce Jepteho. Archeologické rozhledy 50, 636–644. Praha.

Čeněk Pavlík: *Tile fragments from Týništko near Vysoké Mýto*. In summer 2008 pottery fragments dated from 16th to 18th century were accidentally found in Týništko. Most of them (about 43 fragments) comes from raw frontal part of cellular tiles decorated by relieves. The find has from archaeological point of view only little value because the fragments were collected from spoil heap – the primary context destroyed. Because of the diversity and fragmentation of the finds without remains of building destructions we can conclude that no historical site was damaged. From significant buildings in the Týništko where we could expect so financially relatively demanding tile stove we can reason above all about nowadays defunct stronghold from the 15th century which was situated c. 150 m from the finding place (Sedláček 1931). The find situation is shown on the map (pic. 1). Tables 1 to 4 show the individual fragments from 3 tile stove. For visual comparison on table 5 there are examples of tiles from different sites with same analogical motives which – contrary from fragments from Týništko – are more part of the whole composition. The finds are deposited in regional Museum in Vysoké Mýto under catalogue numbers 3194–3198.

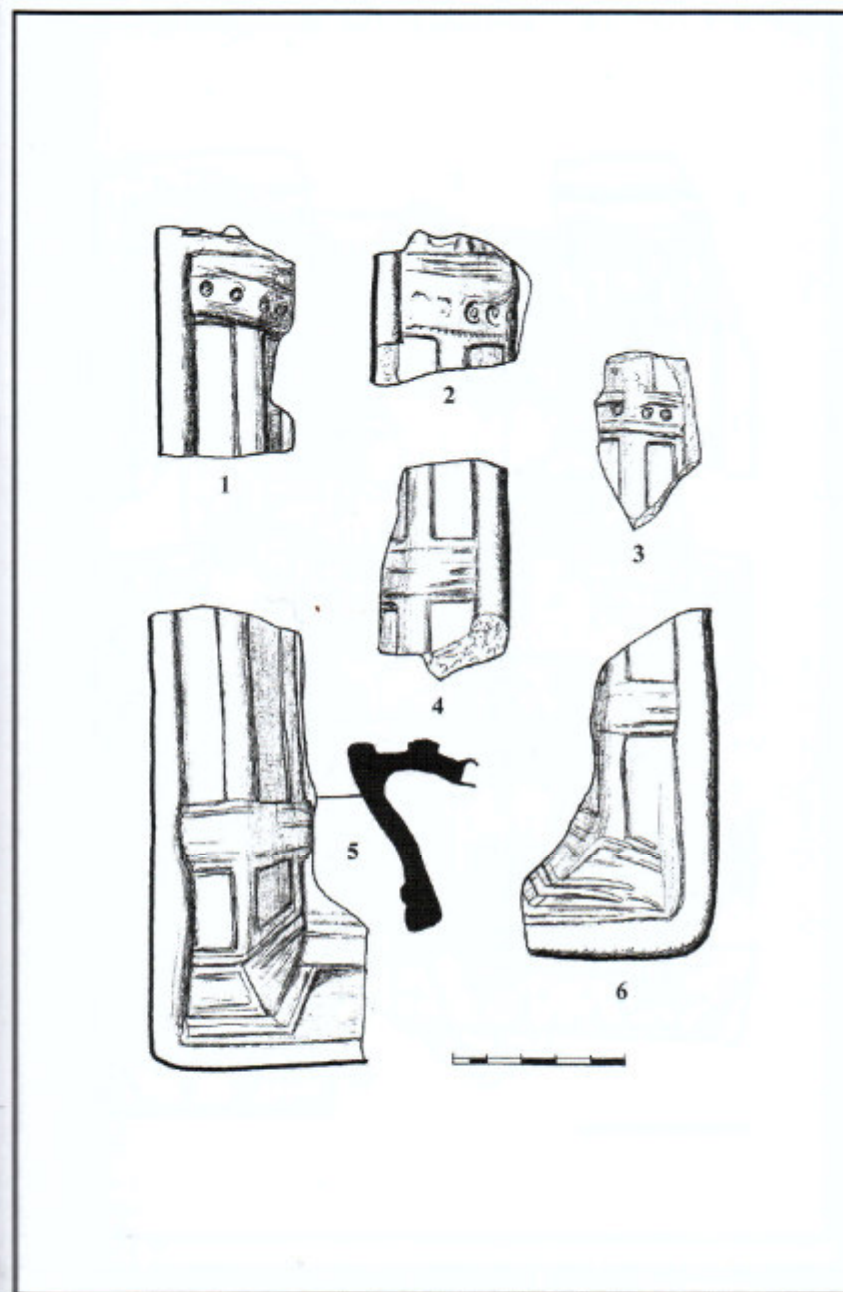

Obr. 1. Týništko u Vysokého Mýta. Plánek obce - šrafovaná šipka označuje místo nálezu, kroužek označuje místo tvrziště.
Fig. 1. Týništko near Vysoké Mýto, the plan of the village – the arrow shows the finding place, the circle the alleged place of the defunct stronghold.

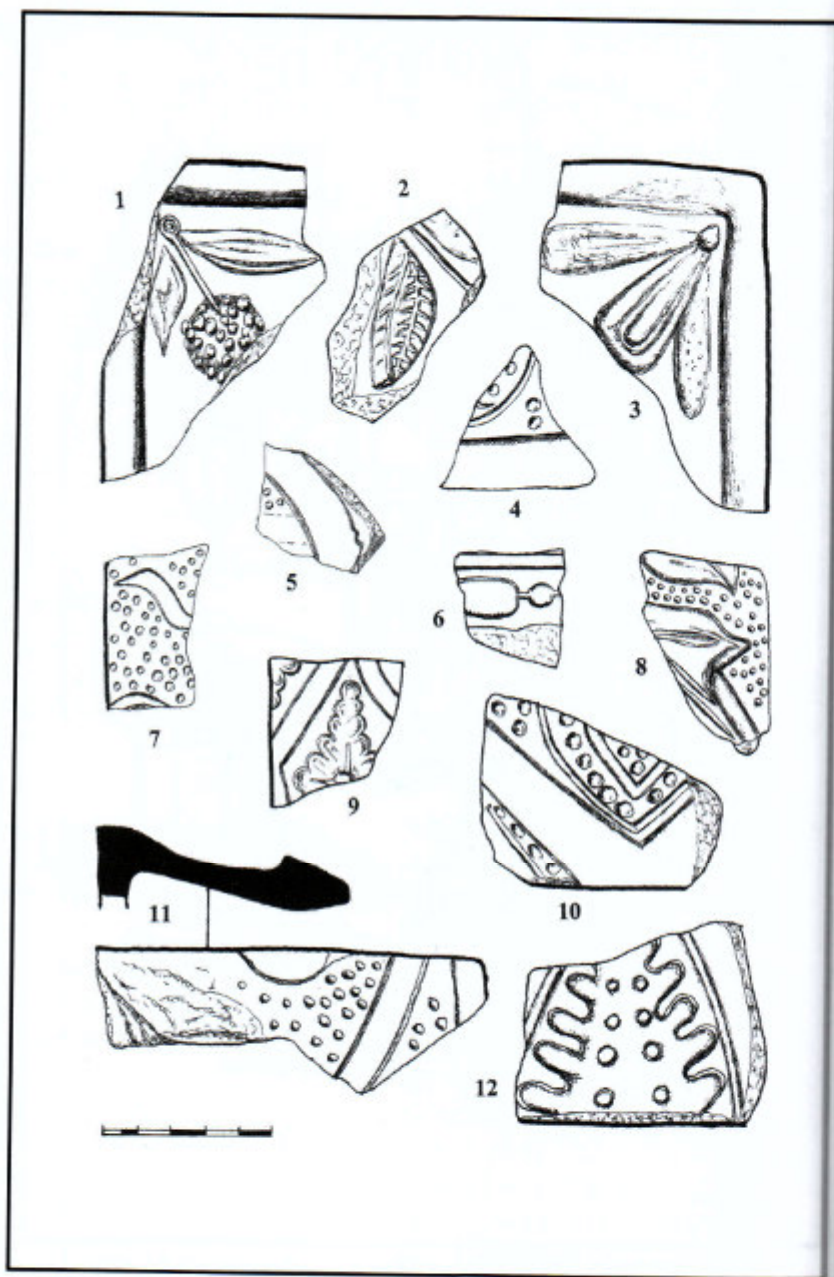
Tab. 1:1-5. Týništko u Vysokého Mýta. Zlomky pozdně gotického a renesančních reliéfních kachlí s různými motivy.

Tab. 1:1-5. Týništko near Vysoké Mýto, the fragments of late Gothic and Renaissance relief tiles with variety of motives.

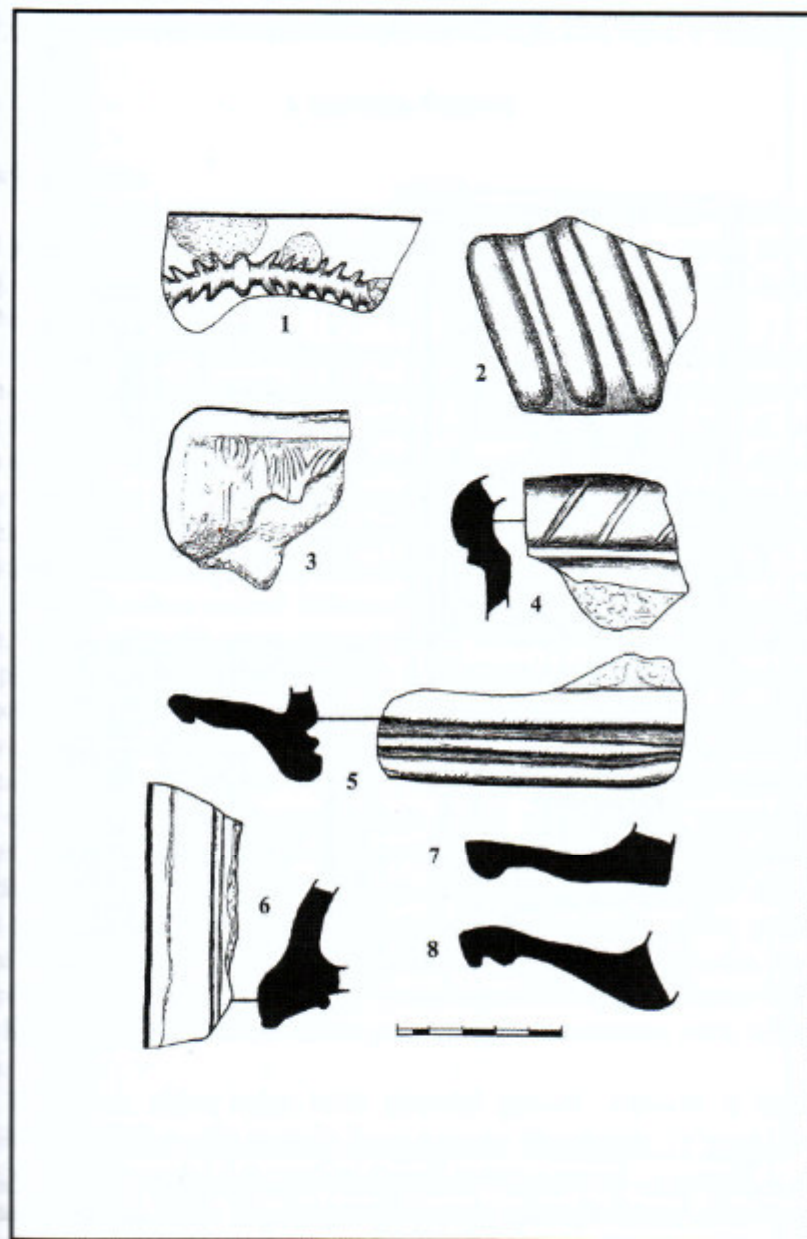
Tab. 2:1-6. Týništko u Vysokého Mýta. Zlomky renesančních reliéfních kachlí s motivem pilířů.

Tab. 2:1-6. Týništko near Vysoké Mýto, fragments of Renaissance relief tiles with pilasters.

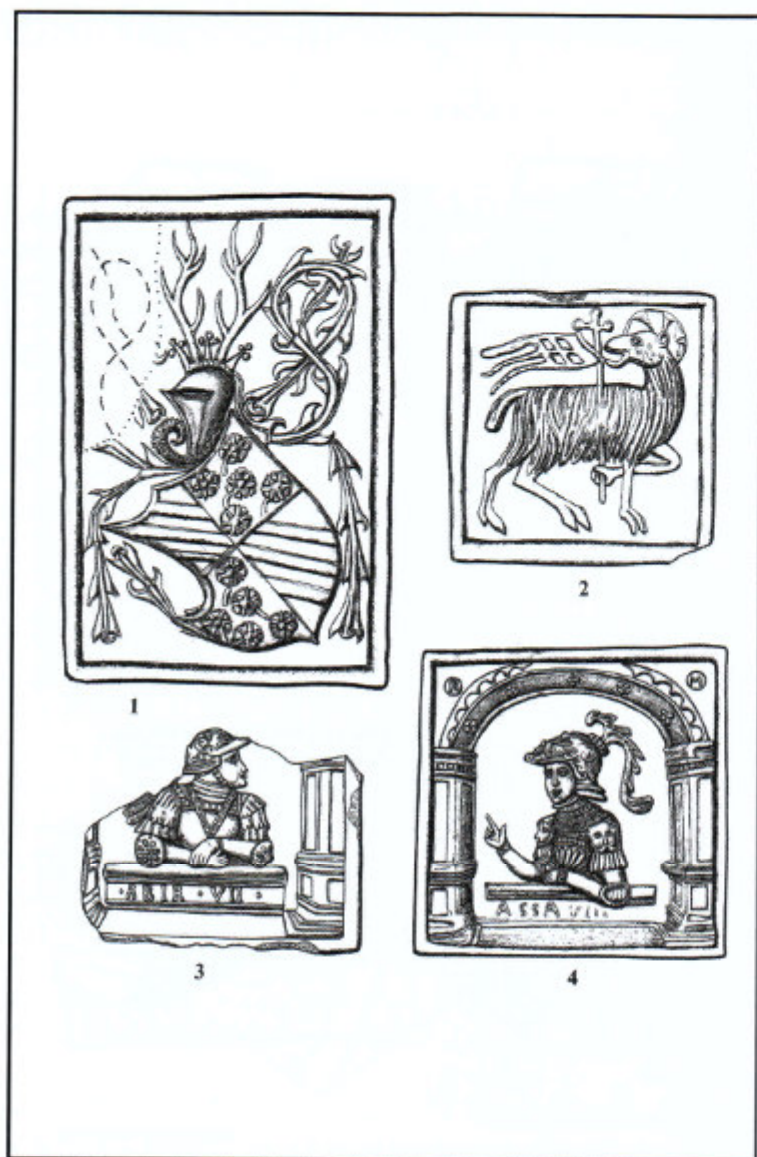
Tab. 3:1-12. Týništko u Vysokého Mýta. Zlomky renesančních reliéfních kachlů s rostlinnými ornamenty.

Tab. 3:1-12. Týništko near Vysoké Mýto, fragments of Renaissance relief tiles with plant motifs.

Tab. 4:1-8. Týništko u Vysokého Mýta. Zlomky renesančních reliéfních kachlů s různými motivy a ornamenty komor.

Tab. 4:1-8. Týništko near Vysoké Mýto, fragments of Renaissance relief tiles with diverse motifs and ornaments.

Tab. 5. Analogické nálezy: 5:1 – Gotický reliéfní kachel s erbem Žampachů z Potštejna, Litomyšl; 5:2 – gotický reliéfní kachel s Beránkem božím, Český Krumlov; 5:3 – renesanční reliéfní kachel se starozákonním králem, Plzeň; 5:4 – renesanční reliéf se starozákonním králem, Lštění u Horšovského Týna.

Tab. 5. Similar finds: 5:1 – Gothic relief tile with Žampach coat-of-arms from Potštejn, Litomyšl; 5:2 – Gothic relief tile with agnus dei, Český Krumlov; 5:3 – The Renaissance tile with the Old Testament King, Plzeň; 5:4 – The Renaissance relief with the Old Testament King, Lštění near Horšovský Týn.

VÝZKUM V NOVÉM MĚSTĚ NAD METUJÍ, ČP. 1206 V ROCE 2005

Martina Beková

Historický nástin

Nové Město nad Metují mělo při svém založení u kolébky dobré sudičky, neboť první majitel a zakladatel jej štědře obdařil majetky a umožnil tak utěšený rozvoj obchodu a druhý velmož Vojtěch z Pernštejna mu pak vtiskl jedinečnou stavební podobu.

Zakladatel města, Jan Černčický z Kácova, roku 1483 přikoupil ke svému černočickému panství od rytíře Albrechta z Riesenburka zboží Krčínské (Voborník 1940; Kuchař 1924-25) a ještě téhož roku obdržel od krále Vladislava II. povolení ke stavbě města. Avšak základní kámen byl položen až 10.8.1501. Město bylo postaveno na velkoryse. Byla pro něj zvolena strategická poloha na rozlehlé ostrožně nad řekou Metují, známá pod jménem Hradiště (Sedláček 1883). Domy byly vybudovány převážně ze dřeva, byla postavena tvrz a vyhlouben příkop.

Rozkvět města netrval dlouho. Přišel 21. červen 1526 a plameny zničily vše, co jim přišlo do cesty. Následujícího roku Jan Černčický z Kácova prodal své panství novoměstské Vojtěchovi z Pernštejna za 11 000 kop gr. českých. Ten poskytl svoji huť na stavbu štítů měšťanských domů (Fritzová 1971). Jimi byla velkoryse koncipována úprava náměstí, kdy byly před stávající čela domů představeny jednotné „kulisy“. Domy k nim byly postupně dostavovány, spojovány a budovány dle možností majitelů. První takto vznikla východní fronta náměstí. Severní byla takto budována v letech 1532/33. Po Vojtěchově smrti přechází panství do rukou jeho bratra Jana z Pernštejna. Ani štědrý Jan z Pernštejna zde nezůstal natrvalo, dokončuje velkorysý záměr svého předchůdce a roku 1548 prodává panství novoměstské Volfu ze Študenberka za 25 000 kop grošů. Nový majitel svěřil správu majetku pražskému purkrabímu Volfu Krajkovi z Krajku. Študenberkové drželi panství až do konfiskace roku 1621 (Bílek 1883).

Konfiskát získal roku 1623 císařský generál Albrecht z Valdštejna. Od něho již příštího roku koupila Novoměstsko Magdaléna Trčková. Za jejího vládnutí došlo k povstání, kdy sedláci dobyli město a zámek, vyplenili je a spálili náměstí (Tomek 1924, 25). Roku 1630 koupil Adam Erdman Trčka z Lípy. Ani v rukou Trčků statky novoměstské dlouho nezůstaly. Po zavraždění Albrechta z Valdštejna a spolu s ním i Adama Erdmana v Chebu, byl majetek znovu konfiskován a 17. června 1634 svěřen do správy a ještě téhož roku dědičně ponechán Waltru hraběti z Leslie (Bílek 1883).

Válečné události třicetileté války neušetřily ani Nové Město. V červnu 1639 jej po obléhání a odstřelování obsadil švédský generál Benner. Ten zůstal s přestávkami až do února 1640, kdy město osvobodil polní maršálek Niccolomini.

K výčtu katastrofálních událostí pak také patří i požár severní fronty města v roce 1699 (Kuča, 2000).

Dům čp. 1206

Dům 1206 se nachází v severní frontě domů, jejíž čelo bylo budováno v letech 1532-33. Dům sám je však doložen již k roku 1505, kdy jej kupuje Jan Klatovský řečený Lepený. V roce 1526 domu požár zruinoval jeho držitele Jana Doudleba a tak v roce 1530 je jeho vlastníkem Jakub švec Holý. Cena domu výrazně vzrostla ze 45 kop v roce 1505 na 400 kop, kdy dům byl již celý z kamene. V roce 1586 je již cena domu na 740 kop míšeňských. Tato část města za hradební zdi a u zámku byla pravděpodobně nejčastěji vystavena nepřátelským útokům. Prostor byl postižen jak selským povstáním, tak i válečnými akcemi v roce 1639, kdy byl vypálen. Cena domu o dva roky později byla jen 110 kop míšeňských. Po obnově je v roce 1674 prodáván za trojnásobek ceny. V roce 1699, kdy byl majitelem Jan Bakeš, jej postihl katastrofální požár. Dům podle zápisů vyhořel do základů. V roce 1715 prodává Jan Bakeš opravený dům Matějovi Kornelovi a ten jej po dalších úpravách prodává dále Samueli Fričovi. I další generace majitelů přistupovaly k drobným či větším úpravám. Zásadní pak byla kompletní výměna krovu v roce 1944. Prameny výslovně zmiňují požár severní fronty domů v roce 1699.

Archeologický výzkum

Archeologický výzkum v domě čp. 1206 byl vyvolán jeho dlouhodobou přestavbou pro zamýšlený hotel. Situace domu z hlediska archeologické památkové péče není příliš růžová a ještě v předrevolučním období zde došlo k četným zásahům, které bohužel snížily vypovídací hodnotu této památky.

I zde se nicméně při záchranném archeologickém výzkumu podařilo dokumentovat cenné situace. V sezoně 2005 byly zkoumány podlahy a klenební zásypy v prostoru nad podloubím tj. na straně obrácené do náměstí. Zde byla situace narušena stavebníkem, který začal se zapouštěním výkladců do původní nosné perníštejské zdi. V rámci akce byly dokumentovány stavebníkem již provedené řezy, odhalující původní zdivo a jen v délce cca 1,2 m mohl být prováděn další výzkum. Dále byl zkoumán obsah již přemístěných podlahových zásypů, zčásti z těchto prostor, zčásti z dalších místností domu. Vzorkovány byly též podlahové zásypy z černé kuchyně.

Popis terénní situace

Prostor nad podloubím

Obdélný prostor nad podloubím byl zcela novodobými příčkami (1990) rozdělen na tři místnosti, označené směrem od Krajské brány čísly 1, 2, 3. Tyto místnosti byly zčásti zaneseny kužely zásypů z podlah, u nichž nebylo zcela jasné, jak dalece pocházejí z této prostoty (k odebrání podlahových zásypů zde jednoduše došlo již před jejím přepažením).

Podlahové klenební zásypy tvořily jemné prachové světle šedé i hnědé vrstvy, s podílem starých dřevěných odštěpků a s obsahem náleží od 17. stol. až po subrecent. Zachyceny zde byly i části mazanícových podlah. Tyto byly mocné kolem 8 cm a nechaly se odebrat v celých blocích.

K tvorbě podlahy byl navezen jíl smíchaný s poměrně dlouhými kusy žitné slámy. Na svrchní straně mazanice pak bylo patrné několikanásobné přetažení slabou vrstvou jílu, snad opravy.

Podlahovou plochu ve zmiňovaných místnostech zaplňovaly hromady amatérsky sejmutých zásypů. Zdá se, že většina jich pocházela z prostor nad podloubím. Vznikly jednak obnažením nosné zdi a jednak zapuštěním betonovo železných kanálků na inženýrské síti do podlah.

Vkop nad nosnou zdi

Hlavní zeď perníštejského štítu, ke které byla přistavována podloubí a podíže připojovány střední trakty domů, byla z prostoty nad podloubím podélně skoro celá obnažena.

Místnost č. 1

Nosná zeď byla celá odshora odbourána a nahrazena výkladcem, jehož horní část zasahuje až do podlah v prvním patře. Byl tedy pouze revidován profil výkopu vedeného na zeď.

Místnost č. 2

Nosná zeď zde byla odstraněna asi do poloviny (1,5 m) délky. Na zbytku byl neporušený sled podlahových vrstev o mocnosti cca 40 cm, který byl odstraněn jediným archeologicky vedeným výkopem. V první polovině byl tedy pouze revidován stavebníkův vkop, zjištěné souvrství korespondovalo se situací v místnosti 1. V metrové vzdálenosti od současné příčky mezi místnostmi byla zachycena příčka z masucho kladených kamenů, která zasahovala pod úroveň mazanícové podlahy. Za příčkou bylo odhaleno souvrství s podlahou z půdovek, pod nimi se nalézala vápenatá vrstva, dále hnědá hlinitá s kousky dřev a pod nimi silně propálená (do červena) mazanícová podlaha, která se při pokusu o odebrání vzorku zcela rozpadala. Položena byla již přímo buď na nosné zdi, mimo ní pak na jednolitě klenebním zásypu.

Místnost č. 3

Stavebník zde zcela odstranil vrstvy nad nosnou zdi, zčásti i svrchní část nosné zdi. Byl tedy opět pouze začistěn a revidován vzniklý profil.

Sled vrstev byl stejný jako v přilehlé části místnosti č. 2, vzhledem k částečnému odstranění horní části nosné zdi (až ke styku s klenbou podloubí), bylo možné popsat klenební zásyp, zachycený v mocnosti 40 cm jako jednotlivý. Dále byla zřejmá konstrukce klenby – provedena z cihel, k nosné zdi přiléhala na spáru. Jednoznačně též bylo možné stanovit vztah mezi původní příčkou oddělující sousední domy a nosnou zdi – zeď příčku jednoznačně podbíhala (to bylo zjištěno i v první místnosti) a byla tedy postavena najednou pro všechny domy do výše prvního patra.

Zhodnocení a interpretace výsledků výzkumu

Nálezy z přemístěných klenebních zásypů můžeme s jistotou vztáhnout k představovanému domu, ale ne již tak jistě k prostorům nad podloubím. Patrně většina z nich byla přemístěna již na konci 80tých let při budování kanálů pro inženýrské sítě, pak obsahují jen svrchnější vrstvy nad mazanícovou podlahou. Část vznikla i odkopáním vrstev podlahy na nosnou zeď, tj. obsahuje i relativně nejstarší nálezy. Mělo dojít i k převozům mezi jednotlivými místnostmi.

Místnost č. 1 nad podloubím

Nejdříve zde byla vyžděna hlavní nosná zeď a to do výše přízemí, na ni navazuje střední trakt, z druhé strany pak na spáru přizděné podloubí. Na klenbu byl nasypán humus s kaménky, patrně odebraný těsně pod drnem. Přimo na této vrstvě se nalézají silná slámovo – hlinitá mazanícová podlaha o síle cca 15 cm, na povrchu velmi pečlivě zpracovaná. Na několika kusech stejně zpracovaného materiálu, nalezeného ve výhozu, byly shledány otisky tyčoviny v síle 6–7 cm. Svědčí o existenci nejasné stavební konstrukce, snad příčky. Na mazanícové podlaze původně spočívaly další zásypy a podlahy, které byly pravděpodobně odstraněny při prvních velkých rekonstrukcích na konci osmdesátých let.

Přimo v mazanícové podlaze byl nalezen zlomek keramiky – okraj z 18. století.

Přebíraný zásyp: Podlaha místnosti byla zarovnána kuželem výhozu z klenebních zásypů, cca 8–9 m³. Veškerý přemístěný zásyp byl přebrán. Obsah byl tvořen hrudkovitou zeminou, nalézány byly kousky dřeva různého stáří, zlomky cihel, prejzy, případně staré tašky, kosti, subrecentní a novověká keramika (nejstarší kusy 16. a 17. stol.). Přimíchány sem byly i zcela recentní nálezy. Ve všech místnostech nad podloubím (č. 1, 2, 3), probíhá na maltovou podlahu položené koryto ve tvaru písmen U z betonu a cihel, pro pokládku inženýrských sítí, bylo jistě důvodem pro prvotní narušení podlahových násypů. Po celé šíři místnosti

č. 1, v místě, kde původně stávala nosná zeď, dnes probíhá pouze z překližky vyrobený oblouk, přes který je položena neukotvená konstrukce ze slabých železných prutů.

Ve zdi, v příčce k sousednímu domu, se nalézají dnes již zazděný krb se zaklenutím z cihel. Viz obrázek.

Místnost č. 2 nad podloubím

Tento prostor byl dodatečně vytvořen dvěma novými příčkami z jedné velké místnosti. Nalézají se zde přitom původní příčka, cca 1 m od nově zřízené, která dělila celý prostor nad podloubím na dvě části. Jeví se jako na sucho kladená zídka o síle cca 20 cm, na níž mohla stát dřevěná konstrukce (viz otisky na mazanícové kře v zásypu). Existence příčky je doložena i změnou barevnosti, mocnosti a složení mazanícové podlahy (sláma je vystřídána jehličím). Podlaha s jehličím pak pokračuje nepřerušeno až k obvodové zdi se sousedním domem, tj. přes celou místnost č. 3. Dokladem stavebních aktivit po předpokládaném požáru, který zbarvil mazanícovou podlahu s jehličím do červena, jsou pozůstatky dřeva, třísek a dřevěných odštěpků (snad pozůstatky zejdování kulatiny) v zásypu nad vrstvou mazanícové podlahy. Kulatina zde použitá pocházela na základě určení ze smruku a jedle. Pod mazanícovou podlahou se nachází podobný zásyp jako v místnosti č. 1, který se zdá přiléhat přímo na klenby podloubí.

V místnosti vpravo od příčky (z pohledu příchozího) se nacházejí nad mazanícovou podlahou další slabé vrstvy úprav podlah – podsýpky pod půdovkami a nad nimi. Sled vrstev bylo možné řádně prozkoumat, pouze zde totiž zůstal asi metr dlouhý pás nad nosnou zdi dosud neodkopán a mohl být tedy odborně rozetřen. Přimo v souvrství nebyl nalezen žádný datovací materiál.

Místnost č. 3

V této místnosti byl zrevidován a dočištěn výkop provedený stavebníkem nejdříve podlahami a pak asi půl metru hluboko i nosnou zdi. Síla zdi zde byla zjištěna asi 90 cm. Na spáru přiléhala k cihelnému oblouku podloubí. Červená vrstva mazanícové podlahy byla v této místnosti překryta mohutnějším souvrstvím. Nad půdovkami náledovala ještě prkna podlaha.

Při vnější obvodové zdi – příčce sousedního domu – červená barva podlahy přechází do černé a mazanina s příměsí jehličí je mnohem kompaktnější. Došlo zde zřejmě při požáru k redukčnímu hoření, které mohlo vzniknout destrukcí hořící hmoty na podlahu. Díky tomu došlo k mírnému slinutí materiálu a bylo možné odebrat kompaktní vzorky. V jiných částech zasažených požárem nebylo možné díky stavu přepálení vzorky odebrat – mazanice se rozpadala na prachové části. Stejně tak některé kameny na čelní stěně (do náměstí) nesou stopy spálení.

Při revizi profilu byl nalezen zlomek skla spočívající přímo nad mazanícovou podlahou. Sklo se silným perleťovým efektem, není jej možno díky jeho torzovitosti datovat více než přibližně – patrně starší než 18. stol.

Přímo z klenebního záspy byl vybrán zlomek z výdutě nádoby z 16. století. Vzhledem ke keramickým nálezům přímo z mazanícové podlahy ji lze považovat v objektu za původní.

Základní nosná zeď je postavena z velkých bloků opuky, spojených vápenou maltou. I v této místnosti zcela jednoznačně podbíhá pod příčku sousedního domu, což opět potvrzuje jednorázovou stavbu celé severní fronty náměstí.

Jako v místnosti č. 1, i zde je uprostřed příčky sousedního domu zazděn krb. Ve výšce asi 2,20 m od původních podlah se nalézají zajílované pozůstatky po stavebních kapsách. Špaleta okna byla stavebně řešena cihelným obloukem, uzavřeným v napojení na zeď zřejmě z estetických důvodů jílovou omazávkou. Stejná úprava se nalézá i v ostatních místnostech, většinou je ale částečně zakryta cihlovými přízdívkami, které zužují špalety. Okenní otvory byly ve vývoji objektu asi několikrát posunuty.

Nalezeny byly i reliktky původních vápenných omítek s příměsí zvřecích chlupů.

Závěr

Záchraný archeologický výzkum měšťanského domu čp. 1206 na severní straně náměstí v Novém Městě nad Metují přinesl i přes špatný stav zachování objektu množství zajímavých zjištění.

Předně může v souladu s historickými prameny potvrdit jednorázovou stavbu čelní fronty domů. Rovněž se podařilo zachytit i původní klenební zásp a na něm zajímavá interiérová řešení podlah. Hliněná- mazanícová podlaha byla pečlivě provedena a to s dvěma druhy příměsí. Jednak byla použita jako příměsí žitná sláma (snad původně v celém prostoru) a v druhé části pak jehličí, snad z materiálu pro vybudování příčky.

Zajímavé jsou pak drobné úpravy interiéru v okolí oken hlínou.

S velkou pravděpodobností se také podařilo zachytit stopy požáru z roku 1699. Dům však nebyl poškozen celý, ale jen jeho západní část.

Archeologický výzkum potvrdil také velkou reprezentativnost domu. Zkoumané prostory dokládají dvě velké prostory s krby a zajímavými stavebními detaily.

Žel stavební podoba domu a množství stavebních zásahů v něm nás připravilo o množství důležitých informací, přesto však zjištěná fakta vypovídají o zajímavém životě tohoto objektu.

Literatura:

Bílek, F. 1883: Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618. Praha.

Fritzová, Ch. 1971: Nové Město nad Metují -7 let v držení Vojtěcha z Pernštejna, Orlické hory a Podorlicko 4, 97-105. Rychnov nad Kněžnou.

Kuča, K. 2000: Města a městečka v Čechách na Moravě a ve Slezsku IV. Praha.

Kuchař, F. 1924-25: Z dějin Krčína, Od Kladského pomezí 2, 16-28. Náchod.

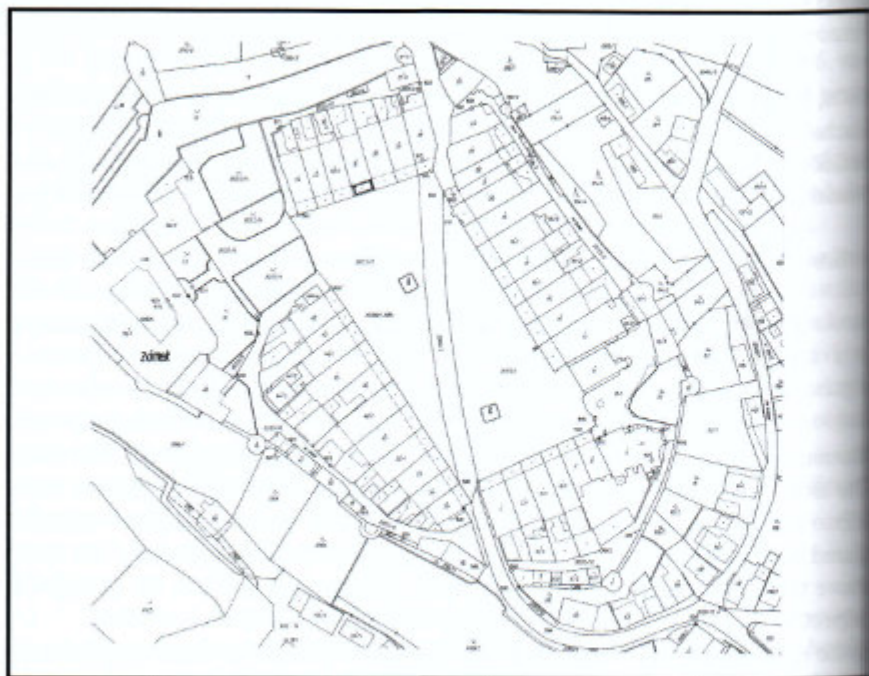
Sedláček, A. 1883: Hrady, zámky a tvrze království českého II - Hradecko. Praha.

Tomek, J. 1924-25: Vzbouření selského lidu na Novoměstsku r. 1628, Od Kladského pomezí 6, 107-109. Náchod.

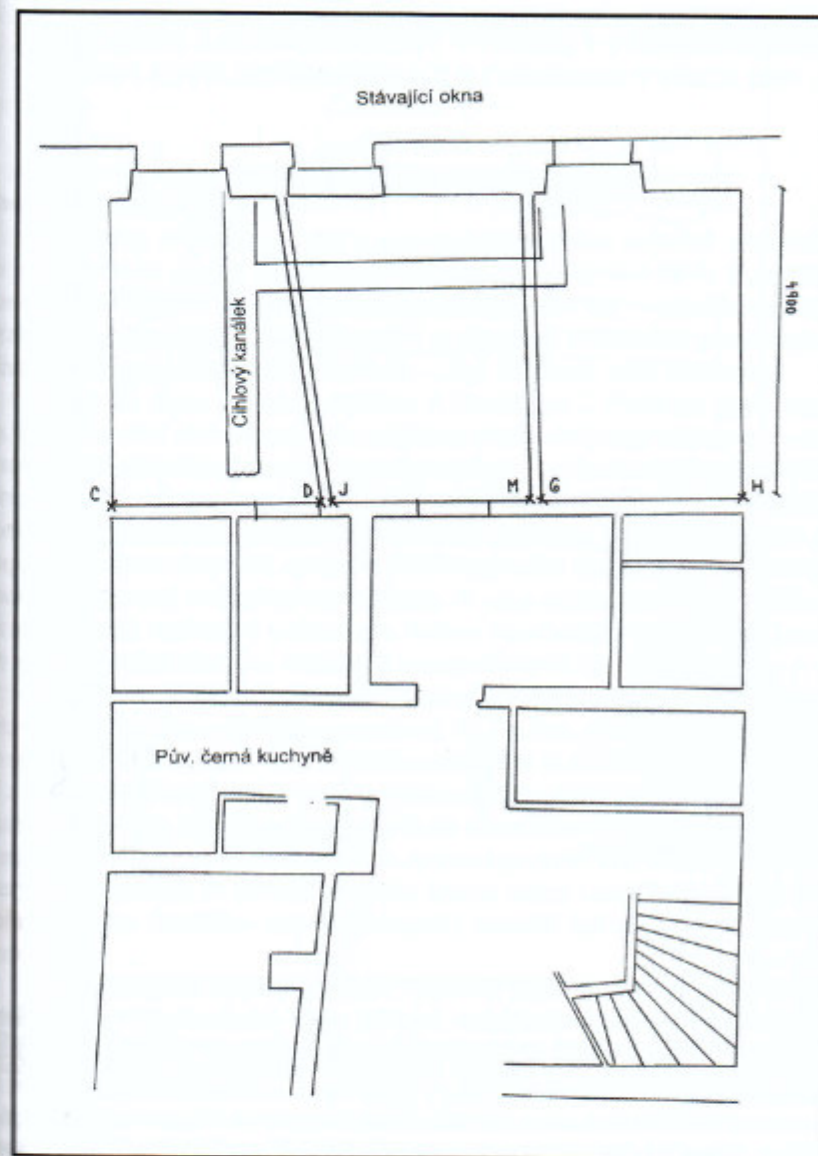
Voborník, J. 1940: Od Jana Černického z Kácova k Josefu Bartoňovi z Dobnína, In: Nové Město a jeho kraj. Samostatná příloha městečka Nového Hrádku, městyse Krčína a 57 obcí politického okresu novoměstského. Nové Město nad Metují.

Martina Beková: The excavation in the Nové Město nad Metují, No. 1206 in 2005. The archaeological excavation in the house No. 126 on the Hus's Square in Nové Město nad Metují was induced by advanced state of the construction work. Explored and documented was the situation on the first floor, especially the space above the arcade. Here open trenches were documented and also the filling was inspected.

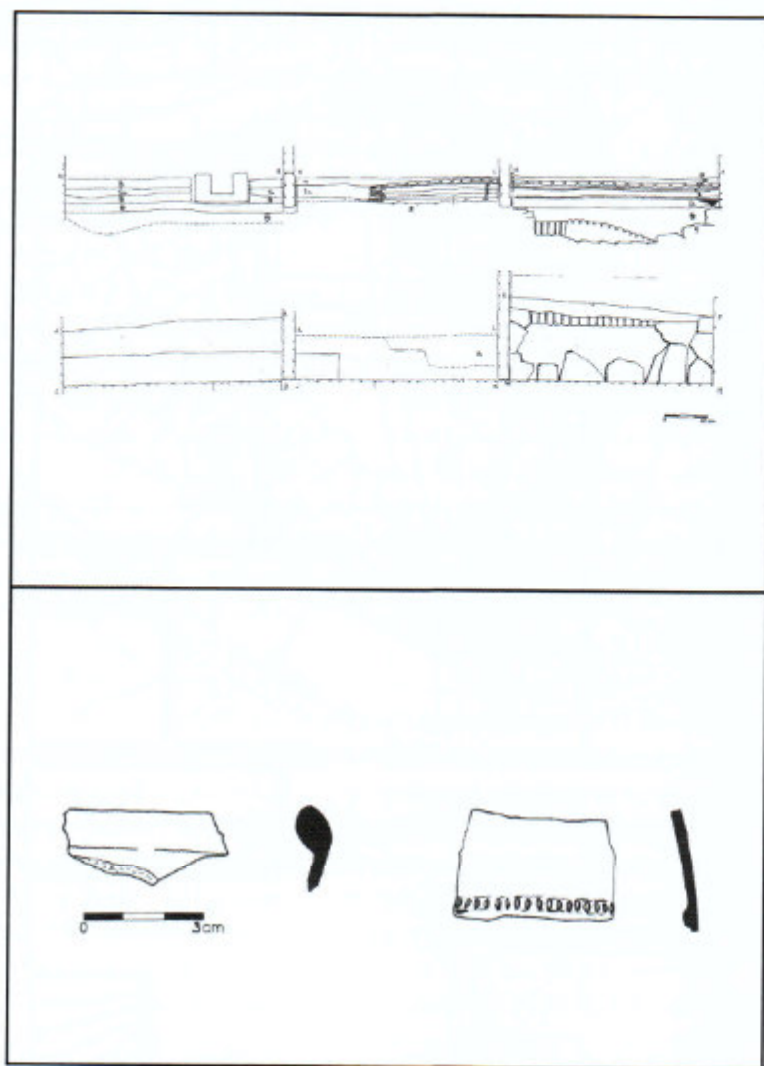
In the space above the arcade original floors were preserved constructed of daub with large addition of straw. According to historical sources we were able to record the evidence for fire and also the original division of the once very representative space. The material discovered in the filling is recording the long development of the house from the third of the 16th century to present.

Tab. 1. Nové Město nad Metují, okr. Náchod - č.p. 1206.
 Tab. 1. Nové Město nad Metují, distr. Náchod - no. 1206.

Tab. 2. Nové Město nad Metují, okr. Náchod - č.p. 1206.
 Tab. 2. Nové Město nad Metují, distr. Náchod - no. 1206.

Tab. 3. Nové Město nad Metují, okr. Náchod - č.p. 1206, profil č. 1, pod poloodstraněnými podlahovými zásypy: I - žlutá mazaninová podlaha s vysokým podílem slámy, mocnost cca 0,08-0,1 m; II - černá hrudkovitá s kousky dřeva a drobnějšími kaménky; III - šedá s drobnější kamennou drť, hlinitá, prachovitá; IV - tmavěhnědá hlinitá s kaménky a kousky vápna nebo vápenných omítek.

Tab. 3. Nové Město nad Metují, district of Náchod - No. 1206, profile no. 1, under half removed floor backfill: I - yellow daub floor with a high percentage of straw, thickness c. 0,08-0,1 m; II - black lump with wooden parts and small stones; III - grey with small stone granules, clayey, dusty; IV - dark brown clayey with small stones and lime pieces and lime plaster.

Tab. 4. Nové Město nad Metují, okr. Náchod - č.p. 1206, keramika

Tab. 4. Nové Město nad Metují, district of Náchod - no. 1206, pottery.

ZÁCHRANNÝ ARCHEOLOGICKÝ VÝZKUM V PŘÍZEMÍ DOMU ČP. 145/I VE FILIŠTÍNSKÉ ULICI V CHRUDIMI V ROCE 2005

Jan Musil

Úvod - příčiny průzkumu

Dům čp. 145/I se nachází v severovýchodní části vrcholně středověkého města, zhruba naproti Pardubské fortně ve Filištiněské ulici (Tab. 1). Veškeré stavební aktivity jsou zde již 25 let systematicky sledovány – namátkou uvedme výzkum na staveništi Státního okresního archivu a v současnosti patrně nejrozsáhlejší výzkum v Hradební ulici (Frolík – Sigl 1998, zde další literatura).

Dne 30. srpna 2005 byla zjištěna J. Musilem a J. Frolíkem před domem čp. 145/I stavební aktivita spojená s výklizem značné kubatury zeminy z interiéru domu. Poměrně početný soubor keramiky získaný z výhozu zeminy naznačoval likvidaci středověkých a raně novověkých archeologických situací. Okamžitě byl kontaktován stavebník a práce na lokalitě byly zastaveny. Ihned po zajištění přístupu provedlo ve dnech 15. a 16. září 2005 Regionální muzeum v Chrudimi krátkodobý záchranný archeologický výzkum. Je mou milou povinností poděkovat na tomto místě studentovi archeologie Petrovi Netolickému za obětavou pomoc při záchrane a dokumentaci náročných stratigrafických situací.

Vzhledem k tomu, že po zastavení prací již byla v podlaze přízemní kanceláře vyhloubena jáma přibližně o rozměrech 3 x 3 x 3 m, nemohl výzkum probíhat po přirozených terénních vrstvách. Záchranné práce se omezily pouze na začištění a dokumentaci řezů s plánovou, měřičskou a fotografickou dokumentací. Pro záznam terénních skutečností byl používán formalizovaný zápis do formulářů pomocí klíčových slov, upravený podle Archeologického ústavu AV ČR v Praze, který je vypracován na základě manuálu Muzea města Londýna podle tzv. Harrisovy metody. Stratifikovaný archeologický materiál byl získán ovzorkováním vrstev.

Stavební jáma byla na severní a východní straně vymezena nosnými zdmi domu čp. 145/I a sousedního domu čp. 18/I. Jižní hrana výkopu se kryla s linií již zrušené příčky dělicí kancelářskou místností domu čp. 145/I. Západní hrana výkopu probíhala ve vzdálenosti 1 m souběžně se západní zdí (Tab. 2). Dokumentován byl půdorys zásahu, jižní a západní profil. Geodetické zaměření lokality provedla firma Milan Čermák (Čermák – Pála 2005).

Rešerše archivních pramenů k čp. 139/I a 145/I

Základním pramenem pro studium historické držby měštanských domů v Chrudimi je monumentální práce Čeňka Floriána „Topografie Chrudimi“ (Florián sine a), která byla vytvořena na základě rozboru městských knih a účtů.

Až do konce 19. století byl dům čp. 145/I součástí domu čp. 139/I, patrně jeho polovina, na kterou upomíná ještě druhý vchod. Někdy v 80. letech 19. století byly oba domy rozděleny. Proto je nutno, zejména ve starším období, sledovat písemné prameny pro oba domy současně. Oba domy stály v městské čtvrti zvané Bohatá, později Klášterská (též Klášterní, nebo Na Klášteře), později Domapůlanská. Dům byl vybaven varním právem.

čp. 139/I

1611, 23. března projednávána pozůstalost po Janu Němečkovi. Dům ujal vdova Anna, manželka Jana Mastíka Solnického. Syn Daniel Němeček odešel na vojnu.

1628, Jan Mastík se vystěhoval pro náboženství a zanechal v městě dům za 700 kop, na podměstí dvůr s poli a chalupu se zahradou za 865 kop.

1630, 3. října Jana Mastíka Solnického plnomocník Václav Kryšpín podřadil v Perně daného ze dne 17. září 1630 veškerý statek prodal Danieli Ešínovi za 1000 kop.

1661, 3. února zemř. Daniele Ešína poručníci dětí prodali „dům nanejvětší spustlý vedle domu radního“ a domu Matěje Stárka ve čtvrti Klášterské Adamu Morpekovi (Dorotě) „prohlížeje k spuštění téhož domu“ za 250 kop. „Při tomto zápisu obzvláště vymíněno jest, aby Adam Morpek při témž domě marštále předešle bývalé vystavěti hleděl“.

(Pozn. JM. : Dům byl patrně silně poničen za třicetileté války, proto došlo ke snížení hodnoty domu o více než dvě třetiny původní ceny. Z domu patrně zůstaly pouze sklepy a obvodové zdi. Inventář podlehl drancování několika armád).

1664, 22. září „dům slove Ešínovský za rathouzem“ roku 1661 Adamu Morpekovi prodaný ujala obec. Hned však dům prodala za 260 kop Janu Sokolovi (Kateřině).

1670, 20. srpna Jan Sokol jej prodal za 260 kop vř. Samueli Gindterovi (Margaretě).

1691, 1. února nápadníci zemř. Samuela Gindtera, malíře, prodali „dům vedle rathouzu a kanceláře městské v Klášterské čtvrti“ za 602 kopy vř. Společně nápadníkům Baltazaru Gindterovi. Dluhovali komíníku Ferarri 2 zl.

1695, 11. srpna Baltazar Gindter prodal dům „vedle kanceláře domu radního v Klášterské čtvrti“ za 602 kopy Kateřině Kycerové.

1698, 6. února Kateřina, prv Kycerová a nyní Lombardová prodala dům ten Lidmile Kapplerové za 710 zl.

1700, 19. ledna Lidmila Kapplerová prodala „dům svůj vedle kanceláře domu radního v ulici čtvrti Klášterské ležící“ za 706 zl 25 kr Karlu Divišovi Kostkovi a manž. Dorotě.

1718, 22. března Karel Diviš Kostka a manž. Dorota prodali dům ten Antonínu Josefu Ceregetti a manž. Kateřině za 800 zl. Při domě se zanechaly: V dolejší pokojíčku oválný stůl s kobercem kostkovaným zeleně a žlutě, malý stoleček čtverhranný dubový, 6 nových dubových židlic, „obrazy militární na plátně 3“, obraz Krista Pána na zemi pišícího, nizozemští sedláci (6 obrazů). Čtverák nade dveřmi, obrazy sv. Václava a sv. Antonína, kotlíček cínový pro svícenou vodu, v síni dlouhé tabule a 2 dlouhé stolice. Ve velkém pokoji nový zelený nálevní stůl, druhý bílý stůl, španělská stěna s 8 listy, polní lůžko se spodnicí, svrchnicí, dvěma polštáři bíle povlečenými, 4 obrazy krajín ve vyřezávaných rámech, „historie v rámech stejné 2 kusy“, obrazy sv. Františka a sv. Jana Nepomuckého v rámech, obraz Panny Marie a sv. Josefa, podobizny synů v císařských službách 2, oratorium s kobercem zeleně a žlutě pruhovaným, oválný stoleček s modrým kobercem, obraz záračné Panny Marie v Uhřích, krucifix, soška Jana Nepomuckého, „obraz baby s dědkem muzikální“, obraz na plátně za nálevním stolem, 20 obrázků malých papírových, mapa římská, zrcadlo s oválem, 3 modré záclony. V malém pokojíčku regál pro knihy. V malém pokoji lis na ubrousky, oválný stoleček s modrým kobercem, oválný stoleček napouštěný, 6 kusů loveckých obrazů, psací stůl a na něm dvě srní hlavy, dva papírové obrázky.

1719, 31. prosince Antonín Josef Ceregetti, měštěnin a spoluradní, prodal Janu Jiřímu Egermanovi, měštěninovi, na ten čas Hejtmanu panství Jeníkova, dům Kostkovský „vedle domu radního“ ve čtvrti Klášterské za 1170 zl. rýn. hotově. „Zavazuje se prodávající na svůj vlastní náklad - dá-li Bůh z jara toho roku 1720 - dva stropy na latě zednickým dílem dohotoviti, totiž strop v síni hořejší strop v malém pokojíčku blíž altánku, altánek pak dlaždičkami vydlážditi, prkny vytáfovati, dvoje již sice hotové dveře zámečnickým dílem zkovati dáti, zavěsiti, kamna jedna v pokojíčku malém postaviti, dole v síni jeden malý kvelb, kde prv maštálka bývala, vydlážditi, vycvekovati a vyběliti, schody na půdu, kus mazaniny, kde tam ještě krov nepřivrtaný, žlaby nepodložené, prkna kolem na půdě nepřibíatá jsou, dáti dodělati, též v jednom secess ještě sezení prkny položiti, to vše věrně a upřímně“. Při domě se pak zanechají 3 dlouhé stoly, 3 dlouhé stolice, dubový kulatý stůl, oválný stoleček dole, 4 židličky a v dolejší pokojíčku 15 kusů obrazů na papíru a na plátně malovaných.

1739, 9. prosince Jan Jiří Egerman odkázal dům ten manželce Dorotě a dětem.

1746, 22. listopadu dědici Jana Egermana prodali váreční dům ve čtvrti Bohatě „za domem radním ležící tak nazvaném Kostkovským“ za 900 zl rýn

Františku Čiháčkovi. Tento Čiháček „za contribučního městského i vesnického od vzácného magistrátu prasentirovaný a od ouřadu podkomořského milostivě confirmirovaný jest“.

1761, 18. září František Čiháček prodal tento dům váreční „vedle rathouzu v Bohaté čtvrti“ za 1000 zl rýn. Janu Pštrosovi a manž. Kateřině.

1787, 13. března manželé Jan Pštros (Štros) a Kateřina vzdání statkem.

1799, 9. dubna zemř. Kateřiny Pštrosové polovici varního domu č. 75 dědi v 500 zl vdovec Jan Pštros.

1801, 21. července zemř. Jana Pštrosova varní dům č. 75 v 1000 zl ujal Františka, ovd. Pštrosová.

1810, 31. srpna Františka, ovd. Pštrosová, provd. Traurová prodala varní dům č. 75 st. , 139/1 nové za 7000 zl Josefu a Kateřině Vamberovým.

1814, 7. prosince Josef a Kateřina Vamberovi prodali dům ten za 5250 zl v. v. Michalu a Nepomuceně Benešovým

1815, 8. října Michal a Nepomucena Benešovi prodali jej za 6500 zl v. v. Karlu a Marii Vamberovým.

1823, 26. května Karel a Marie Vamberovi prodali varní dům čp. 139/1 za 2324 zl 37 kr k. m. a 170 El 56 kr v. v. Václavu a Barboře Modestinovým.

1831, 1. března Václav Modestin a manž. Barbora postoupili varní dům čp. 139/1 za 1000 zl k. m. synovi Václavu Modestinovi.

1848, 22. února Václav Modestin prodal právovarní dům čp. 139/1 za 1000 zl stf. Františku a Adéle Modestinovým.

1881, 28. listopadu podle smlouvy trhové a

1881, 27. prosince podle odevzdací listiny připsáno právo vlastnické Václavu Lebrovi.

1906, 22. března podědil dům ten František Lebr.

1915, 14. září podle odevzdací listiny připsáno právo vlastnické dceři Marii Gebhardové.

1953, 15. února dle usnesení získávají po jedné třetině nezl. Olga Gebhartová, nezl. Eva Gebhartová a nezl. Vladimír Gebhart.

1963, 10. dubna přebírá čs. stát - Městná Chrudim - Domovní správa.

čp. 145/I

1881, 28. listopadu podle smlouvy trhové a

1881, 27. prosince listiny odevzdací vložilo se právo vlastnické Václavu Lebrovi.

1928, 17. října bezplatné právo užívání bytu po dobu 10 let pro Karlu Ksáskovou.

1904, 27. srpna podle usnesení odepsalo se čís. 145/1 se stavební parcelou 34/2 a připsalo se do vložky 139 a vložka 145 se zrušila.

Jak vyplývá z analýzy písemných pramenů, byl dům 139/I postaven někdy na konci 16. a poč. 17. století. Nejstarší písemnou zmínku předchází o jedno desetiletí zachovaný dveřní portál, který se nalézá v chodbě vstupu do zadního traktu domu a na dvorek. Pískovcové ostění datované nápisem do roku 1601 nechal pravděpodobně zhotovit chrudimský měšťan Jan Němeček. Tato raně novověká stavba byla realizována na poměrně velkém prostoru, což naznačuje, že zde bylo sceleno několik středověkých parcel.

Ještě v roce 1630 stál dům 1000 kop grošů míšeňských. Zhruba za 30 let byl „dům nanejvýš zpustlý vedle domu radního“ prodáván za 250 kop! Tak se projevila třicetiletá válka. Pravděpodobně mezi lety 1670 – 1691 byl dům opraven, o čemž svědčí nárůst tržní hodnoty domu. Další opravy proběhly během první poloviny 18. století.

Popis nalezené situace

Vzhledem k tomu, že výzkum nemohl probíhat po přirozených terénních vrstvách, omezil se výzkum na dokumentaci a ovzorkování řezů. Po začistění se ukázalo, že je nutno hodnotit stratigrafický vývoj na obou řezech odděleně.

Západní řez (Tab. 3)

Výkop ani ve hloubce 2,4 m pod úroveň podlahy nedosáhl podloží, které ve této části lokality tvořeno spraší (Válek 1964; Frolík – Sigl 1995; Frolík – Sigl 1998). Nejstarším zjištěným kontextem je valená klenba sklepa (k. 902), která je provázána se zdí k. 903. Sklep paralelně s průčelím domu probíhal skrze celou sondu. Prostí valená klenba byla zděna z místní opuky na jíl. Podle plánů tento sklep probíhal pod celým domem čp. 139/I a 145/I. Jak odhalil archeologický výzkum jeden ze vstupů do sklepa byl i z domu čp. 18/I a byl vzhledem k použitému stavebnímu materiálu ještě během 1. poloviny 20. století opravován. Po zániku funkce sklepa byl zazděn.

Na klenbu sklepa nasedá béžově hnědá vrstva s fragmenty opukových kamenů, keramiky a kostí (k. 114). Sklep byl z poloviny vyplněn destrukcí klenby (k. 114a – stejný charakter jako 114 jen promíšená s kameny klenby). Vzhledem k tomu, že nebylo možno vybírat přirozené vrstvy, nevíme kdy k této události došlo. Je pravděpodobné, že klenba byla proražena těsně před příchodem archeologa, ale to již nezjistíme.

Patrně po likvidaci sklepa byl vyhlouben zhruba v rozsahu popisovaného výkopu terénní zásah (výkop – k. 500), který odstranil všechny následné vrstvy. Tento výkop je možno dát do souvislosti se stavbou příčky v linii J řezu (k. 900 a 901). Výkop byl po této události zasypan vrstvami přemístěné stavební suti (k. 113, 115 a 112), které registrujeme i na druhém řezu.

Těžkosti v interpretaci způsobuje destrukce dřevěné jilem izolované podlahy, která zanikla při požáru (souvrství k. 120 a 121). Navozuje se myšlenka,

zda nejde o doklad ničivého požáru v Klášterské čtvrti z 30. listopadu 1806. Tehdy shořelo 25 domů včetně staré radnice. Souvrství překrývá vrstva „bouračky“ (k. 119), na ni nasedá recentní planýrka a keramická dlažba (k. 100 a 102).

Jižní řez (Tab. 4)

Stratigraficky nejstarší je béžově hnědá vrstva s fragmenty opuky, mazanice a keramiky (k. 114), která se opírá o nosnou zeď sousedního domu čp. 18/1 (k. 903). Do ní byl zahlouben nepravidelný výkop (k. 500). Ten vyplnilo několik vrstev charakteru stavebního odpadu a destrukce s úlomky opuky, cihel a malty (k. 117, 116). Kontext 116 překrývá kamenitá promíšená vrstva k. 113, kterou registrujeme i na sousedním řezu. Kontext 113 je následně překryt hnědožlutou vrstvou s úlomky opuky (k. 115), na kterou nasedá šterkovitá destrukční vrstva (k. 112). Ta je opět zachycena i na Z řezu. Následuje planýrovací vrstva k. 119 s velkými opukovými kameny, která je rovněž zachycená i na druhém profilu.

Další stratigrafický vývoj na lokalitě je spojen s výstavbou dnes zaniklé příčky (nad zemí dochovány pouze dva protilehlé výstupky, zdiva, na plánech domu je ještě znázorněna). Příčka (k. 900) byla založena na cihlovém klenutém pasu (k. 901), který se opíral o nosnou zeď (k. 903). S výstavbou cihlového pasu (k. 901) souvisí písčité vrstvy vzniklé z rozložené malty – k. 103 – 111 a 118.

Po zrušení příčky v místnosti byl prostor vyrovnán recentní vrstvou k. 102. Stratigrafický vývoj na lokalitě uzavírá výstavba nové dlaždicové podlahy (podklad - k. 101; vlastní dlažba – k. 100).

Datování a interpretace (Tab. 5)

Stratigraficky nejstarším zjištěným kontextem je nosná zeď (k. 903), jejíž souvislost se sklepem (k. 902) je přerušena recentním zásahem. Zeď je pravděpodobně současná s klenbou sklepa. Ta byla překryta zeminou (k. 114) získanou při kopání základů a soudobým odpadem někdy v průběhu 2. poloviny 16. a 1. poloviny 17. století.

Výrazný terénní zásah představovala výstavba zděné příčky – k. 900. Vzhledem k tomu, že stavitel nemohl dosáhnout pevného založení nad sklepem, rozhodl se založit příčku na cihlový pas (k. 901) zapřený do pevných nosných zdí. Aby mohl být pas vystavěn, byly odstraněny zhruba v ploše sledované sondy všechny starší vrstvy poměrně širokým výkopem (k. 500). Do něj byla uložena série vrstev charakteru stavební suti (odspodu – k. 117, 116, 115, 112, 104, 103=105, 111, 118, 107, 106, 108, 109 a 110). Na rozhraní vrstev 112 a 119 byly na západním řezu registrovány spálené dřevěné podlahy (Dř 1 – 5) s jílovitými izolačními vrstvami (k. 120), z nichž některé nesly znak přepálení (k. 121). Tato neblahou událost bychom mohli ztotožnit z rozsáhlým požárem v Klášterské čtvrti z 30. listopadu 1806, kdy ohni podlehl 25 domů včetně budovy staré radnice. Toto souvrství překrývá vrstva stavebního odpadu a suti – k. 119.

Při zbourání příčky k. 900 (v západní části jižního řezu a na jižním řezu samotném ji vůbec neregistrujeme) vzniklo souvrství jemného maltového prachu a písku, které bylo možno na jižním profilu rozdělit do dvou kontextů (odspodu – k. 102 a 101). Stratigrafický vývoj na lokalitě uzavírá položení keramické dlažby - k. 100.

Analýza archeologického materiálu

Vzhledem k výše již několikrát popisovanému způsobu archeologického výzkumu, máme k dispozici omezený soubor stratifikovaného materiálu. Kontext 114 obsahuje archeologický materiál odpadního charakteru – zlomky keramiky a zvířecí kosti, který můžeme datovat podle nejmladších zlomků keramiky do 17. století (červenohnědá glazura, vytáčení, převaha šedého redukčního zboží – Tab. 6:1-5). V druhotné poloze byly zjištěny zlomky mladohradištní a vrcholně středověké keramiky (Tab. 6:2-3). Ve stratigraficky mladším kontextu 113 se objevuje žlutooranžová a zelená glazura, která je datována do období mladšího než 17. století. Podobně jako u kontextu 114 se i zde vyskytuje jako druhotná příměs vrcholně středověká keramika. Další materiál je bohužel nestratifikovaný, nicméně jeho analýza se celkem shoduje s dosavadními výsledky.

Před zahájením výzkumu byl z výhozu zeminy získán menší soubor keramiky, který nepochybně pocházel ode dna sondy (Tab. 6:16, 17; Tab. 7; Tab. 8:1-4). Ihned po tomto zjištění byly výkopové práce na lokalitě zastaveny. Také v tomto souboru dominuje kvalitní dobře vypálené šedé redukční zboží (fragmenty větších rozměrů) a keramika s hnědočervenou a hnědožlutou glazurou. Registrujeme absenci zelené a tmavě hnědé glazury (tzv. šlemovka), která se vyskytuje zejména v 18. a 19. století. Jako příměs bylo zjištěno několik zlomků mladohradištní a vrcholně středověké keramiky. Zvláštní postavení zabírá fragment okraje vyhřívacího otvoru komorového kachle (Tab. 8:3) a torzo spodní části raně novověké mísy zdobené plastickou promačkávanou páskou (Tab. 7).

Závěr

Shrneme-li zjištěné skutečnosti, dospějeme k následujícím závěrům: praveké, raněstředověké a vrcholně středověké souvrství byly překopány v souvislosti s novou měšťanskou výstavbou na konci 16. a počátku 17. století, kterou reprezentují nejstarší objevené kontexty. Následně, snad po požáru na počátku 19. století, byly provedeny stavební úpravy spočívající v přepažení místnosti cihlovou zděnou příčkou. Po zbourání této zdi byla položena nová dlaždicová podlaha, kterou se stratigrafický vývoj na lokalitě završil.

Seznam nálezů

Příložený seznam nálezů podává úplný přehled o archeologických artefaktech získaných při této archeologické akci. Seznam je zpracován obvyklou formou tabulky.

Datum	Číslo sáčku	Kontext	Obsah	Poznámka
14. 9. 2005	1	0000	K	pravěk, RS4, VS1, VS2
14. 9. 2005	2	0000	Fe	?
14. 9. 2005	3	0000	Ko	?
14. 9. 2005	4	0000	U	?
14. 9. 2005	5	0000	StM	Nov
14. 9. 2005	6	0000	Mz	?
15. 9. 2005	7	115	U	Nov
15. 9. 2005	8	114	K	VS2, Nov
15. 9. 2005	9	102	Ko	Nov
15. 9. 2005	10	113	K	VS2
15. 9. 2005	11	113	Ko	?
15. 9. 2005	12	113	Sk	?
15. 9. 2005	13	113	U	?
15. 9. 2005	14	114	K	VS1, Nov
15. 9. 2005	15	114	Mz	VS1
15. 9. 2005	16	114	K	VS1, Nov
30. 8. 2005	17	0000	K	VS1-2, Nov
30. 8. 2005	18	0000	P vzorek	
30. 8. 2005	19	0000	Ko	?
30. 8. 2005	20	0000	Fe	Nov ?

Seznam zkratek

Fe - železo; **k.** - kontext; **K** - keramika; **Ko** - kosti zvířecí; **Mz** - mazanice; **Nov** - novověk; **Tab.** - obrázek; **P** - pedologický **RS4** - mladohradištní období (11. – 12. století); **Sk** - sklo; **SOKA Chrudim** - Státní okresní archiv v Chrudimi; **StM** - stavební materiál; **U** - uhlíky; **ÚAN** - území s archeologickými nálezy; **VS1** - vrcholný středověk 1 (13. století); **VS2** - vrcholný středověk 2 (14. – 15. století).

Poznámka: **kontext 0000** – nestratifikovaný archeologický materiál získaný při začišťování řezu nebo z vykopané zeminy.

Prameny:

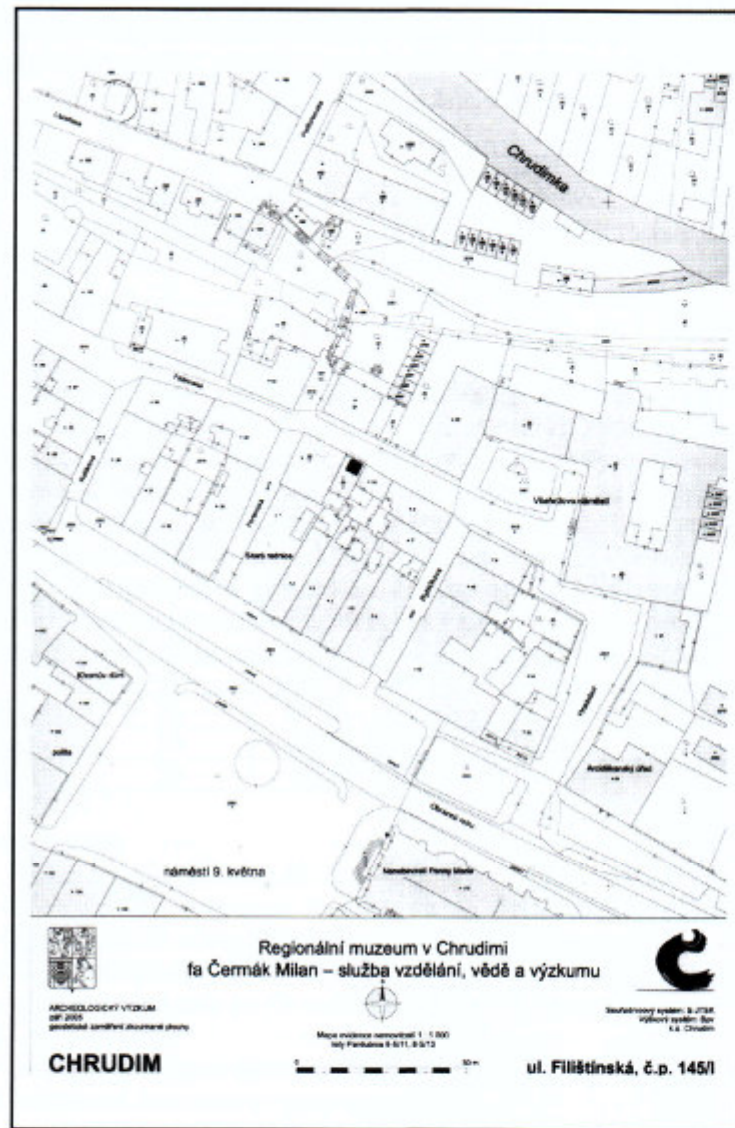
Čermák, M. – Pála, M. 2005: Geodetická závěrečná zpráva „Chrudim, Filištínská čp. 145/I“. Praha.

Florián, Č. (b. r.): Topografie I/1-2. Vnitřní město. Fond: Pozůstalost Vincence Floriána - SOKA Chrudim inv. č. 16, kart. 1, strojopis nestránkováno.
Musil, J. 2005: Zpráva o záchranném archeologickém výzkumu provedeném na základě smlouvy č. 2/05 na lokalitě Chrudim, Filištínská ul. čp. 145/I akce: úpravy pod kancelářskými prostory. Chrudim.

Literatura:

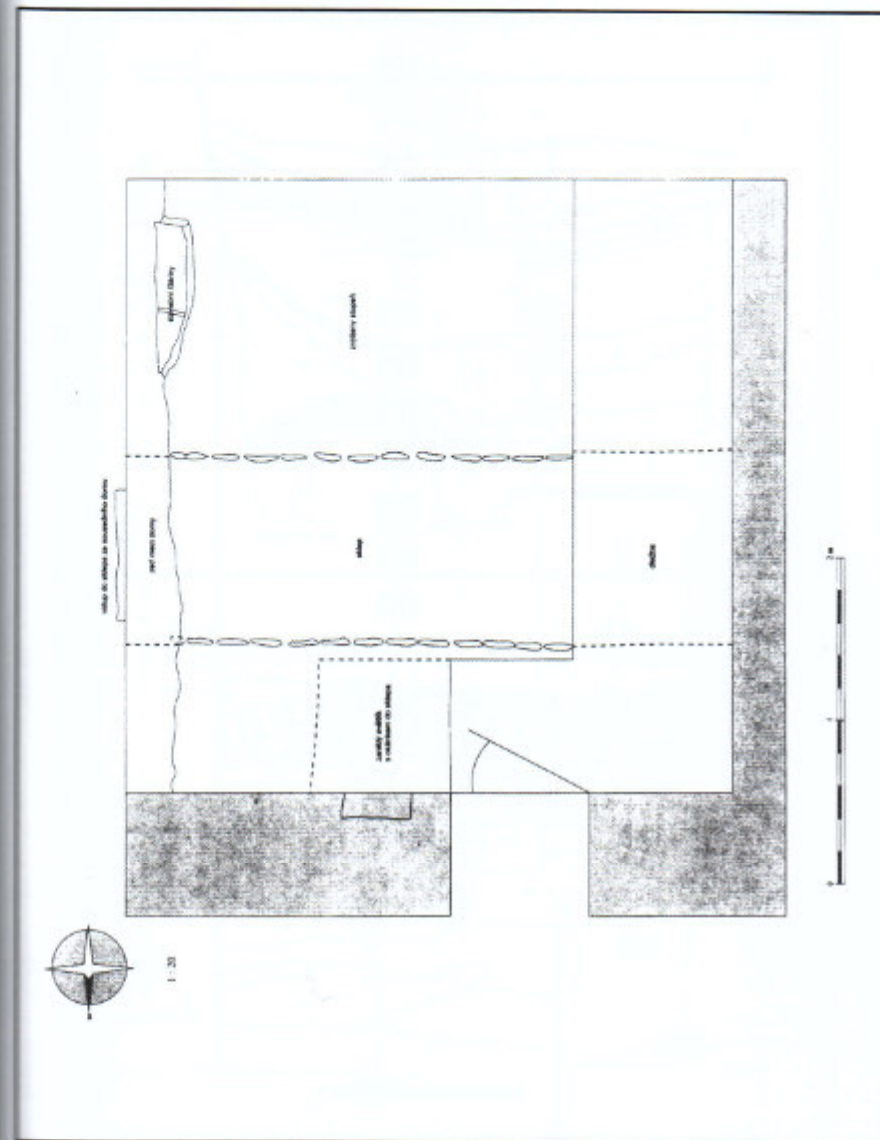
Frolík, J. – Sigl, J. 1995: Chrudimsko v raném středověku. Hradec Králové.
Frolík, J. – Sigl, J. 1998: Chrudim v pravěku a středověku. Chrudim.
Válek, B. 1964: Půdy východních Čech, Havlíčkův Brod.

Jan Musil: A rescue excavation on the ground floor of the house No. 145/I in the Filištýn Street in Chrudim in 2005. Building activity involving digging and transferring great cubature of soil was noted in September 2005 in No 145/I Filištínská St, Chrudim. Owner had planned to build a new basement under office on ground level. Excavation was limited to clearing up excavated profile, its documentation and sampling of strata. Results showed that complex of prehistoric, Early and Late Slavonic strata was over dug during building activity in the end of 16th century and beginning of 17th century. This activity is represented by eldest found contexts. Later, perhaps after a 19 c. fire there was erected partition brick wall. After its demolition, new floor was laid with floor tiles which ended stratigraphic development of locality.

Tab. 1. Situační plán výzkumu. Filištýnská ul. čp. 145/I. Plocha výzkumu označena černým čtvercem. Upraveno podle Čermáka a Pály 2005.

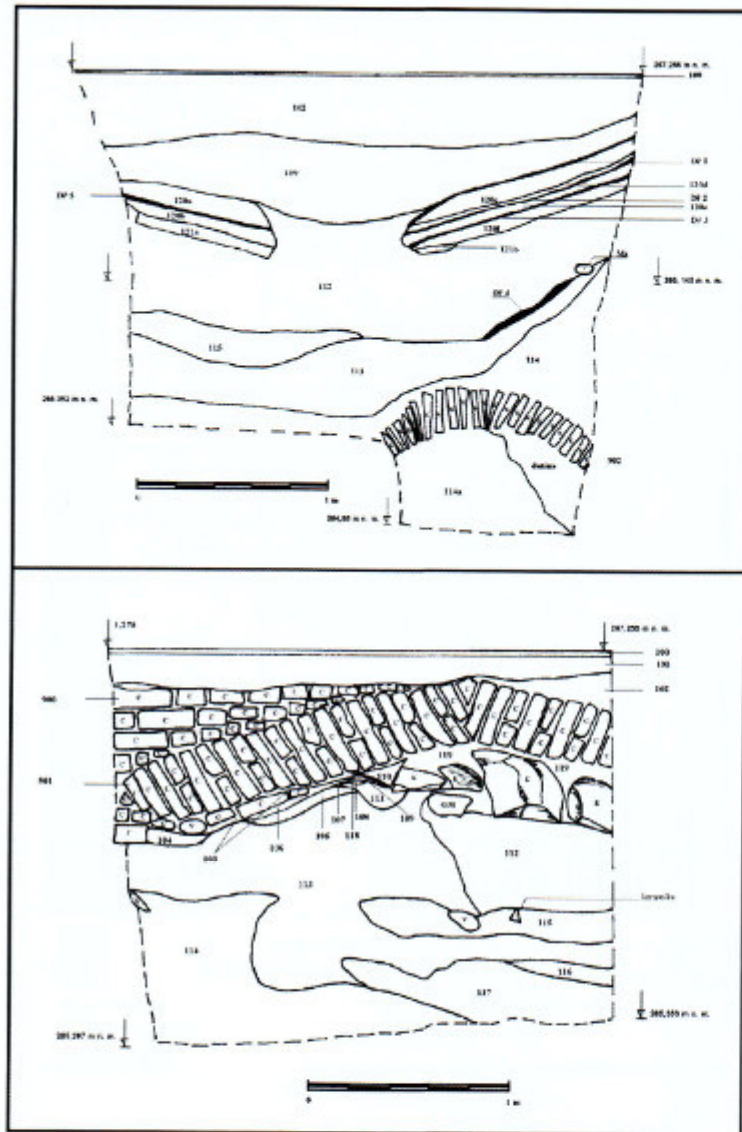
Tab. 1. Plan of the excavation. Filištýn Street 145/I. The excavated area marked with black square. Adjusted after Čermák and Pála 2005.

Tab. 2. Půdorys situace v přízemí domu čp. 145/I. Kresba J. Musil.

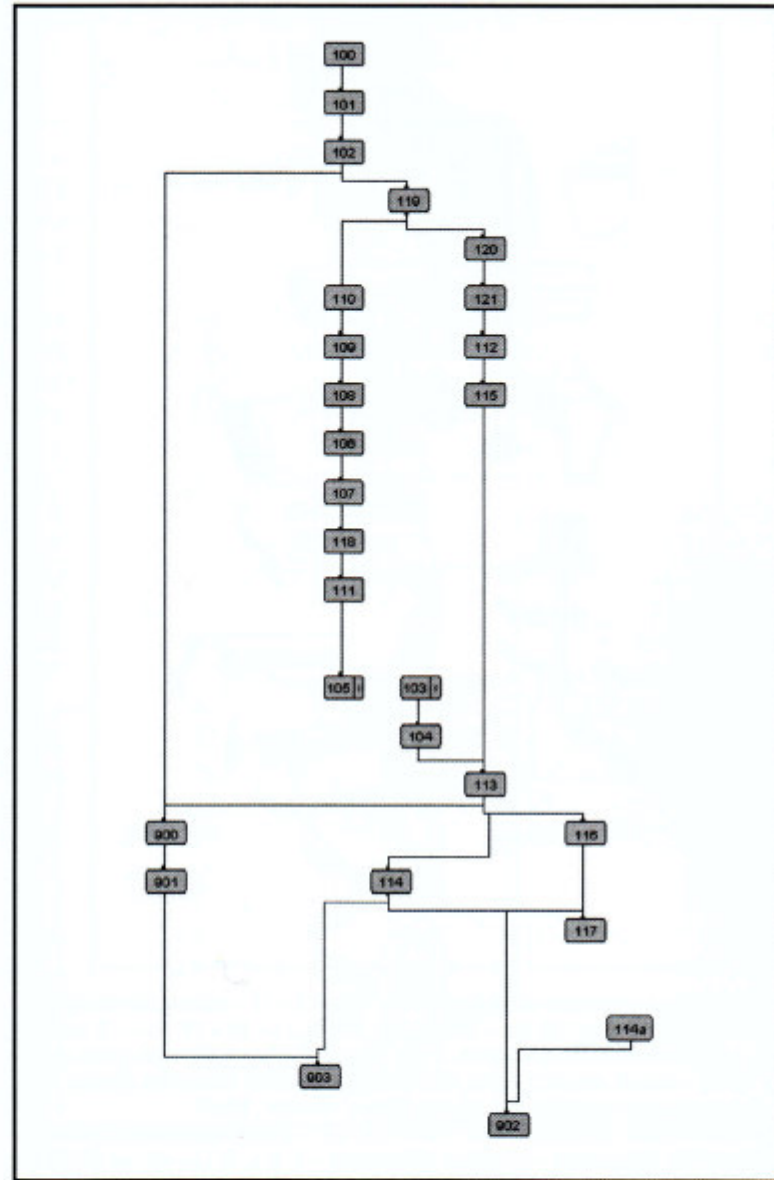
Tab. 2. Groudn plan on the ground floor of the house No. 145/I. Drawing by J. Musil.

Tab. 3, 4

Tab. 3. Řez západ. Kresba J. Musil.
 Tab. 3. Western profile. Drawing J. Musil.
 Tab. 4. Řez jih. Kresba J. Musil.
 Tab. 4. Southern profile. Drawing J. Musil

Tab. 5

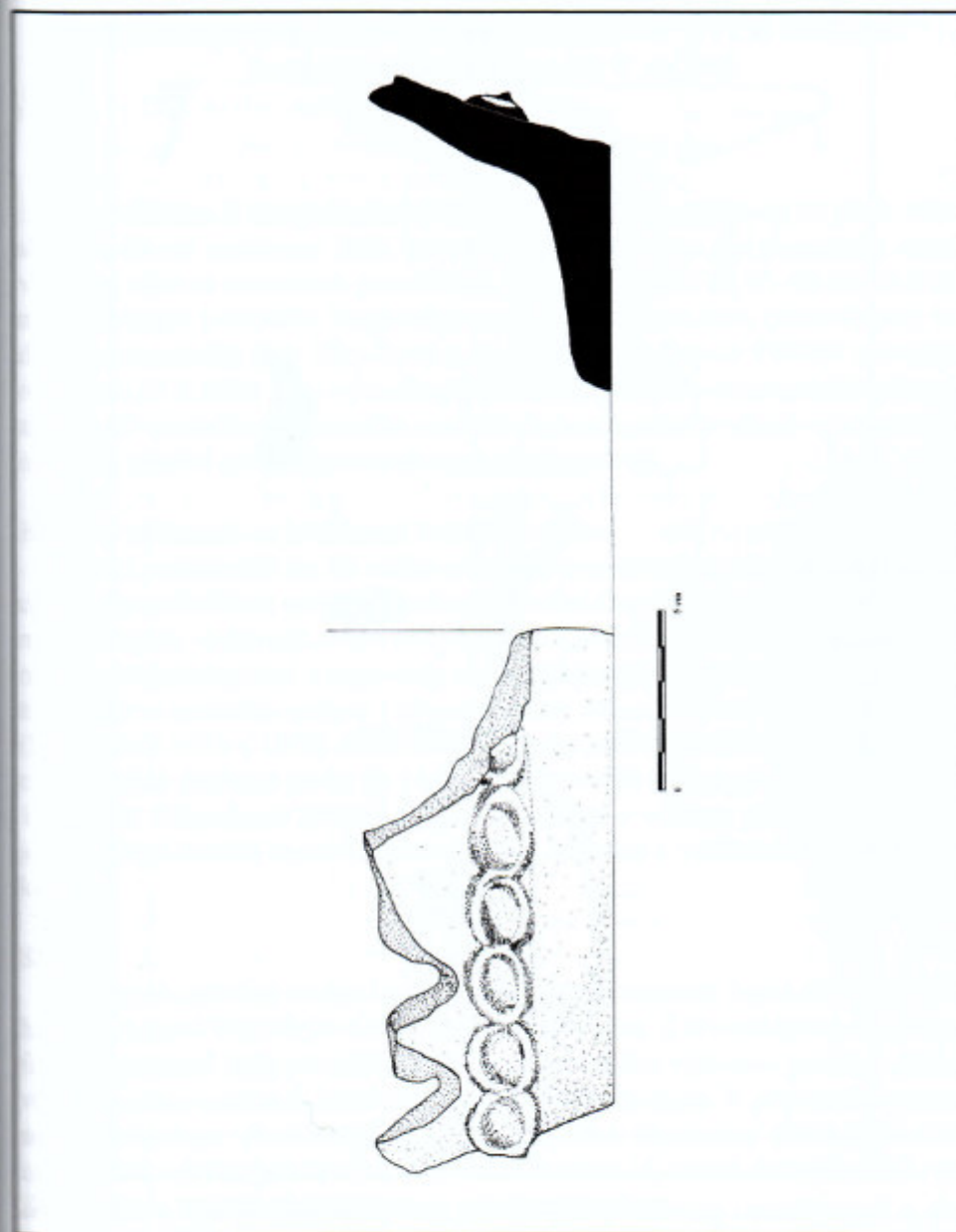

Tab. 5. Harrisův diagram. Kresba J. Musil.
 Tab. 5. Harris matrix. Drawing J. Musil.

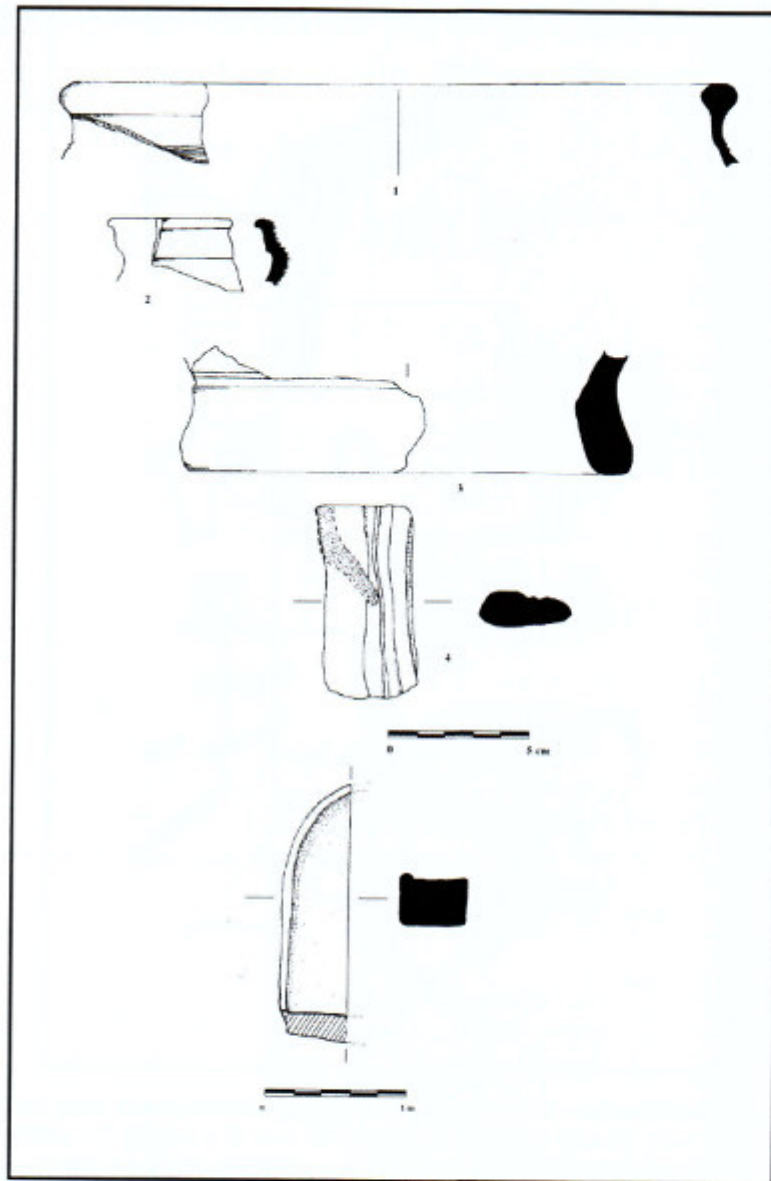
Tab. 6. Výběr stolní a kuchyňské keramiky: 1–5 – k. 114; 6–17 – nestratifikováno; pravěk – III. hradištní období – 7; 13. stol. – 2; 14. – 15. stol. – 1, 3, 4, 9, 11 – 14 a 17; 16. – 17. stol. – 5, 6, 8, 15 a 16. 1 – radélkem zdobená výduť hrnce, 2. pol. 15. – pol. 16. stol. Nalezeno přímo nad klenbou sklepa k. 902; 6 – zlomek držadla a nožky od trojnožky. Čárkovaně znázorněna glazura. 8, 11 – 14, 16 – zlomky zvonovitých pokliček. 17 – výlevka džbánu. Kresba J. Musil.

Tab. 6. Selection of table and kitchen ware: 1–5–k. 114; 6–17 - without stratification; prehistory – III. Slavonic phase – 7; 13th century – 2; 14th to 15th century – 1, 3, 4, 9, 11 – 14 and 17; 16th to 17th century – 5, 6, 8, 15 and 16. 1 – tracking wheel decorated pot bulge, 2nd half of the 15th 16th century. Found directly above the cellar arch k. 902; 6 – fragment of a handle and foot from a stilt. Dash shows glaze. 8, 11 – 14, 16 – fragment of bell pot lids. 17 – jar nozzle. Drawing J. Musil.

Tab. 7. Zlomek mísy datované do 16. – 17. stol. Nestratifikováno. Kresba J. Musil.

Tab. 7. Fragment of a bowl dated into 16th and 17th centuries. Without stratification. Drawing J. Musil.

Tab. 8. Nestratifikovaná keramika: 1, 2, 4 – 16. – 17. stol. Okraje hrnců, páskové prožlabené ucho. Čárkovaně znázorněna glazura. 3 – okraj komorového kachle, 15. stol. Kresba J. Musil.
Pískovcový architektonický článek – pravděpodobně dveřní ostění. 17. – 18. stol. Kresba J. Musil.
Tab. 8. Non-stratified pottery: 1, 2, 4, – 16th to 17th centuries. Pots rims, tabed mangered handle. Dash shows glaze. 3 – rim of cellular tile, 15th century. Drawing J. Musil.
Sandstone architectural component unit – probably jump. 17th to 18th century. Drawing J. Musil.

VÝSLEDKY ZPRACOVÁNÍ ARCHEOLOGICKÝCH NÁLEZŮ Z MĚSTSKÉHO PŘÍKOPU V JIČÍNĚ

Kristýna Matějková

Podnětem k zahájení předstihového záchranného výzkumu na ploše městské památkové rezervace Jičín byla plánovaná výstavba polyfunkčního domu v Tylově ulici na stavebních parcelách č. 106 a 1468 (ZM 10: 03-43-16, 213/143 mm). Výzkum provádělo Regionální muzeum a galerie Jičín (RMaG) pod vedením archeoložky Evy Ulrychové a ve spolupráci s firmou PERES v termínu od 1.6. do 31.8.1999. Jeho výsledkem bylo nejen odkrytí podstatné části příkopu, ale rovněž vyzdvižení objemného souboru archeologických nálezů¹ a v neposlední řadě i získání nových poznatků o městské zástavbě.

Historie výzkumů za hradbami vnitřního města

Od počátku 90. let 20. století umožnily zemní úpravy inženýrských sítí archeologům několikrát nahlédnout do středověké i novověké historie města. Kromě dřevěných vodovodů ze 16. a 1. třetiny 17. století, zjištěných na Žižkově náměstí, v Palackého ulici a naposledy na Valdštejnově náměstí (Ulrychová 1994a; táž 1998), se podařilo zachytit i obytné objekty z konce 16. století v ulici Tylově (Prostředník 1991 – 1992). Další archeologicky potvrzené sídlištní aktivity v ulici Palackého můžeme podle Evy Ulrychové datovat dokonce už na 2. polovinu 13. století (Ulrychová 1994b). Materiál získaný z celkem pěti odkrytých objektů poskytl datační oporu ke srovnatelným nálezům z výzkumu městského příkopu.

Situace

Tylova ulice se nachází za východní stranou náměstí. Jejím středem probíhá hranice mezi Valdickým a Holínským předměstím. Z historických a ikonografických pramenů bylo patrné, že místem plánovaného výzkumu probíhal příkop vnitřního pásu opevnění, které těsně obepínalo střed města. V písemných pramenech se objevuje první zmínka týkající se hradeb (konkrétně dřevěných srubů umístěných v jejím průběhu) až v poslední čtvrtině 15. století (Menčík 1902, 94) Kdy došlo k vybudování příkopu se z nich nedozvíme.

¹ Práce je zkrácenou upravenou verzí bakalářské práce „Sekvence středověké a novověké keramiky z výzkumu městského příkopu v Jičíně“, jejíž rukopis je uložen na ÚAM FF Masarykovy univerzity v Brně.

Ani rok jeho zasypání nebyl nikde výslovně uveden. Na základě známých historických skutečností z doby Valdštejnovy bylo možné předpokládat, že se tak stalo nejpozději r. 1632. V té době totiž vrcholila Valdštejnem nařízená asanace Valdického předměstí (Mencl 1940, příl., 11).

Příkop se nacházel po celém obvodu hradeb². Hraničil se zadními parcelami domů postavených na východní straně náměstí, takže byl nepochybně využíván jako skládka odpadu ze středověkých a posléze novověkých domácností. Prostor výzkumu nebyl později stabilně zastavěn a až do 19. století byl silně podmáčen (Úlehla 2006, 17). Uvedené skutečnosti do jisté míry ovlivnily průběh archeologického výzkumu.

Metodika výzkumu

Plocha budoucích výkopů byla rozdělena na šest pásů označených A – F (rovnoběžných se západní stranou náměstí, přičemž pás A ležel nejzápadněji). Pásky byly dále rozměřeny na čtverce o stranách 2 x 2 m a označeny vzrůstající číselnou řadou 1 – 6 směrem od severu k jihu. Před započítím výzkumu bylo mechanicky odtěženo 150 cm recentní navážky zjištěné průzkumnými vrty.

Úroveň jednotlivých čtverců byla postupně snižována po přirozených vrstvách až na úroveň podloží, kterého se podařilo dosáhnout pouze v části pásu E a F. Po recentních vrstvách následovala černá hlinitá vrstva se zlomky pískovce, kterou můžeme označit za chronologicky současnou se zasypáním příkopu. Po ní pokračoval sled vrstev vzniklých během zavážení příkopu a také jeho zanícením po tři století, během kterých zůstal otevřený³.

V pásu B došlo k zachycení průběhu příkopu po celé jeho délce, obdobně i v pásu C, kde se navíc projevilo zakřivení průběhu příkopu směrem severozápadním. Pásky A a D nebyly vzhledem k nepříznivým podnebním podmínkám dále zkoumány (Ulrychová 1999).

Během výzkumu byla prováděna patřičná terénní dokumentace, jejíž výsledky byly částečně převedeny do digitální podoby. Na finální trojrozměrné provedení se zatím nedostalo. Mobilní artefakty a ekofakty byly odebírány v rámci vyměřených čtverců a v současnosti jsou uloženy v RMaG v Jičíně pod evidenčními čísly 55/99 – 240/99. Kromě osteologického rozboru provedeného Petrou Zíkovou nebyla uplatněna žádná přírodovědná analýza. V současnosti byly některé keramické zlomky postoupeny rentgen - fluorescenční analýze. Výsledky jsou předmětem zpracování.

² V místech, kde bylo město nejméně chráněno (tj. na severu a na východě, kde neprotéká řeka Cidlina), byl později vybudován druhý pás opevnění (Mencik 1902, 94 – 95).

³ Musíme předpokládat, že stejně jako příkop vnějšího opevnění (Prostředník 1991 – 1992) mohl být i tento průběžně čistěn – výzkum v Tylově ulici tuto skutečnost vzhledem k podmáčení terénu nemohl prokázat.

Konzervaci prošla jen ta část kovových artefaktů⁴, která měla zachované železné jádro (hřebíky, stavební kování a mince). Nálezová zpráva o výsledcích záchranného výzkumu je uložena v RMaG Jičín pod čj. 8339/99.

Charakteristika městského opevnění na základě výsledků výzkumu

Vzhled ani dobu vzniku prvotního městského opevnění neznáme. Hradby musely vzniknout nedlouho po založení města⁵, tzn. v 1. polovině 14. století, ale bohužel se nezachovaly. Výzkum prokázal, že budováním příkopu byl narušen zahloubený objekt z počátku 14. století, sloužící jako provizorní obydlí vznikající měšťanské vrstvy (Ulrychová 1999; srovnej např. Sigl 2006). Pokud je naše interpretace správná a výstavba měšťanských domů byla přednostní, lze předpokládat vznik příkopu kolem poloviny 14. století.

Příkop dosahoval v místě výzkumu hloubky 6,4 m. Tato hodnota se patrně nebude příliš lišit ani v ostatních částech příkopu (Uličný 2004). Koncentrace pískovcových balvanů z bouraných staveb ve výplni příkopu potvrdila, že jeho zánik souvisel s asanací Valdického předměstí kolem r. 1632. O vybavení asanovaných staveb vypovídají četné nálezy získané během výzkumu. Sesedání půdy spolu se svrchní vodou z vodonosného horizontu (která zaplavovala celý sektor i během archeologického výzkumu) způsobily promíchání jednotlivých stratigrafických vrstev. Získaný materiál z tohoto důvodu nebyl chronologicky ukotvený.

Hmotné nálezy	Keramika	Kosti	Sklo	Železné předměty	Jiné kovy	Kůže	Struska	Jiný org. materiál	Mince	Kamenné artefakty	Celkem
Počet	6740	396	281	61	14	2	18	5	3	2	7522
%	91	4,7	3,3	0,7	0,1	0	0,2	0	0	0	100

1. Tabulka: Typy artefaktů a jejich zastoupení

⁴ Vlivem silné koroze došlo k odepsání některých předmětů souboru.

⁵ Obvykle kladeného mezi léta 1297 – 1304. Zakládací listinu Jičín nemá (Francck 2004, 6).

Nálezy a jejich rozbor⁶

Z předkládané tabulky vyplývá, že početní převahu měla keramika, která je také spolu se sklem a mincemi nejvýraznější oporou pro dataci. Další materiály nejsou víceméně chronologicky citlivé a nehodí se k detailnímu zkoumání.

Keramika

Z keramického materiálu vystupují nejvýrazněji dvě hlavní skupiny: keramika kuchyňská a stolní a keramika kamnářská.

Keramika kuchyňská a stolní

Hmotnost	Glazované	Režné	Zakuřované
Kg	63,42	66,1	2,51
Celkem	132, 03 kg		

2.Tabulka: Váhové zastoupení hlavních typů keramické produkce podle úpravy povrchu

Výše uvedené potíže se stratigrafickým vymezením vrstev způsobily, že se hlavním kritériem pro zhodnocení keramiky stal pokus o typologické zpracování. Velikost souboru umožnila vydělit 6 keramických tříd podle typu keramické hmoty (Dohnal – Vařeka 1997) a zároveň několik typologických podskupin (talíře, hrnce, džbány atd.). Zatímco u keramických tříd bylo možné zhruba určit dobu jejich výskytu (na základě dostupných analogií z území Čech i Moravy), u typologických prvků se datace ukázala být problematickou. Jednotlivé typy mají totiž zastoupení i v různých keramických třídách. Jejich vzájemné propojení však ani v natolik objemném souboru nepřineslo konkrétnější výsledky a naopak se jevílo jako matoucí. Pro větší srozumitelnost a pro představu o hmotné kultuře jičínských měšťanů předkládám pouze přehled keramických tříd s tím, že uvádím tvary nádob nejtypičtějších pro danou třídu.

Keramická třída „A“

Vzácně se vyskytly zlomky vyznačující se redukčním výpalem sahajícím do světle šedých až bílých tónů. Mají výrazně hrubý povrch s četnými neplastickými složkami a jejich okraje jsou silně otřelé. Celkově působí starobyle. Okraje nádob (bez výjimky to byly hrnce) popisované třídy byly výrazně nálevkovité

vychýlené a na vnitřní straně zesílené. Výrobní technologie i uvažovaný tvar produkovaných nádob napovídá, že se pohybujeme v předlokačním období města, tzn. na přelomu 13. a 14. století (např. Frolík – Sigl 1998, 88).

Keramická třída „B“

Zboží (tzv. „červené“) tvrdě oxidačně pálené do oranžových, červenoooranžových až červenohnědých tónů, jehož povrch je hrubý a je možné na něm pozorovat neplastické složky do velikosti 2 mm a drobné puchýřky. Na nádobách se objevuje malba červená a bílá, máloky současně. Nejsou glazované. Na základě typů, vyráběných z tohoto materiálu (hrnce, džbány, „pernice“, mísy s horizontálními uchy a nálezů z Turnovska lze tuto třídu zařadit do 2. poloviny 15. století s těžištěm v 16. století.

Keramická třída „C“

Zboží pálené redukčně, dosahuje šedých až černých tónů, často s kolkovanou výzdobou provedenou pomocí radélka. Převažujícím tvarem nádoby je středně velký hrnek s kolkovanou výzdobou na horní části výduti č. 7/8 - 9). Povrch je převážně hladký. Rozmach radélkové výzdoby se datuje do 15. až 1. poloviny 16. století, v některých oblastech pak zaniká nahrazeno modernějšími technikami. V méně rozvinutých oblastech nicméně přetrvává i po 16. století (Pešlová 2002, 79; Pajer 1983, 59). Někdy se tato keramika klade do souvislosti s příchodem Vartemberků na Jičínsko v r. 1337 a její výskyt se datuje už na 14. století⁷. Stejný typ kolkování se vyskytl i na světlehnědém tenkostěnném džbánu, který se podařilo rekonstruovat, ale který se keramickou hmotou vymyká uvedeným třídám.

Keramická třída „D“

V 1. a 2. polovině 16. století bylo u redukčního zboží dlouhodobým a tvrdým výpalem nádob dosaženo stříbritého povrchu. Toto zboží označujeme jako tzv. „zakuřované.“ Do stejného období spadá i výskyt vlešřované výzdoby (Pajer 1983, 63 – 64), zachycené na několika zlomcích. Nejčastěji má podobu vejcovců (Richterová 1997, 25). Představitelem tohoto zboží je pravidla hrnce nebo hluboká mísa.

Keramická třída „E“:

Zboží tvrdě oxidačně pálené do světlých až béžových tónů, které je vždy glazované, ve většině případů pouze na vnitřku nádoby a vnějším okraji. Povrch

⁷ S tímto obdobím bych však spojila v Jičíně zřídka nalézanou silnostěnnou redukčně pálenou šedou keramiku, která v některých případech rovněž může nést kolkovanou výzdobu. Nedosahuje ovšem technologických kvalit keramiky z třídy „C“.

⁶ Za poskytnutí některých odborných informací týkajících se rozboru hmotné kultury děkuji Evě Rychové, Janu Prostředníkovi a Martinu Hložkovi.

je hladký, neplastické složky nejsou téměř viditelné. Lze pozorovat stopy vytlačení. Tuto třídu představuje největší počet jedinců, převážně velkých, prostředních a malých hrnců (Pešlová 2002, 28), ale i pánví, talířů a misek. Jedná se o novověkou produkci vyráběnou ponejvíce na počátku 17. století.

Zde se patří podotknout, že v souboru se vyskytly oba druhy glazur – transparentní a krycí, přičemž krycí glazury bylo užito většinou. Barevná škála je bohatá, pohybuje se od odstínů světle žluté, přes tóny zelené a hnědé až po téměř černou u kameniny. Málokdy se objeví dvě různobarevné glazury na jedné nádobě, pokud nejde o specifický výzdobný prvek, jako např. šlemování.)

„Import“

Tato třída je vyhrazena pro zboží, které nebylo vyrobeno v Jičíně. Prokazatelným výrobkem cizí proveniencí bylo několik zlomků červeně malovaného zboží s výrazně bělavým střepem. Dostávalo se k nám ze severněji položených center v průběhu 13. – 16. století (Wolf 2002, 139).

Daleko více byla zastoupena kamenina. Reprezentuje ji soubor 64 zlomků, který se vyznačuje jak bohatostí výzdobných prvků (drobné záseky přes patku dna, kolkování složitými motivy na výdutích anebo pozoruhodné vykládání drobnými úlomky křemene) a odlišnou barevností glazur (častá tmavě hnědá a modrá barva), tak, bohužel, i velkou fragmentací, zamezující rozvedení hlubší typové škály. Jak naznačuje profilace okrajů, z větší části se jednalo o vyšší úzké džbánky. V jičínském prostředí představuje kamenina nepochybně druh importovaného zboží. Otázka odkud a v které době byla do Jičína dovážena by měla být předmětem detailnějšího zpracování. Technologie výroby napovídá, že pochází spíše z mladšího období novověku.

Na základě uvedených tříd můžeme pozorovat vývoj hrnčířských technik v čase a částečně i společenské změny provázející konec středověku. Keramika pozdně středověkých tradic (bohatě zastoupená třída "B" spolu s třídou "C") pomalu doznívá vedle rozvíjející se produkce glazovaného zboží, u které od 17. století můžeme konstatovat jistou sériovost (třída "E"). Starší výzdobné techniky (kolkování radélkem, plastické lišty zdobené promačkáváním nebo řetízkováním, jednoduchá červená malba, ryté horizontální linie) ustupují novým (malba hlínkami, mramorování, trasakování, engoba v kombinaci s rytým dekorem; např. Pešlová 2002, 63; Šebela – Vaněk 1985, 37; Hoššo 2004). Obecně lze říci, že nastává trend výzdoby barevné a prvky, morfologicky narušující povrch či tvar nádob (pomineme-li funkční vývalkovitou šroubovici), ubývají.

Periodizace (podle AÚ a SÚPP)		Zastoupeny keramické třídy:
VS1	(1200 - 1300)	A ?
VS2	(1300 - 1500)	B, C
NO1	(1500 - 1650)	B, C, D, E
NO2	(1650 - současnost)	E

3.Tabulka: Chronologické zastoupení (podle SAÚ a SÚPP) keramických tříd

Z hlediska tvarového zastoupení si svůj význam od středověku podržely hlavně ty nádoby, které nebylo snadné nahradit nově užívaným materiálem (sklo, cín). Stále potřebné byly hrnce a pánve, v souvislosti se zkvalitněním kultury stolování zaznamenaly rozvoj mísy. Jako novinka se v novověku objevují keramické talíře.

Keramika kamnářská

Kachle nádobkové

Všechny nálezy (80) daného souboru se řadí k typologické skupině C podle členění R. Krajíce (1997, 33 – 34), označované také jako kachle miskovité. Na vnějším plášti je patrná záchytná vývalkovitá šroubovice. Zapadají dobou svého výskytu do období funkční existence přikopu – jejich objevení náleží sice už 13. století, na Jičínsku ovšem vrchol jejich užívání spadá do 15. – 16. století (Hablbauer 1998, 20 – 28; Tomášková 1999, 69).

Kachle komorové

Fragmentarost charakteristická pro celý soubor znemožňuje přesnější morfologické členění podle tvaru vyhřívací komory. Jediným kritériem se proto staly výzdobné prvky čelní vyhřívací stěny (ČVS), po jejichž rozboru lze vydělit několik tematických okruhů, např. – kachle se sakrální tematikou (příkladně kachel s biskupem nebo soudcem Jeptem), heraldické (s motivem lva či s orlicí) nebo vegetativní (varianty rozetovitých vzorů). Rámcově je lze datovat do 15. – 16. století, některé typy římsových kachlů i do 14. století (Tomášková 1999, 24 – 26).

Z technologického hlediska byly zastoupeny jak kachle glazované (24 ks), tak režné (135 ks). Na glazovaných jedincích bylo výhradně užito zelené polevy spolu s převažujícím vegetativním motivem. Tato kombinace je charakteristická pro 16. století. Výraznějším prvkem u režných je záměrné vytváření stříbrňitě lesklého slídnatého povrchu uplatňované v období gotiky a hlavně renesance (Tomášková 1999, 72).

Nejzajímavějším z celého souboru se jeví tzv. kachel se soudcem Jeptem. Totožný kachel byl nalezen v Jičíně na dvoře č. p. 6 na Žižkově náměstí (souse-

dícím s Tylovou ulicí; Ulrychová – Hazlbauer 1998) a další takový je obsažen např. ve sbírkách Národního muzea v Praze (nelokalizováno; Brych 2004, 149). Matrice, vyrobené podle německého dřevorytu ze 30. let 16. století, se mohou v detailech různit. Všem exemplářům bude ale bezpochyby společná doba vzniku – okolo poloviny 16. století.

Dýmky

Zvláštní kapitolu si zaslouží nález čtyř novověkých dýmek. Nevelké rozměry (průměr hlavičky do 3 cm, délka krku 2 – 3 cm) je řadí mezi dýmky tzv. malé. S největší pravděpodobností se jedná o import. Místo původu zůstává zatím neurčeno. Stojí za zmínku, že dýmky obdobného typu se vyráběly na předhradí Spišského hradu na Slovensku. Na základě této analogie můžeme uvažovat o datování tří z dýmek (nalezených ve stejné vrstvě) na 17. století (Vallaščík 1983; Hoššo 2004). Čtvrtá, nalezená v stratigraficky mladší vrstvě, byla vyrobena z mořské pěny - sepiolitu. Tyto tzv. „pěnovky“, vyznačující se bohatou vyřezávanou výzdobou, se u nás rozšířily nejdříve během 18. století (MSN 1926, II/476).

Keramický kolek

V jičínském prostředí zcela ojedinělý je kruhový keramický kolek o průměru 5 cm s odlomeným držadlem. Lev, vhloubený do spodní části razidla, je zobrazen ve skoku s rozeklaným ocasem. Podobné nástroje, sloužící k vytváření drobných aplikací (např. na ČVS kachlů) jsou doloženy v 16. – 17. století.

Keramické válečky

Dosud nejasná zůstává funkce sedmi ručně hnětených válečků hnědé až černohnědé barvy. Předpoklad, že se jedná o zkušební vzorky výpalu, je potřeba hlouběji ověřit. Vyloučit proto nemůžeme ani jinou, dnes jen stěží rozpoznatelnou funkci těchto artefaktů.

Sklo

V kategorii skla jsou nejpočetnější novověké tvary. Potvrzuje to množství zlomků interpretovatelných jako pohárky i nález osmi fragmentů okenních terčíků. Mezi pohárky je možné rozlišit několik typů na základě utváření nožky (s patkou mírně zvonovitou, s patkou mírně prohnutou a nezdobenou, se zvonovitou patkou a s patkou ze svinutého vlákna) nebo plastické výzdoby (plastické lišty, dofouknutí do mřížky). Většinu skleněných nálezů lze datovat do pokročilého 16. – 17. století (Pešlová 2002, 94 – 100).

Železné předměty

U železných předmětů, zvláště pak převažujících hřebíků, lze konstatovat jistou uniformitu už od raného středověku (Krajčíc 1993). Zajímavým se tak v této kategorii jeví pouze nález visacího zámku s trojúhelníkovitým tělem a zřejmě i zbytkem vzpříčeného klíče, který by se dal zařadit na konec 14. až počátek 15. století (Krajčíc 1993).

Jiné kovové předměty

Tři nalezené mince se do příkopu dostaly až po jeho zasypání, pocházejí z 18. století. Stejně tak měděné (špendlíky, náprstek) či bronzové (drobné kování v podobě ptáčka) předměty, budou spíše mladšího data, ačkoli byly vyzdviženy ze spodních vrstev.

Kosti

U kostí byl sice proveden rozbor, ale vzhledem k malému množství získaných dat nám neposkytuje žádnou relevantní informaci. Většina jich byla vyzdvižena ze spodní bahnitě výplně a můžeme je proto označit za kuchyňský odpad z okolostojících domů. Pozornost si zaslouží snad jen kostěný kolek k výzdobě keramiky, jehož jedna strana je v místě kloubního spoje opracovaná do paprsci-tého ornamentu.

Závěr

Výzkum v Tylově ulici byl doposud nejrozsáhlejší archeologickou akcí na ploše MPR Jičín. Z tohoto důvodu se od něho očekávaly významné výsledky. Hned zpočátku se ale ukázalo, že dospět k nim – už kvůli podmáčení terénu – nebude snadné.

Problematika svázaná se zpracováním materiálu pocházejícího z výplně příkopu městského opevnění je badatelům období středověku a novověku dobře známá (srov. např. Konczewska – Konczewski 2004). Nemožnost stratigrafického určení způsobuje znehodnocení získaných artefaktů a sesedání zeminy pak promíšením uložených vrstev. Dochází k propadu větších předmětů do nižších partií. Zmíněné skutečnosti se potvrdily i v případě vnitřního příkopu jičínského opevnění.

Jediným řešením, jak dosáhnout alespoň dílčích výsledků, se ukázalo být aplikování typologických metod. Jejich využití mělo napomoci celkovému přehlednějšímu hmotné kultury jičínských měšťanů. V průběhu práce jasně vyplynulo, že vlivem prostředí se i ve spodních vrstvách výplně objevilo množství recentních nálezů. Rozhodně tedy nelze uvažovat o tom, že by rok 1632 vymezoval svrchní hranici datování materiálu. Některé fragmenty keramiky svým zpracováním náleží nepochybně až do 18. – 19. století.

I přes všechny komplikace se podařilo vytvořit alespoň v hrubých obrysech přehled hmotné kultury (ať už místní, nebo importované) vrcholně středověkého (14. – 16. století) a novověkého (16. – 18. století) období. Obzvláště v keramickém souboru se povedlo postihnout některé specifické proměny vybavení novověkých domácností. Tato situace byla podpořena vývojem nových konstrukcí hrnčířského kruhu (Žeglitz 1990, 253) a nepochybně také změnou mocenských poměrů (doba vévody z Valdštejna), která ovlivnila celou ekonomiku dosud spíše provinčního města.

Za významné lze také označit poznatky o technologii výroby keramiky, ať už z hlediska střepového materiálu nebo díky nálezům několika pracovních nástrojů sloužících k její úpravě. V novověkém období se výrazně projevila pestrá směska importovaných předmětů (dýmky, kamenina), zasluhující si však podrobnější zpracování.

Prameny:

- Frolík, J. 1990: Příručka k vyplňování terénních formulářů, Rkp. zpráva ulož. v ARÚ Praha.
- Pešlová, L. 2002: Hmotná kultura brněnského měšťana na přelomu 16. a 17. století, (rkp. diplomové práce ulož. na ÚAM FF MU), Brno, Masarykova univerzita.
- Tomášková, M. 1999: Některé aspekty k výskytu kamnářských výrobků na Jičínsku, (rkp. seminární práce ulož. na ÚAM FF MU), Brno, Masarykova univerzita.
- Ulrychová, E. 1999: Plošný předstihový záchranný archeologický výzkum městského opevnění Jičín – Tylova ulice 1999, Zpráva pro investora, nest. (ulož. u autorky), Jičín.
- Wolf, O. 2002: K poznání hrnčířské produkce 13. – 16. století v Chrudimě, (rkp. diplomové práce ulož. na ÚAM FF MU), Brno, Masarykova univerzita.

Literatura:

- Brych, V. 2004: Kachle gotické, renesanční a raně barokní. Praha.
- Dohnal, M. – Vařeka, P. 1997: Výzkum novověké vesnické usedlosti v Sečíně (okr. Písek) – svědectví archeologie a písemných pramenů, Archeologické výzkumy v jižních Čechách 10, 84 – 106. České Budějovice.
- Francek, J. 2004: Jičín. Praha.
- Frolík, J. – Sigl, J. 1998: Chrudim v pravěku a středověku. Obrázky každodenního života. Chrudim.
- Hazlbauer, Z. 1998: Krása středověkých kamen. Praha.
- Hoššo, J. 2004: Hranice mezi středověkem a novověkem vo svetle archeologických nálezov, AH 29, 569 – 581. Brno.

- Konczewska, M. – Konczewski, P. 2004: Zabytki metalowe z fosy miejskiej we Wrocławiu, 89 – 207, In: Wrocław na przełomie średniowiecza i czasów nowożytnych, Wratislavia Antiqua VI, Katedra archeologie Wrocław.
- Krajíc, R. 1993: Stavební železo a uzavírací mechanismy na vrcholně středověkých lokalitách Tábořska, AH 18, 323 – 341. Brno.
- Krajíc, R. 1997: Středověká kachlová kamna v Táboře. Archeologický výzkum v Křížkově ulici č. p. 28. Tábor.
- Masarykův slovník naučný (MSN), 1926, díl II, 476. Praha.
- Mencl, J. 1940: Historická topografie města Jičína I. Jičín.
- Mencl, J. 1949: Historická topografie města Jičína II. Jičín.
- Menčík, F. 1902: Dějiny města Jičína (od založení do roku 1620) I. Jičín.
- Pajer, J. 1982: Hromadný nález ze začátku 17. století ve Strážnici. Strážnice.
- Pajer, J. 1983: Počátky novověké keramiky ve Strážnici. Strážnice.
- Prostředník, J. 1991 - 1992: Obytné objekty z konce 16. století v Jičíně v Tylově ulici, Zpravodaj MHK 18, 103 – 109. Hradec Králové.
- Prostředník, J. 1993: Záchranný výzkum v Turnově na Mariánském náměstí, Zpravodaj MHK 18, 69 – 79. Hradec Králové.
- Sedláčková, H. 2004: Středověké sklo z Opavy, PA XCV, 223 – 264. Praha.
- Scheufler, V. 1973: Hrnčířství na Jičínsku, Novopacku, Novobydžovsku a Královéměstecku, Český lid 45, 115 – 125. Praha.
- Sigl, J. 2006: Staré Mýto: Na cestě k městu, Živá archeologie 7, 34. Hradec Králové.
- Šebela, L. – Vaněk, J. 1985: Hromadný nález ze studny v areálu bývalého bratrského sboru v Ivančicích (přelom 16. a 17. století). Ivančice.
- Richterová, J. 1997: Pražané na přelomu středověku a novověku. Praha.
- Ulrychová, E. 1994a: Dřevěné vodovody z 1. třetiny 17. století v Jičíně, Zpravodaj MHK 20, 137 – 141. Hradec Králové.
- Ulrychová, E. 1994b: Nález objektu ze 2. poloviny 13. století v Jičíně, Zpravodaj MHK 20, 1994, 107. Hradec Králové.
- Ulrychová, E. 1998: Jičín, Výzkumy v Čechách 1996/97, 65 – pol. 260. Praha.
- Ulrychová, E. – Hazlbauer, Z. 1999: Renesanční kachle se zobrazením starozákonního soudce Jepteho, AR L, 636 – 643. Praha.
- Uličný, P. 2004: Opevnění města Jičína v 16. století, Průzkumy památek I/2004, ročník 11, 126 – 143. Praha.
- Úlehla, V. 2006: Jičín na konci 19. století. Jičín.
- Vallašek, A. 1983: Dílna na výrobu hliněných fajok na Spišskom hrade, AH 8, 233 – 241. Brno.
- Žeglitz, J. 1990: Příspěvek k vývoji hrnčířského kruhu v Čechách v 17. – 18. století, In: Studies in postmediaeval archeology, 249 – 256. Praha.

Kristýna Matějková: *The processing of finds from the town ditch in Jičín.* During the archaeological excavation taking place in the half of the year 1999 in the eastern part of ditch of the town fortification in Jičín vast number of finds was discovered. Using the chronological evolution of the pottery making we were able to form several classes and to determine the changes emerging at the end of the Middle Ages and the Modern period. The project also partially tried to solve the problems regarding the town fortification of Jičín the town ditch. One of the problems is the impossibility to more exactly define particular phases.

ZAJÍMAVÁ NÁDOBA Z JIČÍNA

Jiří Kalferst

V „Pravěku země české“ (Vocel 1868, 491) je uveden nález poněkud bizarního keramického artefaktu, jehož faktický význam zůstal dosud nepovšimnut. Mohl to způsobit jeho až nezvykle atypický tvar, nejasné náleзовé okolnosti, popřípadě skutečnost, že se zjevně nejedná o pravěký nález, ačkoliv byl již tehdy publikován spíše jako středověká kuriosita v kapitole „Umění a řemesla pohanských Čechů“. Protože citace odkazující na další pramenné zdroje je, bohužel, právě v tomto případě nepřesná, jsme při rozboru náleзовých okolností zcela odkázáni na publikovaná fakta. Cituji:

„Konečně budiž zmínka učiněna o nádobě zvláštního druhu, která byla nalezena v Jičíně při kopání základů domu v dutině skalní spolu s mnohými nádobami, ježto neopatrností dělníků rozbity jsou. Nádoba z hlíny (obr. 166) na červeno vypálená má 7“ 3''' výšky a 4“ 9''' v otvoru v baňatosti 5“. Duté ucho džbánku jest spojeno s hořejší taktěž dutou obrubou, z níž to pět příčných a tolikéž vodorovných rourek ční; pod obrubou nalézají se ve třech řadách (v každé řadě po 22) provrtané dírký a ještě nížeji čtvrtá řada drobnějších dírek; ve vypuklosti jest osudí zdobeno několika řady souběžných kruhů. Nádoba ta podobá se poněkud savým džbánkům, jež tu a tam v Uhrách v užívání jsou, a z kterýchžto se z trubice nad dutým uchem čnějící tekutina saje. Kdyby nádoba ta k tomuto účelu byla sloužila, musily by se ucpati rourky až na jednu, z kteréž by pijící tekutinu v sebe táhnul. Avšak možno, že osudí to bylo jakousi kaditelnici, z níž, když se poklicí zavřel, kouř dírkami a rourkami odcházel. Ostatně vzbuzuje se při pohledu na nádobu dobře zachovanou domněnka, že jest výrobkem středního věku, čemuž ovšem odporuje tvrzení někdejší majitelky osudí tohoto, že leželo v doupěti skály a vedle něho mnoho popelnic a nádob rázu předkřesťanského*), mezi nimiž se nalézal pohár ze skla silně okysličeného, krásně opalizujícího, jehož noha se pouze zachovala.

Pozn.: Tak jistila výborná znatelka památek starožitných, neb. hraběnka Eliška Šliková, která r. 1850 jak onen džbánek, tak i ostatek skleněné nádoby mně k ohledání předložila. Nyní se obě tyto české archeologické vzácnosti v c.k. kabinetu antik ve Vídni chovají. Popis a vyobrazení džbánku jičínského nalezně v „Archiv für Kunde österreich. Geschichts-Quellen“ IX. Band, str. 150.“¹

¹ Gramaticky upraveno. V textu zmiňovaná citace ale odkazuje na stránku sborníku s listinou olomouckého biskupství.

Z uvedeného výňatku vyplývá, že kdesi, snad v intravilánu Jičina, byla před rokem 1850 narušena stavbou domu archeologická situace, patrně část obydlí, zahloubená údajně do skalního podloží s četnými nálezy.

Vlastní předmět je poměrně snadno určitelný již na základě popisu a připojeného vyobrazení. Jedná se o takzvaný žertovný pijácký džbáněk, ne nepodobný těm, které se až do dnešní doby pod názvem „Myslivecká holba“ vyrábí v některých severočeských porcelánkách (Vejmola 2006, 183-186; týž 2007, nečíslované barevné přílohy), srovnej také např. (www/royaldux@cesky.porcelan.cz).

Poněkud problematičtější se jeví určení alespoň základních nálezových okolností a datování předmětu, protože dostupné zprávy nevyhlíží příliš věrohodně. Připustíme-li totiž, že minimálně základní lokalizační údaj, tj. místo nálezu je uvedeno správně a nejedná se o úmyslný podvrh, zůstává pro nás jen stěžejní otázkou prostor staveniště, mimo jiné proto, že intravilán Jičina je situován přímo na levobřežní terasu Cidlín. Její podloží je tvořeno turonskými slínami s následným překryvem holocenních akumulacních horizontů púd. Ve zprávě uváděné „skalní podloží“ se zde vyskytuje pouze v oblasti vyvřelého návrší „Čerťovky“, která ovšem byla do intravilánu města aglomerována mnohem později - k tomu viz K. Kuča (1997, 641n). Složení nálezů, respektive přítomnost luxusního zboží v podobě skleněných číší však spíše předpokládá situování objektu blíže k historickému středu nebo do dalších prestižních areálů města (např. v okolí jezuitské koleje). Není výslovně uvedeno, že by se našel na náměstí, v místech jičínského zámku, nebo jiné budovy (např. radnice), která se touto dobou stavebně uprvovala a mohla přicházet v úvahu jako zřetelný orientační bod pro cizince neznalého místní topografie. Stejně je poněkud absurdní představa noblesní pozdně empírové milovnice starožitností, která stojí uprostřed 19. století ve výkopu obecního staveniště. Lze tudíž oprávněně předpokládat, že nálezy i informace o nich se k hraběnce Šlikové dostaly pouze zprostředkovaně (zde vznikla patrně ona „skalní dutina“, tradičně spojovaná s představou skrýše) a jako takové je v dobré víře poskytla i J.E. Vocelovi. Původního uživatele souboru číší a pohán je tak možné hledat spíše v měšťanských vrstvách tehdejší společnosti a místo na němž byl nález učiněn je třeba spojit s největší patrností se stavební činností při úpravách severozápadní strany centra. Ta totiž prochází touto dobou částečnou asanací v souvislosti s rušením městského opevnění. Je tedy pravděpodobnější, že se jednalo nikoli o přírodninu, ale o z kamene vyzděný suterénní prostor již dříve zaniklého domu. Opět se zde nabízí areál severozápadní části intravilánu, který prodělal razantní stavební změny již počátkem 17. století, kdy sem byla situována m.j. i valdštejnská mincovna a i různé jezuitské aktivity (Kuča 1997, 646).

Při odhadu stáří nálezu můžeme obecně vycházet z morfologie nádoby sloužící jako základ pro výrobu hříčky. Její rotační tvar vejčité profilace vysoký asi 19 cm a v ústí přibližně 12,5 cm široký je ale průběžný po celý pozdní stře-

dověk a přesahuje i do novověku. Stejně průběžným je i oxidačně pálený povrch a výzdoba ve formě střídavě užitých šroubovice. Jediným vodítkem se může jevit absence polevy. Tato skutečnost kontrastuje s faktem, že čas nutný pro úpravy prvotního korpusu nádoby, ale především tvarování a precísní osazení dutých sacích částí nezbytných pro zajištění funkce vyžadovaly naopak až nezvykle zručného výrobce se znalostmi a produkčními možnostmi zdaleka převyšujícími potřeby místního trhu. Lze tudíž předpokládat, že by džbáněk, spadající bezesporu do kategorie výjimečných stolních výrobků dálkové směny byl ještě ztraktivněn použitím polevy, tedy za předpokladu, že by byla výrobcem dostupná. I když má výzkum pozdně středověké či raně novověké keramiky horního Pocišlína ještě některé dílčí nejasnosti, měla by se produkce takovéto lokální dílny v nálezovém spektru již projevit. Přesto další podobné výrobky nejsou ani z širší oblasti uváděny (srovnej např. Scheufler 1958; Prostředník 1994; Jakoubčová 1995). Lze tedy oprávněně uvažovat o jeho importu. Ten je v obdobných případech běžný (Petraň 1985). Na základě výše uvedených skutečností a také s přihlédnutím k přítomnosti dochovaných částečně zkorodovaných částí skleněných pohárů v nálezovém souboru lze tak předmět s jistou mírou obezřelosti datovat do 15. s přesahem do počátku 16. století. Na samotné místo nálezu se pak mohl dostat nouzovou thesaurací nebo přímým zánikem objektu v rámci některého z požárů, které v tehdejší době periodicky postihovaly Jičín.

Stolování v pohusitských a renesančních Čechách prodělává určitou liberalizaci. S postupnou emancipací patrimoniálních měst se i do jejich domácností přenáší řada způsobů stolničení vyhrazených v předchozím období pouze nobilitě včetně dlouhodobých hostin. Mimo jiné i proto, že se část drobné šlechty přímo ve městech usadila. Jedním z obzvláštnujících prvků, které se při hostinách, kromě nejrůznějších hudebních produkcí a neobvyklých jídel využívalo, bylo i zavádění stolního náčiní z nezvyklého materiálu, překvapivých tvarů a vlastností (Winter 1892, 24; Petraň 1985, 853n). Toto hodovní náčiní a nádoby, které si dnes spojujeme spíše se jejich skleněnou formou kutrolfů a vilkumů, musely zákonitě existovat i v jiných v současnosti zdánlivě neatraktivních nebo naopak ještě žádoucnějších provedeních např. z barevných a drahých kovů, jak nás o tom konečně informují dochované kšafy a narovnáni (Winter 1892, 83n). Variantní, nikoliv snad tak luxusní, ale o nic méně nápadité řešení tak mohl představovat i keramický džbáněk z Jičina.

Zároveň je také reprezentantem dosud řídké skupiny nálezů, které mohou ve své zlomkovité podobě působit jisté problémy při interpretaci. Jejich fragmenty by pak mohly být směřovány do kategorických skupin, které přímo se stolničením nesouvisí a jakými jsou např. části keramických hraček, rukojetí a dýmek, popř. drobná stavební, umělecká nebo technická terakota. Také by mohly být vysvětlovány jako z našeho pohledu nelogické a zdánlivě pouze dekorativní technologické výčnělky nádob.

Literatura:

- Jakoubčová, V. 1995: Novověké hrnčířství na Novopacku, Z Českého ráje a Podkrkonoší VIII, 238 - 243. Semily.
- Kuča, K. 1997: Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku II /H-Kole/. Praha.
- Petráň, J. a kol. 1985: Dějiny hmotné kultury I/2. Praha.
- Prostředník, J. 1994: Novopacké hrnčířství od pravěku po středověk, Z Českého ráje a Podkrkonoší VII, 7-28. Semily.
- Scheufler, V. 1958: Hrnčířství na Jičínsku, Novopacku, Novobydžovsku a Královéměstěcku, Český lid XLVII, 115 - 125. Praha.
- Vejmola, S. 2006: České hlavolamy. Praha. ISBN 80-7033-934-9
- Vejmola, S. 2007: Jak vyrobit a vyřešit hlavolamy. Praha. ISBN 978-80-2472-013-5
- Vocel, J.E. 1868: Pravěk země české. Praha.
- Winter, Z: 1982: Kuchyně a stůl našich předků. Líčení dějepisné ze XVI. století. Praha.

Jiří Kalferst: An interesting vessel from Jičín. In „Prehistory of the Bohemian“ by J. E. Vocel (1868, 491, p. 166) a vessel is mentioned which was found in the first half of the 19th century in Jičín. It is a playful pottery cup which was with high probability imported into Jičín in the 15th or the beginning of 16th century. Article can be still found on the offering list of north Bohemian porcelain factory (www/royaldux@cesky.porcelan.cz).

Tab. 1

Tab. 1. Jičín, žertovný pijácký pohár (převzato z J.E. Vocela, obr. 166).
Tab. 1. Jičín, the playful pottery cup (after J. E. Vocel, p. 166).

CENTRUM EXPERIMENTÁLNÍ ARCHEOLOGIE VŠESTARY V ROCE 2007

Radomír Tichý

I v roce 2007 sloužilo Centrum experimentální archeologie (CEA) nejen popularizaci archeologie, ale i archeologickým experimentům. Jde o propojení, které je často obtížné od sebe oddělovat, a to byla i letošní situace v CEA Vše-
stary.

Mimo školních exkurzí (v počtu návštěvníků 5200) a návštěv veřejnosti (v počtu návštěvníků 600) organizovalo CEA v květnu „Dny živé archeologie“ a na počátku září pracovní seminář pyrotechnologií. První akce se mimo studentů oboru Prezentace historických věd z FHS UHK, zástupců z DDM Litomyšl, Vě-
la Nova Uhřetín pod Dešnou, rodiny Kmoškových od Litomyšle a „Mamanti“ z Prahy účastníci ukázkami svých prací i profesionální kolegové z Francie a Belgie. Setkání posléze přerostlo v neformální seminář účastníků. Tím by mohla akce na-
vázat na dobrou tradici západní Evropy (např. Beynac, Aubechies), při níž nejde jen o prezentaci dějin, ale také o zdokonalování v dovednostech, jejichž základem není
vždy pouze měřitelný experiment, ale také vždy velká dávka zkušenosti.

Ve „Dnech živé archeologie“ se tento přístup projevil m.j. v předávání našich zkušenosti s tavbou měděné rudy v jamce a železné rudy v nižší peci „hal-
štatského typu“ i přes možné námitky, že není zatím v našem prostředí přímo
doložena. Výsledek se ukázal jako reálný, přesto belgičtí „praktici“ netajili svůj
názor, že jsou zastánci spíše vyšších typů pecí. Souběžně se rozbíhala počáteční
fáze druhé etapy experimentálního zpracování suroviny k výrobě neolitických
broušených nástrojů z Jizerských hor, kterou zde vedl Václav Drnovský. Součástí
našeho setkání bylo i vyhodnocení výsledků celoročních experimentů.

Druhá akce pracovní seminář pyrotechnologií byl pojat spíše jako uzavře-
ná odborné kolokvium, jehož se tentokrát zúčastnili i některá pouze volně zájmo-
vě přiřazené sdružení. Výsledek akce ovšem nebyl oproti prvnímu setkání již tak
zcela jednoznačný. Promítl se do něho i poněkud rozdílný přístup části účastníků
k archeologickému experimentu jako odborné disciplíně. Opět se nám potvrdilo,
že je třeba důsledně odlišovat mezi odborně pojatým a dokumentovaným experi-
mentem a popularizačními pokusy skupin „living history“. Naopak je zde nutné
pozitivně vyzvednout účast rodiny Kmoškových a nelze tu pominout ani pokus
s výpalem rozměrné zásobní keramiky (realizovaný zástupci pořádající FHS
UHK pod vedením Mgr. R. Théra). Rovněž této činnosti se dostalo odpovídající-
ho teoretického vyhodnocení.

V roce 2007 se také objevila nutnost provést některé zásadní stavební
opravy na největším obydlí v CEA - sloupovém domě únětické kultury, u něhož
bylo nutné především zrekonstruovat jeho klimatem nejnamáhanější západní štít.
Zároveň proběhla výměna části nosné sloupové konstrukce. Pro upřesnění je zde
třeba uvést naše pozorování, že za hlavní příčinou poškození objektu (postave-
ného až po roce 1998) je nutné hledat jeho pouze přechodné a nikoli průběžné
využívání.

Činnost CEA tímto vstoupila do své další fáze, kterou mimo personálního
zajišťování celoročního chodu areálu provází i nepřetržitě vyhodnocování stavu
a průběžná údržba objektů postavených z přírodních materiálů. Bylo by na místě,
aby s touto naší zkušeností počítaly i další dosud pouze plánované projekty, re-
spektovaly jí a dokázaly si výhledově poradit i s touto poněkud odvrácenou tváří
dnes tolik populárních muzeí pod širým nebem.

PĚT LET EXISTENCE SDRUŽENÍ PRO VÍZMBURK, O. S.

Jan Košťál

V roce 2007 vstoupilo Sdružení pro Vízmburk, o. s., do pátého roku své existence. I při tomto malém výročí se sluší za činností tohoto malého sdružení ohlédnout.

Občanské sdružení bylo založeno na jaře roku 2002 z iniciativy několika studentů oboru archeologie na Ústavu archeologie a muzeologie na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně a to i přes počáteční krajně nedůvěřivý přístup některých zástupců z řad odborné veřejnosti, nazírajících na jeho členy jako na pošetilce, pouštějící se do boje s větrnými mlýny a především s neúprosným zubem času. Ten se každým rokem stále více a s větší chutí zakusoval nejen do hradního zdiva ale i do samotných archeologických nálezů. Bedny s nimi byly navíc od počátku 90. let přemístěny do zcela nevhodných podmínek ve sklepení státního zámku v Litomyšli.

Již rok po svém vzniku uspořádalo Sdružení ve spolupráci s Městským muzeem a galerií J. W. Mezerové v Úpici dvouměsíční výstavu, která byla věnována propagaci výsledků archeologického výzkumu a upozornila na současný stav hradu Vízmburku. V souvislosti s výstavou byl vydán sborník „Sláva a pád hradu Vízmburka“ (Úpice, 2003), stručně a s odstupem času hodnotící nejen samotný archeologický výzkum ale v omezené míře i některé archeologické nálezy.

V následujících letech se činnost sdružení soustředila především na evidenci a základní ošetření předmětů, jenž trpěly letitým převážením po provizorních depozitářích, předtím než byly s konečnou platností uloženy v litomyšlských zámeckých sklepech. Velkými finančními náklady tak byla provedena konzervace vybraných kovových předmětů, které se podjala V. Siglová a také konzervátorské pracoviště pod vedením Mgr. J. Kříže z Katedry archeologie Filozofické fakulty Západočeské univerzity v Plzni.

Rok 2007 byl především ve znamení zpracování a vyhodnocení keramického fondu pocházející především z prostor hradní kuchyně. V rámci uzavřené dohody s vedením instituce proběhly v prostorách Muzea východních Čech v Hradci Králové další restaurátorské práce na keramických nálezech, jenž byly hrazeny z dotací Ministerstva kultury České republiky a Královéhradeckého kraje. V průběhu roku byla dokončena kresebná dokumentace většiny z nich a v letních měsících bylo ukončeno i jejich odborné vyhodnocení. Se získanými výsledky byla seznámena odborná veřejnost na konferenci *Archaeologia historica*, která se v roce 2007 konala v obci Teplý Vrch u Rimavské Soboty. Vzhledem k tomu, že

stále probíhá restaurování keramického inventáře z dalších částí hradu a tudíž by byl příspěvek s touto tematikou, byť byl původně plánovaný pro sborník *Archaeologia historica* 32/2007 nutně neúplný, budou výsledky zpracování zveřejněny odpovídající formou až po celkovém dokončení prací.

Snahu Sdružení dokončit evidenci a základní ošetření i zbývajících nálezů, které byly uloženy ve sklepení SZ Litomyšl, ale předčasně ukončilo poněkud problematické rozhodnutí ředitelství NPÚ-ÚOP v Pardubicích o tom, že zbývajících část předmětů (cca 15 z celkových 130 krabic) uložených v jejich správě, si pardubické pracoviště nejen ošetří ale i zaeviduje samo. Tímto těžko zdůvodnitelným a nekoncepčním krokem byla zároveň trvale narušena kontinuita katalogizace a jednotný způsob ukládání nálezů. Přes výše řešené bylo během druhé poloviny roku 2007 zahájeno trojstranné jednání mezi Sdružením, Archeologickým ústavem AV ČR, Praha, v.v.i. a zástupci města Červený Kostelec o dalších možnostech a spolupráci při zpracování, vyhodnocení a deponování tohoto rozsáhlého archeologického souboru nálezů i případné budoucí prezentaci jejich výsledků veřejnosti. Do budoucna se zde tak nabízí příležitost k ukázkové spolupráci města, neziskové organizace a vědecké instituce při záchraně kulturního dědictví, zde konkrétně archeologického movitého inventáře hradu Vízmburku.

Seznam autorů:

- PhDr. Martina Beková (Muzeum a galerie Orlických hor Rychnov nad Kněžnou)
Mgr. Radek Bláha (Muzeum východních Čech Hradec Králové)
Mgr. Hana Burdychová (Muzeum Podkrkonoší, Trutnov)
Pavel Burgert (Prehistorický ústav FF UK Praha)
Mgr. Iva Dohnálková (Katedra praktické a experimentální archeologie FHS UHK)
Pavel Drnovský (Prehistorický ústav FF UK Praha)
Mgr. Václav Drnovský (Katedra praktické a experimentální archeologie FHS UHK)
PhDr. Jiří Kalferst (Muzeum východních Čech Hradec Králové)
Monika Koňářková (Gymnasium Boženy Němcové, Hradec Králové)
Mgr. Jan Košťál (Labrys, o.p.s. Praha)
Mgr. Marek Madaj (Trutnov)
Kristýna Matějková (Ústav archeologie a muzeologie MU Brno)
Mgr. Jan Musil (Regionální muzeum Chrudim)
Mgr. Miroslav Novák (Ústav archeologie a muzeologie MU Brno)
Čeněk Pavlík (Praha)
MUDr. Mgr. Zdeněk Pehal (Golčův Jeníkov)
Kristýna Peroutková-Matějková (Ústav archeologie a muzeologie MU Brno)
Tereza Pršalová (Gymnasium Boženy Němcové, Hradec Králové)
PhDr. Jiří Sigl (Muzeum východních Čech Hradec Králové)
Mgr. Richard Thér (Katedra praktické a experimentální archeologie FHS UHK)
doc. PhDr. Radomír Tichý, Ph.D. (Katedra praktické a experimentální archeologie FHS UHK)
PhDr. Eva Ulrychová (Regionální muzeum a galerie v Jičíně)
PhDr. Miloš Vávra, CSc. (Ústav archeologické památkové péče středních Čech, Praha)
Mgr. David Vích (Regionální muzeum Vysoké Mýto)
Barbora Vávrová (Prehistorický ústav FF UK Praha)
Daniela Záveská (Prehistorický ústav FF UK Praha)
Překlad do anglického jazyka:
Martina Kovaříková (Institute of Archaeology, University College London, UK)

Obsah:

Pavel Drnovský: Životní jubileum Jana Bočka	3
Radek Bláha - Jiří Kalferst - Jiří Sigl: Přirůstky archeologické sbírky AO MVČ za rok 2006	31
Eva Ulrychová: Archeologické nálezy z terénních akcí muzea v Jičíně v roce 2006	38
Tereza Pršalová: Nález kamenné sekery v Plačicích, okr. Hradec Králové	46
Monika Koňářiková: Nový nález z polohy Plačice 4, okres Hradec Králové	50
Daniela Záveská: Nález tílu neolitické sekery z Deštného v Orlických horách	53
Pavel Burgert: Hromadný nález kopytovitých klínů v Rodově, okr. Hradec Králové	56
Barbora Vávrová: Nález kamenné sekerky u Střezetic	61
David Vích: Nález eneolitické měděné sekery na Litomyšlsku	64
Miloš Vávra: K datování nejstarší keramiky z jaroměřského náměstí	69
Miroslav Novák - Jiří Sigl: Výsledky záchranného archeologického výzkumu na stavbě dálnice D11 v úseku Osice – Hradec Králové	78
Hana Burdychová – Marek Madaj: Nález sekerky z doby bronzové na Trutnovsku	113
Jan Musil: Nález pravěkých objektů v prostoru Průmyslové zóny – sever v Chrudimi	116
Jan Musil: Zpráva o nález laténského hrobu v Chrudimi v ulici Obce Ležáků	125
Radomír Tichý - Richard Thér - Hana Dohnálková - Iva Dohnálková - Václav Drnovský: Sídliště ze starého latěnu a doby římské v cíhelně Tuněchody (Čtvrtá kampaň archeologického výzkumu v dobyvacím prostoru Úhřetice I. v letech 2006-2007)	133
Iva Dohnálková - Richard Thér: Dva pyrotechnologické objekty z lokality Tuněchody, okr. Chrudim	146
Eva Ulrychová: Mladohradištní lokality Jičínska v archeologických nálezech a písemných pramenech 12. století.	159
Marek Madaj – Hana Burdychová: Archeologické objevy v kostele sv. Jana Křtitele ve Dvoře Králové nad Labem při opravách v roce 2007 (předběžná zpráva)	173

Zdeněk Pehal: Fragment tympanální plastiky z Vilémova - Kláštera, okr. Havlíčkův Brod	178
Radek Bláha: Archeologický výzkum na Malém náměstí v Hradci Králové	183
Jan Musil: Neznámá zaniklá středověká vesnice pod Sečskou přehradou (k. ú. Seč a k.ú. Hoješín, okr. Chrudim)	199
Jan Musil: Nález středověké šipky z Chrudimi	220
David Vích: Nález železného vrcholně středověkého hrotu šípu z Poličska	223
Čeněk Pavlík: Zlomky kachlů z obce Týništko u Vysokého Mýta	226
Martina Beková: Výzkum v Novém Městě nad Metují, č.p. 1206 v roce 2005	239
Jan Musil: Záchranný archeologický výzkum v přízemí domu čp. 145/I ve Filištínské ulici v Chrudimi v roce 2005	249
Kristýna Matějková: Výsedky zpracování archeologických nálezů z městského příkopu v Jičíně	265
Jiří Kalferst: Zajímavá nádoba z Jičína	277
Raromír Tichý: Centrum experimentální archeologie Všestary v roce 2007	282
Jan Košťál: Pět let existence sdružení pro Vízmburk, o.s.	284
Seznam autorů	287